

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第七十一卷至第八十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一九年五月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第七十一	- 3 -
初分观行品第十九之二	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第七十二	- 33 -
初分观行品第十九之三	- 33 -
大般若波罗蜜多经卷第七十三	- 57 -
初分观行品第十九之四	- 57 -
大般若波罗蜜多经卷第七十四	- 83 -
初分观行品第十九之五	- 83 -
初分无生品第二十之一	- 94 -
大般若波罗蜜多经卷第七十五	- 113 -
初分无生品第二十之二	- 113 -
初分净道品第二十一之一	- 127 -
大般若波罗蜜多经卷第七十六	- 141 -
初分净道品第二十一之二	- 141 -
大般若波罗蜜多经卷第七十七	- 163 -
初分天帝品第二十二之一	- 163 -
大般若波罗蜜多经卷第七十八	- 187 -
初分天帝品第二十二之二	- 187 -
大般若波罗蜜多经卷第七十九	- 213 -
初分天帝品第二十二之三	- 213 -
大般若波罗蜜多经卷第八十	- 238 -
初分天帝品第二十二之四	- 238 -
补阙真言	- 265 -
回向偈	- 265 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hú
唵. 誝 誝 曩 . 三 婆 嚩 . 鞞 日 啰 斛 .

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 无 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí yī
大般若波罗蜜多经卷第七十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn guān xíng pǐn dì shí jiǔ zhī èr
初分观行品第十九之二

shì zūn bù shī bō luó mì duō bù shēng zé fēi bù shī bō luó
“世尊！布施波罗蜜多不生则非布施波罗
mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
bù shēng zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
不生则非净戒、安忍、精进、静虑般若波罗蜜多。
suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó mì duō yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn
所以者何？布施波罗蜜多与不生无二无二分，
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yǔ bù shēng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多与不生
wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二无二分。何以故？以不生法非一、非二、非
duō fēi yì shì gù bù shī bō luó mì duō bù shēng zé fēi bù shī bō
多、非异，是故布施波罗蜜多不生则非布施波
luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
罗蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō bù shēng zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
多不生则非净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō
蜜多。

shì zūn sì jìng lù bù shēng zé fēi sì jìng lù sì wú liàng
“世尊！四静虑不生则非四静虑，四无量、
sì wú sè dìng bù shēng zé fēi sì wú liàng sì wú sè dìng suǒ yǐ zhě
四无色定不生则非四无量、四无色定。所以者
hé sì jìng lù yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn sì wú liàng sì wú
何？四静虑与不生无二无二分，四无量、四无
sè dìng yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù shēng fǎ
色定与不生无二无二分。何以故？以不生法

fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù sì jìng lǜ bù shēng zé fēi
非一、非二、非多、非异，是故四静虑不生则非
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù shēng zé fēi sì wú liàng
四静虑，四无量、四无色定不生则非四无量、
sì wú sè dìng
四无色定。

shì zūn bā jiě tuō bù shēng zé fēi bā jiě tuō bā shèngchù
“世尊！八解脱不生则非八解脱，八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biànchù bù shēng zé fēi bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
九次第定、十遍处不生则非八胜处、九次第定、
shí biànchù suǒ yǐ zhě hé bā jiě tuō yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn
十遍处。所以者何？八解脱与不生无二无二分，
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn
八胜处、九次第定、十遍处与不生无二无二分。
hé yǐ gù yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì
何以故？以不生法非一、非二、非多、非异，是
gù bā jiě tuō bù shēng zé fēi bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
故八解脱不生则非八解脱，八胜处、九次第定、
shí biànchù bù shēng zé fēi bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
十遍处不生则非八胜处、九次第定、十遍处。

shì zūn sì niànzhù bù shēng zé fēi sì niànzhù sì zhèngduàn
“世尊！四念住不生则非四念住，四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī bù
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支不
shēng zé fēi sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī suǒ yǐ zhě hé
生则非四正断乃至八圣道支。所以者何？

sì niànzhù yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn sì zhèngduàn nǎi zhì bā
四念住与不生无二无二分，四正断乃至八
shèngdào zhī yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù shēng
圣道支与不生无二无二分。何以故？以不生

fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù sì niànzhù bù shēng
法非一、非二、非多、非异，是故四念住不生
zé fēi sì niànzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī bù shēng zé
则非四念住，四正断乃至八圣道支不生则
fēi sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
非四正断乃至八圣道支。

shì zūn kōng jiě tuō mén bù shēng zé fēi kōng jiě tuō mén wú
“世尊！空解脱门不生则非空解脱门，无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù shēng zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
相、无愿解脱门不生则非无相、无愿解脱门。

suǒ yǐ zhě hé kōng jiě tuō mén yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn wú
所以者何？空解脱门与不生无二无二分，无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù
相、无愿解脱门与不生无二无二分。何以故？

yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù kōng jiě
以不生法非一、非二、非多、非异，是故空解

tuō mén bù shēng zé fēi kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
脱门不生则非空解脱门，无相、无愿解脱门

bù shēng zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
不生则非无相、无愿解脱门。

shì zūn wǔ yǎn bù shēng zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bù shēng
“世尊！五眼不生则非五眼，六神通不生

zé fēi liù shéntōng suǒ yǐ zhě hé wǔ yǎn yǔ bù shēng wú èr wú èr
则非六神通。所以者何？五眼与不生无二无二

fēn liù shéntōng yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù
分，六神通与不生无二无二分。何以故？以不

shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù wǔ yǎn bù shēng
生法非一、非二、非多、非异，是故五眼不生

zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bù shēng zé fēi liù shéntōng
则非五眼，六神通不生则非六神通。

shì zūn fó shí lì bù shēng zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi
“世尊！佛十力不生则非佛十力，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ bù shēng zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ suǒ
共法不生则非四无所畏乃至十八佛不共法。所

yǐ zhě hé fó shí lì yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn sì wú suǒ wèi
以者何？佛十力与不生无二无二分，四无所畏

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù
乃至十八佛不共法与不生无二无二分。何以故？

yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù fó shí lì
以不生法非一、非二、非多、非异，是故佛十力

bù shēng zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
不生则非佛十力，四无所畏乃至十八佛不共法

bù shēng zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
不生则非四无所畏乃至十八佛不共法。

shì zūn zhēn rú bù shēng zé fēi zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
“世尊！真如不生则非真如，法界、法性、
píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng
平等性¹、离生性、法定、法住、实际、虚空
jiè bù sī yì jiè bù shēng zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè suǒ yǐ
界、不思議界不生则非法界乃至不思議界。所以
zhě hé zhēn rú yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn fǎ jiè nǎi zhì bù sī
者何？真如与不生无二无二分，法界乃至不思
yì jiè yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù shēng fǎ fēi
议界与不生无二无二分。何以故？以不生法非
yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù zhēn rú bù shēng zé fēi zhēn
一、非二、非多、非异，是故真如不生则非真
rú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè bù shēng zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī
如，法界乃至不思議界不生则非法界乃至不思
yì jiè
议界。

shì zūn wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng zé fēi wú shàng
“世尊！无上正等菩提不生则非无上
zhèngděng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng
正等菩提，一切智、道相智、一切相智不生
zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé
则非一切智、道相智、一切相智。所以者何？
wú shàngzhèngděng pú tí yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn yī qiè zhì
无上正等菩提与不生无二无二分，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù
道相智、一切相智与不生无二无二分。何以故？
yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù wú shàng
以不生法非一、非二、非多、非异，是故无上
zhèngděng pú tí bù shēng zé fēi wú shàngzhèngděng pú tí yī qiè zhì
正等菩提不生则非无上正等菩提，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì
道相智、一切相智不生则非一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì
一切相智。

shì zūn wú wàng shī fǎ bù shēng zé fēi wú wàng shī fǎ
“世尊！无忘失法不生则非无忘失法，

¹ 大正藏：不虚妄性、不变异性、平等性；永乐北藏及龙藏：平等性

héng zhù shě xìng bù shēng zé fēi héng zhù shě xìng suǒ yǐ zhě hé wú
恒住舍性不生则非恒住舍性。所以者何？无
wàng shī fǎ yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn héng zhù shě xìng yǔ bù shēng
忘失法与不生无二无二分，恒住舍性与不生
wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二无二分。何以故？以不生法非一、非二、非
duō fēi yì shì gù wú wàng shī fǎ bù shēng zé fēi wú wàng shī fǎ
多、非异，是故无忘失法不生则非无忘失法，
héng zhù shě xìng bù shēng zé fēi héng zhù shě xìng
恒住舍性不生则非恒住舍性。

shì zūn yī qiè tuó luó ní mén bù shēng zé fēi yī qiè tuó luó
“世尊！一切陀罗尼门不生则非一切陀罗
ní mén yī qiè sān mó dì mén bù shēng zé fēi yī qiè sān mó dì mén
尼门，一切三摩地门不生则非一切三摩地门。
suǒ yǐ zhě hé yī qiè tuó luó ní mén yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn
所以者何？一切陀罗尼门与不生无二无二分，
yī qiè sān mó dì mén yǔ bù shēng wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ
一切三摩地门与不生无二无二分。何以故？以
bù shēng fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù yī qiè tuó luó
不生法非一、非二、非多、非异，是故一切陀罗
ní mén bù shēng zé fēi yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó dì mén
尼门不生则非一切陀罗尼门，一切三摩地门
bù shēng zé fēi yī qiè sān mó dì mén
不生则非一切三摩地门。

shì zūn sè bú miè zé fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú
“世尊！色不灭则非色，受、想、行、识不
miè zé fēi shòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé sè yǔ bú miè wú
灭则非受、想、行、识。所以者何？色与不灭无
èr wú èr fēn shòu xiǎng xíng shí yǔ bú miè wú èr wú èr fēn
二无二分，受、想、行、识与不灭无二无二分。
hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì
何以故？以不灭法非一、非二、非多、非异，是
gù sè bú miè zé fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú miè zé fēi shòu
故色不灭则非色，受、想、行、识不灭则非受、
xiǎng xíng shí
想、行、识。

shì zūn yǎn chù bú miè zé fēi yǎn chù ěr bí shé
“世尊！眼处不灭则非眼处，耳、鼻、舌、

shēn yì chù bú miè zé fēi ěr bí shé shēn yì chù suǒ yǐ
身、意处不灭则非耳、鼻、舌、身、意处。所以
zhě hé yǎnchù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn ěr bí shé shēn
者何？眼处与不灭无二无二分，耳、鼻、舌、身、
yì chù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī
意处与不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、
fēi èr fēi duō fēi yì shì gù yǎnchù bú miè zé fēi yǎnchù ěr
非二、非多、非异，是故眼处不灭则非眼处，耳、
bí shé shēn yì chù bú miè zé fēi ěr bí shé shēn yì
鼻、舌、身、意处不灭则非耳、鼻、舌、身、意
chù
处。

shì zūn sè chù bú miè zé fēi sè chù shēng xiāng wèi
“世尊！色处不灭则非色处，声、香、味、
chù fǎ chù bú miè zé fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù suǒ
触、法处不灭则非声、香、味、触、法处。所
yǐ zhě hé sè chù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn shēng xiāng wèi
以者何？色处与不灭无二无二分，声、香、味、
chù fǎ chù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ
触、法处与不灭无二无二分。何以故？以不灭法
fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù sè chù bú miè zé fēi sè
非一、非二、非多、非异，是故色处不灭则非色
chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù bú miè zé fēi shēng xiāng
处，声、香、味、触、法处不灭则非声、香、
wèi chù fǎ chù
味、触、法处。

shì zūn yǎn jiè bú miè zé fēi yǎn jiè sè jiè yǎn shí jiè
“世尊！眼界不灭则非眼界，色界、眼识界
jí yǎnchù yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi sè jiè nǎi
及眼触、眼触为缘所生诸受不灭则非色界乃
zhì yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé yǎn jiè yǔ bú miè
至眼触为缘所生诸受。所以者何？眼界与不灭
wú èr wú èr fēn sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ bú
无二无二分，色界乃至眼触为缘所生诸受与不
miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù yǎn jiè bú miè zé fēi yǎn jiè sè jiè nǎi zhì
非多、非异，是故眼界不灭则非眼界，色界乃至

yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi
眼触为缘所生诸受不灭则非色界乃至眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu
缘所生诸受。

shì zūn ěr jiè bú miè zé fēi ěr jiè shēng jiè ěr shí jiè
“世尊！耳界不灭则非耳界，声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi shēng jiè nǎi
及耳触、耳触为缘所生诸受不灭则非声界乃

zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé ěr jiè yǔ bú miè
至耳触为缘所生诸受。所以者何？耳界与不灭

wú èr wú èr fēn shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ
无二无二分，声界乃至耳触为缘所生诸受与

bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、

fēi duō fēi yì shì gù ěr jiè bú miè zé fēi ěr jiè shēng jiè nǎi zhì
非多、非异，是故耳界不灭则非耳界，声界乃至

ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi shēng jiè nǎi zhì ěr chù
耳触为缘所生诸受不灭则非声界乃至耳触

wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
为缘所生诸受。

shì zūn bí jiè bú miè zé fēi bí jiè xiāng jiè bí shí jiè
“世尊！鼻界不灭则非鼻界，香界、鼻识界

jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi xiāng jiè nǎi
及鼻触、鼻触为缘所生诸受不灭则非香界乃

zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé bí jiè yǔ bú miè
至鼻触为缘所生诸受。所以者何？鼻界与不灭

wú èr wú èr fēn xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ
无二无二分，香界乃至鼻触为缘所生诸受与

bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、

fēi duō fēi yì shì gù bí jiè bú miè zé fēi bí jiè xiāng jiè nǎi zhì
非多、非异，是故鼻界不灭则非鼻界，香界乃至

bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi
鼻触为缘所生诸受不灭则非香界乃至鼻触为

yuán suǒ shēng zhū shòu
缘所生诸受。

shì zūn shé jiè bú miè zé fēi shé jiè wèi jiè shé shí jiè
“世尊！舌界不灭则非舌界，味界、舌识界

jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi wèi jiè nǎi
及舌触、舌触为缘所生诸受不灭则非味界乃
zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé shé jiè yǔ bú miè
至舌触为缘所生诸受。所以者何？舌界与不灭
wú èr wú èr fēn wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ bú
无二无二分，味界乃至舌触为缘所生诸受与不
miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù shé jiè bú miè zé fēi shé jiè wèi jiè nǎi zhì
非多、非异，是故舌界不灭则非舌界，味界乃至
shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi
舌触为缘所生诸受不灭则非味界乃至舌触为
yuán suǒ shēng zhū shòu
缘所生诸受。

shì zūn shēn jiè bú miè zé fēi shēn jiè chù jiè shēn shí
“世尊！身界不灭则非身界，触界、身识
jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi chù jiè
界及身触、身触为缘所生诸受不灭则非触界
nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé shēn jiè yǔ
乃至身触为缘所生诸受。所以者何？身界与
bú miè wú èr wú èr fēn chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
不灭无二无二分，触界乃至身触为缘所生诸
shòu yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī
受与不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、
fēi èr fēi duō fēi yì shì gù shēn jiè bú miè zé fēi shēn jiè chù
非二、非多、非异，是故身界不灭则非身界，触
jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi chù jiè nǎi zhì
界乃至身触为缘所生诸受不灭则非触界乃至
shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
身触为缘所生诸受。

shì zūn yì jiè bú miè zé fēi yì jiè fǎ jiè yì shí jiè
“世尊！意界不灭则非意界，法界、意识界
jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi
及意触、意触为缘所生诸受不灭则非法界乃
zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu suǒ yǐ zhě hé yì jiè yǔ bú miè
至意触为缘所生诸受。所以者何？意界与不灭
wú èr wú èr fēn fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ bú
无二无二分，法界乃至意触为缘所生诸受与不

miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù yì jiè bú miè zé fēi yì jiè fǎ jiè nǎi zhì
非多、非异，是故意界不灭则非异界，法界乃至
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi
意触为缘所生诸受不灭则非法界乃至意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu
缘所生诸受。

shì zūn dì jiè bú miè zé fēi dì jiè shuǐ huǒ fēng
“世尊！地界不灭则非地界，水、火、风、
kōng shí jiè bú miè zé fēi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè suǒ
空、识界不灭则非水、火、风、空、识界。所
yǐ zhě hé dì jiè yǔ bú miè wú èr wú èr fēn shuǐ huǒ fēng
以者何？地界与不灭无二无二分，水、火、风、
kōng shí jiè yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ
空、识界与不灭无二无二分。何以故？以不灭法
fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù dì jiè bú miè zé fēi dì
非一、非二、非多、非异，是故地界不灭则非地
jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè bú miè zé fēi shuǐ huǒ fēng
界，水、火、风、空、识界不灭则非水、火、风、
kōng shí jiè
空、识界。

shì zūn kǔ shèng dì bú miè zé fēi kǔ shèng dì jí miè
“世尊！苦圣谛不灭则非苦圣谛，集、灭、
dào shèng dì bú miè zé fēi jí miè dào shèng dì suǒ yǐ zhě hé
道圣谛不灭则非集、灭、道圣谛。所以者何？
kǔ shèng dì yǔ bú miè wú èr wú èr fēn jí miè dào shèng dì yǔ
苦圣谛与不灭无二无二分，集、灭、道圣谛与
bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù kǔ shèng dì bú miè zé fēi kǔ shèng dì jí
非多、非异，是故苦圣谛不灭则非苦圣谛，集、
miè dào shèng dì bú miè zé fēi jí miè dào shèng dì
灭、道圣谛不灭则非集、灭、道圣谛。

shì zūn wú míng bú miè zé fēi wú míng xíng shí míng
“世尊！无明不灭则非无明，行、识、名
sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁

tàn kǔ yōunǎo bú miè zé fēi xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo suǒ
叹苦忧恼不灭则非行乃至老死愁叹苦忧恼。所
yǐ zhě hé wú míng yǔ bú miè wú èr wú èr fēn xíng nǎi zhì lǎo sǐ
以者何？无明与不灭无二无二分，行乃至老死
chóutàn kǔ yōunǎo yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú
愁叹苦忧恼与不灭无二无二分。何以故？以不
miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù wú míng bú miè zé
灭法非一、非二、非多、非异，是故无明不灭则
fēi wú míng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo bú miè zé fēi xíng nǎi
非无明，行乃至老死愁叹苦忧恼不灭则非行乃
zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo
至老死愁叹苦忧恼。

shì zūn nèikōng bú miè zé fēi nèikōng wàikōng nèi wài
“世尊！内空不灭则非内空，外空、内外
kōng kōngkōng dàkōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng bú miè zé fēi wàikōng nǎi zhì
性空、自性空、无性自性空不灭则非外空乃至
wú xìng zì xìngkōng suǒ yǐ zhě hé nèikōng yǔ bú miè wú èr wú èr
无性自性空。所以者何？内空与不灭无二无二
fēn wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé
分，外空乃至无性自性空与不灭无二无二分。何
yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù
以故？以不灭法非一、非二、非多、非异，是故
nèikōng bú miè zé fēi nèikōng wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng bú miè
内空不灭则非内空，外空乃至无性自性空不灭
zé fēi wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
则非外空乃至无性自性空。

shì zūn bù shī bō luó mì duō bú miè zé fēi bù shī bō luó mì
“世尊！布施波罗蜜多不灭则非布施波罗蜜
duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō bú
多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多不
miè zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
灭则非净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。

suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó mì duō yǔ bú miè wú èr wú èr fēn jìng
所以者何？布施波罗蜜多与不灭无二无二分，净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yǔ bú miè wú
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多与不灭无
èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō
二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、非多、
fēi yì shì gù bù shī bō luó mì duō bú miè zé fēi bù shī bō luó mì
非异，是故布施波罗蜜多不灭则非布施波罗蜜
duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō bú
多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多不
miè zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
灭则非净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。

shì zūn sì jìng lǜ bú miè zé fēi sì jìng lǜ sì wú liàng
“世尊！四静虑不灭则非四静虑，四无量、

sì wú sè dìng bú miè zé fēi sì wú liàng sì wú sè dìng suǒ yǐ zhě hé
四无色定不灭则非四无量、四无色定。所以者何？

sì jìng lǜ yǔ bú miè wú èr wú èr fēn sì wú liàng sì wú sè dìng yǔ
四静虑与不灭无二无二分，四无量、四无色定与
bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù sì jìng lǜ bú miè zé fēi sì jìng lǜ sì wú
非多、非异，是故四静虑不灭则非四静虑，四无
liàng sì wú sè dìng bú miè zé fēi sì wú liàng sì wú sè dìng
量、四无色定不灭则非四无量、四无色定。

shì zūn bā jiě tuō bú miè zé fēi bā jiě tuō bā shèng chù
“世尊！八解脱不灭则非八解脱，八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bú miè zé fēi bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
九次第定、十遍处不灭则非八胜处、九次第定、

shí biàn chù suǒ yǐ zhě hé bā jiě tuō yǔ bú miè wú èr wú èr fēn
十遍处。所以者何？八解脱与不灭无二无二分，
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn
八胜处、九次第定、十遍处与不灭无二无二分。

hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì
何以故？以不灭法非一、非二、非多、非异，是

gù bā jiě tuō bú miè zé fēi bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
故八解脱不灭则非八解脱，八胜处、九次第定、

shí biàn chù bú miè zé fēi bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
十遍处不灭则非八胜处、九次第定、十遍处。

shì zūn sì niànzhù bú miè zé fēi sì niànzhù sì zhèngduàn
“世尊！四念住不灭则非四念住，四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī bú
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支不
miè zé fēi sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī suǒ yǐ zhě hé sì
灭则非四正断乃至八圣道支。所以者何？四
niànzhù yǔ bú miè wú èr wú èr fēn sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
念住与不灭无二无二分，四正断乃至八圣道
zhī yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī
支与不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、
fēi èr fēi duō fēi yì shì gù sì niànzhù bú miè zé fēi sì niànzhù
非二、非多、非异，是故四念住不灭则非四念住，
sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī bú miè zé fēi sì zhèngduàn nǎi zhì
四正断乃至八圣道支不灭则非四正断乃至
bā shèngdào zhī
八圣道支。

shì zūn kōng jiě tuōmén bú miè zé fēi kōng jiě tuōmén wú
“世尊！空解脱门不灭则非空解脱门，无
xiàng wú yuàn jiě tuōmén bú miè zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén
相、无愿解脱门不灭则非无相、无愿解脱门。
suǒ yǐ zhě hé kōng jiě tuōmén yǔ bú miè wú èr wú èr fēn wú xiàng
所以者何？空解脱门与不灭无二无二分，无相、
wú yuàn jiě tuōmén yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú
无愿解脱门与不灭无二无二分。何以故？以不
miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù kōng jiě tuōmén bú
灭法非一、非二、非多、非异，是故空解脱门不
miè zé fēi kōng jiě tuōmén wú xiàng mó yuàn jiě tuōmén bú miè zé fēi
灭则非空解脱门，无相、无愿解脱门不灭则非
wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén
无相、无愿解脱门。

shì zūn wǔ yǎn bú miè zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bú miè zé
“世尊！五眼不灭则非五眼，六神通不灭则
fēi liù shéntōng suǒ yǐ zhě hé wǔ yǎn yǔ bú miè wú èr wú èr fēn
非六神通。所以者何？五眼与不灭无二无二分，
liù shéntōng yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ
六神通与不灭无二无二分。何以故？以不灭法
fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù wǔ yǎn bú miè zé fēi wǔ
非一、非二、非多、非异，是故五眼不灭则非五

yǎn liù shéntōng bú miè zé fēi liù shéntōng
眼，六神通不灭则非六神通。

shì zūn fó shí lì bú miè zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi
“世尊！佛十力不灭则非佛十力，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ bú miè zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ suǒ
共法不灭则非四无所畏乃至十八佛不共法。所

yǐ zhě hé fó shí lì yǔ bú miè wú èr wú èr fēn sì wú suǒ wèi nǎi
以者何？佛十力与不灭无二无二分，四无所畏乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù
至十八佛不共法与不灭无二无二分。何以故？

yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù fó shí lì
以不灭法非一、非二、非多、非异，是故佛十力

bú miè zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
不灭则非佛十力，四无所畏乃至十八佛不共法

bú miè zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
不灭则非四无所畏乃至十八佛不共法。

shì zūn zhēn rú bú miè zé fēi zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
“世尊！真如不灭则非真如，法界、法性、

píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè suǒ yǐ zhě hé
不思議界不灭则非法界乃至不思議界。所以者何？

zhēn rú yǔ bú miè wú èr wú èr fēn fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè yǔ
真如与不灭无二无二分，法界乃至不思議界与

bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr
不灭无二无二分。何以故？以不灭法非一、非二、

fēi duō fēi yì shì gù zhēn rú bú miè zé fēi zhēn rú fǎ jiè nǎi zhì
非多、非异，是故真如不灭则非真如，法界乃至

bù sī yì jiè bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
不思議界不灭则非法界乃至不思議界。

shì zūn wú shàng zhèng děng pú tí bú miè zé fēi wú shàng
“世尊！无上正等菩提不灭则非无上

zhèng děng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú miè
正等菩提，一切智、道相智、一切相智不灭

zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé
则非一切智、道相智、一切相智。所以者何？

wú shàngzhèngděng pú tí yǔ bú miè wú èr wú èr fēn yī qiè zhì dào
无上正等菩提与不灭无二无二分，一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù
相智、一切相智与不灭无二无二分。何以故？

yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù wú shàngzhèng
以不灭法非一、非二、非多、非异，是故无上正

děng pú tí bú miè zé fēi wú shàngzhèngděng pú tí yī qiè zhì dào
等菩提不灭则非无上正等菩提，一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú miè zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
相智、一切相智不灭则非一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì
切相智。

shì zūn wú wàng shī fǎ bú miè zé fēi wú wàng shī fǎ héng
“世尊！无忘失法不灭则非无忘失法，恒

zhù shě xìng bú miè zé fēi héng zhù shě xìng suǒ yǐ zhě hé wú wàng shī
住舍性不灭则非恒住舍性。所以者何？无忘失

fǎ yǔ bú miè wú èr wú èr fēn héng zhù shě xìng yǔ bú miè wú èr wú
法与不灭无二无二分，恒住舍性与不灭无二无

èr fēn hé yǐ gù yǐ bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi
二分。何以故？以不灭法非一、非二、非多、非

yì shì gù wú wàng shī fǎ bú miè zé fēi wú wàng shī fǎ héng zhù shě
异，是故无忘失法不灭则非无忘失法，恒住舍

xìng bú miè zé fēi héng zhù shě xìng
性不灭则非恒住舍性。

shì zūn yī qiè tuó luó ní mén bú miè zé fēi yī qiè tuó luó
“世尊！一切陀罗尼门不灭则非一切陀罗

ní mén yī qiè sān mó dì mén bú miè zé fēi yī qiè sān mó dì mén suǒ
尼门，一切三摩地门不灭则非一切三摩地门。所

yǐ zhě hé yī qiè tuó luó ní mén yǔ bú miè wú èr wú èr fēn yī
以者何？一切陀罗尼门与不灭无二无二分，一

qiè sān mó dì mén yǔ bú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ bú
切三摩地门与不灭无二无二分。何以故？以不

miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù yī qiè tuó luó ní
灭法非一、非二、非多、非异，是故一切陀罗尼

mén bú miè zé fēi yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó dì mén bú miè
门不灭则非一切陀罗尼门，一切三摩地门不灭

zé fēi yī qiè sān mó dì mén
则非一切三摩地门。

shì zūn sè bú èr zé fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú
“世尊！色不二则非色，受、想、行、识不

èr zé fēi shòu xiǎng xíng shí
二则非受、想、行、识。

shì zūn yǎnchù bú èr zé fēi yǎnchù ěr bí shé
“世尊！眼处不二则非眼处，耳、鼻、舌、

shēn yì chù bú èr zé fēi ěr bí shé shēn yì chù
身、意处不二则非耳、鼻、舌、身、意处。

shì zūn sè chù bú èr zé fēi sè chù shēng xiāng wèi
“世尊！色处不二则非色处，声、香、味、

chù fǎ chù bú èr zé fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù
触、法处不二则非声、香、味、触、法处。

shì zūn yǎn jiè bú èr zé fēi yǎn jiè sè jiè yǎn shí jiè
“世尊！眼界不二则非眼界，色界、眼识界

jí yǎnchù yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi sè jiè nǎi
及眼触、眼触为缘所生诸受不二则非色界乃

zhì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至眼触为缘所生诸受。

shì zūn ěr jiè bú èr zé fēi ěr jiè shēng jiè ěr shí jiè
“世尊！耳界不二则非耳界，声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi shēng jiè nǎi
及耳触、耳触为缘所生诸受不二则非声界乃

zhì ěr chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至耳触为缘所生诸受。

shì zūn bí jiè bú èr zé fēi bí jiè xiāng jiè bí shí jiè
“世尊！鼻界不二则非鼻界，香界、鼻识界

jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi xiāng jiè nǎi
及鼻触、鼻触为缘所生诸受不二则非香界乃

zhì bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至鼻触为缘所生诸受。

shì zūn shé jiè bú èr zé fēi shé jiè wèi jiè shé shí jiè
“世尊！舌界不二则非舌界，味界、舌识界

jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi wèi jiè nǎi
及舌触、舌触为缘所生诸受不二则非味界乃

zhì shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至舌触为缘所生诸受。

shì zūn shēn jiè bú èr zé fēi shēn jiè chù jiè shēn shí
“世尊！身界不二则非身界，触界、身识

jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi chù jiè
界及身触、身触为缘所生诸受不二则非触界
nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
乃至身触为缘所生诸受。

shì zūn yì jiè bú èr zé fēi yì jiè fǎ jiè yì shí jiè
“世尊！眼界不二则非眼界，法界、意识界

jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi fǎ jiè nǎi
及意触、意触为缘所生诸受不二则非法界乃
zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至意触为缘所生诸受。

shì zūn dì jiè bú èr zé fēi dì jiè shuǐ huǒ fēng
“世尊！地界不二则非地界，水、火、风、

kōng shí jiè bú èr zé fēi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
空、识界不二则非水、火、风、空、识界。

shì zūn kǔ shèng dì bú èr zé fēi kǔ shèng dì jí miè
“世尊！苦圣谛不二则非苦圣谛，集、灭、

dào shèng dì bú èr zé fēi jí miè dào shèng dì
道圣谛不二则非集、灭、道圣谛。

shì zūn wú míng bú èr zé fēi wú míng xíng shí míng
“世尊！无明不二则非无明，行、识、名

sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁
tàn kǔ yōunǎo bú èr zé fēi xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo
叹苦忧恼不二则非行乃至老死愁叹苦忧恼。

shì zūn nèi kōng bú èr zé fēi nèi kōng wài kōng nèi wài
“世尊！内空不二则非内空，外空、内外

kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、

bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、

zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无

xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bú èr zé fēi wài kōng nǎi zhì
性空、自性空、无性自性空不二则非外空乃至

wú xìng zì xìng kōng
无性自性空。

shì zūn bù shī bō luó mì duō bú èr zé fēi bù shī bō luó mì
“世尊！布施波罗蜜多不二则非布施波罗蜜

duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō bú
多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多不

èr zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
二则非净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。

shì zūn sì jìng lǜ bú èr zé fēi sì jìng lǜ sì wú liàng
“世尊！四静虑不二则非四静虑，四无量、

sì wú sè dìng bú èr zé fēi sì wú liàng sì wú sè dìng
四无色定不二则非四无量、四无色定。

shì zūn bā jiě tuō bú èr zé fēi bā jiě tuō bā shèng chù
“世尊！八解脱不二则非八解脱，八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bú èr zé fēi bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
九次第定、十遍处不二则非八胜处、九次第定、

shí biàn chù
十遍处。

shì zūn sì niàn zhù bú èr zé fēi sì niàn zhù sì zhèng duàn
“世尊！四念住不二则非四念住，四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī bú
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支不

èr zé fēi sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
二则非四正断乃至八圣道支。

shì zūn kōng jiě tuō mén bú èr zé fēi kōng jiě tuō mén wú
“世尊！空解脱门不二则非空解脱门，无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú èr zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
相、无愿解脱门不二则非无相、无愿解脱门。

shì zūn wǔ yǎn bú èr zé fēi wǔ yǎn liù shén tōng bú èr zé
“世尊！五眼不二则非五眼，六神通不二则

fēi liù shén tōng
非六神通。

shì zūn fó shí lì bú èr zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi
“世尊！佛十力不二则非佛十力，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ bú èr zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
共法不二则非四无所畏乃至十八佛不共法。

shì zūn zhēn rú bú èr zé fēi zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
“世尊！真如不二则非真如，法界、法性、

píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè bú èr zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bú sī yì jiè
不 思 议 界 不 二 则 非 法 界 乃 至 不 思 议 界。

shì zūn wú shàngzhèngděng pú tí bú èr zé fēi wú shàng
“世 尊！ 无 上 正 等 菩 提 不 二 则 非 无 上

zhèngděng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr
正 等 菩 提， 一 切 智、 道 相 智、 一 切 相 智 不 二

zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
则 非 一 切 智、 道 相 智、 一 切 相 智。

shì zūn wú wàng shī fǎ bú èr zé fēi wú wàng shī fǎ héng
“世 尊！ 无 忘 失 法 不 二 则 非 无 忘 失 法， 恒

zhù shě xìng bú èr zé fēi héng zhù shě xìng
住 舍 性 不 二 则 非 恒 住 舍 性。

shì zūn yī qiè tuó luó ní mén bú èr zé fēi yī qiè tuó luó
“世 尊！ 一 切 陀 罗 尼 门 不 二 则 非 一 切 陀 罗

ní mén yī qiè sān mó dì mén bú èr zé fēi yī qiè sān mó dì mén
尼 门， 一 切 三 摩 地 门 不 二 则 非 一 切 三 摩 地 门。

shì zūn sè rù bú èr wú wàng fǎ shù shòu xiǎng xíng
“世 尊！ 色 入 不 二 无 妄 法 数， 受、 想、 行、

shí rù bú èr wú wàng fǎ shù
识 入 不 二 无 妄 法 数。

shì zūn yǎn chù rù bú èr wú wàng fǎ shù ěr bí shé
“世 尊！ 眼 处 入 不 二 无 妄 法 数， 耳、 鼻、 舌、

shēn yì chù rù bú èr wú wàng fǎ shù
身、 意 处 入 不 二 无 妄 法 数。

shì zūn sè chù rù bú èr wú wàng fǎ shù shēng xiāng
“世 尊！ 色 处 入 不 二 无 妄 法 数， 声、 香、

wèi chù fǎ chù rù bú èr wú wàng fǎ shù
味、 触、 法 处 入 不 二 无 妄 法 数。

shì zūn yǎn jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù sè jiè yǎn shí
“世 尊！ 眼 界 入 不 二 无 妄 法 数， 色 界、 眼 识

jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng fǎ
界 及 眼 触、 眼 触 为 缘 所 生 诸 受 入 不 二 无 妄 法

shù
数。

shì zūn ěr jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù shēng jiè ěr
“世 尊！ 耳 界 入 不 二 无 妄 法 数， 声 界、 耳

shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng
识 界 及 耳 触、 耳 触 为 缘 所 生 诸 受 入 不 二 无 妄

fǎ shù
法数。

shì zūn bí jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù xiāng jiè bí
“世尊！鼻界入不二无妄法数，香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受入不二无妄
fǎ shù
法数。

shì zūn shé jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù wèi jiè shé shí
“世尊！舌界入不二无妄法数，味界、舌识
jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng fǎ
界及舌触、舌触为缘所生诸受入不二无妄法
shù
数。

shì zūn shēn jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù chù jiè shēn
“世尊！身界入不二无妄法数，触界、身
shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng
识界及身触、身触为缘所生诸受入不二无妄
fǎ shù
法数。

shì zūn yì jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù fǎ jiè yì shí
“世尊！意界入不二无妄法数，法界、意识
jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng fǎ
界及意触、意触为缘所生诸受入不二无妄法
shù
数。

shì zūn dì jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù shuǐ huǒ fēng
“世尊！地界入不二无妄法数，水、火、风、
kōng shí jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù
空、识界入不二无妄法数。

shì zūn kǔ shèng dì rù bú èr wú wàng fǎ shù jí miè
“世尊！苦圣谛入不二无妄法数，集、灭、
dào shèng dì rù bú èr wú wàng fǎ shù
道圣谛入不二无妄法数。

shì zūn wú míng rù bú èr wú wàng fǎ shù xíng shí
“世尊！无明入不二无妄法数，行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóu tàn kǔ yōu nǎo rù bú èr wú wàng fǎ shù

愁叹苦忧恼入不二无妄法数。

shì zūn nèi kōng rù bú èr wú wàng fǎ shù wài kōng nèi

“世尊！内空入不二无妄法数，外空、内

wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi

外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为

kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng

空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性

kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng

空、自相空、共相空、一切法空、不可得空、

wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng rù bú èr wú wàng fǎ shù

无性空、自性空、无性自性空入不二无妄法数。

shì zūn bù shī bō luó mì duō rù bú èr wú wàng fǎ shù jìng

“世尊！布施波罗蜜多入不二无妄法数，净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō rù bú èr wú

戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多入不二无

wàng fǎ shù

妄法数。

shì zūn sì jìng lǜ rù bú èr wú wàng fǎ shù sì wú liàng

“世尊！四静虑入不二无妄法数，四无量、

sì wú sè dìng rù bú èr wú wàng fǎ shù

四无色定入不二无妄法数。

shì zūn bā jiě tuō rù bú èr wú wàng fǎ shù bā shèng chù

“世尊！八解脱入不二无妄法数，八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù rù bú èr wú wàng fǎ shù

九次第定、十遍处入不二无妄法数。

shì zūn sì niàn zhù rù bú èr wú wàng fǎ shù sì zhèng duàn

“世尊！四念住入不二无妄法数，四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī rù

四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支入

bú èr wú wàng fǎ shù

不二无妄法数。

shì zūn kōng jiě tuō mén rù bú èr wú wàng fǎ shù wú xiàng

“世尊！空解脱门入不二无妄法数，无相、

wú yuàn jiě tuō mén rù bú èr wú wàng fǎ shù

无愿解脱门入不二无妄法数。

shì zūn wǔ yǎn rù bú èr wú wàng fǎ shù liù shén tōng rù

“世尊！五眼入不二无妄法数，六神通入

bú èr wú wàng fǎ shù
不二无妄法数。

shì zūn fó shí lì rù bú èr wú wàng fǎ shù sì wú suǒ wèi
“世尊！佛十力入不二无妄法数，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ rù bú èr wú wàng fǎ shù
共法入不二无妄法数。

shì zūn zhēn rú rù bú èr wú wàng fǎ shù fǎ jiè fǎ
“世尊！真如入不二无妄法数，法界、法

xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚

kōng jiè bù sī yì jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù
空界、不思議界入不二无妄法数。

shì zūn wú shàng zhèng děng pú tí rù bú èr wú wàng fǎ shù
“世尊！无上正等菩提入不二无妄法数，

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù bú èr wú wàng fǎ shù
一切智、道相智、一切相智入不二无妄法数。

shì zūn wú wàng shī fǎ rù bú èr wú wàng fǎ shù héng zhù
“世尊！无忘失法入不二无妄法数，恒住

shě xìng rù bú èr wú wàng fǎ shù
舍性入不二无妄法数。

shì zūn yī qiè tuó luó ní mén rù bú èr wú wàng fǎ shù
“世尊！一切陀罗尼门入不二无妄法数，

yī qiè sān mó dì mén rù bú èr wú wàng fǎ shù
一切三摩地门入不二无妄法数。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán suǒ shuō pú sà mó hē sà
时，舍利子问善现言：“所说‘菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō guān zhū fǎ shí zhě hé wèi pú sà mó hē
修行般若波罗蜜多观诸法时’者，何谓菩萨摩诃

sà hé wèi bō rě bō luó mì duō hé wèi guān zhū fǎ
萨？何谓般若波罗蜜多？何谓观诸法？”

ěr shí jù shòu shàn xiàn dá shè lì zǐ yán rú zūn zhě suǒ yún
尔时，具寿善现答舍利子言：“如尊者所云

hé wèi pú sà mó hē sà zhě shè lì zǐ wèi yǒu qíng lèi qiú
‘何谓菩萨摩诃萨？’者，舍利子，为有情类求

dà pú tí yì yǒu pú tí gù míng pú sà néng rú shí zhī yī qiè fǎ
大菩提亦有菩提故名菩萨，能²如实知一切法
xiàng ér bù zhí zhuó gù fù míng mó hē sà
相而³不执著故复名摩诃萨。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà néng rú shí zhī yī qiè
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨能如实知一切
fǎ xiàng ér bù zhí zhuó
法相而不执著？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī sè
善现答言：“舍利子，菩萨摩诃萨如实知色
xiàng ér bù zhí zhuó rú shí zhī shòu xiǎng xíng shí xiàng ér bù zhí
相而不执著，如实知受、想、行、识相而不执
zhuó
著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī yǎn chù xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知眼处相而不
zhí zhuó rú shí zhī ěr bí shé shēn yì chù xiàng ér bù zhí
执著，如实知耳、鼻、舌、身、意处相而不执
zhuó
著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī sè chù xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知色处相而不
zhí zhuó rú shí zhī shēng xiāng wèi chù fǎ chù xiàng ér bù zhí
执著，如实知声、香、味、触、法处相而不执
zhuó
著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī yǎn jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知眼界相而不
zhí zhuó rú shí zhī sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ
执著，如实知色界、眼识界及眼触、眼触为缘所
shēng zhū shòu xiàng ér bù zhí zhuó
生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī ěr jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知耳界相而不
zhí zhuó rú shí zhī shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi yuán
执著，如实知声界、耳识界及耳触、耳触为缘

² 大正藏：彼；永乐北藏及龙藏：能

³ 大正藏：能；永乐北藏及龙藏：而

suǒshēngzhūshòuxiàng ér bù zhí zhuó
所生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī bí jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知鼻界相而不
zhí zhuó rú shí zhī xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
执著，如实知香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘

suǒshēngzhūshòuxiàng ér bù zhí zhuó
所生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī shé jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知舌界相而不
zhí zhuó rú shí zhī wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chùwéiyuánsuǒ
执著，如实知味界、舌识界及舌触、舌触为缘所

shēngzhūshòuxiàng ér bù zhí zhuó
生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī shēn jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知身界相而不
zhí zhuó rú shí zhī chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chùwéiyuán
执著，如实知触界、身识界及身触、身触为缘

suǒshēngzhūshòuxiàng ér bù zhí zhuó
所生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī yì jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知意界相而不
zhí zhuó rú shí zhī fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒ
执著，如实知法界、意识界及意触、意触为缘所

shēngzhūshòuxiàng ér bù zhí zhuó
生诸受相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī dì jiè xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知地界相而不
zhí zhuó rú shí zhī shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xiàng ér bù zhí
执著，如实知水、火、风、空、识界相而不执

zhuó
著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī kǔ shèng dì xiàng ér
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知苦圣谛相而
bù zhí zhuó rú shí zhī jí miè dào shèng dì xiàng ér bù zhí zhuó
不执著，如实知集、灭、道圣谛相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī wú míng xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知无明相而不

zhí zhuó rú shí zhī xíng shí míng sè liù chù chù shòu
执著，如实知行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo xiàng ér bù zhí zhuó
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī nèi kōng xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知内空相而不

zhí zhuó rú shí zhī wàikōng nèi wàikōng kōng kōng dà kōng shèng
执著，如实知外空、内外空、空空、大空、胜

yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散

kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng xiàng ér bù zhí zhuó
自性空相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī bù shī bō luó mì duō
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知布施波罗蜜多

xiàng ér bù zhí zhuó rú shí zhī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
相而不执著，如实知净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō xiàng ér bù zhí zhuó
般若波罗蜜多相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī sì jìng lǜ xiàng ér
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知四静虑相而

bù zhí zhuó rú shí zhī sì wú liàng sì wú sè dìng xiàng ér bù zhí zhuó
不执著，如实知四无量、四无色定相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī bā jiě tuō xiàng ér
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知八解脱相而

bù zhí zhuó rú shí zhī bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xiàng
不执著，如实知八胜处、九次第定、十遍处相

ér bù zhí zhuó
而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī sì niàn zhù xiàng ér
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知四念住相而

bù zhí zhuó rú shí zhī sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
不执著，如实知四正断、四神足、五根、五力、

qī děng jué zhī bā shèng dào zhī xiàng ér bù zhí zhuó
七等觉支、八圣道支相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī kōng jiě tuō mén xiàng
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知空解脱门相

ér bù zhí zhuó rú shí zhī wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiàng ér bù zhí zhuó
而不执著，如实知无相、无愿解脱门相而不执
著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī wǔ yǎn xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知五眼相而不

zhí zhuó rú shí zhī liù shéntōng xiàng ér bù zhí zhuó
执著，如实知六神通相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī fó shí lì xiàng ér
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知佛十力相而

bù zhí zhuó rú shí zhī sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
不执著，如实知四无所畏、四无碍解、大慈、大
bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ xiàng ér bù zhí zhuó
悲、大喜、大舍、十八佛不共法相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī zhēn rú xiàng ér bù
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知真如相而不

zhí zhuó rú shí zhī fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng
执著，如实知法界、法性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè xiàng ér bù
法定、法住、实际、虚空界、不思議界相而不
zhí zhuó
执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī wú shàng zhèng děng
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知无上正等

pú tí xiàng ér bù zhí zhuó rú shí zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
菩提相而不执著，如实知一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì xiàng ér bù zhí zhuó
切相智相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī wú wàng shī fǎ xiàng
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知无忘失法相

ér bù zhí zhuó rú shí zhī héng zhù shě xìng xiàng ér bù zhí zhuó
而不执著，如实知恒住舍性相而不执著。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shí zhī yī qiè tuó luó ní
“舍利子，菩萨摩诃萨如实知一切陀罗尼

mén xiàng ér bù zhí zhuó rú shí zhī yī qiè sān mó dì mén xiàng ér bù
门相而不执著，如实知一切三摩地门相而不

zhí zhuó
执著。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé děngmíngwéi yī qiè fǎ
时，舍利子问善现言：“何等名为一切法
xiàng
相？”

shànxiàn dá yán ruò yóu rú shì zhū xíng xiàng zhuàngbiǎo zhī
善现答言：“若由如是诸行、相、状表知
zhū fǎ shì sè shì shēng shì xiāng shì wèi shì chù shì fǎ
诸法，是色、是声、是香、是味、是触、是法、
shì nèi shì wài shì yǒu lòu shì wú lòu shì yǒu wéi shì wú wéi
是内、是外、是有漏、是无漏、是有为、是为，
cǐ děngmíngwéi yī qiè fǎ xiàng
此等名为一切法相。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù dá shè lì zǐ yán rú zūnzhěsuǒ
尔时，具寿善现复答舍利子言：“如尊者所
yún hé wèi bō rě bō luó mì duō zhě shè lì zǐ yǒushèngmiào
云‘何谓般若波罗蜜多？’者，舍利子，有胜妙
huì yuǎnyǒusuǒ lí gù míng bō rě bō luó mì duō
慧远有所离故名般若波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán cǐ yú hé fǎ ér dé yuǎn lí
舍利子言：“此于何法而得远离？”

shànxiàn dá yán cǐ yú yī qiè fán nǎo jiàn qù ér dé yuǎn lí
善现答言：“此于一切烦恼见趣而得远离，
cǐ yú yī qiè lù qù sì shēng ér dé yuǎn lí cǐ yú yī qiè yùn
此于一切六趣、四生而得远离，此于一切蕴、
jiè chùděng ér dé yuǎn lí gù míng bō rě bō luó mì duō yòushè
界、处等而得远离，故名般若波罗蜜多。又舍
lì zǐ yǒushèngmiào huì yuǎnyǒusuǒ dào gù míng bō rě bō luó mì
利子，有胜妙慧远有所到，故名般若波罗蜜
duō
多。”

shè lì zǐ yán cǐ yú hé fǎ ér dé yuǎn dào
舍利子言：“此于何法而得远到？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ cǐ yú sè shí xìng ér dé yuǎn dào
善现答言：“舍利子，此于色实性而得远到，
yú shòu xiǎng xíng shí shí xìng ér dé yuǎn dào gù míng bō rě bō
于受、想、行、识实性而得远到，故名般若波

luó mì duō

罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú yǎnchù shí xìng ér dé yuǎndào yú ěr
“舍利子，此于眼处实性而得远到，于耳、

bí shé shēn yì chù shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō
鼻、舌、身、意处实性而得远到，故名般若波

luó mì duō

罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú sè chù shí xìng ér dé yuǎndào yú shēng
“舍利子，此于色处实性而得远到，于声、

xiāng wèi chù fǎ chù shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō
香、味、触、法处实性而得远到，故名般若波

luó mì duō

罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú yǎn jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú sè jiè
“舍利子，此于眼界实性而得远到，于色界、

yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shí xìng ér dé
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受实性而得

yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú ěr jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú shēng
“舍利子，此于耳界实性而得远到，于声

jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shí xìng ér
界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受实性而

dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú bí jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú xiāng
“舍利子，此于鼻界实性而得远到，于香

jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shí xìng ér
界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受实性而

dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú shé jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú wèi jiè
“舍利子，此于舌界实性而得远到，于味界、

shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shí xìng ér dé
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受实性而得

yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú shēn jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú chù
“舍利子，此于身界实性而得远到，于触
jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shí xìng
界、身识界及身触、身触为缘所生诸受实性
ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
而得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú yì jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú fǎ jiè
“舍利子，此于意识界实性而得远到，于法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shí xìng ér dé
意识界及意触、意触为缘所生诸受实性而得
yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú dì jiè shí xìng ér dé yuǎndào yú shuǐ
“舍利子，此于地界实性而得远到，于水、
huǒ fēng kōng shí jiè shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō
火、风、空、识界实性而得远到，故名般若波
luó mì duō
罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú kǔ shèng dì shí xìng ér dé yuǎndào yú
“舍利子，此于苦圣谛实性而得远到，于
jí miè dào shèng dì shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó
集、灭、道圣谛实性而得远到，故名般若波罗
mì duō
蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú wú míng shí xìng ér dé yuǎndào yú xíng
“舍利子，此于无明实性而得远到，于行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō
老死愁叹苦忧恼实性而得远到，故名般若波
luó mì duō
罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú nèi kōng shí xìng ér dé yuǎndào yú wài
“舍利子，此于内空实性而得远到，于外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、

běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng shí xìng ér dé
得空、无性空、自性空、无性自性空实性而得
yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú bù shī bō luó mì duō shí xìng ér dé yuǎn
“舍利子，此于布施波罗蜜多实性而得远

dào yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
到，于净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
实性而得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú sì jìng lǜ shí xìng ér dé yuǎndào yú sì
“舍利子，此于四静虑实性而得远到，于四

wú liàng sì wú sè dìng shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó
无量、四无色定实性而得远到，故名般若波罗
mì duō
蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú bā jiě tuō shí xìng ér dé yuǎndào yú bā
“舍利子，此于八解脱实性而得远到，于八

shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shí xìng ér dé yuǎndào gù míng
胜处、九次第定、十遍处实性而得远到，故名
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú sì niànzhù shí xìng ér dé yuǎndào yú sì
“舍利子，此于四念住实性而得远到，于四

zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
道支实性而得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú kōng jiě tuō mén shí xìng ér dé yuǎndào
“舍利子，此于空解脱门实性而得远到，

yú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě
于无相、无愿解脱门实性而得远到，故名般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú wǔ yǎn shí xìng ér dé yuǎndào yú liù
“舍利子，此于五眼实性而得远到，于六

shéntōng shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
神通实性而得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú fú shí lì shí xìng ér dé yuǎndào yú sì
“舍利子，此于佛十力实性而得远到，于四

wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、

shí bā fó bú gòng fǎ shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì
十八佛不共法实性而得远到，故名般若波罗蜜
duō
多。

shè lì zǐ cǐ yú zhēn rú shí xìng ér dé yuǎndào yú fǎ
“舍利子，此于真如实性而得远到，于法

jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
界、法性、平等性、离生性、法定、法住、实

jiè xū kōng jiè bù sī yì jiè shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō
际、虚空界、不思議界实性而得远到，故名般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú wú shàng zhèng děng pú tí shí xìng ér dé
“舍利子，此于无上正等菩提实性而得

yuǎndào yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí xìng ér dé
远到，于一切智、道相智、一切相智实性而得

yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú wú wàng shī fǎ shí xìng ér dé yuǎndào
“舍利子，此于无忘失法实性而得远到，

yú héng zhù shě xìng shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě bō luó mì duō
于恒住舍性实性而得远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ cǐ yú yī qiè tuó luó ní mén shí xìng ér dé yuǎn
“舍利子，此于一切陀罗尼门实性而得远

dào yú yī qiè sān mó dì mén shí xìng ér dé yuǎndào gù míng bō rě
到，于一切三摩地门实性而得远到，故名般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。

shè lì zǐ shì wèi bō rě bō luó mì duō
“舍利子，是谓般若波罗蜜多。”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí èr 大般若波罗蜜多经卷第七十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn guān xíng pǐn dì shí jiǔ zhī sān 初分观行品第十九之三

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù dá shè lì zǐ yán rú zūn zhě suǒ
尔时，具寿善现复答舍利子言：“如尊者所

yún hé wèi guān zhū fǎ zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà
云‘何谓观诸法？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí guān sè fēi cháng fēi wú cháng guān
修行般若波罗蜜多时，观色非常非无常，观

shòu xiǎng xíng shí fēi cháng fēi wú cháng guān sè fēi lè fēi kǔ
受、想、行、识非常非无常；观色非乐非苦，

guān shòu xiǎng xíng shí fēi lè fēi kǔ guān sè fēi wǒ fēi wú wǒ
观受、想、行、识非乐非苦；观色非我非无我，

guān shòu xiǎng xíng shí fēi wǒ fēi wú wǒ guān sè fēi jìng fēi bú
观受、想、行、识非我非无我；观色非净非不

jìng guān shòu xiǎng xíng shí fēi jìng fēi bú jìng guān sè fēi kōng
净，观受、想、行、识非净非不净；观色非空

fēi bú kōng guān shòu xiǎng xíng shí fēi kōng fēi bú kōng guān
非不空，观受、想、行、识非空非不空；观

sè fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng guān shòu xiǎng xíng shí fēi yǒu xiàng
色非有相非无相，观受、想、行、识非有相

fēi wú xiàng guān sè fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn guān shòu xiǎng xíng
非无相；观色非有愿非无愿，观受、想、行、

shí fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn guān sè fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān shòu
识非有愿非无愿；观色非寂静非不寂静，观受、

xiǎng xíng shí fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān sè fēi yuǎn lí fēi bú
想、行、识非寂静非不寂静；观色非远离非不

yuǎn lí guān shòu xiǎng xíng shí fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí
远离，观受、想、行、识非远离非不远离。

shè lì zǐ shì wèi guān zhū fǎ
舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānyǎnchù fēi cháng fēi wú cháng guān ěr bí shé shēn
时，观眼处非常非无常，观耳、鼻、舌、身、
yì chù fēi cháng fēi wú cháng guānyǎnchù fēi lè fēi kǔ guān ěr
意处非常非无常；观眼处非乐非苦，观耳、
bí shé shēn yì chù fēi lè fēi kǔ guānyǎnchù fēi wǒ fēi wú wǒ
鼻、舌、身、意处非乐非苦；观眼处非我非无我，
guān ěr bí shé shēn yì chù fēi wǒ fēi wú wǒ guānyǎnchù
观耳、鼻、舌、身、意处非我非无我；观眼处
fēi jìng fēi bú jìng guān ěr bí shé shēn yì chù fēi jìng fēi bú
非净非不净，观耳、鼻、舌、身、意处非净非不
jìng guānyǎnchù fēi kōng fēi bù kōng guān ěr bí shé shēn
净；观眼处非空非不空，观耳、鼻、舌、身、
yì chù fēi kōng fēi bù kōng guānyǎnchù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān
意处非空非不空；观眼处非有相非无相，观
ěr bí shé shēn yì chù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guānyǎnchù
耳、鼻、舌、身、意处非有相非无相；观眼处
fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān ěr bí shé shēn yì chù fēi yǒu
非有愿非无愿，观耳、鼻、舌、身、意处非有
yuàn fēi wú yuàn guānyǎnchù fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān ěr bí
愿非无愿；观眼处非寂静非不寂静，观耳、鼻、
shé shēn yì chù fēi jì jìng fēi bú jì jìng guānyǎnchù fēi yuǎn lí
舌、身、意处非寂静非不寂静；观眼处非远离
fēi bú yuǎn lí guān ěr bí shé shēn yì chù fēi yuǎn lí fēi
非不远离，观耳、鼻、舌、身、意处非远离非
bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān sè chù fēi cháng fēi wú cháng guānshēng xiāng wèi
时，观色处非常非无常，观声、香、味、
chù fǎ chù fēi cháng fēi wú cháng guān sè chù fēi lè fēi kǔ guān
触、法处非常非无常；观色处非乐非苦，观
shēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi lè fēi kǔ guān sè chù fēi wǒ
声、香、味、触、法处非乐非苦；观色处非我
fēi wú wǒ guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi wǒ fēi wú wǒ
非无我，观声、香、味、触、法处非我非无我；

guān sè chù fēi jìng fēi bú jìng guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù
观色处非净非不净，观声、香、味、触、法处
fēi jìng fēi bú jìng guān sè chù fēi kōng fēi bù kōng guānshēng xiāng
非净非不净；观色处非空非不空，观声、香、
wèi chù fǎ chù fēi kōng fēi bù kōng guān sè chù fēi yǒuxiàng fēi wú
味、触、法处非空非不空；观色处非有相非无
xiàng guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng
相，观声、香、味、触、法处非有相非无相；
guān sè chù fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānshēng xiāng wèi chù
观色处非有愿非无愿，观声、香、味、触、
fǎ chù fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān sè chù fēi jì jìng fēi bú jì jìng
法处非有愿非无愿；观色处非寂静非不寂静，
guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān
观声、香、味、触、法处非寂静非不寂静；观
sè chù fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guānshēng xiāng wèi chù
色处非远离非不远离，观声、香、味、触、
fǎ chù fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
法处非远离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānyǎn jiè fēi cháng fēi wú cháng guān sè jiè yǎn shí jiè jí
时，观眼界非常非无常，观色界、眼识界及
yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
眼触、眼触为缘所生诸受非常非无常；观
yǎn jiè fēi lè fēi kǔ guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéi
眼界非乐非苦，观色界、眼识界及眼触、眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guānyǎn jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
缘所生诸受非乐非苦；观眼界非我非无我，
guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
观色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受非
wǒ fēi wú wǒ guānyǎn jiè fēi jìng fēi bú jìng guān sè jiè yǎn shí
我非无我；观眼界非净非不净，观色界、眼识
jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng guān
界及眼触、眼触为缘所生诸受非净非不净；观
yǎn jiè fēi kōng fēi bù kōng guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎn
眼界非空非不空，观色界、眼识界及眼触、眼
chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu fēi kōng fēi bù kōng guānyǎn jiè fēi yǒu
触为缘所生诸受非空非不空；观眼界非有

xiàng fēi wú xiàng guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
相非无相，观色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng guānyǎn jiè fēi yǒuyuàn fēi
所生诸受非有相非无相；观眼界非有愿非
wú yuàn guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
无愿，观色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生
zhū shòu fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānyǎn jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng
诸受非有愿非无愿；观眼界非寂静非不寂静，
guān sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
观色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受非
jì jìng fēi bú jì jìng guānyǎn jiè fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí guān sè
寂静非不寂静；观眼界非远离非不远离，观色
jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi yuǎn lí
界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受非远离
fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān ěr jiè fēi cháng fēi wú cháng guānshēng jiè ěr shí jiè jí
时，观耳界非常非无常，观声界、耳识界及
ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
耳触、耳触为缘所生诸受非常非无常；观
ěr jiè fēi lè fēi kǔ guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù
耳界非乐非苦，观声界、耳识界及耳触、耳触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guān ěr jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
为缘所生诸受非乐非苦；观耳界非我非无我，
guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
观声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受
fēi wǒ fēi wú wǒ guān ěr jiè fēi jìng fēi bú jìng guānshēng jiè ěr
非我非无我；观耳界非净非不净，观声界、耳
shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng
识界及耳触、耳触为缘所生诸受非净非不净；
guān ěr jiè fēi kōng fēi bú kōng guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù
观耳界非空非不空，观声界、耳识界及耳触、
ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi kōng fēi bú kōng guān ěr jiè fēi yǒu
耳触为缘所生诸受非空非不空；观耳界非有
xiàng fēi wú xiàng guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéi
相非无相，观声界、耳识界及耳触、耳触为

yuánsuǒshēngzhūshòu fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān ěr jiè fēi yǒuyuàn
缘所生诸受非有相非无相；观耳界非有愿
fēi wú yuàn guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒ
非无愿，观声界、耳识界及耳触、耳触为缘所
shēngzhūshòu fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān ěr jiè fēi jì jìng fēi bú jì
生诸受非有愿非无愿；观耳界非寂静非不寂
jìng guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēng
静，观声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生
zhūshòu fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān ěr jiè fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn
诸受非寂静非不寂静；观耳界非远离非不远
lí guānshēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēng
离，观声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生
zhūshòu fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
诸受非远离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān bí jiè fēi cháng fēi wú cháng guānxiāng jiè bí shí jiè jí
时，观鼻界非常非无常，观香界、鼻识界及
bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
鼻触、鼻触为缘所生诸受非常非无常；观
bí jiè fēi lè fēi kǔ guānxiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù
鼻界非乐非苦，观香界、鼻识界及鼻触、鼻触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guān bí jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
为缘所生诸受非乐非苦；观鼻界非我非无我，
guānxiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
观香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受
fēi wǒ fēi wú wǒ guān bí jiè fēi jìng fēi bú jìng guānxiāng jiè bí
非我非无我；观鼻界非净非不净，观香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受非净非不净；
guān bí jiè fēi kōng fēi bú kōng guānxiāng jiè bí shí jiè jí bí chù
观鼻界非空非不空，观香界、鼻识界及鼻触、
bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi kōng fēi bú kōng guān bí jiè fēi yǒu
鼻触为缘所生诸受非空非不空；观鼻界非有
xiàng fēi wú xiàng guānxiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
相非无相，观香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒshēngzhūshòu fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān bí jiè fēi yǒuyuàn fēi
所生诸受非有相非无相；观鼻界非有愿非

wú yuàn guānxiāng jiè bǐ shí jiè jí bǐ chù bǐ chù wéiyuánsuǒshēng
无愿，观香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生
zhūshòu fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān bǐ jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng
诸受非有愿非无愿；观鼻界非寂静非不寂静，
guānxiāng jiè bǐ shí jiè jí bǐ chù bǐ chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
观香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受
fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān bǐ jiè fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān
非寂静非不寂静；观鼻界非远离非不远离，观
xiāng jiè bǐ shí jiè jí bǐ chù bǐ chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受非
yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
远离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānshé jiè fēi cháng fēi wú cháng guānwèi jiè shé shí jiè jí
时，观舌界非常非无常，观味界、舌识界及
shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
舌触、舌触为缘所生诸受非常非无常；观
shé jiè fēi lè fēi kǔ guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi
舌界非乐非苦，观味界、舌识界及舌触、舌触为
yuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guānshé jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
缘所生诸受非乐非苦；观舌界非我非无我，
guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
观味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受非
wǒ fēi wú wǒ guānshé jiè fēi jìng fēi bú jìng guānwèi jiè shé shí
我非无我；观舌界非净非不净，观味界、舌识
jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng guān
界及舌触、舌触为缘所生诸受非净非不净；观
shé jiè fēi kōng fēi bù kōng guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé
舌界非空非不空，观味界、舌识界及舌触、舌
chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi kōng fēi bù kōng guānshé jiè fēi yǒu
触为缘所生诸受非空非不空；观舌界非有
xiàng fēi wú xiàng guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán
相非无相，观味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒshēngzhūshòu fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guānshé jiè fēi yǒuyuàn fēi
所生诸受非有相非无相；观舌界非有愿非
wú yuàn guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēng
无愿，观味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生

zhūshòu fēi yǒuyuàn fēi wúyuàn guānshé jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng
诸受非有愿非无愿；观舌界非寂静非不寂静，
guānwèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
观味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受非
jì jìng fēi bú jì jìng guānshé jiè fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí guānwèi
寂静非不寂静；观舌界非远离非不远离，观味
jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi yuǎn lí
界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受非远离
fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānshēn jiè fēi cháng fēi wú cháng guānchù jiè shēn shí jiè jí
时，观身界非常非无常，观触界、身识界及
shēnchù shēnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
身触、身触为缘所生诸受非常非无常；观
shēn jiè fēi lè fēi kǔ guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù
身界非乐非苦，观触界、身识界及身触、身触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guānshēn jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
为缘所生诸受非乐非苦；观身界非我非无我，
guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu
观触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受
fēi wǒ fēi wú wǒ guānshēn jiè fēi jìng fēi bú jìng guānchù jiè shēn
非我非无我；观身界非净非不净，观触界、身
shí jiè jí shēnchù shēnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng
识界及身触、身触为缘所生诸受非净非不净；
guānshēn jiè fēi kōng fēi bú kōng guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù
观身界非空非不空，观触界、身识界及身触、
shēnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi kōng fēi bú kōng guānshēn jiè fēi
身触为缘所生诸受非空非不空；观身界非
yǒuxiàng fēi wú xiàng guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù
有相非无相，观触界、身识界及身触、身触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guānshēn jiè fēi yǒu
为缘所生诸受非有相非无相；观身界非有
yuàn fēi wú yuàn guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù wéi
愿非无愿，观触界、身识界及身触、身触为
yuánsuǒshēngzhūshòu fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānshēn jiè fēi jì jìng
缘所生诸受非有愿非无愿；观身界非寂静

fēi bú jì jìng guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuán
非不寂静，观触界、身识界及身触、身触为缘
suǒshēngzhūshòu fēi jì jìng fēi bú jì jìng guānshēn jiè fēi yuǎn lí fēi
所生诸受非寂静非不寂静；观身界非远离非
bù yuǎn lí guānchù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuán
不远离，观触界、身识界及身触、身触为缘
suǒshēngzhūshòu fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguān
所生诸受非远离非不远离。舍利子，是谓观
zhū fǎ
诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān yì jiè fēi cháng fēi wú cháng guān fǎ jiè yì shí jiè jí
时，观眼界非常非无常，观法界、意识界及
yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi cháng fēi wú cháng guān
意触、意触为缘所生诸受非常非无常；观
yì jiè fēi lè fēi kǔ guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéi
眼界非乐非苦，观法界、意识界及意触、意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu fēi lè fēi kǔ guān yì jiè fēi wǒ fēi wú wǒ
缘所生诸受非乐非苦；观眼界非我非无我，
guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
观法界、意识界及意触、意触为缘所生诸受非
wǒ fēi wú wǒ guān yì jiè fēi jìng fēi bú jìng guān fǎ jiè yì shí
我非无我；观眼界非净非不净，观法界、意识
jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi jìng fēi bú jìng guān
界及意触、意触为缘所生诸受非净非不净；观
yì jiè fēi kōng fēi bù kōng guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì
眼界非空非不空，观法界、意识界及意触、意
chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi kōng fēi bù kōng guān yì jiè fēi yǒu
触为缘所生诸受非空非不空；观眼界非有
xiàng fēi wú xiàng guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
相非无相，观法界、意识界及意触、意触为缘
suǒshēngzhūshòu fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān yì jiè fēi yǒuyuàn fēi
所生诸受非有相非无相；观眼界非有愿非
wú yuàn guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēng
无愿，观法界、意识界及意触、意触为缘所生
zhūshòu fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān yì jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng
诸受非有愿非无愿；观眼界非寂静非不寂静，

guān fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi
观法界、意识界及意触、意触为缘所生诸受非
jì jìng fēi bú jì jìng guān yì jiè fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí guān fǎ
寂静非不寂静；观意识界非远离非不远离，观法
jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yuǎn lí
界、意识界及意触、意触为缘所生诸受非远离
fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ shì wèi guān zhū fǎ
非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān dì jiè fēi cháng fēi wú cháng guān shuǐ huǒ fēng kōng
时，观地界非常非无常，观水、火、风、空、
shí jiè fēi cháng fēi wú cháng guān dì jiè fēi lè fēi kǔ guān shuǐ
识界非常非无常；观地界非乐非苦，观水、
huǒ fēng kōng shí jiè fēi lè fēi kǔ guān dì jiè fēi wǒ fēi wú
火、风、空、识界非乐非苦；观地界非我非无
wǒ guān shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè fēi wǒ fēi wú wǒ guān
我，观水、火、风、空、识界非我非无我；观
dì jiè fēi jìng fēi bú jìng guān shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè fēi
地界非净非不净，观水、火、风、空、识界非
jìng fēi bú jìng guān dì jiè fēi kōng fēi bú kōng guān shuǐ huǒ fēng
净非不净；观地界非空非不空，观水、火、风、
kōng shí jiè fēi kōng fēi bú kōng guān dì jiè fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng
空、识界非空非不空；观地界非有相非无相，
guān shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng guān
观水、火、风、空、识界非有相非无相；观
dì jiè fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn guān shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
地界非有愿非无愿，观水、火、风、空、识界
fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn guān dì jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān shuǐ
非有愿非无愿；观地界非寂静非不寂静，观水、
huǒ fēng kōng shí jiè fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān dì jiè fēi
火、风、空、识界非寂静非不寂静；观地界非
yuǎn lí fēi bú yuǎn lí guān shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè fēi yuǎn
远离非不远离，观水、火、风、空、识界非远
lí fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ shì wèi guān zhū fǎ
离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān kǔ shèng dì fēi cháng fēi wú cháng guān jí miè dào
时，观苦圣谛非常非无常，观集、灭、道
shèng dì fēi cháng fēi wú cháng guān kǔ shèng dì fēi lè fēi kǔ guān
圣谛非常非无常；观苦圣谛非乐非苦，观
jí miè dào shèng dì fēi lè fēi kǔ guān kǔ shèng dì fēi wǒ fēi wú
集、灭、道圣谛非乐非苦；观苦圣谛非我非无
wǒ guān jí miè dào shèng dì fēi wǒ fēi wú wǒ guān kǔ shèng
我，观集、灭、道圣谛非我非无我；观苦圣
dì fēi jìng fēi bú jìng guān jí miè dào shèng dì fēi jìng fēi bú jìng
谛非净非不净，观集、灭、道圣谛非净非不净；
guān kǔ shèng dì fēi kōng fēi bù kōng guān jí miè dào shèng dì fēi
观苦圣谛非空非不空，观集、灭、道圣谛非
kōng fēi bù kōng guān kǔ shèng dì fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng guān jí
空非不空；观苦圣谛非有相非无相，观集、
miè dào shèng dì fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng guān kǔ shèng dì fēi yǒu yuàn
灭、道圣谛非有相非无相；观苦圣谛非有愿
fēi wú yuàn guān jí miè dào shèng dì fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn
非无愿，观集、灭、道圣谛非有愿非无愿；
guān kǔ shèng dì fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān jí miè dào shèng
观苦圣谛非寂静非不寂静，观集、灭、道圣
dì fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān kǔ shèng dì fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn
谛非寂静非不寂静；观苦圣谛非远离非不远离
lí guān jí miè dào shèng dì fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè
离，观集、灭、道圣谛非远离非不远离。舍
lì zǐ shì wèi guān zhū fǎ
利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān wú míng fēi cháng fēi wú cháng guān xíng shí míng sè
时，观无明非常非无常，观行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎo fēi cháng fēi wú cháng guān wú míng fēi lè fēi kǔ guān xíng
烦恼非常非无常；观无明非乐非苦，观行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo fēi lè fēi kǔ guān wú míng fēi wǒ fēi wú wǒ
老死愁叹苦烦恼非乐非苦；观无明非我非无我，

guānxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
观行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi wǒ fēi wú wǒ guān wú míng fēi jìng
生、老死愁叹苦忧恼非我非无我；观无明非净
fēi bú jìng guānxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
非不净，观行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi jìng fēi bú jìng guān
取、有、生、老死愁叹苦忧恼非净非不净；观
wú míng fēi kōng fēi bù kōng guānxíng shí míng sè liù chù chù
无明非空非不空，观行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi kōng fēi
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼非空非
bù kōng guān wú míng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guānxíng shí míng
不空；观无明非有相非无相，观行、识、名
sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁
tàn kǔ yōunǎo fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān wú míng fēi yǒuyuàn fēi wú
叹苦忧恼非有相非无相；观无明非有愿非无
yuàn guānxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
愿，观行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān
有、生、老死愁叹苦忧恼非有愿非无愿；观
wú míng fēi jì jìng fēi bú jì jìng guānxíng shí míng sè liù chù
无明非寂静非不寂静，观行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼非
jì jìng fēi bú jì jìng guān wú míng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guānxíng
寂静非不寂静；观无明非远离非不远离，观行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì
老死愁叹苦忧恼非远离非不远离。舍利子，是
wèiguānzhū fǎ
谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān nèi kōng fēi cháng fēi wú cháng guān wài kōng nèi wài kōng
时，观内空非常非无常，观外空、内外空、

kōngkōng dàkōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi cháng fēi wú cháng guān nèi
空、自性空、无性自性空非常非无常；观内
kōng fēi lè fēi kǔ guānwàikōng nèi wàikōng kōngkōng dàkōng
空非乐非苦，观外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìngkōng fēi lè fēi kǔ guān nèi kōng fēi wǒ fēi wú wǒ guānwàikōng
自性空非乐非苦；观内空非我非无我，观外空、
nèi wàikōng kōngkōng dàkōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běn
为为、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi wǒ fēi wú wǒ
空、无性空、自性空、无性自性空非我非无我；
guān nèi kōng fēi jìng fēi bú jìng guānwàikōng nèi wàikōng kōngkōng
观内空非净非不净，观外空、内外空、空空、
dàkōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi jìng fēi bú jìng guān nèi kōng fēi kōng fēi
性空、无性自性空非净非不净；观内空非空非
bù kōng guānwàikōng nèi wàikōng kōngkōng dàkōng shèng yì
不空，观外空、内外空、空空、大空、胜义

kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biànyì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng fēi kōng fēi bù kōng guān nèi kōng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān wài
空非空非不空；观内空非有相非无相，观外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biànyì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi yǒuxiàng fēi
得空、无性空、自性空、无性自性空非有相非
wú xiàng guān nèi kōng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān wàikōng nèi wài
无相；观内空非有愿非无愿，观外空、内外
kōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biànyì kōng běnxìngkōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān
性空、自性空、无性自性空非有愿非无愿；观
nèi kōng fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān wàikōng nèi wàikōng kōngkōng
内空非寂静非不寂静，观外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sànkōng wú biànyì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān nèi kōng fēi
性空、无性自性空非寂静非不寂静；观内空非
yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà
远离非不远离，观外空、内外空、空空、大

kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ
性空、无性自性空非远离非不远离。舍利子，
shì wèiguānzhū fǎ
是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān bù shī bō luó mì duō fēi cháng fēi wú cháng guānjìng jiè
时，观布施波罗蜜多非常非无常，观净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi cháng fēi wú cháng
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多非常非无常；
guān bù shī bō luó mì duō fēi lè fēi kǔ guānjìng jiè ān rěn jīng
观布施波罗蜜多非乐非苦，观净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi lè fēi kǔ guān bù shī bō luó
进、静虑、般若波罗蜜多非乐非苦；观布施波罗
mì duō fēi wǒ fēi wú wǒ guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
蜜多非我非无我，观净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō fēi wǒ fēi wú wǒ guān bù shī bō luó mì duō fēi
般若波罗蜜多非我非无我；观布施波罗蜜多非
jìng fēi bú jìng guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
净非不净，观净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō fēi jìng fēi bú jìng guān bù shī bō luó mì duō fēi kōng fēi bù
罗蜜多非净非不净；观布施波罗蜜多非空非不
kōng guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
空，观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
fēi kōng fēi bù kōng guān bù shī bō luó mì duō fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng
非空非不空；观布施波罗蜜多非有相非无相，
guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi yǒu
观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多非有
xiàng fēi wú xiàng guān bù shī bō luó mì duō fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn
相非无相；观布施波罗蜜多非有愿非无愿，
guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi yǒu
观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多非有

yuàn fēi wú yuàn guān bù shī bō luó mì duō fēi jì jìng fēi bú jì jìng
愿非无愿；观布施波罗蜜多非寂静非不寂静，
guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi jì
观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多非寂
jìng fēi bú jì jìng guān bù shī bō luó mì duō fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静非不寂静；观布施波罗蜜多非远离非不远离，
guānjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō fēi yuǎn
观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多非远
lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān sì jìng lù fēi cháng fēi wú cháng guān sì wú liàng sì wú
时，观四静虑非常非无常，观四无量、四无
sè dìng fēi cháng fēi wú cháng guān sì jìng lù fēi lè fēi kǔ guān sì
色定非常非无常；观四静虑非乐非苦，观四
wú liàng sì wú sè dìng fēi lè fēi kǔ guān sì jìng lù fēi wǒ fēi wú
无量、四无色定非乐非苦；观四静虑非我非无
wǒ guān sì wú liàng sì wú sè dìng fēi wǒ fēi wú wǒ guān sì jìng
我，观四无量、四无色定非我非无我；观四静
lù fēi jìng fēi bú jìng guān sì wú liàng sì wú sè dìng fēi jìng fēi bú
虑非净非不净，观四无量、四无色定非净非不
jìng guān sì jìng lù fēi kōng fēi bù kōng guān sì wú liàng sì wú sè
净；观四静虑非空非不空，观四无量、四无色
dìng fēi kōng fēi bù kōng guān sì jìng lù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān
定非空非不空；观四静虑非有相非无相，观
sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān sì jìng lù fēi
四无量、四无色定非有相非无相；观四静虑非
yǒuyuàn fēi wú yuàn guān sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yǒuyuàn fēi
有愿非无愿，观四无量、四无色定非有愿非
wú yuàn guān sì jìng lù fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān sì wú liàng
无愿；观四静虑非寂静非不寂静，观四无量、
sì wú sè dìng fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān sì jìng lù fēi yuǎn lí fēi
四无色定非寂静非不寂静；观四静虑非远离非
bù yuǎn lí guān sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn
不远离，观四无量、四无色定非远离非不
lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān bā jiě tuō fēi cháng fēi wú cháng guān bā shèngchù jiǔ cì
时，观八解脱非常非无常，观八胜处、九次

dì dìng shí biànchù fēi cháng fēi wú cháng guān bā jiě tuō fēi lè fēi
第定、十遍处非常非无常；观八解脱非乐非

kǔ guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fēi lè fēi kǔ
苦，观八胜处、九次第定、十遍处非乐非苦；

guān bā jiě tuō fēi wǒ fēi wú wǒ guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
观八解脱非我非无我，观八胜处、九次第定、

shí biànchù fēi wǒ fēi wú wǒ guān bā jiě tuō fēi jìng fēi bú jìng guān
十遍处非我非无我；观八解脱非净非不净，观

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fēi jìng fēi bú jìng guān bā
八胜处、九次第定、十遍处非净非不净；观八

jiě tuō fēi kōng fēi bù kōng guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biàn
解脱非空非不空，观八胜处、九次第定、十遍

chù fēi kōng fēi bù kōng guān bā jiě tuō fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān
处非空非不空；观八解脱非有相非无相，观

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān bā
八胜处、九次第定、十遍处非有相非无相；观

bā jiě tuō fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
八解脱非有愿非无愿，观八胜处、九次第定、

shí biànchù fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān bā jiě tuō fēi jì jìng fēi bú
十遍处非有愿非无愿；观八解脱非寂静非不

jì jìng guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fēi jì jìng fēi
寂静，观八胜处、九次第定、十遍处非寂静非

bú jì jìng guān bā jiě tuō fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān bā shèng
不寂静；观八解脱非远离非不远离，观八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì
处、九次第定、十遍处非远离非不远离。舍利

zǐ shì wèiguānzhū fǎ
子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān sì niànzhù fēi cháng fēi wú cháng guān sì zhèngduàn sì
时，观四念住非常非无常，观四正断、四

shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī fēi cháng
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支非常

fēi wú cháng guān sì niànzhù fēi lè fēi kǔ guān sì zhèngduàn sì
非无常；观四念住非乐非苦，观四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi lè
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支非乐
fēi kǔ guān sì niànzhù fēi wǒ fēi wú wǒ guān sì zhèngduàn sì
非苦；观四念住非我非无我，观四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi wǒ
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支非我
fēi wú wǒ guān sì niànzhù fēi jìng fēi bú jìng guān sì zhèngduàn
非无我；观四念住非净非不净，观四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支非
jìng fēi bú jìng guān sì niànzhù fēi kōng fēi bù kōng guān sì zhèngduàn
净非不净；观四念住非空非不空，观四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支非
kōng fēi bù kōng guān sì niànzhù fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān sì
空非不空；观四念住非有相非无相，观四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān sì niànzhù fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn
道支非有相非无相；观四念住非有愿非无愿，
guān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī
观四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèngdào zhī fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān sì niànzhù fēi jì jìng fēi
八圣道支非有愿非无愿；观四念住非寂静非
bú jì jìng guān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī
不寂静，观四正断、四神足、五根、五力、七
dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān sì niànzhù
等觉支、八圣道支非寂静非不寂静；观四念住
fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
非远离非不远离，观四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
五力、七等觉支、八圣道支非远离非不远离。

shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānkōng jiě tuōmén fēi cháng fēi wú cháng guān wú xiàng wú
时，观空解脱门非常非无常，观无相、无
yuàn jiě tuōmén fēi cháng fēi wú cháng guānkōng jiě tuōmén fēi lè fēi
愿解脱门非常非无常；观空解脱门非乐非
kǔ guān wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi lè fēi kǔ guānkōng jiě
苦，观无相、无愿解脱门非乐非苦；观空解
tuōmén fēi wǒ fēi wú wǒ guān wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi wǒ fēi
脱门非我非无我，观无相、无愿解脱门非我非
wú wǒ guānkōng jiě tuōmén fēi jìng fēi bú jìng guān wú xiàng wú yuàn
无我；观空解脱门非净非不净，观无相、无愿
jiě tuōmén fēi jìng fēi bú jìng guānkōng jiě tuōmén fēi kōng fēi bù kōng
解脱门非净非不净；观空解脱门非空非不空，
guān wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi kōng fēi bù kōng guānkōng jiě tuō
观无相、无愿解脱门非空非不空；观空解脱
mén fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi yǒu
门非有相非无相，观无相、无愿解脱门非有
xiàng fēi wú xiàng guānkōng jiě tuōmén fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān wú
相非无相；观空解脱门非有愿非无愿，观无
xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānkōng jiě tuōmén
相、无愿解脱门非有愿非无愿；观空解脱门
fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi jì jìng
非寂静非不寂静，观无相、无愿解脱门非寂静
fēi bú jì jìng guānkōng jiě tuōmén fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān
非不寂静；观空解脱门非远离非不远离，观
wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ
无相、无愿解脱门非远离非不远离。舍利子，
shì wèiguānzhū fǎ
是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān wǔ yǎn fēi cháng fēi wú cháng guān liù shéntōng fēi cháng fēi
时，观五眼非常非无常，观六神通非常非
wú cháng guān wǔ yǎn fēi lè fēi kǔ guān liù shéntōng fēi lè fēi kǔ
无常；观五眼非乐非苦，观六神通非乐非苦；
guān wǔ yǎn fēi wǒ fēi wú wǒ guān liù shéntōng fēi wǒ fēi wú wǒ guān
观五眼非我非无我，观六神通非我非无我；观
wǔ yǎn fēi jìng fēi bú jìng guān liù shéntōng fēi jìng fēi bú jìng guān wǔ
五眼非净非不净，观六神通非净非不净；观五

yǎn fēi kōng fēi bù kōng guān liù shéntōng fēi kōng fēi bù kōng guān wǔ
眼非空非不空，观六神通非空非不空；观五
yǎn fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān liù shéntōng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng
眼非有相非无相，观六神通非有相非无相；
guān wǔ yǎn fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān liù shéntōng fēi yǒuyuàn fēi wú
观五眼非有愿非无愿，观六神通非有愿非无
yuàn guān wǔ yǎn fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān liù shéntōng fēi jì jìng
愿；观五眼非寂静非不寂静，观六神通非寂静
fēi bú jì jìng guān wǔ yǎn fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān liù shén
非不寂静；观五眼非远离非不远离，观六神
tōng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
通非远离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān fó shí lì fēi cháng fēi wú cháng guān sì wú suǒ wèi sì
时，观佛十力非常非无常，观四无所畏、四
wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共
fǎ fēi cháng fēi wú cháng guān fó shí lì fēi lè fēi kǔ guān sì wú
法非常非无常；观佛十力非乐非苦，观四无
suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ fēi lè fēi kǔ guān fó shí lì fēi wǒ fēi wú wǒ
八佛不共法非乐非苦；观佛十力非我非无我，
guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà
观四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大
shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi wǒ fēi wú wǒ guān fó shí lì fēi jìng
舍、十八佛不共法非我非无我；观佛十力非净
fēi bú jìng guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi
非不净，观四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、
dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi jìng fēi bú jìng guān fó
大喜、大舍、十八佛不共法非净非不净；观佛
shí lì fēi kōng fēi bù kōng guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
十力非空非不空，观四无所畏、四无碍解、大
cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi kōng fēi bù
慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法非空非不
kōng guān fó shí lì fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān sì wú suǒ wèi
空；观佛十力非有相非无相，观四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān fó shí lì fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn
共法非有相非无相；观佛十力非有愿非无愿，
guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà
观四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大
shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān fó shí lì fēi
舍、十八佛不共法非有愿非无愿；观佛十力非
jì jìng fēi bú jì jìng guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí
寂静非不寂静，观四无所畏、四无碍解、大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi jì jìng fēi bú jì
大悲、大喜、大舍、十八佛不共法非寂静非不寂
jìng guān fó shí lì fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān sì wú suǒ wèi
静；观佛十力非远离非不远离，观四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
共法非远离非不远离。舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guānzhēn rú fēi cháng fēi wú cháng guān fǎ jiè fǎ xìng píng
时，观真如非常非无常，观法界、法性、平
děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè fēi cháng fēi wú cháng guānzhēn rú fēi lè fēi kǔ guān
不思議界非常非无常；观真如非乐非苦，观
fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
法界、法性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi lè fēi kǔ guānzhēn rú fēi
实际、虚空界、不思議界非乐非苦；观真如非
wǒ fēi wú wǒ guān fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng
我非无我，观法界、法性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi wǒ fēi wú
法定、法住、实际、虚空界、不思議界非我非无
wǒ guānzhēn rú fēi jìng fēi bú jìng guān fǎ jiè fǎ xìng píngděng
我；观真如非净非不净，观法界、法性、平等
xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù
性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、不

sī yì jiè fēi jìng fēi bú jìng guānzhēn rú fēi kōng fēi bù kōng guān fǎ
思 议 界 非 净 非 不 净； 观 真 如 非 空 非 不 空， 观 法
jiè fǎ xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí
界、 法 性、 平 等 性、 离 生 性、 法 定、 法 住、 实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi kōng fēi bù kōng guānzhēn rú fēi
际、 虚 空 界、 不 思 议 界 非 空 非 不 空； 观 真 如 非
yǒuxiàng fēi wú xiàng guān fǎ jiè fǎ xìng píngděngxìng lí shēng
有 相 非 无 相， 观 法 界、 法 性、 平 等 性、 离 生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi yǒu
性、 法 定、 法 住、 实 际、 虚 空 界、 不 思 议 界 非 有
xiàng fēi wú xiàng guānzhēn rú fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān fǎ jiè
相 非 无 相； 观 真 如 非 有 愿 非 无 愿， 观 法 界、
fǎ xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
法 性、 平 等 性、 离 生 性、 法 定、 法 住、 实 际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānzhēn rú fēi jì
虚 空 界、 不 思 议 界 非 有 愿 非 无 愿； 观 真 如 非 寂
jìng fēi bú jì jìng guān fǎ jiè fǎ xìng píngděngxìng lí shēngxìng
静 非 不 寂 静， 观 法 界、 法 性、 平 等 性、 离 生 性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi jì jìng fēi
法 定、 法 住、 实 际、 虚 空 界、 不 思 议 界 非 寂 静 非
bú jì jìng guānzhēn rú fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān fǎ jiè fǎ
不 寂 静； 观 真 如 非 远 离 非 不 远 离， 观 法 界、 法
xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、 平 等 性、 离 生 性、 法 定、 法 住、 实 际、 虚
kōng jiè bù sī yì jiè fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì
空 界、 不 思 议 界 非 远 离 非 不 远 离。 舍 利 子， 是
wèiguānzhū fǎ
谓 观 诸 法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍 利 子， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波 罗 蜜 多

shí guān wú shàngzhèngděng pú tí fēi cháng fēi wú cháng guān yī qiè
时， 观 无 上 正 等 菩 提 非 常 非 无 常， 观 一 切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi cháng fēi wú cháng guān wú shàng
智、 道 相 智、 一 切 相 智 非 常 非 无 常； 观 无 上
zhèngděng pú tí fēi lè fēi kǔ guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
正 等 菩 提 非 乐 非 苦， 观 一 切 智、 道 相 智、 一
qiè xiàng zhì fēi lè fēi kǔ guān wú shàngzhèngděng pú tí fēi wǒ fēi
切 相 智 非 乐 非 苦； 观 无 上 正 等 菩 提 非 我 非

wú wǒ guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi wǒ fēi wú
无我，观一切智、道相智、一切相智非我非无
wǒ guān wú shàng zhèng děng pú tí fēi jìng fēi bú jìng guān yī qiè zhì
我；观无上正等菩提非净非不净，观一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi jìng fēi bú jìng guān wú shàng zhèng
道相智、一切相智非净非不净；观无上正
děng pú tí fēi kōng fēi bù kōng guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
等菩提非空非不空，观一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì fēi kōng fēi bù kōng guān wú shàng zhèng děng pú tí fēi yǒu
切相智非空非不空；观无上正等菩提非有
xiàng fēi wú xiàng guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi
相非无相，观一切智、道相智、一切相智非
yǒu xiàng fēi wú xiàng guān wú shàng zhèng děng pú tí fēi yǒu yuàn fēi wú
有相非无相；观无上正等菩提非有愿非无
yuàn guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi yǒu yuàn fēi
愿，观一切智、道相智、一切相智非有愿非
wú yuàn guān wú shàng zhèng děng pú tí fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān
无愿；观无上正等菩提非寂静非不寂静，观
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi jì jìng fēi bú jì jìng
一切智、道相智、一切相智非寂静非不寂静；
guān wú shàng zhèng děng pú tí fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān yī qiè
观无上正等菩提非远离非不远离，观一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì
智、道相智、一切相智非远离非不远离。舍利
zǐ shì wèi guān zhū fǎ
子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

shí guān wú wàng shī fǎ fēi cháng fēi wú cháng guān héng zhù shě xìng
时，观无忘失法非常非无常，观恒住舍性
fēi cháng fēi wú cháng guān wú wàng shī fǎ fēi lè fēi kǔ guān héng
非常非无常；观无忘失法非乐非苦，观恒
zhù shě xìng fēi lè fēi kǔ guān wú wàng shī fǎ fēi wǒ fēi wú wǒ guān
住舍性非乐非苦；观无忘失法非我非无我，观
héng zhù shě xìng fēi wǒ fēi wú wǒ guān wú wàng shī fǎ fēi jìng fēi bú jìng
恒住舍性非我非无我；观无忘失法非净非不净，
guān héng zhù shě xìng fēi jìng fēi bú jìng guān wú wàng shī fǎ fēi kōng fēi
观恒住舍性非净非不净；观无忘失法非空非

bù kōng guānhéngzhù shěxìng fēi kōng fēi bù kōng guān wú wàng shī fǎ
不空，观恒住舍性非空非不空；观无忘失法
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guānhéngzhù shěxìng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng
非有相非无相，观恒住舍性非有相非无相；
guān wú wàng shī fǎ fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guānhéngzhù shěxìng fēi yǒu
观无忘失法非有愿非无愿，观恒住舍性非有
yuàn fēi wú yuàn guān wú wàng shī fǎ fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān
愿非无愿；观无忘失法非寂静非不寂静，观
héngzhù shěxìng fēi jì jìng fēi bú jì jìng guān wú wàng shī fǎ fēi yuǎn
恒住舍性非寂静非不寂静；观无忘失法非远
lí fēi bù yuǎn lí guānhéngzhù shěxìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
离非不远离，观恒住舍性非远离非不远离。
shè lì zǐ shì wèiguānzhū fǎ
舍利子，是谓观诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí guān yī qiè tuó luó ní mén fēi cháng fēi wú cháng guān yī qiè sān
时，观一切陀罗尼门非常非无常，观一切三
mó dì mén fēi cháng fēi wú cháng guān yī qiè tuó luó ní mén fēi lè fēi
摩地门非常非无常；观一切陀罗尼门非乐非
kǔ guān yī qiè sān mó dì mén fēi lè fēi kǔ guān yī qiè tuó luó ní
苦，观一切三摩地门非乐非苦；观一切陀罗尼
mén fēi wǒ fēi wú wǒ guān yī qiè sān mó dì mén fēi wǒ fēi wú wǒ
门非我非无我，观一切三摩地门非我非无我；
guān yī qiè tuó luó ní mén fēi jìng fēi bú jìng guān yī qiè sān mó dì mén
观一切陀罗尼门非净非不净，观一切三摩地门
fēi jìng fēi bú jìng guān yī qiè tuó luó ní mén fēi kōng fēi bù kōng guān
非净非不净；观一切陀罗尼门非空非不空，观
yī qiè sān mó dì mén fēi kōng fēi bù kōng guān yī qiè tuó luó ní mén
一切三摩地门非空非不空；观一切陀罗尼门
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng guān yī qiè sān mó dì mén fēi yǒuxiàng fēi wú
非有相非无相，观一切三摩地门非有相非无
xiàng guān yī qiè tuó luó ní mén fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān yī qiè
相；观一切陀罗尼门非有愿非无愿，观一切
sān mó dì mén fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn guān yī qiè tuó luó ní mén fēi
三摩地门非有愿非无愿；观一切陀罗尼门非
jì jìng fēi bú jì jìng guān yī qiè sān mó dì mén fēi jì jìng fēi bú jì
寂静非不寂静，观一切三摩地门非寂静非不寂

jìng guān yī qiè tuó luó ní mén fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí guān yī qiè
静；观一切陀罗尼门非远离非不远离，观一切
sān mó dì mén fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shè lì zǐ shì wèiguānzhū
三摩地门非远离非不远离。舍利子，是谓观诸
fǎ
法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí yīng rú shì guānzhū fǎ
时，应如是观诸法。”

大般若波罗蜜多经卷第七十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí sān
大般若波罗蜜多经卷第七十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn guān xíng pǐn dì shí jiǔ zhī sì
初分观行品第十九之四

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō sè děng bù
时，舍利子问善现言：“何缘故说色等不
shēng zé fēi sè děng
生则非色等？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè sè xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
善现答言：“舍利子，色色性空，此性空中
wú shēng wú sè shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí
无生无色；受、想、行、识受、想、行、识
xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú shòu xiǎng xíng shí shè
性空，此性空中无生无受、想、行、识。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sè bù shēng zé fēi sè shòu
利子，由此缘故我作是说：色不生则非色，受、
xiǎng xíng shí bù shēng zé fēi shòu xiǎng xíng shí
想、行、识不生则非受、想、行、识。

shè lì zǐ yǎn chù yǎn chù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú
“舍利子，眼处眼处性空，此性空中无
shēng wú yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù ěr bí shé
生无眼处；耳、鼻、舌、身、意处耳、鼻、舌、
shēn yì chù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú ěr bí shé
身、意处性空，此性空中无生无耳、鼻、舌、
shēn yì chù shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎn chù
身、意处。舍利子，由此缘故我作是说：眼处
bù shēng zé fēi yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù bù shēng zé
不生则非眼处，耳、鼻、舌、身、意处不生则
fēi ěr bí shé shēn yì chù
非耳、鼻、舌、身、意处。

shè lì zǐ sè chù sè chù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú
“舍利子，色处色处性空，此性空中无

shēng wú sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chùshēng xiāng
生无色处；声、香、味、触、法处声、香、
wèi chù fǎ chùxìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú shēng xiāng
味、触、法处性空，此性空中无生无声、香、
wèi chù fǎ chù shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sè
味、触、法处。舍利子，由此缘故我作是说：色
chù bù shēng zé fēi sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù shēng
处不生则非色处，声、香、味、触、法处不生
zé fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù
则非声、香、味、触、法处。

shè lì zǐ yǎn jiè yǎn jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
“舍利子，眼界眼界性空，此性空中无生
wú yǎn jiè sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
无眼界；色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生
zhūshòu sè jiè nǎi zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng cǐ xìng
诸受色界乃至眼触为缘所生诸受性空，此性
kōngzhōng wú shēng wú sè jiè nǎi zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
空中无生无色界乃至眼触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎn jiè bù shēng zé fēi yǎn
舍利子，由此缘故我作是说：眼界不生则非眼
jiè sè jiè nǎi zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng zé fēi sè
界，色界乃至眼触为缘所生诸受不生则非色
jiè nǎi zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
界乃至眼触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ěr jiè ěr jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
“舍利子，耳界耳界性空，此性空中无生
wú ěr jiè shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēng
无耳界；声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生
zhūshòushēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng cǐ
诸受声界乃至耳触为缘所生诸受性空，此
xìngkōngzhōng wú shēng wú shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhū
性空中无生无声界乃至耳触为缘所生诸
shòu shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō ěr jiè bù shēng zé
受。舍利子，由此缘故我作是说：耳界不生则
fēi ěr jiè shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng
非耳界，声界乃至耳触为缘所生诸受不生
zé fēi shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
则非声界乃至耳触为缘所生诸受。

shè lì zǐ bǐ jiè bǐ jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
“舍利子，鼻界鼻界性空，此性空中无生

wú bǐ jiè xiāng jiè bǐ shí jiè jí bǐ chù bǐ chù wéiyuán suǒ shēng
无鼻界；香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生

zhū shòu xiāng jiè nǎi zhì bǐ chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xìngkōng cǐ xìng
诸受香界乃至鼻触为缘所生诸受性空，此性

kōngzhōng wú shēng wú xiāng jiè nǎi zhì bǐ chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
空中无生无香界乃至鼻触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bǐ jiè bù shēng zé fēi bǐ
舍利子，由此缘故我作是说：鼻界不生则非鼻

jiè xiāng jiè nǎi zhì bǐ chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu bù shēng zé fēi
界，香界乃至鼻触为缘所生诸受不生则非

xiāng jiè nǎi zhì bǐ chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
香界乃至鼻触为缘所生诸受。

shè lì zǐ shé jiè shé jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
“舍利子，舌界舌界性空，此性空中无生

wú shé jiè wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán suǒ shēng
无舌界；味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生

zhū shòu wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xìngkōng cǐ xìng
诸受味界乃至舌触为缘所生诸受性空，此性

kōngzhōng wú shēng wú wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
空中无生无味界乃至舌触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shé jiè bù shēng zé fēi shé
舍利子，由此缘故我作是说：舌界不生则非舌

jiè wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu bù shēng zé fēi wèi
界，味界乃至舌触为缘所生诸受不生则非味

jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
界乃至舌触为缘所生诸受。

shè lì zǐ shēn jiè shēn jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú
“舍利子，身界身界性空，此性空中无

shēng wú shēn jiè chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuán
生无身界；触界、身识界及身触、身触为缘

suǒ shēng zhū shòu chù jiè nǎi zhì shēn chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xìngkōng
所生诸受触界乃至身触为缘所生诸受性空，

cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú chù jiè nǎi zhì shēn chù wéiyuán suǒ shēng zhū
此性空中无生无触界乃至身触为缘所生诸

shòu shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shēn jiè bù shēng zé
受。舍利子，由此缘故我作是说：身界不生则

fēi shēn jiè chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu bù shēng
非身界，触界乃至身触为缘所生诸受不生

zé fēi chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
则非触界乃至身触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yì jiè yì jiè xìngkōng cǐ xìngkōng zhōng wú shēng
“舍利子，意界意界性空，此性空中无生

wú yì jiè fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéiyuán suǒ shēng
无意界；法界、意识界及意触、意触为缘所生

zhū shòu fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xìngkōng cǐ xìng
诸受法界乃至意触为缘所生诸受性空，此性

kōng zhōng wú shēng wú fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
空中无生无法界乃至意触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yì jiè bù shēng zé fēi yì
舍利子，由此缘故我作是说：意界不生则非意

jiè fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu bù shēng zé fēi fǎ
界，法界乃至意触为缘所生诸受不生则非法

jiè nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
界乃至意触为缘所生诸受。

shè lì zǐ dì jiè dì jiè xìngkōng cǐ xìngkōng zhōng wú shēng
“舍利子，地界地界性空，此性空中无生

wú dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè shuǐ huǒ fēng
无地界；水、火、风、空、识界水、火、风、

kōng shí jiè xìngkōng cǐ xìngkōng zhōng wú shēng wú shuǐ huǒ fēng
空、识界性空，此性空中无生水、火、风、

kōng shí jiè shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō dì jiè
空、识界。舍利子，由此缘故我作是说：地界

bù shēng zé fēi dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè bù shēng zé
不生则非地界，水、火、风、空、识界不生则

fēi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
非水、火、风、空、识界。

shè lì zǐ kǔ shèng dì kǔ shèng dì xìngkōng cǐ xìngkōng
“舍利子，苦圣谛苦圣谛性空，此性空

zhōng wú shēng wú kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì jí miè
中无生无苦圣谛；集、灭、道圣谛集、灭、

dào shèng dì xìngkōng cǐ xìngkōng zhōng wú shēng wú jí miè dào shèng
道圣谛性空，此性空中无生无集、灭、道圣

dì shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō kǔ shèng dì bù shēng
谛。舍利子，由此缘故我作是说：苦圣谛不生

zé fēi kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì bù shēng zé fēi jí
则非苦圣谛，集、灭、道圣谛不生则非集、
miè dào shèng dì
灭、道圣谛。

shè lì zǐ wú míng wú míng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú
“舍利子，无明无明性空，此性空中无
shēng wú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
生无无明；行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn
取、有、生、老死愁叹苦忧恼行乃至老死愁叹
kǔ yōu nǎo xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu
苦忧恼性空，此性空中无生无行乃至老死愁
tàn kǔ yōu nǎo shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wú míng
叹苦忧恼。舍利子，由此缘故我作是说：无明
bù shēng zé fēi wú míng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo bù shēng
不生则非无明，行乃至老死愁叹苦忧恼不生
zé fēi xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo
则非行乃至老死愁叹苦忧恼。

shè lì zǐ nèi kōng nèi kōng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú
“舍利子，内空内空性空，此性空中无
shēng wú nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
生无内空；外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
自性空外空乃至无性自性空性空，此性空中
wú shēng wú wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè lì zǐ yóu cǐ yuán
无生无外空乃至无性自性空。舍利子，由此缘
gù wǒ zuò shì shuō nèi kōng bù shēng zé fēi nèi kōng wài kōng nǎi zhì wú
故我作是说：内空不生则非内空，外空乃至无
xìng zì xìng kōng bù shēng zé fēi wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
性自性空不生则非外空乃至无性自性空。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xìng
“舍利子，布施波罗蜜多布施波罗蜜多性

kōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú bù shī bō luó mì duō jìng jiè
空，此性空中无生无布施波罗蜜多；净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jìng jiè ān rěn
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bān rě bō luó mì duō xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú
精进、静虑、般若波罗蜜多性空，此性空中无
shēng wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
生无净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bù shī bō luó mì duō bù
舍利子，由此缘故我作是说：布施波罗蜜多不
shēng zé fēi bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
生则非布施波罗蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō bù shēng zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
般若波罗蜜多不生则非净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shè lì zǐ sì jìng lù sì jìng lù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng
“舍利子，四静虑四静虑性空，此性空中
wú shēng wú sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng sì wú liàng sì
无生无四静虑；四无量、四无色定四无量、四
wú sè dìng xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú sì wú liàng sì wú
无色定性空，此性空中无生无四无量、四无
sè dìng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì jìng lù bù
色定。舍利子，由此缘故我作是说：四静虑不
shēng zé fēi sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng bù shēng zé fēi sì
生则非四静虑，四无量、四无色定不生则非四
wú liàng sì wú sè dìng
无量、四无色定。

shè lì zǐ bā jiě tuō bā jiě tuō xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng
“舍利子，八解脱八解脱性空，此性空中
wú shēng wú bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bā
无生无八解脱；八胜处、九次第定、十遍处八
shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú
胜处、九次第定、十遍处性空，此性空中无
shēng wú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù shè lì zǐ yóu
生无八胜处、九次第定、十遍处。舍利子，由
cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bā jiě tuō bù shēng zé fēi bā jiě tuō bā
此缘故我作是说：八解脱不生则非八解脱，八

shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bù shēng zé fēi bā shèngchù
胜处、九次第定、十遍处不生则非八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biànchù
九次第定、十遍处。

shè lì zǐ sì niànzhù sì niànzhù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng
“舍利子，四念住四念住性空，此性空中
wú shēng wú sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
无生无四念住；四正断、四神足、五根、五
lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
力、七等觉支、八圣道支四正断乃至八圣道
zhī xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèng
支性空，此性空中无生无四正断乃至八圣
dào zhī shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì niànzhù bù
道支。舍利子，由此缘故我作是说：四念住不
shēng zé fēi sì niànzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī bù shēng
生则非四念住，四正断乃至八圣道支不生
zé fēi sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
则非四正断乃至八圣道支。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xìngkōng cǐ xìng
“舍利子，空解脱门空解脱门性空，此性
kōngzhōng wú shēng wú kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
空中无生无空解脱门；无相、无愿解脱门
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú wú
无相、无愿解脱门性空，此性空中无生无无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
相、无愿解脱门。舍利子，由此缘故我作是说：
kōng jiě tuō mén bù shēng zé fēi kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě
空解脱门不生则非空解脱门，无相、无愿解
tuō mén bù shēng zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
脱门不生则非无相、无愿解脱门。

shè lì zǐ wǔ yǎn wǔ yǎn xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
“舍利子，五眼五眼性空，此性空中无生
wú wǔ yǎn liù shéntōng liù shéntōng xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng
无五眼；六神通六神通性空，此性空中无生
wú liù shéntōng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wǔ yǎn
无六神通。舍利子，由此缘故我作是说：五眼
bù shēng zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bù shēng zé fēi liù shéntōng
不生则非五眼，六神通不生则非六神通。

shè lì zǐ fó shí lì fó shí lì xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng
“舍利子，佛十力佛十力性空，此性空中

wú shēng wú fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
无生无佛十力；四无所畏、四无碍解、大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
悲、大喜、大舍、十八佛不共法四无所畏乃至十

bā fó bú gòng fǎ xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú sì wú suǒ wèi
八佛不共法性空，此性空中无生无四无所畏

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
乃至十八佛不共法。舍利子，由此缘故我作是

shuō fó shí lì bù shēng zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
说：佛十力不生则非佛十力，四无所畏乃至十

bā fó bú gòng fǎ bù shēng zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú
八佛不共法不生则非四无所畏乃至十八佛不

gòng fǎ
共法。

shè lì zǐ zhēn rú zhēn rú xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú
“舍利子，真如真如性空，此性空中无

shēng wú zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng
生无真如；法界、法性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì
法定、法住、实际、虚空界、不思議界法界乃至

bù sī yì jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú fǎ jiè nǎi zhì bù
不思議界性空，此性空中无生无法界乃至不

sī yì jiè shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō zhēn rú bù
思議界。舍利子，由此缘故我作是说：真如不

shēng zé fēi zhēn rú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè bù shēng zé fēi fǎ
生则非真如，法界乃至不思議界不生则非法

jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
界乃至不思議界。

shè lì zǐ wú shàng zhèngděng pú tí wú shàng zhèngděng pú
“舍利子，无上正等菩提无上正等菩

tí xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú wú shàng zhèngděng pú tí
提性空，此性空中无生无无上正等菩提；

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì
一切智、道相智、一切相智一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú shēng wú yī qiè zhì dào
一切相智性空，此性空中无生无一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
相智、一切相智。舍利子，由此缘故我作是说：
wú shàng zhèng děng pú tí bù shēng zé fēi wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提不生则非无上正等菩提，
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng zé fēi yī qiè zhì
一切智、道相智、一切相智不生则非一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ xìng kōng cǐ xìng
“舍利子，无忘失法无忘失法性空，此性
kōng zhōng wú shēng wú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng héng zhù shě xìng
空中无生无无忘失法；恒住舍性恒住舍性
xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú héng zhù shě xìng shè lì zǐ
性空，此性空中无生无恒住舍性。舍利子，
yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wú wàng shī fǎ bù shēng zé fēi wú wàng
由此缘故我作是说：无忘失法不生则非无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng bù shēng zé fēi héng zhù shě xìng
失法，恒住舍性不生则非恒住舍性。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xìng
“舍利子，一切陀罗尼门一切陀罗尼门性
kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān
空，此性空中无生无一切陀罗尼门；一切三
mó dì mén yī qiè sān mó dì mén xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú
摩地门一切三摩地门性空，此性空中无生无
yī qiè sān mó dì mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
一切三摩地门。舍利子，由此缘故我作是说：
yī qiè tuó luó ní mén bù shēng zé fēi yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān
一切陀罗尼门不生则非一切陀罗尼门，一切三
mó dì mén bù shēng zé fēi yī qiè sān mó dì mén
摩地门不生则非一切三摩地门。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō sè děng bú
时，舍利子问善现言：“何缘故说色等不
miè zé fēi sè děng
灭则非色等？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè sè xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
善现答言：“舍利子，色色性空，此性空中
wú miè wú sè shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí xìng
无灭无色；受、想、行、识受、想、行、识性

kōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú shòu xiǎng xíng shí shè lì
空，此性空中无灭无受、想、行、识。舍利
zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sè bú miè zé fēi sè shòu
子，由此缘故我作是说：色不灭则非色，受、
xiǎng xíng shí bú miè zé fēi shòu xiǎng xíng shí
想、行、识不灭则非受、想、行、识。

shè lì zǐ yǎnchù yǎnchù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，眼处眼处性空，此性空中无灭
wú yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù ěr bí shé shēn
无眼处；耳、鼻、舌、身、意处耳、鼻、舌、身、
yì chù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú ěr bí shé shēn
意处性空，此性空中无灭无耳、鼻、舌、身、
yì chù shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎnchù bú miè zé
意处。舍利子，由此缘故我作是说：眼处不灭则
fēi yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù bú miè zé fēi ěr bí
非眼处，耳、鼻、舌、身、意处不灭则非耳、鼻、
shé shēn yì chù
舌、身、意处。

shè lì zǐ sè chù sè chù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，色处色处性空，此性空中无灭
wú sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù shēng xiāng wèi
无色处；声、香、味、触、法处声、香、味、
chù fǎ chù xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú shēng xiāng wèi
触、法处性空，此性空中无灭无声、香、味、
chù fǎ chù shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sè chù bú
触、法处。舍利子，由此缘故我作是说：色处不
miè zé fēi sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù bú miè zé fēi
灭则非色处，声、香、味、触、法处不灭则非
shēng xiāng wèi chù fǎ chù
声、香、味、触、法处。

shè lì zǐ yǎn jiè yǎn jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，眼界眼界性空，此性空中无灭
wú yǎn jiè sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù wéiyuán suǒ shēng
无眼界；色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生
zhū shòu sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xìngkōng cǐ xìng
诸受色界乃至眼触为缘所生诸受性空，此性
kōngzhōng wú miè wú sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shè
空中无灭无色界乃至眼触为缘所生诸受。舍

lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎn jiè bú miè zé fēi yǎn jiè
利子，由此缘故我作是说：眼界不灭则非眼界，
sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi sè jiè nǎi
色界乃至眼触为缘所生诸受不灭则非色界乃
zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
至眼触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ěr jiè ěr jiè xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，耳界耳界性空，此性空中无灭
wú ěr jiè shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng
无耳界；声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生
zhū shòu shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng cǐ
诸受声界乃至耳触为缘所生诸受性空，此
xìng kōng zhōng wú miè wú shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
性空中无灭无声界乃至耳触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō ěr jiè bú miè zé fēi ěr jiè
舍利子，由此缘故我作是说：耳界不灭则非耳界，
shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi shēng jiè
声界乃至耳触为缘所生诸受不灭则非声界
nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
乃至耳触为缘所生诸受。

shè lì zǐ bí jiè bí jiè xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，鼻界鼻界性空，此性空中无灭
wú bí jiè xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng
无鼻界；香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生
zhū shòu xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng cǐ xìng
诸受香界乃至鼻触为缘所生诸受性空，此性
kōng zhōng wú miè wú xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
空中无灭无香界乃至鼻触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bí jiè bú miè zé fēi bí jiè
舍利子，由此缘故我作是说：鼻界不灭则非鼻界，
xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú miè zé fēi xiāng jiè
香界乃至鼻触为缘所生诸受不灭则非香界
nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
乃至鼻触为缘所生诸受。

shè lì zǐ shé jiè shé jiè xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，舌界舌界性空，此性空中无灭
wú shé jiè wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng
无舌界；味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生

zhūshòuwèi jiè nǎi zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng cǐ xìng
诸受味界乃至舌触为缘所生诸受性空，此性

kōngzhōng wú miè wú wèi jiè nǎi zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shè
空中无灭无味界乃至舌触为缘所生诸受。舍

lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shé jiè bú miè zé fēi shé jiè
利子，由此缘故我作是说：舌界不灭则非舌界，

wèi jiè nǎi zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú miè zé fēi wèi jiè nǎi
味界乃至舌触为缘所生诸受不灭则非味界乃

zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至舌触为缘所生诸受。

shè lì zǐ shēn jiè shēn jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，身界身界性空，此性空中无灭

wú shēn jiè chù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēng
无身界；触界、身识界及身触、身触为缘所生

zhūshòuchù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng cǐ xìng
诸受触界乃至身触为缘所生诸受性空，此性

kōngzhōng wú miè wú chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
空中无灭无触界乃至身触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shēn jiè bú miè zé fēi shēn
舍利子，由此缘故我作是说：身界不灭则非身

jiè chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú miè zé fēi chù
界，触界乃至身触为缘所生诸受不灭则非触

jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
界乃至身触为缘所生诸受。

shè lì zǐ yì jiè yì jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，意界意界性空，此性空中无灭

wú yì jiè fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēng
无意界；法界、意识界及意触、意触为缘所生

zhūshòu fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng cǐ xìng
诸受法界乃至意触为缘所生诸受性空，此性

kōngzhōng wú miè wú fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shè
空中无灭无法界乃至意触为缘所生诸受。舍

lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yì jiè bú miè zé fēi yì jiè
利子，由此缘故我作是说：意界不灭则非意界，

fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi
法界乃至意触为缘所生诸受不灭则非法界乃

zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至意触为缘所生诸受。

shè lì zǐ dì jiè dì jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，地界地界性空，此性空中无灭

wú dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè shuǐ huǒ fēng
无地界；水、火、风、空、识界水、火、风、

kōng shí jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú shuǐ huǒ fēng
空、识界性空，此性空中无灭无水、火、风、

kōng shí jiè shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō dì jiè
空、识界。舍利子，由此缘故我作是说：地界

bú miè zé fēi dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè bú miè zé fēi
不灭则非地界，水、火、风、空、识界不灭则非

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
水、火、风、空、识界。

shè lì zǐ kǔ shèng dì kǔ shèng dì xìngkōng cǐ xìngkōng
“舍利子，苦圣谛苦圣谛性空，此性空

zhōng wú miè wú kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì jí miè
中无灭无苦圣谛；集、灭、道圣谛集、灭、

dào shèng dì xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú jí miè dào shèng
道圣谛性空，此性空中无灭无集、灭、道圣

dì shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō kǔ shèng dì bú miè
谛。舍利子，由此缘故我作是说：苦圣谛不灭

zé fēi kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì bú miè zé fēi jí miè
则非苦圣谛，集、灭、道圣谛不灭则非集、灭、

dào shèng dì
道圣谛。

shè lì zǐ wú míng wú míng xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè
“舍利子，无明无明性空，此性空中无灭

wú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
无无明；行、识、名色、六处、触、受、爱、

qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn
取、有、生、老死愁叹苦忧恼行乃至老死愁叹

kǔ yōunǎoxìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu
苦忧恼性空，此性空中无灭无行乃至老死愁

tàn kǔ yōunǎo shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wú míng
叹苦忧恼。舍利子，由此缘故我作是说：无明

bú miè zé fēi wú míng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo bú miè zé
不灭则非无明，行乃至老死愁叹苦忧恼不灭则

fēi xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo
非行乃至老死愁叹苦忧恼。

shè lì zǐ nèi kōng nèi kōng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，内空内空性空，此性空中无灭

wú nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì
无内空；外空、内外空、空空、大空、胜义

kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、

wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切

fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性

kōng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
空外空乃至无性自性空性空，此性空中无灭

wú wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ
无外空乃至无性自性空。舍利子，由此缘故我

zuò shì shuō nèi kōng bú miè zé fēi nèi kōng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì
作是说：内空不灭则非内空，外空乃至无性自

xìng kōng bú miè zé fēi wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
性空不灭则非外空乃至无性自性空。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xìng
“舍利子，布施波罗蜜多布施波罗蜜多性

kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè wú bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān
空，此性空中无灭无布施波罗蜜多；净戒、安

rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多净戒、安忍、精

jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
进、静虑、般若波罗蜜多性空，此性空中无灭

wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shè
无净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。舍

lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bù shī bō luó mì duō bú miè
利子，由此缘故我作是说：布施波罗蜜多不灭

zé fēi bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
则非布施波罗蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō bú miè zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
般若波罗蜜多不灭则非净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shè lì zǐ sì jìng lù sì jìng lù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
“舍利子，四静虑四静虑性空，此性空中

wú miè wú sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng sì wú liàng sì wú
无灭无四静虑；四无量、四无色定四无量、四无
sè dìng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè wú sì wú liàng sì wú sè dìng
色定性空，此性空中无灭无四无量、四无色定。
shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì jìng lù bú miè zé fēi sì
舍利子，由此缘故我作是说：四静虑不灭则非四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng bú miè zé fēi sì wú liàng sì wú
静虑，四无量、四无色定不灭则非四无量、四无
sè dìng
色定。

shè lì zǐ bā jiě tuō bā jiě tuō xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
“舍利子，八解脱八解脱性空，此性空中
wú miè wú bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bā
无灭无八解脱；八胜处、九次第定、十遍处八
shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú
胜处、九次第定、十遍处性空，此性空中无
miè wú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù shè lì zǐ yóu
灭无八胜处、九次第定、十遍处。舍利子，由
cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bā jiě tuō bú miè zé fēi bā jiě tuō bā
此缘故我作是说：八解脱不灭则非八解脱，八
shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bú miè zé fēi bā shèng chù jiǔ
胜处、九次第定、十遍处不灭则非八胜处、九
cì dì dìng shí biàn chù
次第定、十遍处。

shè lì zǐ sì niàn zhù sì niàn zhù xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
“舍利子，四念住四念住性空，此性空中
wú miè wú sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
无灭无四念住；四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèng dào zhī sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
七等觉支、八圣道支四正断乃至八圣道支
xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè wú sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào
性空，此性空中无灭无四正断乃至八圣道
zhī shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì niàn zhù bú miè
支。舍利子，由此缘故我作是说：四念住不灭
zé fēi sì niàn zhù sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī bú miè zé fēi
则非四念住，四正断乃至八圣道支不灭则非
sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
四正断乃至八圣道支。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xìng kōng cǐ xìng
“舍利子，空解脱门空解脱门性空，此性

kōng zhōng wú miè wú kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú
空中无灭无空解脱门；无相、无愿解脱门无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè wú wú xiàng
相、无愿解脱门性空，此性空中无灭无无相、

wú yuàn jiě tuō mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō kōng
无愿解脱门。舍利子，由此缘故我作是说：空

jiě tuō mén bú miè zé fēi kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
解脱门不灭则非空解脱门，无相、无愿解脱门

bú miè zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
不灭则非无相、无愿解脱门。

shè lì zǐ wǔ yǎn wǔ yǎn xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，五眼五眼性空，此性空中无灭

wú wǔ yǎn liù shéntōng liù shéntōng xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
无五眼；六神通六神通性空，此性空中无灭

wú liù shéntōng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wǔ yǎn
无六神通。舍利子，由此缘故我作是说：五眼

bú miè zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bú miè zé fēi liù shéntōng
不灭则非五眼，六神通不灭则非六神通。

shè lì zǐ fó shí lì fó shí lì xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng
“舍利子，佛十力佛十力性空，此性空中

wú miè wú fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
无灭无佛十力；四无所畏、四无碍解、大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
悲、大喜、大舍、十八佛不共法四无所畏乃至十

bā fó bú gòng fǎ xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè wú sì wú suǒ wèi
八佛不共法性空，此性空中无灭无四无所畏

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
乃至十八佛不共法。舍利子，由此缘故我作是

shuō fó shí lì bú miè zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
说：佛十力不灭则非佛十力，四无所畏乃至十八

fó bú gòng fǎ bú miè zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
佛不共法不灭则非四无所畏乃至十八佛不共法。

shè lì zǐ zhēn rú zhēn rú xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú miè
“舍利子，真如真如性空，此性空中无灭

wú zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
无真如；法界、法性、平等性、离生性、法定、

fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì
法住、实际、虚空界、不思議界法界乃至不思議
jiè xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
界性空，此性空中无灭无法界乃至不思議界。
shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō zhēn rú bú miè zé fēi zhēn
舍利子，由此缘故我作是说：真如不灭则非真
rú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè bú miè zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì
如，法界乃至不思議界不灭则非法界乃至不思議
jiè
界。

shè lì zǐ wú shàngzhèngděng pú tí wú shàngzhèngděng pú
“舍利子，无上正等菩提无上正等菩
tí xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú wú shàngzhèngděng pú tí yī
提性空，此性空中无灭无无上正等菩提；一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
切智、道相智、一切相智一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú yī qiè zhì dào xiàng
切相智性空，此性空中无灭无一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
智、一切相智。舍利子，由此缘故我作是说：
wú shàngzhèngděng pú tí bú miè zé fēi wú shàngzhèngděng pú tí yī
无上正等菩提不灭则非无上正等菩提，一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú miè zé fēi yī qiè zhì dào
切智、道相智、一切相智不灭则非一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
相智、一切相智。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ xìngkōng cǐ xìng
“舍利子，无忘失法无忘失法性空，此性
kōngzhōng wú miè wú wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng héngzhù shě xìng xìng
空中无灭无无忘失法；恒住舍性恒住舍性性
kōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú héngzhù shě xìng shè lì zǐ yóu cǐ
空，此性空中无灭无恒住舍性。舍利子，由此
yuán gù wǒ zuò shì shuō wú wàng shī fǎ bú miè zé fēi wú wàng shī fǎ
缘故我作是说：无忘失法不灭则非无忘失法，
héngzhù shě xìng bú miè zé fēi héngzhù shě xìng
恒住舍性不灭则非恒住舍性。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xìng
“舍利子，一切陀罗尼门一切陀罗尼门性

kōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó
空，此性空中无灭无一切陀罗尼门；一切三摩
dì mén yī qiè sān mó dì mén xìngkōng cǐ xìngkōngzhōng wú miè wú yī
地门一切三摩地门性空，此性空中无灭无一
qiè sān mó dì mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yī
切三摩地门。舍利子，由此缘故我作是说：一
qiè tuó luó ní mén bú miè zé fēi yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó
切陀罗尼门不灭则非一切陀罗尼门，一切三摩
dì mén bú miè zé fēi yī qiè sān mó dì mén
地门不灭则非一切三摩地门。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō sè děng bú
时，舍利子问善现言：“何缘故说色等不
èr zé fēi sè děng
二则非色等？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ ruò sè ruò bú èr ruò shòu
善现答言：“舍利子，若色若不二，若受、
xiǎng xíng shí ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng
想、行、识若不二，如是一切皆非相应非不相
yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú
应、非有色非无色、非有见非不见、非有对非无
duì xián tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù
对，咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故
wǒ zuò shì shuō sè bú èr zé fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú
我作是说：色不二则非色，受、想、行、识不
èr zé fēi shòu xiǎng xíng shí
二则非受、想、行、识。

shè lì zǐ ruò yǎn chù ruò bú èr ruò ěr bí shé
“舍利子，若眼处若不二，若耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
身、意处若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，
xián tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì shuō yǎn chù bú èr zé fēi yǎn chù ěr bí shé shēn yì
是说：眼处不二则非眼处，耳、鼻、舌、身、意
chù bú èr zé fēi ěr bí shé shēn yì chù
处不二则非耳、鼻、舌、身、意处。

shè lì zǐ ruò sè chù ruò bú èr ruò shēng xiāng wèi
“舍利子，若色处若不二，若声、香、味、
chù fǎ chù ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
触、法处若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非未见、非有对非无对，
xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì shuō sè chù bú èr zé fēi sè chù shēng xiāng wèi chù
是说：色处不二则非色处，声、香、味、触、
fǎ chù bú èr zé fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù
法处不二则非声、香、味、触、法处。

shè lì zǐ ruò yǎn jiè ruò bú èr ruò sè jiè yǎn shí jiè
“舍利子，若眼界若不二，若色界、眼识界
jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò bú èr rú shì yī qiè
及眼触、眼触为缘所生诸受若不二，如是一切
jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非
wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
未见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。
shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎn jiè bú èr zé fēi yǎn jiè
舍利子，由此缘故我作是说：眼界不二则非眼界，
sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú èr zé fēi sè jiè nǎi
色界乃至眼触为缘所生诸受不二则非色界乃
zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
至眼触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò ěr jiè ruò bú èr ruò shēng jiè ěr shí jiè
“舍利子，若耳界若不二，若声界、耳识界
jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò bú èr rú shì yī qiè
及耳触、耳触为缘所生诸受若不二，如是一切
jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非
wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
未见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。
shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō ěr jiè bú èr zé fēi ěr jiè
舍利子，由此缘故我作是说：耳界不二则非耳界，
shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú èr zé fēi shēng jiè
声界乃至耳触为缘所生诸受不二则非声界

nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
乃至耳触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò bí jiè ruò bú èr ruòxiāng jiè bí shí jiè
“舍利子，若鼻界若不二，若香界、鼻识界

jǐ bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò bú èr rú shì yī qiè
及鼻触、鼻触为缘所生诸受若不二，如是一切

jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非

wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
不见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bí jiè bú èr zé fēi bí jiè
舍利子，由此缘故我作是说：鼻界不二则非鼻界，

xiāng jiè nǎi zhì bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi xiāng jiè
香界乃至鼻触为缘所生诸受不二则非香界

nǎi zhì bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
乃至鼻触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò shé jiè ruò bú èr ruò wèi jiè shé shí jiè
“舍利子，若舌界若不二，若味界、舌识界

jǐ shé chù shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò bú èr rú shì yī qiè
及舌触、舌触为缘所生诸受若不二，如是一切

jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非

wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
不见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shé jiè bú èr zé fēi shé jiè
舍利子，由此缘故我作是说：舌界不二则非舌界，

wèi jiè nǎi zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi wèi jiè nǎi
味界乃至舌触为缘所生诸受不二则非味界乃

zhì shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至舌触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò shēn jiè ruò bú èr ruò chù jiè shēn shí jiè
“舍利子，若身界若不二，若触界、身识界

jǐ shēn chù shēn chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò bú èr rú shì yī qiè
及身触、身触为缘所生诸受若不二，如是一切

jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非

wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
不见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shēn jiè bú èr zé fēi shēn
舍利子，由此缘故我作是说：身界不二则非身
jiè chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi chù
界，触界乃至身触为缘所生诸受不二则非触
jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
界乃至身触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò yì jiè ruò bú èr ruò fǎ jiè yì shí jiè
“舍利子，若意界若不二，若法界、意识界

jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò bú èr rú shì yī qiè
及意触、意触为缘所生诸受若不二，如是一切
jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi
皆非相应非不相应、非有色非无色、非有见非
wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
不见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yì jiè bú èr zé fēi yì jiè
舍利子，由此缘故我作是说：意界不二则非意界，
fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú èr zé fēi fǎ jiè nǎi
法界乃至意触为缘所生诸受不二则非法界乃
zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
至意触为缘所生诸受。

shè lì zǐ ruò dì jiè ruò bú èr ruò shuǐ huǒ fēng
“舍利子，若地界若不二，若水、火、风、

kōng shí jiè ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
空、识界若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，
xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì shuō dì jiè bú èr zé fēi dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng
是说：地界不二则非地界，水、火、风、空、
shí jiè bú èr zé fēi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
识界不二则非水、火、风、空、识界。

shè lì zǐ ruò kǔ shèng dì ruò bú èr ruò jí miè dào
“舍利子，若苦圣谛若不二，若集、灭、道

shèng dì ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi
圣谛若不二，如是一切皆非相应非不相应、非
yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián
有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，咸

tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作是
shuō kǔ shèng dì bú èr zé fēi kǔ shèng dì jí miè dào shèng
说：苦圣谛不二则非苦圣谛，集、灭、道圣
dì bú èr zé fēi jí miè dào shèng dì
谛不二则非集、灭、道圣谛。

shè lì zǐ ruò wú míng ruò bú èr ruò xíng shí míng sè
“舍利子，若无明若不二，若行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōu nǎo ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi
忧恼若不二，如是一切皆非相应非不相应、非
yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián
有色非无色、非有见非无见、非有对非无对，咸
tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作是
shuō wú míng bú èr zé fēi wú míng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
说：无明不二则非无明，行乃至老死愁叹苦忧
nǎo bú èr zé fēi xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo
恼不二则非行乃至老死愁叹苦忧恼。

shè lì zǐ ruò nèi kōng ruò bú èr ruò wài kōng nèi wài kōng
“舍利子，若内空若不二，若外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ruò bú èr rú shì yī qiè jiē
空、自性空、无性自性空若不二，如是一切皆
fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú
非相应非不相应、非有色非无色、非有见非无
jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè
见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō nèi kōng bú èr zé fēi nèi kōng
利子，由此缘故我作是说：内空不二则非内空，
wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú èr zé fēi wài kōng nǎi zhì wú xìng
外空乃至无性自性空不二则非外空乃至无性

zì xìngkōng
自性空。

shè lì zǐ ruò bù shī bō luó mì duō ruò bú èr ruò jìng jiè
“舍利子，若布施波罗蜜多若不二，若净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò bú èr rú shì
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多若不二，如是
yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu
一切皆非相应非不相应、非有色非无色、非有
jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú
见非不见、非有对非无对，咸同一相，所谓无
xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bù shī bō luó mì
相。舍利子，由此缘故我作是说：布施波罗蜜
duō bú èr zé fēi bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn
多不二则非布施波罗蜜多，净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō bú èr zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn
静虑、般若波罗蜜多不二则非净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō
静虑、般若波罗蜜多。

shè lì zǐ ruò sì jìng lù ruò bú èr ruò sì wú liàng sì
“舍利子，若四静虑若不二，若四无量、四
wú sè dìng ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
无色定若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，
xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì shuō sì jìng lù bú èr zé fēi sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè
是说：四静虑不二则非四静虑，四无量、四无色
dìng bú èr zé fēi sì wú liàng sì wú sè dìng
定不二则非四无量、四无色定。

shè lì zǐ ruò bā jiě tuō ruò bú èr ruò bā shèng chù jiǔ
“舍利子，若八解脱若不二，若八胜处、九
cì dì dìng shí biàn chù ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi
次第定、十遍处若不二，如是一切皆非相应非
bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì
不相应、非有色非无色、非有见非不见、非有对
fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ
非无对，咸同一相，所谓无相。舍利子，由此

yuán gù wǒ zuò shì shuō bā jiě tuō bú èr zé fēi bā jiě tuō bā shèng
缘故我作是说：八解脱不二则非八解脱，八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bú èr zé fēi bā shèngchù jiǔ cì
处、九次第定、十遍处不二则非八胜处、九次
dì dìng shí biànchù
第定、十遍处。

shè lì zǐ ruò sì niànzhù ruò bú èr ruò sì zhèngduàn
“舍利子，若四念住若不二，若四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ruò
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支若
bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi
不二，如是一切皆非相应非不相应、非有色非
wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng
无色、非有见非不见、非有对非无对，咸同一相，
suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì niàn
所谓无相。舍利子，由此缘故我作是说：四念
zhù bú èr zé fēi sì niànzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī bú
住不二则非四念住，四正断乃至八圣道支不
èr zé fēi sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
二则非四正断乃至八圣道支。

shè lì zǐ ruò kōng jiě tuō mén ruò bú èr ruò wú xiàng
“舍利子，若空解脱门若不二，若无相、
wú yuàn jiě tuō mén ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù
无愿解脱门若不二，如是一切皆非相应非不
xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi
相应、非有色非无色、非有见非不见、非有对非
wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán
无对，咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘
gù wǒ zuò shì shuō kōng jiě tuō mén bú èr zé fēi kōng jiě tuō mén wú
故我作是说：空解脱门不二则非空解脱门，无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú èr zé fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
相、无愿解脱门不二则非无相、无愿解脱门。

shè lì zǐ ruò wǔ yǎn ruò bú èr ruò liù shéntōng ruò bú èr
“舍利子，若五眼若不二，若六神通若不二，
rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè
如是一切皆非相应非不相应、非有色非无色、
fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ
非有见非不见、非有对非无对，咸同一相，所

wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wǔ yǎn bú
谓无相。舍利子，由此缘故我作是说：五眼不
èr zé fēi wǔ yǎn liù shéntōng bú èr zé fēi liù shéntōng
二则非五眼，六神通不二则非六神通。

shè lì zǐ ruò fó shí lì ruò bú èr ruò sì wú suǒ wèi
“舍利子，若佛十力若不二，若四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi
共法若不二，如是一切皆非相应非不相应、非
yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián
有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，咸
tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作是
shuō fó shí lì bú èr zé fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
说：佛十力不二则非佛十力，四无所畏乃至十八
fó bú gòng fǎ bú èr zé fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
佛不共法不二则非四无所畏乃至十八佛不共法。

shè lì zǐ ruò zhēn rú ruò bú èr ruò fǎ jiè fǎ xìng
“舍利子，若真如若不二，若法界、法性、
píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
不思議界若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，
xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì yuē zhēn rú bú èr zé fēi zhēn rú fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè bú
是说：真如若不二则非真如，法界乃至不思議界不
èr zé fēi fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
二则非法界乃至不思議界。

shè lì zǐ ruò wú shàng zhèng děng pú tí ruò bú èr ruò yī
“舍利子，若无上正等菩提若不二，若一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò bú èr rú shì yī qiè jiē
切智、道相智、一切相智若不二，如是一切皆
fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒujiàn fēi wú
非相应非不相应、非有色非无色、非有见非无

jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè
见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wú shàngzhèngděng pú tí bú
利子，由此缘故我作是说：无上正等菩提不
èr zé fēi wú shàngzhèngděng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
二则非无上正等菩提，一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì bú èr zé fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切相智不二则非一切智、道相智、一切相智。

shè lì zǐ ruò wú wàng shī fǎ ruò bú èr ruò héngzhù shě
“舍利子，若无忘失法若不二，若恒住舍
xìng ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu
性若不二，如是一切皆非相应非不相应、非有
sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xiántóng
色非无色、非有见非不见、非有对非无对，咸同
yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作是
wú wàng shī fǎ bú èr zé fēi wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng bú èr
无忘失法不二则非无忘失法，恒住舍性不二
zé fēi héngzhù shě xìng
则非恒住舍性。

shè lì zǐ ruò yī qiè tuó luó ní mén ruò bú èr ruò yī qiè
“舍利子，若一切陀罗尼门若不二，若一切
sān mó dì mén ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
三摩地门若不二，如是一切皆非相应非不相应、
fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì
非有色非无色、非有见非不见、非有对非无对，
xiántóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
咸同一相，所谓无相。舍利子，由此缘故我作
shì shuō yī qiè tuó luó ní mén bú èr zé fēi yī qiè tuó luó ní mén
是说：一切陀罗尼门不二则非一切陀罗尼门，
yī qiè sān mó dì mén bú èr zé fēi yī qiè sān mó dì mén
一切三摩地门不二则非一切三摩地门。”

大般若波罗蜜多经卷第七十三

dà bō ruò bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí sì
大般若波罗蜜多经卷第七十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn guān xíng pǐn dì shí jiǔ zhī wǔ
初分观行品第十九之五

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō sè děng rù
时，舍利子问善现言：“何缘故说色等入
bú èr wú wàng fǎ shù yé
不二无妄法数耶？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè bú yì wú shēng miè wú shēng
善现答言：“舍利子，色不异无生灭，无生
miè bú yì sè sè jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì sè shòu
灭不异色，色即是无生灭，无生灭即是色；受、
xiǎng xíng shí bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì shòu xiǎng
想、行、识不异无生灭，无生灭不异受、想、
xíng shí shòu xiǎng xíng shí jí shì wú shēng miè wú shēng
行、识，受、想、行、识即是无生灭，无生
miè jí shì shòu xiǎng xíng shí shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ
灭即是受、想、行、识。舍利子，由此缘故我
zuò shì shuō sè rù bú èr wú wàng fǎ shù shòu xiǎng xíng shí
作是说：色入不二无妄法数，受、想、行、识
rù bú èr wú wàng fǎ shù
入不二无妄法数。

shè lì zǐ yǎn chù bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
“舍利子，眼处不异无生灭，无生灭不异
yǎn chù yǎn chù jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì yǎn chù ěr
眼处，眼处即是无生灭，无生灭即是眼处；耳、
bí shé shēn yì chù bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì ěr
鼻、舌、身、意处不异无生灭，无生灭不异耳、
bí shé shēn yì chù ěr bí shé shēn yì chù jí shì
鼻、舌、身、意处，耳、鼻、舌、身、意处即是
wú shēng miè wú shēng miè jí shì ěr bí shé shēn yì chù
无生灭，无生灭即是耳、鼻、舌、身、意处。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎnchù rù bú èr wú wàng
舍利子，由此缘故我作是说：眼处入不二无妄
fǎ shù ěr bí shé shēn yì chù rù bú èr wú wàng fǎ shù
法数，耳、鼻、舌、身、意处入不二无妄法数。

shè lì zǐ sè chù bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，色处不异无生灭，无生灭不异

sè chù sè chù jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì sè chù shēng
色处，色处即是无生灭，无生灭即是色处；声、

xiāng wèi chù fǎ chù bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì shēng
香、味、触、法处不异无生灭，无生灭不异声、

xiāng wèi chù fǎ chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù jí
香、味、触、法处，声、香、味、触、法处即

shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì shēng xiāng wèi chù fǎ
是无生灭，无生灭即是声、香、味、触、法

chù shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sè chù rù bú èr wú
处。舍利子，由此缘故我作是说：色处入不二无

wàng fǎ shù shēng xiāng wèi chù fǎ chù rù bú èr wú wàng
妄法数，声、香、味、触、法处入不二无妄

fǎ shù
法数。

shè lì zǐ yǎn jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，眼界不异无生灭，无生灭不异

yǎn jiè yǎn jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì yǎn jiè sè
眼界，眼界即是无生灭，无生灭即是眼界；色

jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú yì wú
界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受不异无

shēngmiè wú shēngmiè bú yì sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhū
生灭，无生灭不异色界乃至眼触为缘所生诸

shòu sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu jí shì wú shēngmiè
受，色界乃至眼触为缘所生诸受即是无生灭，

wú shēngmiè jí shì sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu shè
无生灭即是色界乃至眼触为缘所生诸受。舍

lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yǎn jiè rù bú èr wú wàng fǎ
利子，由此缘故我作是说：眼界入不二无妄法

shù sè jiè nǎi zhì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rù bú èr wú wàng
数，色界乃至眼触为缘所生诸受入不二无妄

fǎ shù
法数。

shè lì zǐ ěr jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，耳界不异无生灭，无生灭不异

ěr jiè ěr jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì ěr jiè shēng
耳界，耳界即是无生灭，无生灭即是耳界；声

jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú yì wú
界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受不异无

shēngmiè wú shēngmiè bú yì shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéiyuánsuǒshēng
生灭，无生灭不异声界乃至耳触为缘所生

zhūshòu shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu jí shì wú
诸受，声界乃至耳触为缘所生诸受即是无

shēngmiè wú shēngmiè jí shì shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéiyuánsuǒshēng
生灭，无生灭即是声界乃至耳触为缘所生

zhūshòu shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō ěr jiè rù bú
诸受。舍利子，由此缘故我作是说：耳界入不

èr wú wàng fǎ shù shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rù
二无妄法数，声界乃至耳触为缘所生诸受入

bú èr wú wàng fǎ shù
不二无妄法数。

shè lì zǐ bí jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，鼻界不异无生灭，无生灭不异

bí jiè bí jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì bí jiè xiāng
鼻界，鼻界即是无生灭，无生灭即是鼻界；香

jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bú yì wú
界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受不异无

shēngmiè wú shēngmiè bú yì xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéiyuánsuǒshēng
生灭，无生灭不异香界乃至鼻触为缘所生

zhūshòu xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu jí shì wú
诸受，香界乃至鼻触为缘所生诸受即是无

shēngmiè wú shēngmiè jí shì xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéiyuánsuǒshēng
生灭，无生灭即是香界乃至鼻触为缘所生

zhūshòu shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bí jiè rù bú
诸受。舍利子，由此缘故我作是说：鼻界入不

èr wú wàng fǎ shù xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rù
二无妄法数，香界乃至鼻触为缘所生诸受入

bú èr wú wàng fǎ shù
不二无妄法数。

shè lì zǐ shé jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，舌界不异无生灭，无生灭不异

shé jiè shé jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì shé jiè wèi
舌界，舌界即是无生灭，无生灭即是舌界；味
jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú yì wú
界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受不异无
shēngmiè wú shēngmiè bú yì wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū
生灭，无生灭不异味界乃至舌触为缘所生诸
shòu wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jí shì wú shēngmiè
受，味界乃至舌触为缘所生诸受即是无生灭，
wú shēngmiè jí shì wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shè
无生灭即是味界乃至舌触为缘所生诸受。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shé jiè rù bú èr wú wàng fǎ
利子，由此缘故我作是说：舌界入不二无妄法
shù wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng
数，味界乃至舌触为缘所生诸受入不二无妄
fǎ shù
法数。

shè lì zǐ shēn jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，身界不异无生灭，无生灭不异

shēn jiè shēn jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì shēn jiè
身界，身界即是无生灭，无生灭即是身界；
chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú
触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受不
yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ
异无生灭，无生灭不异触界乃至身触为缘所
shēng zhū shòu chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jí shì
生诸受，触界乃至身触为缘所生诸受即是
wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ
无生灭，无生灭即是触界乃至身触为缘所
shēng zhū shòu shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō shēn jiè rù
生诸受。舍利子，由此缘故我作是说：身界入
bú èr wú wàng fǎ shù chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
不二无妄法数，触界乃至身触为缘所生诸受
rù bú èr wú wàng fǎ shù
入不二无妄法数。

shè lì zǐ yì jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，意界不异无生灭，无生灭不异

yì jiè yì jiè jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì yì jiè fǎ
意界，意界即是无生灭，无生灭即是意界；法

jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú yì wú
界、意识界及意触、意触为缘所生诸受不异无
shēng miè wú shēng miè bú yì fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
生灭，无生灭不异法界乃至意触为缘所生诸
shòu fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jí shì wú shēng miè
受，法界乃至意触为缘所生诸受即是无生灭，
wú shēng miè jí shì fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shè
无生灭即是法界乃至意触为缘所生诸受。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yì jiè rù bú èr wú wàng fǎ
利子，由此缘故我作是说：意界入不二无妄法
shù fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù bú èr wú wàng
数，法界乃至意触为缘所生诸受入不二无妄
fǎ shù
法数。

shè lì zǐ dì jiè bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
“舍利子，地界不异无生灭，无生灭不异
dì jiè dì jiè jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì dì jiè shuǐ
地界，地界即是无生灭，无生灭即是地界；水、
huǒ fēng kōng shí jiè bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì shuǐ
火、风、空、识界不异无生灭，无生灭不异水、
huǒ fēng kōng shí jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè jí
火、风、空、识界，水、火、风、空、识界即
shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
是无生灭，无生灭即是水、火、风、空、识界。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō dì jiè rù bú èr wú wàng
舍利子，由此缘故我作是说：地界入不二无妄
fǎ shù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù
法数，水、火、风、空、识界入不二无妄法数。

shè lì zǐ kǔ shèng dì bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú
“舍利子，苦圣谛不异无生灭，无生灭不
yì kǔ shèng dì kǔ shèng dì jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì
异苦圣谛，苦圣谛即是无生灭，无生灭即是
kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì bú yì wú shēng miè wú shēng
苦圣谛；集、灭、道圣谛不异无生灭，无生
miè bú yì jí miè dào shèng dì jí miè dào shèng dì jí shì
灭不异集、灭、道圣谛，集、灭、道圣谛即是
wú shēng miè wú shēng miè jí shì jí miè dào shèng dì shè lì
无生灭，无生灭即是集、灭、道圣谛。舍利

zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō kǔ shèng dì rù bú èr wú wàng fǎ
子，由此缘故我作是说：苦圣谛入不二无妄法
shù jí miè dào shèng dì rù bú èr wú wàng fǎ shù
数，集、灭、道圣谛入不二无妄法数。

shè lì zǐ wú míng bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
“舍利子，无明不异无生灭，无生灭不异

wú míng wú míng jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì wú míng
无明，无明即是无生灭，无生灭即是无明；

xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì xíng
老死愁叹苦忧恼不异无生灭，无生灭不异行

nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo
乃至老死愁叹苦忧恼，行乃至老死愁叹苦忧恼

jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ
即是无生灭，无生灭即是行乃至老死愁叹苦

yōunǎo shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wú míng rù bú
忧恼。舍利子，由此缘故我作是说：无明入不

èr wú wàng fǎ shù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo rù bú èr wú
二无妄法数，行乃至老死愁叹苦忧恼入不二无

wàng fǎ shù
妄法数。

shè lì zǐ nèi kōng bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
“舍利子，内空不异无生灭，无生灭不异

nèi kōng nèi kōng jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì nèi kōng
内空，内空即是无生灭，无生灭即是内空；

wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异

kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bú yì
不可得空、无性空、自性空、无性自性空不异

wú shēng miè wú shēng miè bú yì wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wài
无生灭，无生灭不异外空乃至无性自性空，外

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì
空乃至无性自性空即是无生灭，无生灭即是

wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
外空乃至无性自性空。舍利子，由此缘故我作
shì shuō nèikōng rù bú èr wú wàng fǎ shù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì
是说：内空入不二无妄法数，外空乃至无性自
xìngkōng rù bú èr wú wàng fǎ shù
性空入不二无妄法数。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō bú yì wú shēngmiè wú
“舍利子，布施波罗蜜多不异无生灭，无
shēngmiè bú yì bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō jí shì wú
生灭不异布施波罗蜜多，布施波罗蜜多即是无
shēngmiè wú shēngmiè jí shì bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn
生灭，无生灭即是布施波罗蜜多；净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō bú yì wú shēngmiè wú shēng
精进、静虑、般若波罗蜜多不异无生灭，无生
miè bú yì jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
灭不异净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí shì wú
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多即是无
shēngmiè wú shēngmiè jí shì jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
生灭，无生灭即是净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō
般若波罗蜜多。舍利子，由此缘故我作是说：
bù shī bō luó mì duō rù bú èr wú wàng fǎ shù jìng jiè ān rěn jīng
布施波罗蜜多入不二无妄法数，净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō rù bú èr wú wàng fǎ shù
进、静虑、般若波罗蜜多入不二无妄法数。

shè lì zǐ sì jìng lù bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú
“舍利子，四静虑不异无生灭，无生灭不
yì sì jìng lù sì jìng lù jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì sì
异四静虑，四静虑即是无生灭，无生灭即是四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè
静虑；四无量、四无色定不异无生灭，无生灭
bú yì sì wú liàng sì wú sè dìng sì wú liàng sì wú sè dìng jí
不异四无量、四无色定，四无量、四无色定即
shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì sì wú liàng sì wú sè dìng shè
是无生灭，无生灭即是四无量、四无色定。舍
lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì jìng lù rù bú èr wú wàng
利子，由此缘故我作是说：四静虑入不二无妄

fǎ shù sì wú liàng sì wú sè dìng rù bú èr wú wàng fǎ shù
法数，四无量、四无色定入不二无妄法数。

shè lì zǐ bā jiě tuō bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú
“舍利子，八解脱不异无生灭，无生灭不

yì bā jiě tuō bā jiě tuō jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì bā
异八解脱，八解脱即是无生灭，无生灭即是八

jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bú yì wú shēngmiè
解脱；八胜处、九次第定、十遍处不异无生灭，

wú shēngmiè bú yì bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bā shèng
无生灭不异八胜处、九次第定、十遍处，八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí
处、九次第定、十遍处即是无生灭，无生灭即

shì bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shè lì zǐ yóu cǐ
是八胜处、九次第定、十遍处。舍利子，由此

yuán gù wǒ zuò shì shuō bā jiě tuō rù bú èr wú wàng fǎ shù bā shèng
缘故我作是说：八解脱入不二无妄法数，八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù rù bú èr wú wàng fǎ shù
处、九次第定、十遍处入不二无妄法数。

shè lì zǐ sì niànzhù bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú
“舍利子，四念住不异无生灭，无生灭不

yì sì niànzhù sì niànzhù jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì sì
异四念住，四念住即是无生灭，无生灭即是四

niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
念住；四正断、四神足、五根、五力、七等

jué zhī bā shèngdào zhī bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì sì
觉支、八圣道支不异无生灭，无生灭不异四

zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào
正断乃至八圣道支，四正断乃至八圣道

zhī jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì sì zhèngduàn nǎi zhì bā
支即是无生灭，无生灭即是四正断乃至八

shèngdào zhī shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō sì niànzhù
圣道支。舍利子，由此缘故我作是说：四念住

rù bú èr wú wàng fǎ shù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī rù bú
入不二无妄法数，四正断乃至八圣道支入不

èr wú wàng fǎ shù
二无妄法数。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè
“舍利子，空解脱门不异无生灭，无生灭

bú yì kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén jí shì wú shēng miè wú shēng
不异空解脱门，空解脱门即是无生灭，无生
miè jí shì kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú yì wú
灭即是空解脱门；无相、无愿解脱门不异无
shēng miè wú shēng miè bú yì wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú xiàng
生灭，无生灭不异无相、无愿解脱门，无相、
wú yuàn jiě tuō mén jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì wú xiàng
无愿解脱门即是无生灭，无生灭即是无相、
wú yuàn jiě tuō mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō kōng
无愿解脱门。舍利子，由此缘故我作是说：空
jiě tuō mén rù bú èr wú wàng fǎ shù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rù
解脱门入不二无妄法数，无相、无愿解脱门入
bú èr wú wàng fǎ shù
不二无妄法数。

shè lì zǐ wǔ yǎn bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
“舍利子，五眼不异无生灭，无生灭不异
wǔ yǎn wǔ yǎn jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì wǔ yǎn liù
五眼，五眼即是无生灭，无生灭即是五眼；六
shéntōng bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì liù shéntōng liù shén
神通不异无生灭，无生灭不异六神通，六神
tōng jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì liù shéntōng shè lì zǐ
通即是无生灭，无生灭即是六神通。舍利子，
yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō wǔ yǎn rù bú èr wú wàng fǎ shù liù
由此缘故我作是说：五眼入不二无妄法数，六
shéntōng rù bú èr wú wàng fǎ shù
神通入不二无妄法数。

shè lì zǐ fó shí lì bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú
“舍利子，佛十力不异无生灭，无生灭不
yì fó shí lì fó shí lì jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì fó
异佛十力，佛十力即是无生灭，无生灭即是佛
shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
十力；四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì
大舍、十八佛不共法不异无生灭，无生灭不异
sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
四无所畏乃至十八佛不共法，四无所畏乃至十
bā fó bú gòng fǎ jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì sì wú suǒ
八佛不共法即是无生灭，无生灭即是四无所

wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì
畏乃至十八佛不共法。舍利子，由此缘故我作是
shuō fó shí lì rù bú èr wú wàng fǎ shù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí
说：佛十力入不二无妄法数，四无所畏乃至十
bā fó bú gòng fǎ rù bú èr wú wàng fǎ shù
八佛不共法入不二无妄法数。

shè lì zǐ zhēn rú bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè bú yì
“舍利子，真如不异无生灭，无生灭不异
zhēn rú zhēn rú jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì zhēn rú
真如，真如即是无生灭，无生灭即是真如；
fǎ jiè fǎ xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
法界、法性、平等性、离生性、法定、法住、
shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè bú yì wú shēngmiè wú shēngmiè
实际、虚空界、不思議界不异无生灭，无生灭
bú yì fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè jí shì
不异法界乃至不思議界，法界乃至不思議界即是
wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè shè lì
无生灭，无生灭即是法界乃至不思議界。舍利
zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō zhēn rú rù bú èr wú wàng fǎ shù
子，由此缘故我作是说：真如入不二无妄法数，
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè rù bú èr wú wàng fǎ shù
法界乃至不思議界入不二无妄法数。

shè lì zǐ wú shàng zhèng děng pú tí bú yì wú shēngmiè
“舍利子，无上正等菩提不异无生灭，
wú shēngmiè bú yì wú shàng zhèng děng pú tí wú shàng zhèng děng pú
无生灭不异无上正等菩提，无上正等菩
tí jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì wú shàng zhèng děng pú tí
提即是无生灭，无生灭即是无上正等菩提；
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú yì wú shēngmiè wú shēng
一切智、道相智、一切相智不异无生灭，无生
miè bú yì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì
灭不异一切智、道相智、一切相智，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí shì wú shēngmiè wú shēngmiè jí shì
道相智、一切相智即是无生灭，无生灭即是
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shè lì zǐ yóu cǐ yuán
一切智、道相智、一切相智。舍利子，由此缘
gù wǒ zuò shì shuō wú shàng zhèng děng pú tí rù bú èr wú wàng fǎ
故我作是说：无上正等菩提入不二无妄法

shù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù bú èr wú wàng fǎ
数，一切智、道相智、一切相智入不二无妄法
shù
数。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ bú yì wú shēng miè wú shēng miè
“舍利子，无忘失法不异无生灭，无生灭

bú yì wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ jí shì wú shēng miè wú shēng
不异无忘失法，无忘失法即是无生灭，无生

miè jí shì wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng bú yì wú shēng miè wú
灭即是无忘失法；恒住舍性不异无生灭，无

shēng miè bú yì héng zhù shě xìng héng zhù shě xìng jí shì wú shēng miè
生灭不异恒住舍性，恒住舍性即是无生灭，

wú shēng miè jí shì héng zhù shě xìng shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò
无生灭即是恒住舍性。舍利子，由此缘故我作

shì shuō wú wàng shī fǎ rù bú èr wú wàng fǎ shù héng zhù shě xìng rù
是说：无忘失法入不二无妄法数，恒住舍性入

bú èr wú wàng fǎ shù
不二无妄法数。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén bú yì wú shēng miè wú
“舍利子，一切陀罗尼门不异无生灭，无

shēng miè bú yì yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén jí shì wú
生灭不异一切陀罗尼门，一切陀罗尼门即是无

shēng miè wú shēng miè jí shì yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó dì
生灭，无生灭即是一切陀罗尼门；一切三摩地

mén bú yì wú shēng miè wú shēng miè bú yì yī qiè sān mó dì mén yī
门不异无生灭，无生灭不异一切三摩地门，一

qiè sān mó dì mén jí shì wú shēng miè wú shēng miè jí shì yī qiè sān
切三摩地门即是无生灭，无生灭即是一切三

mó dì mén shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō yī qiè tuó
摩地门。舍利子，由此缘故我作是说：一切陀

luó ní mén rù bú èr wú wàng fǎ shù yī qiè sān mó dì mén rù bú èr
罗尼门入不二无妄法数，一切三摩地门入不二

wú wàng fǎ shù
无妄法数。”

chūfēn wú shēng pǐn dì èr shí zhī yī
初分无生品第二十一

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duōguānzhū fǎ shí jiàn wǒ wú shēng
诃萨修行般若波罗蜜多观诸法时，见我无生，

bì jìng jìng gù jiànyǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū
毕竟净故；见有情、命者、生者、养者、士夫、

bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě
补特伽罗、意生、儒童、作者、受者、知者、

jiànzhě wú shēng bì jìng jìng gù
见者无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn sè wú shēng bì jìng jìng gù jiànshòu xiǎng
观诸法时，见色无生，毕竟净故；见受、想、

xíng shí wú shēng bì jìng jìng gù
行、识无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiànyǎnchù wú shēng bì jìng jìng gù jiàn ěr bí
观诸法时，见眼处无生，毕竟净故；见耳、鼻、

shé shēn yì chù wú shēng bì jìng jìng gù
舌、身、意处无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn sè chù wú shēng bì jìng jìng gù jiànshēng xiāng
观诸法时，见色处无生，毕竟净故；见声、香、

wèi chù fǎ chù wú shēng bì jìng jìng gù
味、触、法处无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiànyǎn jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sè jiè
观诸法时，见眼界无生，毕竟净故；见色界、

yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shēng bì
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受无生，毕

jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn ěr jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiànshēng jiè
观诸法时，见耳界无生，毕竟净故；见声界、

ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng bì
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受无生，毕

jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn bí jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiànxiāng jiè
观诸法时，见鼻界无生，毕竟净故；见香界、

bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng bì
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受无生，毕

jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn shé jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn wèi jiè
观诸法时，见舌界无生，毕竟净故；见味界、

shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng bì
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受无生，毕

jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiànshēn jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiànchù jiè
观诸法时，见身界无生，毕竟净故；见触界、

shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng bì
身识界及身触、身触为缘所生诸受无生，毕

jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yì jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn fǎ jiè
观诸法时，见意界无生，毕竟净故；见法界、

yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng bì
意识界及意触、意触为缘所生诸受无生，毕
jìng jìng gù
竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
guān zhū fǎ shí jiàn dì jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn shuǐ huǒ
观诸法时，见地界无生，毕竟净故；见水、火、
fēng kōng shí jiè wú shēng bì jìng jìng gù
风、空、识界无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
guān zhū fǎ shí jiàn kǔ shèng dì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn jí
观诸法时，见苦圣谛无生，毕竟净故；见集、
miè dào shèng dì wú shēng bì jìng jìng gù
灭、道圣谛无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
guān zhū fǎ shí jiàn wú míng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn xíng shí
观诸法时，见无明无生，毕竟净故；见行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóu tàn kǔ yōu nǎo wú shēng bì jìng jìng gù
愁叹苦忧恼无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
guān zhū fǎ shí jiàn nèi kōng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn wài kōng
观诸法时，见内空无生，毕竟净故；见外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng wú shēng bì jìng
空、无性空、自性空、无性自性空无生，毕竟
jìng gù
净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn bù shī bō luó mì duō wú shēng bì jìng jìng gù
观诸法时，见布施波罗蜜多无生，毕竟净故；

jiàn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō wú shēng
见净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多无生，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn sì jìng lù wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sì wú
观诸法时，见四静虑无生，毕竟净故；见四无

liàng sì wú sè dìng wú shēng bì jìng jìng gù
量、四无色定无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn bā jiě tuō wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bā shèng
观诸法时，见八解脱无生，毕竟净故；见八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biànchù wú shēng bì jìng jìng gù
处、九次第定、十遍处无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn sì niàn zhù wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sì zhèng
观诸法时，见四念住无生，毕竟净故；见四正

duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道

zhī wú shēng bì jìng jìng gù
支无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn kōng jiě tuō mén wú shēng bì jìng jìng gù jiàn wú
观诸法时，见空解脱门无生，毕竟净故；见无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú shēng bì jìng jìng gù
相、无愿解脱门无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn wǔ yǎn wú shēng bì jìng jìng gù jiàn liù shéntōng
观诸法时，见五眼无生，毕竟净故；见六神通

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn fó shí lì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sì wú
观诸法时，见佛十力无生，毕竟净故；见四无

suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十

bā fó bú gòng fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
八佛不共法无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yī qiè zhì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dào xiàng
观诸法时，见一切智无生，毕竟净故；见道相

zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng bì jìng jìng gù
智、一切相智无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn wú wàng shī fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn héng
观诸法时，见无忘失法无生，毕竟净故；见恒

zhù shě xìng wú shēng bì jìng jìng gù
住舍性无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yī qiè tuó luó ní mén wú shēng bì jìng jìng gù
观诸法时，见一切陀罗尼门无生，毕竟净故；

jiàn yī qiè sān mó dì mén wú shēng bì jìng jìng gù
见一切三摩地门无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yì shēng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yì shēng
观诸法时，见异生无生，毕竟净故；见异生

fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
法无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yù liú wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yù liú fǎ
观诸法时，见预流无生，毕竟净故；见预流法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn yī lái wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yī lái fǎ
观诸法时，见一来无生，毕竟净故；见一来法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn bù huán wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bù huán fǎ
观诸法时，见不还无生，毕竟净故；见不还法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn ā luó hàn wú shēng bì jìng jìng gù jiàn ā luó
观诸法时，见阿罗汉无生，毕竟净故；见阿罗

hàn fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
汉法无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn dú jué wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dú jué fǎ
观诸法时，见独觉无生，毕竟净故；见独觉法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn pú sà wú shēng bì jìng jìng gù jiàn pú sà fǎ
观诸法时，见菩萨无生，毕竟净故；见菩萨法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

guānzhū fǎ shí jiàn rú lái wú shēng bì jìng jìng gù jiàn rú lái fǎ
观诸法时，见如来无生，毕竟净故；见如来法

wú shēng bì jìng jìng gù
无生，毕竟净故。”

shí shè lì zǐ wèishànxiànyán rú wǒ jiě rén zhě suǒ shuō yì
时，舍利子谓善现言：“如我解仁者所说义，
wǒ yǒuqíngděng wú shēng sè shòuděng wú shēng nǎi zhì rú lái
我、有情等无生，色、受等无生，乃至如来、
rú lái fǎ wú shēng ruò rú shì zhě liù qù shòushēngyīng wú chā bié
如来法无生。若如是者，六趣受生应无差别，
bù yīng yù liú dé yù liú guǒ yī lái dé yī lái guǒ bù huán dé bù
不应预流得预流果、一来得一来果、不还得不
huánguǒ ā luó hàn dé ā luó hàn guǒ bù yīng dú jué dé dú jué pú tí
还果、阿罗汉得阿罗汉果，不应独觉得独觉菩提，
bù yīng pú sà mó hē sà dé yī qiè xiàng zhì yì bù yīng dé wǔ zhǒng pú
不应菩萨摩诃萨得一切相智，亦不应得五种菩
tí
提。

fù cì shànxiàn ruò yī qiè fǎ dìng wú shēngzhě hé yuán
“复次，善现，若一切法定无生者，何缘
yù liú wéi yù liú guǒ xiū duàn sān jié dào hé yuán yī lái wéi yī lái
预流为预流果，修断三结道？何缘一来为一来
guǒ xiū bó tān chēn chī dào hé yuán bù huán wéi bù huánguǒ
果，修薄贪、瞋、痴道？何缘不还为不还果，
xiū duàn wǔ shùn xià fēn jié dào hé yuán ā luó hàn wéi ā luó hàn guǒ
修断五顺下分结道？何缘阿罗汉为阿罗汉果，
xiū duàn wǔ shùn shàng fēn jié dào hé yuán dú jué wéi dú jué pú tí
修断五顺上分结道？何缘独觉为独觉菩提，
xiū wù yuán qǐ dào hé yuán pú sà mó hē sà wéi dù wú liàng zhū yǒu
修悟缘起道？何缘菩萨摩诃萨为度无量诸有
qíng gù xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú biān zhǒng zhǒng jù
情故，修多百千难行苦行，备受无边种种剧
kǔ hé yuán rú lái zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí hé yuán
苦？何缘如来证得无上正等菩提？何缘
zhū fó wéi yǒuqíng gù zhuàn miào fǎ lún
诸佛为有情故转妙法轮？”

ěr shí jù shòushànxiàn dá shè lì zǐ yán fēi wǒ yú wú shēng
尔时，具寿善现答舍利子言：“非我于无生
fǎ zhōngjiàn yǒu liù qù shòushēngchā bié fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōng
法中见有六趣受生差别，非我于无生法中
jiàn yǒu néng rù dì xiànguānzhě fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn yǒu yù
见有能入谛现观者，非我于无生法中见有预

liú dé yù liú guǒ yī lái dé yī lái guǒ bù huán dé bù huánguǒ
流得预流果、一来得一来果、不还得不还果、
ā luó hàn dé ā luó hànguǒ fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn yǒu dú
阿罗汉得阿罗汉果，非我于无生法中见有独
jué dé dú jué pú tí fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn yǒu pú sà mó hē
觉得独觉菩提，非我于无生法中见有菩萨摩诃
sà dé yī qiè xiàng zhì jí wǔ zhǒng pú tí
萨得一切相智及五种菩提。

fù cì shè lì zǐ fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn yǒu yù
“复次，舍利子，非我于无生法中见有预

liú wéi yù liú guǒ xiū duàn sān jié dào fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn
流为预流果，修断三结道；非我于无生法中见
yǒu yī lái wéi yī lái guǒ xiū bó tān chēn chī dào fēi wǒ yú wú
有一来为一来果，修薄贪、瞋、痴道；非我于无
shēng fǎ zhōngjiàn yǒu bù huán wéi bù huánguǒ xiū duàn wǔ shùn xià fēn
生法中见有不还为不还果，修断五顺下分
jié dào fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn yǒu ā luó hàn wéi ā luó hàn
结道；非我于无生法中见有阿罗汉为阿罗汉
guǒ xiū duàn wǔ shùn shàng fēn jié dào fēi wǒ yú wú shēng fǎ zhōngjiàn
果，修断五顺上分结道。非我于无生法中见
yǒu dú jué wéi dú jué pú tí xiū wù yuán qǐ dào fēi wǒ yú wú shēng
有独觉为独觉菩提，修悟缘起道。非我于无生
fǎ zhōngjiàn yǒu pú sà mó hē sà wèi dù wú liàng zhū yǒu qíng gù xiū duō
法中见有菩萨摩诃萨为度无量诸有情故，修多
bǎi qiān nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú biān zhǒng zhǒng jù kǔ ér zhū pú
百千难行苦行，备受无边种种剧苦，而诸菩
sà mó hē sà yì fù bù qǐ nán xíng kǔ xíng xiǎng suǒ yǐ zhě hé fēi
萨摩诃萨亦复不起难行苦行想。所以者何？非
zhù nán xíng kǔ xíng xiǎng néng wéi wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zuò ráo yì
住难行苦行想能为无量无数无边有情作饶益
shì shè lì zǐ rán zhū pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn
事。舍利子，然诸菩萨摩诃萨以无所得而为方便，
yú yī qiè yǒu qíng qǐ dà bēi xīn zhù rú fù mǔ xiǎng rú xiōng dì xiǎng
于一切有情起大悲心，住如父母想、如兄弟想、
rú qī zǐ xiǎng rú jǐ shēn xiǎng rú shì nǎi néng wéi wú liàng wú shù wú
如妻子想、如己身想，如是乃能为无量无数无
biān yǒu qíng zuò dà ráo yì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yīng zuò shì
边有情作大饶益。舍利子，诸菩萨摩诃萨应作是

xīn rú wǒ zì xìng yú yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù
心：‘如我自性，于一切法以一切种、一切处、
yī qiè shí qiú bù kě dé nèi wài zhū fǎ yì fù rú shì dōu wú suǒ yǒu
一切时求不可得，内外诸法亦复如是，都无所有
jiē bù kě dé hé yǐ gù zhū pú sà mó hē sà ruò zhù cǐ xiǎng xiū
皆不可得。’何以故？诸菩萨摩訶萨若住此想修
nán xíng kǔ xíng biàn néng ráo yì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng shì gù
难行苦行，便能饶益无量无数无边有情。是故，
pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yīng wú zhí shòu shè lì zǐ fēi wǒ yú
菩萨摩訶萨于一切法应无执受。舍利子，非我于
wú shēng fǎ zhōng jiàn yǒu zhū fó zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
无生法中见有诸佛证得无上正等菩提
zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng
转妙法轮度无量众。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán rén jīn wèi yù yǐ shēng fǎ
时，舍利子问善现言：“仁今为欲以生法
zhèng shēng fǎ wèi yù yǐ wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yé
证生法，为欲以无生法证无生法耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ shí bú yù yǐ shēng fǎ zhèng shēng fǎ yì
善现答言：“我实不欲以生法证生法，亦
shí bú yù yǐ wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
实不欲以无生法证无生法。”

shè lì zǐ yán ruò ěr rén jīn wèi yù yǐ shēng fǎ zhèng wú shēng
舍利子言：“若尔仁今为欲以生法证无生
fǎ wèi yù yǐ wú shēng fǎ zhèng shēng fǎ yé
法，为欲以无生法证生法耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ yì bú yù yǐ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
善现答言：“我亦不欲以生法证无生法，
yì fù bú yù yǐ wú shēng fǎ zhèng shēng fǎ
亦复不欲以无生法证生法。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě qǐ quán wú dé wú xiàn guān
舍利子言：“若如是者，岂全无得、无现观
yé
耶？”

shàn xiàn dá yán suī yǒu dé yǒu xiàn guān ér bù yǐ cǐ èr
善现答言：“虽有得、有现观，而不以此二
fǎ zhèng shè lì zǐ dàn suí shì jiān yán shuō shī shè yǒu dé yǒu xiàn
法证。舍利子，但随世间言说施设有得、有现

guān fēi shèng yì zhōngyǒu dé yǒuxiànguān dàn suí shì jiānyánshuō
观，非胜义中有得、有现观。但随世间言说
shī shèyǒu yù liú yǒu yù liú guǒ yǒu yī lái yǒu yī lái guǒ yǒu
施设有预流、有预流果，有一来、有一来果，有
bù huán yǒu bù huánguǒ yǒu ā luó hàn yǒu ā luó hànguǒ yǒu
不还、有不还果，有阿罗汉、有阿罗汉果，有
dú jué yǒu dú jué pú tí yǒu pú sà mó hē sà yǒu wú shàngzhèng
独觉、有独觉菩提，有菩萨摩诃萨、有无上正
děngjué fēi shèng yì zhōngyǒu yù liú nǎi zhì wú shàngzhèngděngjué
等觉，非胜义中有预流乃至无上正等觉。”

shè lì zǐ yán ruò suí shì jiānyánshuō shī shèyǒu dé yǒuxiàn
舍利子言：“若随世间言说施设有得、有现
guānděng fēi shèng yì zhě liù qù chābié yì suí shì jiānyánshuō shī shè
观等非胜义者，六趣差别亦随世间言说施设
gù yǒu fēi shèng yì yé
故有，非胜义耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì chéng rú suǒshuō hé
善现答言：“如是！如是！诚如所说。何
yǐ gù shè lì zǐ yú shèng yì zhōng wú yè wú yì shú wú shēng wú
以故？舍利子，于胜义中无业无异熟、无生无
miè wú rǎn wú jìng gù
灭、无染无净故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán rén jīn wèi yù lìng bù shēng fǎ
时，舍利子问善现言：“仁今为欲令不生法
shēng wèi yù lìng yǐ shēng fǎ shēng yé
生，为欲令已生法生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ bú yù lìng bù shēng fǎ shēng yì bú yù
善现答言：“我不欲令不生法生，亦不欲
lìng yǐ shēng fǎ shēng
令已生法生。”

shè lì zǐ yán hé děng shì bù shēng fǎ rén zhě bú yù lìng bǐ
舍利子言：“何等是不生法，仁者不欲令彼
fǎ shēng
法生？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù
善现答言：“舍利子，色是不生法，我不欲
lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù shòu xiǎng xíng shí
令生。何以故？以自性空故。受、想、行、识

shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
是不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yǎn chù shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，眼处是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù ěr bí shé shēn yì chù shì
何以故？以自性空故。耳、鼻、舌、身、意处是

bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ sè chù shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，色处是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù shēng xiāng wèi chù fǎ chù
何以故？以自性空故。声、香、味、触、法处

shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
是不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yǎn jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，眼界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn
何以故？以自性空故。色界、眼识界及眼触、眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ ěr jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，耳界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù
何以故？以自性空故。声界、耳识界及耳触、

ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
耳触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bí jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，鼻界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù
何以故？以自性空故。香界、鼻识界及鼻触、

bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
鼻触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ shé jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，舌界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé
何以故？以自性空故。味界、舌识界及舌触、舌

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ shēn jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，身界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù
何以故？以自性空故。触界、身识界及身触、

shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
身触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yì jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，意界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì
何以故？以自性空故。法界、意识界及意触、意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
触为缘所生诸受是不生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ dì jiè shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，地界是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
何以故？以自性空故。水、火、风、空、识界

shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
是不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ kǔ shèng dì shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，苦圣谛是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù jí miè dào shèng dì shì bù shēng
何以故？以自性空故。集、灭、道圣谛是不生

fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wú míng shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，无明是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù xíng shí míng sè liù chù chù
何以故？以自性空故。行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo shì bù shēng
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼是不生
fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ nèi kōng shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，内空是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù wàikōng nèi wàikōng kōngkōng
何以故？以自性空故。外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé
性空、无性自性空是不生法，我不欲令生。何
yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō shì bù shēng fǎ wǒ bú yù
“舍利子，布施波罗蜜多是不生法，我不欲

lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù jìng jiè ān rěn jīng
令生。何以故？以自性空故。净戒、安忍、精
jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng
进、静虑、般若波罗蜜多是不生法，我不欲令
shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ sì jìng lǜ shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，四静虑是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù sì wú liàng sì wú sè dìng shì bù
何以故？以自性空故。四无量、四无色定是不
shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bā jiě tuō shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，八解脱是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí
何以故？以自性空故。八胜处、九次第定、十

biànchù shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìng
遍处是不生法，我不欲令生。何以故？以自性
kōng gù
空故。

shè lì zǐ sì niànzhù shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，四念住是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
何以故？以自性空故。四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèngdào zhī shì bù shēng fǎ wǒ bú yù
五力、七等觉支、八圣道支是不生法，我不欲
lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ kōng jiě tuōmén shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng
“舍利子，空解脱门是不生法，我不欲令

shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén
生。何以故？以自性空故。无相、无愿解脱门
shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
是不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wǔ yǎn shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，五眼是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù liù shéntōng shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。六神通是不生法，我不
yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ fó shí lì shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，佛十力是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù sì wú suǒwèi sì wú ài jiě dà
何以故？以自性空故。四无所畏、四无碍解、大
cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ shì bù shēng
慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法是不生
fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī qiè zhì shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，一切智是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì bù
何以故？以自性空故。道相智、一切相智是不
shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìng
“舍利子，无忘失法是不生法，我不欲令

shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù héngzhù shěxìng shì bù shēng
生。何以故？以自性空故。恒住舍性是不生

fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén shì bù shēng fǎ wǒ bú
“舍利子，一切陀罗尼门是不生法，我不

yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù yī qiè sān mó dì mén
欲令生。何以故？以自性空故。一切三摩地门

shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
是不生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yì shēng shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，异生是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù yì shēng fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。异生法是不生法，我不

yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yù liú shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，预流是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù yù liú fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。预流法是不生法，我不

yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī lái shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，一来是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù yī lái fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。一来法是不生法，我不

yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bù huán shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，不还是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù bù huán fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。不还法是不生法，我不

yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ ā luó hàn shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，阿罗汉是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù ā luó hàn fǎ shì bù shēng fǎ wǒ
何以故？以自性空故。阿罗汉法是不生法，我
bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ dú jué shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，独觉是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù dú jué fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。独觉法是不生法，我不
yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ pú sà shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，菩萨是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù pú sà fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。菩萨法是不生法，我不
yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ rú lái shì bù shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，如来是不生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù rú lái fǎ shì bù shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。如来法是不生法，我不
yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。”

shè lì zǐ yán hé děng shì yǐ shēng fǎ rén zhě bú yù lìng bǐ
舍利子言：“何等是已生法，仁者不欲令彼
fǎ shēng
法生？”

shànxiàn dá yán sè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
善现答言：“色是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù shòu xiǎng xíng shí shì yǐ shēng
何以故？以自性空故。受、想、行、识是已生
fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yǎnchù shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，眼处是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù ěr bí shé shēn yì chù shì
何以故？以自性空故。耳、鼻、舌、身、意处是
yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
已生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ sè chù shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，色处是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù shēng xiāng wèi chù fǎ chù
何以故？以自性空故。声、香、味、触、法处

shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
是已生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yǎn jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，眼界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn
何以故？以自性空故。色界、眼识界及眼触、眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ ěr jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，耳界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù
何以故？以自性空故。声界、耳识界及耳触、

ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
耳触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bí jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，鼻界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù
何以故？以自性空故。香界、鼻识界及鼻触、

bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
鼻触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ shé jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，舌界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé
何以故？以自性空故。味界、舌识界及舌触、舌

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ shēn jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，身界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù chù jiè shēn shí jiè jí shēnchù
何以故？以自性空故。触界、身识界及身触、
shēnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
身触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yì jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，意界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì
何以故？以自性空故。法界、意识界及意触、意
chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé
触为缘所生诸受是已生法，我不欲令生。何

yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
以故？以自性空故。

shè lì zǐ dì jiè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，地界是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
何以故？以自性空故。水、火、风、空、识界
shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
是已生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ kǔ shèng dì shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，苦圣谛是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù jí miè dào shèng dì shì yǐ shēng
何以故？以自性空故。集、灭、道圣谛是已生
fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wú míng shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，无明是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù xíng shí míng sè liù chù chù
何以故？以自性空故。行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo shì yǐ shēng
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼是已生

fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ nèi kōng shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng
“舍利子，内空是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù wàikōng nèi wàikōng kōngkōng
何以故？以自性空故。外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé
性空、无性自性空是已生法，我不欲令生。何
yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
以故？以自性空故。

大般若波罗蜜多经卷第七十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第七十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn wú shēng pǐn dì èr shí zhī èr
初分无生品第二十之二

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù
“舍利子，布施波罗蜜多是已生法，我不欲

lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù jìng jiè ān rěn jīng
令生。何以故？以自性空故。净戒、安忍、精

jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng
进、静虑、般若波罗蜜多是已生法，我不欲令

shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ sì jìng lǜ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，四静虑是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù sì wú liàng sì wú sè dìng shì yǐ
何以故？以自性空故。四无量、四无色定是已

shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bā jiě tuō shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，八解脱是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí
何以故？以自性空故。八胜处、九次第定、十

biàn chù shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng
遍处是已生法，我不欲令生。何以故？以自性

kōng gù
空故。

shè lì zǐ sì niàn zhù shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，四念住是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
何以故？以自性空故。四正断、四神足、五根、

wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù
五力、七等觉支、八圣道支是已生法，我不欲

lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng
“舍利子，空解脱门是已生法，我不欲令

shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
生。何以故？以自性空故。无相、无愿解脱门

shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
是已生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wǔ yǎn shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，五眼是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù liù shéntōng shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。六神通是已生法，我不

yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ fó shí lì shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，佛十力是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
何以故？以自性空故。四无所畏、四无碍解、大

cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ shì yǐ shēng
慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法是已生

fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī qiè zhì shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，一切智是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì yǐ
何以故？以自性空故。道相智、一切相智是已

shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng
“舍利子，无忘失法是已生法，我不欲令

shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù héng zhù shě xìng shì yǐ shēng
生。何以故？以自性空故。恒住舍性是已生

fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
“舍利子，一切陀罗尼门是已生法，我不

yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù yī qiè sān mó dì mén
欲令生。何以故？以自性空故。一切三摩地门

shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
是已生法，我不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yì shēng shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，异生是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù yì shēng fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。异生法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yù liú shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，预流是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù yù liú fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。预流法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ yī lái shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，一来是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù yī lái fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。一来法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ bù huán shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，不还是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù bù huán fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。不还法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ ā luó hàn shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，阿罗汉是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù ā luó hàn fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ
何以故？以自性空故。阿罗汉法是已生法，我
bú yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
不欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ dú jué shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，独觉是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù dú jué fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。独觉法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìng kōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ pú sà shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，菩萨是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù pú sà fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。菩萨法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。

shè lì zǐ rú lái shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng shēng
“舍利子，如来是已生法，我不欲令生。

hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù rú lái fǎ shì yǐ shēng fǎ wǒ bú
何以故？以自性空故。如来法是已生法，我不
yù lìng shēng hé yǐ gù yǐ zì xìngkōng gù
欲令生。何以故？以自性空故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán rén zhě jīn wèi yù lìng shēng
时，舍利子问善现言：“仁者⁴今为欲令生
shēng wèi yù lìng bù shēng shēng yé
生，为欲令不生 生耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ bú yù lìng shēng shēng yì bú yù lìng bù
善现答言：“我不欲令生 生，亦不欲令不
shēng shēng hé yǐ gù shè lì zǐ shēng yǔ bù shēng rú shì èr
生 生。何以故？舍利子，生与不生，如是二
fǎ jù fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn
法俱非相应非不相应、非有色非无色、非有见
fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
非无见、非有对非无对，咸同一相，所谓无相。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ bú yù lìng shēng shēng yì bú yù lìng
舍利子，由此缘故，我不欲令生 生，亦不欲令
bù shēng shēng
不生 生。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán rén zhě yú suǒ shuō wú shēng
时，舍利子问善现言：“仁者！于所说无生
fǎ yào biàn shuō wú shēng xiàng yé
法乐辩说无生 相耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ yú suǒ shuō wú shēng fǎ yì bú yào biàn shuō
善现答言：“我于所说无生 法亦不乐辩说
wú shēng xiàng suǒ yǐ zhě hé ruò wú shēng fǎ ruò wú shēng xiàng
无生 相。所以者何？若无生法、若无生 相、

⁴ 大正藏：仁；永乐北藏及龙藏：仁者

ruò yào biàn shuō rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng fēi yǒu
若乐辩说，如是一切皆非相应非不相应、非有
sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì xián tóng
色非无色、非有见非不见、非有对非无对，咸同
yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
一相，所谓无相。”

shè lì zǐ yán yú bù shēng fǎ qǐ bù shēng yán cǐ bù shēng
舍利子言：“于不生法起不生言，此不生
yán yì bù shēng fǒu
言亦不生不？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé
善现答言：“如是！如是！所以者何？”

shè lì zǐ sè bù shēng shòu xiǎng xíng shí yì bù
“舍利子，色不生，受、想、行、识亦不
shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
生。何以故？皆本性空故。”

shè lì zǐ yǎn chù bù shēng ěr bí shé shēn
“舍利子，眼处不生，耳、鼻、舌、身、
yì chù yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
意处亦不生。何以故？皆本性空故。”

shè lì zǐ sè chù bù shēng shēng xiāng wèi chù
“舍利子，色处不生，声、香、味、触、
fǎ chù yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
法处亦不生。何以故？皆本性空故。”

shè lì zǐ yǎn jiè bù shēng sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù
“舍利子，眼界不生，色界、眼识界及眼触、
yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng
眼触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆本性
kōng gù
空故。”

shè lì zǐ ěr jiè bù shēng shēng jiè ěr shí jiè jí ěr
“舍利子，耳界不生，声界、耳识界及耳
chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē
触、耳触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆
běn xìng kōng gù
本性空故。”

shè lì zǐ bí jiè bù shēng xiāng jiè bí shí jiè jí bí
“舍利子，鼻界不生，香界、鼻识界及鼻

chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē
触、鼻触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆
běn xìng kōng gù
本性空故。

shè lì zǐ shé jiè bù shēng wèi jiè shé shí jiè jí shé chù
“舍利子，舌界不生，味界、舌识界及舌触、
shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng
舌触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆本性
kōng gù
空故。

shè lì zǐ shēn jiè bù shēng chù jiè shēn shí jiè jí shēn
“舍利子，身界不生，触界、身识界及身
chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē
触、身触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆
běn xìng kōng gù
本性空故。

shè lì zǐ yì jiè bù shēng fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù
“舍利子，意识界不生，法界、意识界及意触、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng
意触为缘所生诸受亦不生。何以故？皆本性
kōng gù
空故。

shè lì zǐ dì jiè bù shēng shuǐ huǒ fēng kōng
“舍利子，地界不生，水、火、风、空、
shí jiè yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
识界亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ kǔ shèng dì bù shēng jí miè dào shèng
“舍利子，苦圣谛不生，集、灭、道圣
dì yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
谛亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ wú míng bù shēng xíng shí míng sè liù
“舍利子，无明不生，行、识、名色、六
chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧
nǎo yì bù shēng hé yǐ gù jiē běn xìng kōng gù
恼亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ nèi kōng bù shēng wài kōng nèi wài kōng kōng
“舍利子，内空不生，外空、内外空、空

kōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟

kōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàng
空、无际空、散空、无变异空、本性空、自相

kōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng
空、共相空、一切法空、不可得空、无性空、

zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìng
自性空、无性自性空亦不生。何以故？皆本性

kōng gù
空故。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō bù shēng jìng jiè ān rěn
“舍利子，布施波罗蜜多不生，净戒、安忍、

jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì bù shēng hé yǐ gù jiē
精进、静虑、般若波罗蜜多亦不生。何以故？皆

běnxìngkōng gù
本性空故。

shè lì zǐ sì jìng lǜ bù shēng sì wú liàng sì wú sè
“舍利子，四静虑不生，四无量、四无色

dìng yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
定亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ bā jiě tuō bù shēng bā shèngchù jiǔ cì dì
“舍利子，八解脱不生，八胜处、九次第

dìng shí biànchù yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
定、十遍处亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ sì niànzhù bù shēng sì zhèngduàn sì shén
“舍利子，四念住不生，四正断、四神

zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì bù shēng
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支亦不生。

hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ kōng jiě tuōmén bù shēng wú xiàng wú yuàn
“舍利子，空解脱门不生，无相、无愿

jiě tuōmén yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
解脱门亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ wǔ yǎn bù shēng liù shéntōng yì bù shēng hé
“舍利子，五眼不生，六神通亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ fó shí lì bù shēng sì wú suǒ wèi sì wú ài
“舍利子，佛十力不生，四无所畏、四无碍

jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ yì
解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法亦

bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yī qiē zhì bù shēng dào xiàng zhì yī qiē xiàng
“舍利子，一切智不生，道相智、一切相

zhì yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
智亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ bù shēng héng zhù shě xìng yì bù
“舍利子，无忘失法不生，恒住舍性亦不

shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yī qiē tuó luó ní mén bù shēng yī qiē sān mó
“舍利子，一切陀罗尼门不生，一切三摩

dì mén yì bù shēng hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
地门亦不生。何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yì shēng bù shēng yì shēng fǎ yì bù shēng
“舍利子，异生不生，异生法亦不生。

hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yù liú bù shēng yù liú fǎ yì bù shēng hé
“舍利子，预流不生，预流法亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yī lái bù shēng yī lái fǎ yì bù shēng hé
“舍利子，一来不生，一来法亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ bù huán bù shēng bù huán fǎ yì bù shēng
“舍利子，不还不生，不还法亦不生。

hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ ā luó hàn bù shēng ā luó hàn fǎ yì bù shēng
“舍利子，阿罗汉不生，阿罗汉法亦不生。

hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ dú jué bù shēng dú jué fǎ yì bù shēng hé
“舍利子，独觉不生，独觉法亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ pú sà bù shēng pú sà fǎ yì bù shēng hé
“舍利子，菩萨不生，菩萨法亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ rú lái bù shēng rú lái fǎ yì bù shēng hé
“舍利子，如来不生，如来法亦不生。何

yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
以故？皆本性空故。

shè lì zǐ shēnxíng bù shēng yǔ xíng yì xíng yì bù shēng
“舍利子，身行不生，语行、意行亦不生。

hé yǐ gù jiē běnxìngkōng gù
何以故？皆本性空故。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù yú bù shēng fǎ qǐ bù shēng yán
“舍利子，由此缘故，于不生法起不生言

yì wú shēng yì
亦无生义。

shè lì zǐ ruò suǒ shuō fǎ ruò néng shuō yán shuō zhě
“舍利子，若所说法、若能说言、说者、

tīng zhě jiē bù shēng gù
听者皆不生故。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán rén zhě yú shuō fǎ rén zhōng zuì
时，舍利子谓善现言：“仁者于说法人中 最

wéi dì yī hé yǐ gù suí suǒ wèn jié jiē néng chóu dá wú zhì ài
为第一。何以故？随所问诘皆能 酬答无滞碍

gù
故。”

shàn xiàn bào yán zhū fó dì zǐ yú yī qiè fǎ wú yī zhuó zhě
善现报言：“诸佛弟⁵子于一切法无依著者，

fǎ ěr jiē néng suí suǒ wèn jié yī yī chóu dá zì zài wú wèi hé yǐ
法尔皆能随所问诘，一一 酬答自在无畏。何以

gù yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yī gù
故？以一切法无所依故。”

⁵ 大正藏：第；永乐北藏及龙藏：弟

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán yún hé zhū fǎ dōu wú suǒ
时，舍利子问善现言：“云何诸法都无所
yī
依？”

shànxiàndá yán shè lì zǐ sè běnxìngkōng yī nèi yī wài
善现答言：“舍利子，色本性空，依内依外
yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù shòu xiǎng xíng shí běnxìngkōng
依两中间不可得故；受、想、行、识本性空，
yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ yǎnchùběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，眼处本性空，依内依外依两中
jiān bù kě dé gù ěr bí shé shēn yì chùběnxìngkōng yī
间不可得故；耳、鼻、舌、身、意处本性空，依
nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ sè chùběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，色处本性空，依内依外依两中
jiān bù kě dé gù shēng xiāng wèi chù fǎ chùběnxìngkōng
间不可得故；声、香、味、触、法处本性空，
yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ yǎn jiè běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，眼界本性空，依内依外依两中
jiān bù kě dé gù sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒ
间不可得故；色界、眼识界及眼触、眼触为缘所
shēngzhūshòuběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
生诸受本性空，依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ ěr jiè běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，耳界本性空，依内依外依两中
jiān bù kě dé gù shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuán
间不可得故；声界、耳识界及耳触、耳触为缘
suǒshēngzhūshòuběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé
所生诸受本性空，依内依外依两中间不可得
gù
故。

shè lì zǐ bí jiè běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，鼻界本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán
间不可得故；香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒ shēng zhū shòu běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé
所生诸受本性空，依内依外依两中间不可得
gù
故。

shè lì zǐ shé jiè běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng
“舍利子，舌界本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ
间不可得故；味界、舌识界及舌触、舌触为缘所
shēng zhū shòu běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé gù
生诸受本性空，依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ shēn jiè běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng
“舍利子，身界本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán
间不可得故；触界、身识界及身触、身触为缘
suǒ shēng zhū shòu běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé
所生诸受本性空，依内依外依两中间不可得
gù
故。

shè lì zǐ yì jiè běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng
“舍利子，意识界本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ
间不可得故；法界、意识界及意触、意触为缘所
shēng zhū shòu běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé gù
生诸受本性空，依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ dì jiè běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng zhōng
“舍利子，地界本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè běn xìng kōng
间不可得故；水、火、风、空、识界本性空，
yī nèi yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé gù
依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ kǔ shèng dì běn xìng kōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，苦圣谛本性空，依内依外依两

zhōng jiān bù kě dé gù jí miè dào shèng dì běn xìng kōng yī nèi
中间不可得故；集、灭、道圣谛本性空，依内
yī wài yī liǎng zhōng jiān bù kě dé gù
依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ wú míngběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，无明本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
间不可得故；行、识、名色、六处、触、受、爱、

qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo běnxìngkōng yī nèi yī
取、有、生、老死愁叹苦忧恼本性空，依内依

wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
外依两中间不可得故。

shè lì zǐ nèi kōngběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，内空本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng
间不可得故；外空、内外空、空空、大空、胜

yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散

kōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng běnxìng kōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
自性空本性空，依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō běnxìngkōng yī nèi yī wài
“舍利子，布施波罗蜜多本性空，依内依外

yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
依两中间不可得故；净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù
般若波罗蜜多本性空，依内依外依两中间不

kě dé gù
可得故。

shè lì zǐ sì jìng lǜ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，四静虑本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù sì wú liàng sì wú sè dìng běnxìngkōng yī
中间不可得故；四无量、四无色定本性空，依

nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ bā jiě tuō běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，八解脱本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù běn
中间不可得故；八胜处、九次第定、十遍处本

xìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
性空，依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ sì niànzhùběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，四念住本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
中间不可得故；四正断、四神足、五根、五

lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī běnxìngkōng yī nèi yī wài yī
力、七等觉支、八圣道支本性空，依内依外依

liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
两中间不可得故。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén běnxìngkōng yī nèi yī wài yī
“舍利子，空解脱门本性空，依内依外依

liǎngzhōngjiān bù kě dé gù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén běnxìngkōng
两中间不可得故；无相、无愿解脱门本性空，

yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ wǔ yǎn běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，五眼本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù liù shéntōng běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；六神通本性空，依内依外依两中

jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ fó shí lì běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，佛十力本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
中间不可得故；四无所畏、四无碍解、大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ běnxìngkōng yī nèi yī
悲、大喜、大舍、十八佛不共法本性空，依内依

wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
外依两中间不可得故。

shè lì zǐ yī qiè zhì běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，一切智本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì běnxìngkōng
中间不可得故；道相智、一切相智本性空，

yī nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
依内依外依两中间不可得故。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī
“舍利子，无忘失法本性空，依内依外依

liǎngzhōngjiān bù kě dé gù héngzhù shěxìngběnxìngkōng yī nèi yī wài
两 中 间不可得故；恒住舍性本性空，依内依外

yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
依两 中 间不可得故。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní ménběnxìngkōng yī nèi yī wài
“舍利子，一切陀罗尼门本性空，依内依外

yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù yī qiè sān mó dì ménběnxìngkōng yī
依两 中 间不可得故；一切三摩地门本性空，依

nèi yī wài yī liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
内依外依两 中 间不可得故。

shè lì zǐ yì shēngběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，异生本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù yì shēng fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī
中 间不可得故；异生法本性空，依内依外依

liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
两 中 间不可得故。

shè lì zǐ yù liú běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，预流本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù yù liú fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；预流法本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ yī lái běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，一来本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù yī lái fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；一来法本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ bù huánběnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，不还本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù bù huán fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；不还法本性空，依内依外依两 中

jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ ā luó hàn běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎng
“舍利子，阿罗汉本性空，依内依外依两

zhōngjiān bù kě dé gù ā luó hàn fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī
中 间不可得故；阿罗汉法本性空，依内依外依

liǎngzhōngjiān bù kě dé gù
两 中 间 不 可 得 故。

shè lì zǐ dú jué běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，独觉本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù dú jué fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；独觉法本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ pú sà běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，菩萨本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù pú sà fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；菩萨法本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ rú lái běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
“舍利子，如来本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù rú lái fǎ běnxìngkōng yī nèi yī wài yī liǎngzhōng
间不可得故；如来法本性空，依内依外依两 中
jiān bù kě dé gù
间不可得故。

shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù wǒ shuō zhū fǎ dōu wú suǒ yī
“舍利子，由此缘故，我说诸法都无所依。”

chū fēn jìng dào pǐn dì èr shí yī zhī yī
初分净道品第二十一之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn wèi shè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē
尔时，具寿善现谓舍利子言：“诸菩萨摩诃
sà xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō shí yīng jìng sè yīng jìng shòu xiǎng
萨修行六种波罗蜜多时，应净色，应净受、想、
xíng shí yīng jìng yǎn chù yīng jìng ěr bí shé shēn yì chù
行、识；应净眼处，应净耳、鼻、舌、身、意处；
yīng jìng sè chù yīng jìng shēng xiāng wèi chù fǎ chù yīng jìng
应净色处，应净声、香、味、触、法处；应净
yǎn jiè yīng jìng sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
眼界，应净色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生
zhū shòu yīng jìng ěr jiè yīng jìng shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù
诸受；应净耳界，应净声界、耳识界及耳触、

ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yīng jìng bí jiè yīng jìng xiāng jiè bí
耳触为缘所生诸受；应净鼻界，应净香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yīng jìng shé jiè
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受；应净舌界，
yīng jìng wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
应净味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受；
yīng jìng shēn jiè yīng jìng chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi
应净身界，应净触界、身识界及身触、身触为
yuán suǒ shēng zhū shòu yīng jìng yì jiè yīng jìng fǎ jiè yì shí jiè jí
缘所生诸受；应净意识界，应净法界、意识界及
yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yīng jìng dì jiè yīng jìng shuǐ
意触、意触为缘所生诸受；应净地界，应净水、
huǒ fēng kōng shí jiè yīng jìng kǔ shèng dì yīng jìng jí miè
火、风、空、识界；应净苦圣谛，应净集、灭、
dào shèng dì yīng jìng wú míng yīng jìng xíng shí míng sè liù chù
道圣谛；应净无明，应净行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼；
yīng jìng nèi kōng yīng jìng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
应净内空，应净外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yīng jìng bù shī bō luó mì duō yīng jìng jìng jiè ān rěn
自性空；应净布施波罗蜜多，应净净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yīng jìng sì jìng lǜ yīng jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多；应净四静虑，应净
sì wú liàng sì wú sè dìng yīng jìng bā jiě tuō yīng jìng bā shèng chù
四无量、四无色定；应净八解脱，应净八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yīng jìng sì niàn zhù yīng jìng sì zhèng duàn
九次第定、十遍处；应净四念住，应净四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支；
yīng jìng kōng jiě tuō mén yīng jìng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yīng jìng
应净空解脱门，应净无相、无愿解脱门；应净

wǔ yǎn yīng jìng liù shéntōng yīng jìng fó shí lì yīng jìng sì wú suǒ wèi
五眼，应净六神通；应净佛十力，应净四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ yīng jìng wú wàng shī fǎ yīng jìng héng zhù shě xìng yīng jìng yī
共法；应净无忘失法，应净恒住舍性；应净一
qiè tuó luó ní mén yīng jìng yī qiè sān mó dì mén yīng jìng yī qiè zhì
切陀罗尼门，应净一切三摩地门；应净一切智，
yīng jìng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yīng jìng pú tí dào
应净道相智、一切相智；应净菩提道。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó hē sà xiū
时，舍利子问善现言：“云何菩萨摩诃萨修

xíng liù zhǒng bō luó mì duō shí jìng pú tí dào
行六种波罗蜜多时净菩提道？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ liù bō luó mì duō gè yǒu èr zhǒng
善现答言：“舍利子，六波罗蜜多各有二种，

yī zhě shì jiān èr chū shì jiān
一者、世间，二、出世间。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān bù shī bō luó mì duō
舍利子言：“云何世间布施波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà wéi dà shī zhǔ néng shī
善现答言：“若菩萨摩诃萨为大施主，能施

yī qiè shā mén pó luó mén pín bìng gū lù dào xíng qǐ zhě
一切沙门、婆罗门、贫病、孤露、道行、乞者，

xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn xū shèng yǔ shèng xū yī yǔ yī
须食与食，须饮与饮，须乘与乘，须衣与衣，

xū xiāng yǔ xiāng xū huā yǔ huā xū yán shì yǔ yán shì xū shè zhái
须香与香，须华与华，须严饰与严饰，须舍宅

yǔ shè zhái xū yī yào yǔ yī yào xū zhào míng yǔ zhào míng xū zuò
与舍宅，须医药与医药，须照明与照明，须坐

wò jù yǔ zuò wò jù rú shì yī qiè suí qí suǒ xū zī shēng shí wù xī
卧具与坐卧具，如是一切随其所须资生什物悉

jiē shī yǔ ruò fù yǒu lái qǐ nán yǔ nán qǐ nǚ yǔ nǚ qǐ qī qiè
皆施与。若复有来乞男与男，乞女与女，乞妻妾

yǔ qī qiè qǐ guān wèi yǔ guān wèi qǐ guó tǔ yǔ guó tǔ qǐ wáng
与妻妾，乞官位与官位，乞国土与国土，乞王

wèi yǔ wáng wèi qǐ tóu mù yǔ tóu mù qǐ shǒu zú yǔ shǒu zú qǐ
位与王位，乞头目与头目，乞手足与手足，乞

zhī jié yǔ zhī jié qǐ xuè ròu yǔ xuè ròu qǐ gǔ suǐ yǔ gǔ suǐ qǐ
支节与支节，乞血肉与血肉，乞骨髓与骨髓，乞
ěr bí yǔ ěr bí qǐ tóng pú yǔ tóng pú qǐ zhēn cái yǔ zhēn cái
耳鼻与耳鼻，乞僮仆与僮仆，乞珍财与珍财，
qǐ shēng lèi yǔ shēng lèi rú shì yī qiè suí qí suǒ qiú nèi wài zhī wù
乞生类与生类，如是一切随其所求内外之物
bìng jiē shī yǔ suī zuò shì shī ér yǒusuǒ yī wèizuò shì niàn wǒ
并皆施与。虽作是施而有所依，谓作是念：‘我
shī bǐ shòu wǒ wéi shī zhǔ wǒ bù qiāntān wǒ suí fó jiào yī qiè néng
施彼受，我为施主，我不悭贪，我随佛教一切能
shě wǒ xíng bù shī bō luó mì duō bǐ xíng shī shí yǐ yǒusuǒ dé ér
舍，我行布施波罗蜜多。’彼行施时，以有所得而
wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíng tóng gòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎo sān
为方便，与诸有情同共回向阿耨多罗三藐三
pú tí fù zuò shì niàn wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ
菩提。复作是念：‘我持此福施诸有情，令得此
shì tā shì ān lè nǎi zhì zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuó sān lún ér
世他世安乐，乃至证得无余涅槃。’彼著三轮而
xíng bù shī yī zhě zì xiǎng èr zhě tā xiǎng sān zhě shī
行布施，一者、自想，二者、他想，三者、施
xiǎng yóuzhuó cǐ sān lún ér xíng shī gù míng shì jiān bù shī bō luó mì
想。由著此三轮而行施故，名世间布施波罗蜜
duō hé yuán cǐ shī míng wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù
多。何缘此施名为世间？以与世间同共行故，
bù chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān bù shī bō luó mì
不超动出世间法故，如是名为世间布施波罗蜜
duō。”

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān bù shī bō luó mì duō
舍利子言：“云何出世间布施波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà xíng bù shī shí sān lún qīng
善现答言：“若菩萨摩诃萨行布施时三轮清

jìng yī zhě bù zhí wǒ wéi shī zhě èr zhě bù zhí bǐ wéi shòu zhě
净，一者、不执我为施者，二者、不执彼为受者，

sān zhě bù zhuó shī jí shī guǒ shì wéi pú sà mó hē sà xíng bù shī shí
三者、不著施及施果，是为菩萨摩诃萨行布施时

sān lún qīng jìng yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi
三轮清净。又舍利子，若菩萨摩诃萨以大悲为

shàngshǒu suǒ xiū shī fú pǔ shī yǒuqíng yú zhū yǒuqíng dōu wú suǒ dé
上首，所修施福普施有情，于诸有情都无所得，
suī yǔ yī qiè yǒuqíng tónggòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí
虽与一切有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提，
ér yú qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér xíng shī gù míng
而于其中不见少相。由都无所执而行施故，名
chū shì jiān bù shī bō luó mì duō hé yuán cǐ shī míng chū shì jiān bù
出世间布施波罗蜜多。何缘此施名出世间？不
yǔ shì jiān tónggòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
与世间同共行故，能超动出世间法故，如是
míng wéi chū shì jiān bù shī bō luó mì duō
名为出世间布施波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān jìng jiè bō luó mì duō
舍利子言：“云何世间净戒波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà suī shòu chí jiè ér yǒu suǒ
善现答言：“若菩萨摩诃萨虽受持戒而有所

yī wèi zuò shì niàn wǒ wèi ráo yì yī qiè yǒuqíng shòu chí jìng jiè
依，谓作是念：‘我为饶益一切有情受持净戒，
wǒ suí fó jiào yú jìng shī luó néng wú suǒ fàn wǒ xíng jìng jiè bō luó mì
我随佛教于净尸罗能无所犯，我行净戒波罗蜜
duō bǐ chí jiè shí yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒuqíng
多。’彼持戒时，以有所得而为方便，与诸有情
tónggòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí fù zuò shì niàn
同共回向阿耨多罗三藐三菩提。复作是念：

wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ shì tā shì ān lè nǎi zhì
‘我持此福施诸有情，令得此世他世安乐，乃至
zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuó sān lún ér shòu chí jiè yī zhě zì
证得无余涅盘。’彼著三轮而受持戒，一者、自
xiǎng èr zhě tā xiǎng sān zhě jiè xiǎng yóu zhuó cǐ sān lún shòu
想，二者、他想，三者、戒想。由著此三轮受
chí jiè gù míng shì jiān jìng jiè bō luó mì duō hé yuán cǐ jìng jiè míng
持戒故，名世间净戒波罗蜜多。何缘此净戒名
wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tónggòng xíng gù bù chāo dòng chū shì jiān
为世间？以与世间同共行故，不超动出世间
fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān jìng jiè bō luó mì duō
法故，如是名为世间净戒波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān jìng jiè bō luó mì duō
舍利子言：“云何出世间净戒波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà shòu chí jiè shí sān lún
善现答言：“若菩萨摩诃萨受持戒时三轮

qīngjìng yī zhě bù zhí wǒ néng chí jiè èr zhě bù zhí suǒ hù yǒu
清净，一者、不执我能持戒，二者、不执所护有

qíng sānzhě bù zhuó jiè jí jiè guǒ shì wéi pú sà mó hē sà shòu chí
情，三者、不著戒及戒果，是为菩萨摩诃萨受持

jiè shí sān lún qīngjìng yòushè lì zǐ pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi
戒时三轮清净。又舍利子，菩萨摩诃萨以大悲为

shàngshǒu suǒ chí jiè fú pǔ shī yǒuqíng yú zhū yǒuqíng dōu wú suǒ dé
上首，所持戒福普施有情，于诸有情都无所得，

suī yǔ yī qiè yǒuqíng tóngòng huí xiàng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
虽与一切有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提，

ér yú qí zhōng bú jiànshǎoxiàng yóudōu wú suǒ zhí ér shòu chí jiè gù
而于其中不见少相。由都无所执而受持戒故，

míngchū shì jiān jìng jiè bō luó mì duō hé yuán cǐ jìng jiè míngchū shì jiān
名出世间净戒波罗蜜多。何缘此净戒名出世间？

bù yǔ shì jiān tóngòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
不与世间同共行故，能超动出世间法故，如是

míngwéichū shì jiān jìng jiè bō luó mì duō
名为出世间净戒波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān ān rěn bō luó mì duō
舍利子言：“云何世间安忍波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà suī xiū ān rěn ér yǒusuǒ
善现答言：“若菩萨摩诃萨虽修安忍而有所

yī wèizuò shì niàn wǒ wèiráo yì yī qiè yǒuqíng ér xiū ān rěn
依，谓作是念：‘我为饶益一切有情而修安忍，

wǒ suí fó jiào yú shèng ān rěn néngzhèng xiū xí wǒ xíng ān rěn bō luó
我随佛教于胜安忍能正修习，我行安忍波罗

mì duō bǐ xiū rěn shí yǐ yǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒu
蜜多。’彼修忍时，以有所得而为方便，与诸有

qíngtóngòng huí xiàng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí fù zuò shì niàn
情同共回向阿耨多罗三藐三菩提。复作是念：

wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ shì tā shì ān lè nǎi zhì
‘我持此福施诸有情，令得此世他世安乐，乃至

zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuósān lún ér xiū ān rěn yī zhě zì
证得无余涅槃。’彼著三轮而修安忍，一者、自

xiǎng èr zhě tā xiǎng sānzhě rěnxiǎng yóuzhuó cǐ sān lún xiū
想，二者、他想，三者、忍想。由著此三轮修

ān rěn gù míng shì jiān ān rěn bō luó mì duō hé yuán cǐ ān rěn míng
安忍故，名世间安忍波罗蜜多。何缘此安忍名
wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù bù chāo dòng chū shì jiān
为世间？以与世间同共行故，不超动出世间
fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān ān rěn bō luó mì duō
法故，如是名为世间安忍波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān ān rěn bō luó mì duō
舍利子言：“云何出世间安忍波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà xiū ān rěn shí sān lún qīng
善现答言：“若菩萨摩诃萨修安忍时三轮清
jìng yī zhě bù zhí wǒ néng xiū rěn èr zhě bù zhí suǒ rěn yǒu qíng
净，一者、不执我能修忍，二者、不执所忍有情，
sān zhě bù zhuó rěn jí rěn guǒ shì wéi pú sà mó hē sà xiū ān rěn shí
三者、不著忍及忍果，是为菩萨摩诃萨修安忍时
sān lún qīng jìng yòu shè lì zǐ pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi shàng
三轮清净。又舍利子，菩萨摩诃萨以大悲为上
shǒu suǒ xiū rěn fú pǔ shī yǒu qíng yú zhū yǒu qíng dōu wú suǒ dé suī
首，所修忍福普施有情，于诸有情都无所得，虽
yǔ yī qiè yǒu qíng tóng gòng huí xiàng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
与一切有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提，
ér yú qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér xiū ān rěn gù
而于其中不见少相。由都无所执而修安忍故，
míng chū shì jiān ān rěn bō luó mì duō hé yuán cǐ ān rěn míng chū shì jiān
名出世间安忍波罗蜜多。何缘此安忍名出世间？
bù yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
不与世间同共行故，能超动出世间法故，如是
míng wéi chū shì jiān ān rěn bō luó mì duō
名为出世间安忍波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān jīng jìn bō luó mì duō
舍利子言：“云何世间精进波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà suī qín jīng jìn ér yǒu suǒ
善现答言：“若菩萨摩诃萨虽勤精进而有所
yī wèi zuò shì niàn wǒ wèi ráo yì yī qiè yǒu qíng ér qín jīng jìn
依，谓作是念：‘我为饶益一切有情而勤精进，
wǒ suí fó jiào cè lì shēn xīn céng wú xiè dài wǒ xíng jīng jìn bō luó mì
我随佛教策励身心曾无懈怠，我行精进波罗蜜
duō bǐ jīng jìn shí yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng
多。’彼精进时，以有所得而为方便，与诸有情

tónggòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí fù zuò shì niàn
同 共 回 向 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提 。 复 作 是 念 ：

wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ shì tā shì ān lè nǎi zhì
‘我 持 此 福 施 诸 有 情 ， 令 得 此 世 他 世 安 乐 ， 乃 至
zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuósān lún ér qín jīng jìn yī zhě zì
证 得 无 余 涅 盘 。’ 彼 著 三 轮 而 勤 精 进 ， 一 者 、 自
xiǎng èr zhě tā xiǎng sān jīng jìn xiǎng yóuzhuó cǐ sān lún xiū
想 ， 二 者 、 他 想 ， 三 、 精 进 想 。 由 著 此 三 轮 修
jīng jìn gù míng shì jiān jīng jìn bō luó mì duō hé yuán cǐ jīng jìn míng
精 进 故 ， 名 世 间 精 进 波 罗 蜜 多 。 何 缘 此 精 进 名
wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tónggòng xíng gù bù chāo dòng chū shì jiān
为 世 间 ？ 以 与 世 间 同 共 行 故 ， 不 超 动 出 世 间
fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān jīng jìn bō luó mì duō
法 故 ， 如 是 名 为 世 间 精 进 波 罗 蜜 多 。”

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān jīng jìn bō luó mì duō
舍 利 子 言 ：“ 云 何 出 世 间 精 进 波 罗 蜜 多 ？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà qín jīng jìn shí sān lún qīng
善 现 答 言 ：“ 若 菩 萨 摩 诃 萨 勤 精 进 时 三 轮 清

jìng yī zhě bù zhí wǒ néng jīng jìn èr zhě bù zhí suǒ wéi yǒuqíng
净 ， 一 者 、 不 执 我 能 精 进 ， 二 者 、 不 执 所 为 有 情 ，

sān zhě bù zhuó jīng jìn jí guǒ shì wéi pú sà mó hē sà qín jīng jìn shí
三 者 、 不 著 精 进 及 果 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 勤 精 进 时

sān lún qīng jìng yòu shè lì zǐ pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi shàng
三 轮 清 净 。 又 舍 利 子 ， 菩 萨 摩 诃 萨 以 大 悲 为 上

shǒu xiū jīng jìn fú pǔ shī yǒuqíng yú zhū yǒuqíng dōu wú suǒ dé suī
首 ， 修 精 进 福 普 施 有 情 ， 于 诸 有 情 都 无 所 得 ， 虽

yǔ yī qiè yǒuqíng tónggòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí
与 一 切 有 情 同 共 回 向 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提 ，

ér yú qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér qín jīng jìn gù
而 于 其 中 不 见 少 相 。 由 都 无 所 执 而 勤 精 进 故 ，

míng chū shì jiān jīng jìn bō luó mì duō hé yuán cǐ jīng jìn míng chū shì jiān
名 出 世 间 精 进 波 罗 蜜 多 。 何 缘 此 精 进 名 出 世 间 ？

bù yǔ shì jiān tónggòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
不 与 世 间 同 共 行 故 ， 能 超 动 出 世 间 法 故 ， 如 是

míng wéi chū shì jiān jīng jìn bō luó mì duō
名 为 出 世 间 精 进 波 罗 蜜 多 。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān jìng lǜ bō luó mì duō
舍 利 子 言 ：“ 云 何 世 间 静 虑 波 罗 蜜 多 ？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà suī xiū jìng lù ér yǒusuǒ
善现答言：“若菩萨摩诃萨虽修静虑而有所

yī wèizuò shì niàn wǒ wèiráo yì yī qiè yǒuqíng ér xiū jìng lù
依，谓作是念：‘我为饶益一切有情而修静虑，

wǒ suí fó jiào yú shèngděng chí néngzhèng xiū xí wǒ xíng jìng lù bō luó
我随佛教于胜等持能正修习，我行静虑波罗

mì duō bǐ xiū dìng shí yǐ yǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒu
蜜多。’彼修定时，以有所得而为方便，与诸有

qíngtónggòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí fù zuò shì niàn
情同共回向阿耨多罗三藐三菩提。复作是念：

wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ shì tā shì ān lè nǎi zhì
‘我持此福施诸有情，令得此世他世安乐，乃至

zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuósān lún ér xiū jìng lù yī zhě zì
证得无余涅槃。’彼著三轮而修静虑，一者、自

xiǎng èr zhě tā xiǎng sān jìng lù xiǎng yóuzhuó cǐ sān lún xiū
想，二者、他想，三、静虑想。由著此三轮修

jìng lù gù míng shì jiān jìng lù bō luó mì duō hé yuán cǐ jìng lù míng
静虑故，名世间静虑波罗蜜多。何缘此静虑名

wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù bù chāo dòng chū shì jiān
为世间？以与世间同共行故，不超动出世间

fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān jìng lù bō luó mì duō
法故，如是名为世间静虑波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān jìng lù bō luó mì duō
舍利子言：“云何出世间静虑波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà xiū jìng lù shí sān lún qīng
善现答言：“若菩萨摩诃萨修静虑时三轮清

jìng yī zhě bù zhí wǒ néng xiū dìng èr zhě bù zhí suǒ wèi yǒuqíng
净，一者、不执我能修定，二者、不执所为有情，

sānzhě bù zhuó jìng lù jí guǒ shì wéi pú sà mó hē sà xiū jìng lù shí
三者、不著静虑及果，是为菩萨摩诃萨修静虑时

sān lún qīng jìng yòushè lì zǐ pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi shàng
三轮清净。又舍利子，菩萨摩诃萨以大悲为上

shǒu xiū jìng lù fú pǔ shī yǒuqíng yú zhū yǒuqíng dōu wú suǒ dé suī
首，修静虑福普施有情，于诸有情都无所得，虽

yǔ yī qiè yǒuqíng tóng gòng huí xiàng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí
与一切有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提，

ér yú qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér xiū jìng lù gù
而于其中不见少相。由都无所执而修静虑故，

míngchū shì jiān jìng lù bō luó mì duō hé yuán cǐ jìng lù míngchū shì jiān
名出世间静虑波罗蜜多。何缘此静虑名出世间？
bù yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
不与世间同共行故，能超动出世间法故，如是
míng wéi chū shì jiān jìng lù bō luó mì duō
名为出世间静虑波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān bō rě bō luó mì duō
舍利子言：“云何世间般若波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà suī xiū bō rě ér yǒu suǒ
善现答言：“若菩萨摩诃萨虽修般若而有所

yī wèi zuò shì niàn wǒ wèi ráo yì yī qiè yǒu qíng ér xiū bō rě
依，谓作是念：‘我为饶益一切有情而修般若，
wǒ suí fó jiào yú shèng bō rě néng zhèng xiū xíng wǒ néng huǐ chú zì suǒ
我随佛教于胜般若能正修行，我能悔除自所
zuò è wǒ jiàn tā è zhōng bù jī líng wǒ néng suí xǐ tā suǒ xiū fú
作恶，我见他恶终不讥陵⁶，我能随喜他所修福，
wǒ néng qǐng fó zhuàn miào fǎ lún wǒ suí suǒ wén néng zhèng jué zé wǒ
我能请佛转妙法轮，我随所闻能正决择，我
xíng bō rě bō luó mì duō bǐ xiū huì shí yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng
行般若波罗蜜多。’彼修慧时，以有所得而为方
biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
便，与诸有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提。

fù zuò shì niàn wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒu qíng lìng dé cǐ shì tā shì
复作是念：‘我持此福施诸有情，令得此世他世
ān lè nǎi zhì zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuó sān lún ér xiū bō rě
安乐，乃至证得无余涅槃。’彼著三轮而修般若，
yī zhě zì xiǎng èr zhě tā xiǎng sān zhě bō rě xiǎng yóu
一者、自想，二者、他想，三者、般若想。由
zhuó cǐ sān lún xiū bō rě gù míng shì jiān bō rě bō luó mì duō hé
著此三轮修般若故，名世间般若波罗蜜多。何
yuán cǐ bō rě míng wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù bù
缘此般若名为世间？以与世间同共行故，不
chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān bō rě bō luó mì
超动出世间法故，如是名为世间般若波罗蜜
duō
多。”

⁶ 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

shè lì zǐ yán yún hé chū shì jiān bō rě bō luó mì duō
舍利子言：“云何出世间般若波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà xiū bō rě shí sān lún qīng
善现答言：“若菩萨摩诃萨修般若时三轮清

jìng yī zhě bù zhí wǒ néng xiū huì èr zhě bù zhí suǒ wèi yǒu qíng
净，一者、不执我能修慧，二者、不执所为有情，

sān zhě bù zhuó bō rě jí guǒ shì wéi pú sà mó hē sà xiū bō rě shí
三者、不著般若及果，是为菩萨摩诃萨修般若时

sān lún qīng jìng yòu shè lì zǐ pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi shàng
三轮清净。又舍利子，菩萨摩诃萨以大悲为上

shǒu xiū bō rě fú pǔ shī yǒu qíng yú zhū yǒu qíng dōu wú suǒ dé suī
首，修般若福普施有情，于诸有情都无所得，虽

yǔ yī qiè yǒu qíng tóng gòng huí xiàng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
与一切有情同共回向阿耨多罗三藐三菩提，

ér yú qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér xiū bō rě gù
而于其中不见少相。由都无所执而修般若故，

míng chū shì jiān bō rě bō luó mì duō hé yuán cǐ bō rě míng chū shì jiān
名出世间般若波罗蜜多。何缘此般若名出世间？

bù yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù néng chāo dòng chū shì jiān fǎ gù rú shì
不与世间同共行故，能超动出世间法故，如是

míng wéi chū shì jiān bō rě bō luó mì duō
名为出世间般若波罗蜜多。

shè lì zǐ rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó
“舍利子，如是菩萨摩诃萨修行六种波罗

mì duō shí jìng pú tí dào
蜜多时净菩提道。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé děng míng wéi pú sà mó hē
时，舍利子问善现言：“何等名为菩萨摩诃

sà pú tí dào
萨菩提道？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ nèi kōng míng wéi pú sà mó hē sà
善现答言：“舍利子，内空名为菩萨摩诃萨

pú tí dào wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì
菩提道，外空、内外空、空空、大空、胜义

kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、

wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切

fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性

kōng míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
空名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ zhēn rú míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào fǎ
“舍利子，真如名为菩萨摩诃萨菩提道，法

jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离

shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界

míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ kǔ shèng dì míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，苦圣谛名为菩萨摩诃萨菩提道，

jí miè dào shèng dì míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
集、灭、道圣谛名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō míng wéi pú sà mó hē sà
“舍利子，布施波罗蜜多名为菩萨摩诃萨

pú tí dào jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
菩提道，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
多名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ sì jìng lǜ míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，四静虑名为菩萨摩诃萨菩提道，

sì wú liàng sì wú sè dìng míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
四无量、四无色定名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ bā jiě tuō míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，八解脱名为菩萨摩诃萨菩提道，

bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù míng wéi pú sà mó hē sà pú
八胜处、九次第定、十遍处名为菩萨摩诃萨菩

tí dào
提道。

shè lì zǐ sì niàn zhù míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，四念住名为菩萨摩诃萨菩提道，

sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèng dào zhī míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
圣道支名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén míng wéi pú sà mó hē sà pú tí
“舍利子，空解脱门名为菩萨摩诃萨菩提

dào wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
道，无相、无愿解脱门名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ wǔ yǎn míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào liù
“舍利子，五眼名为菩萨摩诃萨菩提道，六

shéntōng míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
神通名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ fó shí lì míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，佛十力名为菩萨摩诃萨菩提道，

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、

shí bā fó bú gòng fǎ míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
十八佛不共法名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ míng wéi pú sà mó hē sà pú tí
“舍利子，无忘失法名为菩萨摩诃萨菩提

dào héng zhù shě xìng míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
道，恒住舍性名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén míng wéi pú sà mó hē sà
“舍利子，一切陀罗尼门名为菩萨摩诃萨

pú tí dào yī qiè sān mó dì mén míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
菩提道，一切三摩地门名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ yī qiè zhì míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
“舍利子，一切智名为菩萨摩诃萨菩提道，

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì míng wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
道相智、一切相智名为菩萨摩诃萨菩提道。

shè lì zǐ rú shì děng wú liàng wú biān dà gōng dé jù míng
“舍利子，如是等无量无边大功德聚名

wéi pú sà mó hē sà pú tí dào
为菩萨摩诃萨菩提道。”

shí shè lì zǐ zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi chéng
时，舍利子赞善现言：“善哉！善哉！诚

rú suǒ shuō rú shì gōng dé wéi yóu hé děng bō luó mì duō shì lì suǒ
如所说。如是功德为由何等波罗蜜多势力所

zhì
致？”

shàn xiàn yán shè lì zǐ rú shì gōng dé jiē yóu bō rě bō luó
善现言：“舍利子，如是功德皆由般若波罗

mì duō shì lì suǒ zhì hé yǐ gù shè lì zǐ rú shì bō rě bō luó
蜜多势力所致。何以故？舍利子，如是般若波罗
mì duō néng yǔ yī qiè shàn fǎ wéi mǔ yī qiè shēng wén dú jué pú
蜜多能与一切善法为母，一切声闻、独觉、菩
sà rú lái shàn fǎ cóng cǐ shēng gù shè lì zǐ rú shì bō rě bō
萨、如来善法从此生故。舍利子，如是般若波
luó mì duō pǔ néng shè shòu yī qiè shàn fǎ yī qiè shēng wén dú jué
罗蜜多普能摄受一切善法，一切声闻、独觉、
pú sà rú lái shàn fǎ yī cǐ zhù gù shè lì zǐ guò qù zhū fó xiū
菩萨、如来善法依此住故。舍利子，过去诸佛修
xíng bō rě bō luó mì duō jí yuán mǎn gù yǐ zhèng wú shàng zhèng děng
行般若波罗蜜多极圆满故，已证无上正等
pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng wèi lái zhū fó xiū xíng bō rě
菩提转妙法轮度无量众；未来诸佛修行般若
bō luó mì duō jí yuán mǎn gù dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
波罗蜜多极圆满故，当证无上正等菩提
zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng xiàn zài shí fāng shì jiè zhū fó xiū xíng
转妙法轮度无量众；现在十方世界诸佛修行
bō rě bō luó mì duō jí yuán mǎn gù xiàn zhèng wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多极圆满故，现证无上正等菩
tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng
提转妙法轮度无量众。

大般若波罗蜜多经卷第七十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí liù
大般若波罗蜜多经卷第七十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn jìng dào pǐn dì èr shí yī zhī èr
初分净道品第二十一之二

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wén shuō bō rě bō luó mì
“舍利子，若菩萨摩诃萨闻说般若波罗蜜
duō xīn wú yí huò yì bù mí mèn dāng zhī shì pú sà mó hē sà zhù
多，心无疑惑亦不迷闷，当知是菩萨摩诃萨住
rú shì zhù bù lí zuò yì wèi yù jiù hù yī qiè yǒu qíng cháng bù shě
如是住不离作意，谓欲救护一切有情，常不舍
lí yī qiè yǒu qíng dà bēi zuò yì
离一切有情大悲作意。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà zhù rú
时，舍利子谓善现言：“若菩萨摩诃萨住如
shì zhù bù lí zuò yì zhě zé yī qiè yǒu qíng yì yīng chéng pú sà mó hē
是住不离作意者，则一切有情亦应成菩萨摩诃
sà hé yǐ gù yī yī qiè yǒu qíng yì cháng bù lí cǐ zuò yì gù
萨。何以故？以一切有情亦常不离此作意故，
shì zé pú sà mó hē sà yǔ yī qiè yǒu qíng yīng wú chā bié
是则菩萨摩诃萨与一切有情应无差别。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn zàn shè lì zǐ yán shàn zāi shàn zāi
尔时，具寿善现赞舍利子言：“善哉！善哉！
chéng rú suǒ shuō néng rú shí qǔ wǒ suǒ shuō yì suǒ yǐ zhě hé shè
诚如所说，能如实取我所说义。所以者何？舍
lì zǐ yǒu qíng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu wǒ mìng
利子，有情非有故，当知作意亦非有；我、命
zhě shēng zhě yǎng zhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú
者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒
tóng zuò zhě shòu zhě zhī zhě jiàn zhě fēi yǒu gù dāng zhī zuò
童、作者、受者、知者、见者非有故，当知作
yì yì fēi yǒu yǒu qíng wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí wǒ nǎi
意亦非有。有情无实故，当知作意亦无实；我乃

zhì jiàn zhě wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí yǒu qíng wú zì xìng gù
至见者无实故，当知作意亦无实。有情无自性故，
dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú zì xìng gù dāng
当知作意亦无自性；我乃至见者无自性故，当
zhī zuò yì yì wú zì xìng yǒu qíng kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
知作意亦无自性。有情空故，当知作意亦空；
wǒ nǎi zhì jiàn zhě kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng yǒu qíng yuǎn lí gù
我乃至见者空故，当知作意亦空。有情远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí wǒ nǎi zhì jiàn zhě yuǎn lí gù dāng zhī zuò
当知作意亦远离；我乃至见者远离故，当知作
yì yì yuǎn lí yǒu qíng jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng wǒ
意亦远离。有情寂静故，当知作意亦寂静；我
nǎi zhì jiàn zhě jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng yǒu qíng wú jué zhī
乃至见者寂静故，当知作意亦寂静。有情无觉知
gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú jué zhī gù
故，当知作意亦无觉知；我乃至见者无觉知故，
dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ sè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu shòu
“舍利子，色非有故，当知作意亦非有；受、
xiǎng xíng shí fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu sè wú shí
想、行、识非有故，当知作意亦非有。色无实
gù dāng zhī zuò yì yì wú shí shòu xiǎng xíng shí wú shí gù
故，当知作意亦无实；受、想、行、识无实故，
dāng zhī zuò yì yì wú shí sè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú
当知作意亦无实。色无自性故，当知作意亦无
zì xìng shòu xiǎng xíng shí wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
自性；受、想、行、识无自性故，当知作意亦
wú zì xìng sè kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng shòu xiǎng xíng
无自性。色空故，当知作意亦空；受、想、行、
shí kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng sè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì
识空故，当知作意亦空。色远离故，当知作意
yì yuǎn lí shòu xiǎng xíng shí yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì
亦远离；受、想、行、识远离故，当知作意
yì yuǎn lí sè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng shòu xiǎng
亦远离。色寂静故，当知作意亦寂静；受、想、
xíng shí jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sè wú jué zhī gù
行、识寂静故，当知作意亦寂静。色无觉知故，

dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī shòu xiǎng xíng shí wú jué zhī gù
当知作意亦无觉知；受、想、行、识无觉知故，

dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎnchù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，眼处非有故，当知作意亦非有；

ěr bí shé shēn yì chù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi
耳、鼻、舌、身、意处非有故，当知作意亦非

yǒu yǎnchù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí ěr bí shé
有。眼处无实故，当知作意亦无实；耳、鼻、舌、

shēn yì chù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí yǎnchù wú zì
身、意处无实故，当知作意亦无实。眼处无自

xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng ěr bí shé shēn yì
性故，当知作意亦无自性；耳、鼻、舌、身、意

chù wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yǎnchù kōng gù
处无自性故，当知作意亦无自性。眼处空故，

dāng zhī zuò yì yì kōng ěr bí shé shēn yì chù kōng gù
当知作意亦空；耳、鼻、舌、身、意处空故，

dāng zhī zuò yì yì kōng yǎnchù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn
当知作意亦空。眼处远离故，当知作意亦远

lí ěr bí shé shēn yì chù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì
离；耳、鼻、舌、身、意处远离故，当知作意

yì yuǎn lí yǎnchù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng ěr
亦远离。眼处寂静故，当知作意亦寂静；耳、

bí shé shēn yì chù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
鼻、舌、身、意处寂静故，当知作意亦寂静。

yǎnchù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī ěr bí shé
眼处无觉知故，当知作意亦无觉知；耳、鼻、舌、

shēn yì chù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
身、意处无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ sè chù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，色处非有故，当知作意亦非有；

shēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi
声、香、味、触、法处非有故，当知作意亦非

yǒu sè chù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí shēng xiāng
有。色处无实故，当知作意亦无实；声、香、

wèi chù fǎ chù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sè chù wú
味、触、法处无实故，当知作意亦无实。色处无

zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng shēng xiāng wèi chù
自性故，当知作意亦无自性；声、香、味、触、

fǎ chù wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng sè chù kōng gù
法处无自性故，当知作意亦无自性。色处空故，

dāng zhī zuò yì yì kōng shēng xiāng wèi chù fǎ chù kōng gù
当知作意亦空；声、香、味、触、法处空故，

dāng zhī zuò yì yì kōng sè chù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn
当知作意亦空。色处远离故，当知作意亦远

lí shēng xiāng wèi chù fǎ chù yuǎn lí gù dāng zhī zuò
离；声、香、味、触、法处远离故，当知作

yì yì yuǎn lí sè chù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng shēng
意亦远离。色处寂静故，当知作意亦寂静；声、

xiāng wèi chù fǎ chù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
香、味、触、法处寂静故，当知作意亦寂静。

sè chù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī shēng xiāng
色处无觉知故，当知作意亦无觉知；声、香、

wèi chù fǎ chù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
味、触、法处无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎn jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，眼界非有故，当知作意亦非有；

sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yǒu
色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受非有

gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu yǎn jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦非有。眼界无实故，当知作意

yì wú shí sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shí gù
亦无实；色界乃至眼触为缘所生诸受无实故，

dāng zhī zuò yì yì wú shí yǎn jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
当知作意亦无实。眼界无自性故，当知作意亦

wú zì xìng sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú zì xìng gù
无自性；色界乃至眼触为缘所生诸受无自性故，

dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yǎn jiè kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
当知作意亦无自性。眼界空故，当知作意亦空；

sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng gù dāng zhī zuò yì
色界乃至眼触为缘所生诸受空故，当知作意

yì kōng yǎn jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí sè jiè nǎi
亦空。眼界远离故，当知作意亦远离；色界乃

zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
至眼触为缘所生诸受远离故，当知作意亦

yuǎn lí yǎn jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sè jiè nǎi
远离。眼界寂静故，当知作意亦寂静；色界乃
zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì
至眼触为缘所生诸受寂静故，当知作意亦寂
jìng yǎn jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī sè jiè nǎi
静。眼界无觉知故，当知作意亦无觉知；色界乃
zhì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì
至眼触为缘所生诸受无觉知故，当知作意亦
wú jué zhī
无觉知。

shè lì zǐ ěr jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，耳界非有故，当知作意亦非有；
shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi
声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受非
yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu ěr jiè wú shí gù dāng zhī zuò
有故，当知作意亦非有。耳界无实故，当知作
yì yì wú shí shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shí
意亦无实，声界乃至耳触为缘所生诸受无实
gù dāng zhī zuò yì yì wú shí ěr jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò
故，当知作意亦无实。耳界无自性故，当知作
yì yì wú zì xìng shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú
意亦无自性；声界乃至耳触为缘所生诸受无
zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng ěr jiè kōng gù dāng zhī
自性故，当知作意亦无自性。耳界空故，当知
zuò yì yì kōng shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kōng
作意亦空；声界乃至耳触为缘所生诸受空
gù dāng zhī zuò yì yì kōng ěr jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
故，当知作意亦空。耳界远离故，当知作意亦
yuǎn lí shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yuǎn lí gù
远离；声界乃至耳触为缘所生诸受远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí ěr jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì
当知作意亦远离。耳界寂静故，当知作意亦寂
jìng shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jì jìng gù dāng
静；声界乃至耳触为缘所生诸受寂静故，当
zhī zuò yì yì jì jìng ěr jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué
知作意亦寂静。耳界无觉知故，当知作意亦无觉
zhī shēng jiè nǎi zhì ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú jué zhī gù
知；声界乃至耳触为缘所生诸受无觉知故，

dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ bí jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，鼻界非有故，当知作意亦非有；

xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yǒu
香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受非有

gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu bí jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦非有。鼻界无实故，当知作意

yì wú shí xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shí gù
亦无实；香界乃至鼻触为缘所生诸受无实故，

dāng zhī zuò yì yì wú shí bí jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
当知作意亦无实。鼻界无自性故，当知作意亦

wú zì xìng xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú zì xìng
无自性；香界乃至鼻触为缘所生诸受无自性

gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng bí jiè kōng gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦无自性。鼻界空故，当知作意

yì kōng xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng gù dāng
亦空；香界乃至鼻触为缘所生诸受空故，当

zhī zuò yì yì kōng bí jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí
知作意亦空。鼻界远离故，当知作意亦远离；

xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù dāng zhī
香界乃至鼻触为缘所生诸受远离故，当知

zuò yì yì yuǎn lí bí jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
作意亦远离。鼻界寂静故，当知作意亦寂静；

xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jì jìng gù dāng zhī zuò
香界乃至鼻触为缘所生诸受寂静故，当知作

yì yì jì jìng bí jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
意亦寂静。鼻界无觉知故，当知作意亦无觉知；

xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú jué zhī gù dāng zhī
香界乃至鼻触为缘所生诸受无觉知故，当知

zuò yì yì wú jué zhī
作意亦无觉知。

shè lì zǐ shé jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，舌界非有故，当知作意亦非有；

wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yǒu
味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受非有

gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu shé jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦非有。舌界无实故，当知作意

yì wú shí wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shí gù
亦无实；味界乃至舌触为缘所生诸受无实故，
dāng zhī zuò yì yì wú shí shé jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
当知作意亦无实。舌界无自性故，当知作意亦
wú zì xìng wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú zì xìng gù
无自性；味界乃至舌触为缘所生诸受无自性故，
dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng shé jiè kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
当知作意亦无自性。舌界空故，当知作意亦空；
wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng gù dāng zhī zuò yì
味界乃至舌触为缘所生诸受空故，当知作意
yì kōng shé jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí wèi jiè nǎi
亦空。舌界远离故，当知作意亦远离；味界乃
zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
至舌触为缘所生诸受远离故，当知作意亦
yuǎn lí shé jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng wèi jiè nǎi
远离。舌界寂静故，当知作意亦寂静；味界乃
zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì
至舌触为缘所生诸受寂静故，当知作意亦寂
jìng shé jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī wèi jiè nǎi
静。舌界无觉知故，当知作意亦无觉知；味界乃
zhì shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì
至舌触为缘所生诸受无觉知故，当知作意亦
wú jué zhī
无觉知。

shè lì zǐ shēn jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，身界非有故，当知作意亦非有；

chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi
触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受非
yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu shēn jiè wú shí gù dāng zhī zuò
有故，当知作意亦非有。身界无实故，当知作
yì yì wú shí chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shí
意亦无实；触界乃至身触为缘所生诸受无实
gù dāng zhī zuò yì yì wú shí shēn jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò
故，当知作意亦无实。身界无自性故，当知作
yì yì wú zì xìng chù jiè nǎi zhì shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú
意亦无自性；触界乃至身触为缘所生诸受无
zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng shēn jiè kōng gù dāng zhī
自性故，当知作意亦无自性。身界空故，当知

zuò yì yì kōng chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng gù
作意亦空；触界乃至身触为缘所生诸受空故，
dāng zhī zuò yì yì kōng shēn jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn
当知作意亦空。身界远离故，当知作意亦远
lí chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyuǎn lí gù dāng
离；触界乃至身触为缘所生诸受远离故，当
zhī zuò yì yì yuǎn lí shēn jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
知作意亦远离。身界寂静故，当知作意亦寂静；
chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jì jìng gù dāng zhī zuò
触界乃至身触为缘所生诸受寂静故，当知作
yì yì jì jìng shēn jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
意亦寂静。身界无觉知故，当知作意亦无觉知；
chù jiè nǎi zhì shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú jué zhī gù dāng zhī
触界乃至身触为缘所生诸受无觉知故，当知
zuò yì yì wú jué zhī
作意亦无觉知。

shè lì zǐ yì jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，眼界非有故，当知作意亦非有；

fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi yǒu
法界、意识界及意触、意触为缘所生诸受非有
gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu yì jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦非有。眼界无实故，当知作意
yì wú shí fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shí gù
亦无实；法界乃至意触为缘所生诸受无实故，
dāng zhī zuò yì yì wú shí yì jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
当知作意亦无实。眼界无自性故，当知作意亦
wú zì xìng fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zì xìng gù
无自性；法界乃至意触为缘所生诸受无自性故，
dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yì jiè kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
当知作意亦无自性。眼界空故，当知作意亦空；
fǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng gù dāng zhī zuò yì
法界乃至意触为缘所生诸受空故，当知作意
yì kōng yì jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí fǎ jiè nǎi
亦空。眼界远离故，当知作意亦远离；法界乃
zhì yì chùwéiyuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
至意触为缘所生诸受远离故，当知作意亦
yuǎn lí yì jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng fǎ jiè nǎi
远离。眼界寂静故，当知作意亦寂静；法界乃

zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì
至意触为缘所生诸受寂静故，当知作意亦寂
jìng yì jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī fǎ jiè nǎi
静。眼界无觉知故，当知作意亦无觉知；法界乃
zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì
至意触为缘所生诸受无觉知故，当知作意亦
wú jué zhī
无觉知。

shè lì zǐ dì jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，地界非有故，当知作意亦非有；
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi
水、火、风、空、识界非有故，当知作意亦非
yǒu dì jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí shuǐ huǒ fēng
有。地界无实故，当知作意亦无实；水、火、风、
kōng shí jiè wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí dì jiè wú zì
空、识界无实故，当知作意亦无实。地界无自
xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng shuǐ huǒ fēng kōng
性故，当知作意亦无自性；水、火、风、空、
shí jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng dì jiè kōng gù
识界无自性故，当知作意亦无自性。地界空故，
dāng zhī zuò yì yì kōng shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè kōng gù
当知作意亦空；水、火、风、空、识界空故，
dāng zhī zuò yì yì kōng dì jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn
当知作意亦空。地界远离故，当知作意亦远
lí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì
离；水、火、风、空、识界远离故，当知作意
yì yuǎn lí dì jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng shuǐ
亦远离。地界寂静故，当知作意亦寂静；水、
huǒ fēng kōng shí jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
火、风、空、识界寂静故，当知作意亦寂静。
dì jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī shuǐ huǒ fēng
地界无觉知故，当知作意亦无觉知；水、火、风、
kōng shí jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
空、识界无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ kǔ shèng dì fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi
“舍利子，苦圣谛非有故，当知作意亦非
yǒu jí miè dào shèng dì fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
有；集、灭、道圣谛非有故，当知作意亦非有。

kǔ shèng dì wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí jí miè dào
苦 圣 谛 无 实 故 ， 当 知 作 意 亦 无 实 ； 集 、 灭 、 道
shèng dì wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí kǔ shèng dì wú zì xìng
圣 谛 无 实 故 ， 当 知 作 意 亦 无 实 。 苦 圣 谛 无 自 性
gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng jí miè dào shèng dì wú zì
故 ， 当 知 作 意 亦 无 自 性 ； 集 、 灭 、 道 圣 谛 无 自
xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng kǔ shèng dì kōng gù dāng zhī
性 故 ， 当 知 作 意 亦 无 自 性 。 苦 圣 谛 空 故 ， 当 知
zuò yì yì kōng jí miè dào shèng dì kōng gù dāng zhī zuò yì yì
作 意 亦 空 ； 集 、 灭 、 道 圣 谛 空 故 ， 当 知 作 意 亦
kōng kǔ shèng dì yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí jí
空 。 苦 圣 谛 远 离 故 ， 当 知 作 意 亦 远 离 ； 集 、
miè dào shèng dì yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí kǔ shèng
灭 、 道 圣 谛 远 离 故 ， 当 知 作 意 亦 远 离 。 苦 圣
dì jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng jí miè dào shèng dì
谛 寂 静 故 ， 当 知 作 意 亦 寂 静 ； 集 、 灭 、 道 圣 谛
jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng kǔ shèng dì wú jué zhī gù
寂 静 故 ， 当 知 作 意 亦 寂 静 。 苦 圣 谛 无 觉 知 故 ，
dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī jí miè dào shèng dì wú jué zhī gù
当 知 作 意 亦 无 觉 知 ； 集 、 灭 、 道 圣 谛 无 觉 知 故 ，
dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当 知 作 意 亦 无 觉 知 。

shè lì zǐ wú míng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“ 舍 利 子 ， 无 明 非 有 故 ， 当 知 作 意 亦 非 有 ；
xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu wú
老 死 愁 叹 苦 忧 恼 非 有 故 ， 当 知 作 意 亦 非 有 。 无
míng wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn
明 无 实 故 ， 当 知 作 意 亦 无 实 ； 行 乃 至 老 死 愁 叹
kǔ yōu nǎo wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí wú míng wú zì xìng
苦 忧 恼 无 实 故 ， 当 知 作 意 亦 无 实 。 无 明 无 自 性
gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
故 ， 当 知 作 意 亦 无 自 性 ； 行 乃 至 老 死 愁 叹 苦 忧
nǎo wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng wú míng kōng gù
恼 无 自 性 故 ， 当 知 作 意 亦 无 自 性 。 无 明 空 故 ，
dāng zhī zuò yì yì kōng xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo kōng gù
当 知 作 意 亦 空 ； 行 乃 至 老 死 愁 叹 苦 忧 恼 空 故 ，

dāng zhī zuò yì yì kōng wú míng yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn
当知作意亦空。无明远离故，当知作意亦远

lí xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì
离；行乃至老死愁叹苦忧恼远离故，当知作意

yì yuǎn lí wú míng jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng xíng nǎi
亦远离。无明寂静故，当知作意亦寂静；行乃

zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
至老死愁叹苦忧恼寂静故，当知作意亦寂静。

wú míng wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī xíng nǎi zhì lǎo
无明无觉知故，当知作意亦无觉知；行乃至老

sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
死愁叹苦忧恼无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ nèi kōng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，内空非有故，当知作意亦非有；

wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异

kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng fēi yǒu
不可得空、无性空、自性空、无性自性空非有

gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu nèi kōng wú shí gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦非有。内空无实故，当知作意

yì wú shí wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú shí gù dāng zhī zuò
亦无实；外空乃至无性自性空无实故，当知作

yì yì wú shí nèi kōng wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng
意亦无实。内空无自性故，当知作意亦无自性；

wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú
外空乃至无性自性空无自性故，当知作意亦无

zì xìng nèi kōng kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng wài kōng nǎi zhì wú
自性。内空空故，当知作意亦空；外空乃至无

xìng zì xìng kōng kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng nèi kōng yuǎn lí gù
性自性空空故，当知作意亦空。内空远离故，

dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yuǎn lí
当知作意亦远离；外空乃至无性自性空远离

gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí nèi kōng jì jìng gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦远离。内空寂静故，当知作意

yì jì jìng wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng jì jìng gù dāng zhī zuò
亦寂静；外空乃至无性自性空寂静故，当知作
yì yì jì jìng nèikōng wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
意亦寂静。内空无觉知故，当知作意亦无觉知；
wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú
外空乃至无性自性空无觉知故，当知作意亦无
jué zhī
觉知。

shè lì zǐ zhēn rú fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，真如非有故，当知作意亦非有；
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu zhēn rú wú shí gù dāng
界非有故，当知作意亦非有。真如无实故，当
zhī zuò yì yì wú shí fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè wú shí gù dāng zhī
知作意亦无实；法界乃至不思議界无实故，当知
zuò yì yì wú shí zhēn rú wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì
作意亦无实。真如无自性故，当知作意亦无自
xìng fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú
性；法界乃至不思議界无自性故，当知作意亦无
zì xìng zhēn rú kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng fǎ jiè nǎi zhì bù
自性。真如空故，当知作意亦空；法界乃至不
sī yì jiè kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng zhēn rú yuǎn lí gù dāng
思議界空故，当知作意亦空。真如远离故，当
zhī zuò yì yì yuǎn lí fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè yuǎn lí gù dāng
知作意亦远离；法界乃至不思議界远离故，当
zhī zuò yì yì yuǎn lí zhēn rú jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
知作意亦远离。真如寂静故，当知作意亦寂静；
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
法界乃至不思議界寂静故，当知作意亦寂静。
zhēn rú wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī fǎ jiè nǎi zhì
真如无觉知故，当知作意亦无觉知；法界乃至
bù sī yì jiè wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
不思議界无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì
“舍利子，布施波罗蜜多非有故，当知作意

yì fēi yǒu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
亦非有；净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu bù shī bō luó mì duō wú shí
多非有故，当知作意亦非有。布施波罗蜜多无实
gù dāng zhī zuò yì yì wú shí jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú
故，当知作意亦无实；净戒乃至般若波罗蜜多无
shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí bù shī bō luó mì duō wú zì xìng gù
实故，当知作意亦无实。布施波罗蜜多无自性故，
dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú
当知作意亦无自性；净戒乃至般若波罗蜜多无
zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng bù shī bō luó mì duō kōng
自性故，当知作意亦无自性。布施波罗蜜多空
gù dāng zhī zuò yì yì kōng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kōng
故，当知作意亦空；净戒乃至般若波罗蜜多空
gù dāng zhī zuò yì yì kōng bù shī bō luó mì duō yuǎn lí gù dāng
故，当知作意亦空。布施波罗蜜多远离故，当
zhī zuò yì yì yuǎn lí jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yuǎn lí gù
知作意亦远离。净戒乃至般若波罗蜜多远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí bù shī bō luó mì duō jì jìng gù dāng zhī
当知作意亦远离。布施波罗蜜多寂静故，当知
zuò yì yì jì jìng jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jì jìng gù dāng
作意亦寂静；净戒乃至般若波罗蜜多寂静故，当
zhī zuò yì yì jì jìng bù shī bō luó mì duō wú jué zhī gù dāng zhī zuò
知作意亦寂静。布施波罗蜜多无觉知故，当知作
yì yì wú jué zhī jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú jué zhī gù
意亦无觉知；净戒乃至般若波罗蜜多无觉知故，
dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ sì jìng lù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，四静虑非有故，当知作意亦非有；

sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
四无量、四无色定非有故，当知作意亦非有。
sì jìng lù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sì wú liàng sì wú
四静虑无实故，当知作意亦无实；四无量、四无
sè dìng wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sì jìng lù wú zì xìng gù
色定无实故，当知作意亦无实。四静虑无自性故，
dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng sì wú liàng sì wú sè dìng wú zì xìng
当知作意亦无自性；四无量、四无色定无自性

gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng sì jìng lù kōng gù dāng zhī zuò
故，当知作意亦无自性。四静虑空故，当知作
yì yì kōng sì wú liàng sì wú sè dìng kōng gù dāng zhī zuò yì yì
意亦空；四无量、四无色定空故，当知作意亦
kōng sì jìng lù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí sì wú liàng
空。四静虑远离故，当知作意亦远离；四无量、
sì wú sè dìng yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí sì jìng lù jì
四无色定远离故，当知作意亦远离。四静虑寂
jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sì wú liàng sì wú sè dìng jì
静故，当知作意亦寂静；四无量、四无色定寂
jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sì jìng lù wú jué zhī gù dāng
静故，当知作意亦寂静。四静虑无觉知故，当
zhī zuò yì yì wú jué zhī sì wú liàng sì wú sè dìng wú jué zhī gù
知作意亦无觉知；四无量、四无色定无觉知故，
dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ bā jiě tuō fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，八解脱非有故，当知作意亦非有；
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì
八胜处、九次第定、十遍处非有故，当知作意
yì fēi yǒu bā jiě tuō wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí bā shèng
亦非有。八解脱无实故，当知作意亦无实；八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú
处、九次第定、十遍处无实故，当知作意亦无
shí bā jiě tuō wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng bā shèng
实。八解脱无自性故，当知作意亦无自性；八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì
处、九次第定、十遍处无自性故，当知作意亦
wú zì xìng bā jiě tuō kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng bā shèng chù
无自性。八解脱空故，当知作意亦空；八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng bā jiě
九次第定、十遍处空故，当知作意亦空。八解
tuō yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí bā shèng chù jiǔ cì dì
脱远离故，当知作意亦远离；八胜处、九次第
dìng shí biàn chù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí bā jiě tuō
定、十遍处远离故，当知作意亦远离。八解脱
jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
寂静故，当知作意亦寂静；八胜处、九次第定、

shí biànchù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng bā jiě tuō wú jué zhī
十遍处寂静故，当知作意亦寂静。八解脱无觉知

gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
故，当知作意亦无觉知；八胜处、九次第定、

shí biànchù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
十遍处无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ sì niànzhù fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，四念住非有故，当知作意亦非有；

sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèngdào zhī fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu sì niànzhù wú shí
圣道支非有故，当知作意亦非有。四念住无实

gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
故，当知作意亦无实；四正断乃至八圣道支

wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sì niànzhù wú zì xìng gù dāng
无实故，当知作意亦无实。四念住无自性故，当

zhī zuò yì yì wú zì xìng sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī wú zì
知作意亦无自性；四正断乃至八圣道支无自

xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng sì niànzhù kōng gù dāng zhī
性故，当知作意亦无自性。四念住空故，当知

zuò yì yì kōng sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī kōng gù dāng zhī
作意亦空；四正断乃至八圣道支空故，当知

zuò yì yì kōng sì niànzhù yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí
作意亦空。四念住远离故，当知作意亦远离；

sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
四正断乃至八圣道支远离故，当知作意亦

yuǎn lí sì niànzhù jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sì zhèng
远离。四念住寂静故，当知作意亦寂静；四正

duàn nǎi zhì bā shèngdào zhī jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng sì
断乃至八圣道支寂静故，当知作意亦寂静。四

niànzhù wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī sì zhèngduàn nǎi
念住无觉知故，当知作意亦无觉知；四正断乃

zhì bā shèngdào zhī wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
至八圣道支无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
“舍利子，空解脱门非有故，当知作意亦

fēi yǒu wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
非有；无相、无愿解脱门非有故，当知作意亦

fēi yǒu kōng jiě tuō mén wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí wú
非有。空解脱门无实故，当知作意亦无实；无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí kōng
相、无愿解脱门无实故，当知作意亦无实。空
jiě tuō mén wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng wú xiàng
解脱门无自性故，当知作意亦无自性；无相、
wú yuàn jiě tuō mén wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng kōng
无愿解脱门无自性故，当知作意亦无自性。空
jiě tuō mén kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng wú xiàng wú yuàn jiě
解脱门空故，当知作意亦空；无相、无愿解
tuō mén kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng kōng jiě tuō mén yuǎn lí gù
脱门空故，当知作意亦空。空解脱门远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yuǎn lí gù
当知作意亦远离；无相、无愿解脱门远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí kōng jiě tuō mén jì jìng gù dāng zhī zuò yì
当知作意亦远离。空解脱门寂静故，当知作意
yì jì jìng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jì jìng gù dāng zhī zuò yì
亦寂静；无相、无愿解脱门寂静故，当知作意
yì jì jìng kōng jiě tuō mén wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué
亦寂静。空解脱门无觉知故，当知作意亦无觉
zhī wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì
知；无相、无愿解脱门无觉知故，当知作意亦
wú jué zhī
无觉知。

shè lì zǐ wǔ yǎn fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，五眼非有故，当知作意亦非有；
liù shéntōng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu wǔ yǎn wú shí gù
六神通非有故，当知作意亦非有。五眼无实故，
dāng zhī zuò yì yì wú shí liù shéntōng wú shí gù dāng zhī zuò yì yì
当知作意亦无实；六神通无实故，当知作意亦
wú shí wǔ yǎn wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng liù shén
无实。五眼无自性故，当知作意亦无自性；六神
tōng wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng wǔ yǎn kōng gù
通无自性故，当知作意亦无自性。五眼空故，
dāng zhī zuò yì yì kōng liù shéntōng kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
当知作意亦空；六神通空故，当知作意亦空。
wǔ yǎn yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí liù shéntōng yuǎn lí
五眼远离故，当知作意亦远离；六神通远离

gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí wǔ yǎn jì jìng gù dāng zhī zuò yì
故，当知作意亦远离。五眼寂静故，当知作意
yì jì jìng liù shéntōng jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng wǔ
亦寂静；六神通寂静故，当知作意亦寂静。五
yǎn wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī liù shéntōng wú jué
眼无觉知故，当知作意亦无觉知；六神通无觉
zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ fó shí lì fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，佛十力非有故，当知作意亦非有；

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、
shí bā fó bú gòng fǎ fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu fó shí
十八佛不共法非有故，当知作意亦非有。佛十
lì wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
力无实故，当知作意亦无实；四无所畏乃至十八
fó bú gòng fǎ wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí fó shí lì wú
佛不共法无实故，当知作意亦无实。佛十力无
zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
自性故，当知作意亦无自性；四无所畏乃至十八
fó bú gòng fǎ wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng fó shí
佛不共法无自性故，当知作意亦无自性。佛十
lì kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó
力空故，当知作意亦空；四无所畏乃至十八佛
bú gòng fǎ kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng fó shí lì yuǎn lí gù
不共法空故，当知作意亦空。佛十力远离故，
dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
当知作意亦远离；四无所畏乃至十八佛不共法
yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí fó shí lì jì jìng gù dāng
远离故，当知作意亦远离。佛十力寂静故，当
zhī zuò yì yì jì jìng sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jì
知作意亦寂静；四无所畏乃至十八佛不共法寂
jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng fó shí lì wú jué zhī gù dāng
静故，当知作意亦寂静。佛十力无觉知故，当
zhī zuò yì yì wú jué zhī sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
知作意亦无觉知；四无所畏乃至十八佛不共法
wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
“舍利子，无忘失法非有故，当知作意亦

fēi yǒu héngzhù shěxìng fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu wú
非有；恒住舍性非有故，当知作意亦非有。无

wàng shī fǎ wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí héngzhù shěxìng wú
忘失法无实故，当知作意亦无实；恒住舍性无

shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí wú wàng shī fǎ wú zì xìng gù
实故，当知作意亦无实。无忘失法无自性故，

dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng héngzhù shěxìng wú zì xìng gù dāng zhī
当知作意亦无自性；恒住舍性无自性故，当知

zuò yì yì wú zì xìng wú wàng shī fǎ kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng
作意亦无自性。无忘失法空故，当知作意亦空；

héngzhù shěxìng kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng wú wàng shī fǎ yuǎn
恒住舍性空故，当知作意亦空。无忘失法远

lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí héngzhù shěxìng yuǎn lí gù dāng
离故，当知作意亦远离；恒住舍性远离故，当

zhī zuò yì yì yuǎn lí wú wàng shī fǎ jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì
知作意亦远离。无忘失法寂静故，当知作意亦

jì jìng héngzhù shěxìng jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng wú
寂静；恒住舍性寂静故，当知作意亦寂静。无

wàng shī fǎ wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī héngzhù shě
忘失法无觉知故，当知作意亦无觉知；恒住舍

xìng wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
性无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
“舍利子，一切陀罗尼门非有故，当知作意

yì fēi yǒu yī qiè sān mó dì mén fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
亦非有；一切三摩地门非有故，当知作意亦非有。

yī qiè tuó luó ní mén wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí yī qiè sān
一切陀罗尼门无实故，当知作意亦无实；一切三

mó dì mén wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí yī qiè tuó luó ní
摩地门无实故，当知作意亦无实。一切陀罗尼

mén wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yī qiè sān mó dì
门无自性故，当知作意亦无自性；一切三摩地

mén wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yī qiè tuó luó ní
门无自性故，当知作意亦无自性。一切陀罗尼

ménkōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng yī qiè sān mó dì mén kōng gù
门空故，当知作意亦空；一切三摩地门空故，

dāng zhī zuò yì yì kōng yī qiè tuó luó ní mén yuǎn lí gù dāng zhī zuò
当知作意亦空。一切陀罗尼门远离故，当知作
yì yì yuǎn lí yī qiè sān mó dì mén yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì
意亦远离；一切三摩地门远离故，当知作意亦
yuǎn lí yī qiè tuó luó ní mén jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng
远离。一切陀罗尼门寂静故，当知作意亦寂静；
yī qiè sān mó dì mén jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng yī qiè tuó
一切三摩地门寂静故，当知作意亦寂静。一切陀
luó ní mén wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī yī qiè sān mó
罗尼门无觉知故，当知作意亦无觉知；一切三摩
dì mén wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
地门无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ yī qiè zhì fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
“舍利子，一切智非有故，当知作意亦非有；

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì fēi yǒu
道相智、一切相智非有故，当知作意亦非有。
yī qiè zhì wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí dào xiàng zhì yī
一切智无实故，当知作意亦无实；道相智、一
qiè xiàng zhì wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí yī qiè zhì wú zì
切相智无实故，当知作意亦无实。一切智无自
xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
性故，当知作意亦无自性；道相智、一切相智
wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng yī qiè zhì kōng gù
无自性故，当知作意亦无自性。一切智空故，
dāng zhī zuò yì yì kōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng gù dāng
当知作意亦空；道相智、一切相智空故，当
zhī zuò yì yì kōng yī qiè zhì yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí
知作意亦空。一切智远离故，当知作意亦远离；
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yuǎn lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí
道相智、一切相智远离故，当知作意亦远离。
yī qiè zhì jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng dào xiàng zhì yī
一切智寂静故，当知作意亦寂静；道相智、一
qiè xiàng zhì jì jìng gù dāng zhī zuò yì yì jì jìng yī qiè zhì wú jué
切相智寂静故，当知作意亦寂静。一切智无觉
zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
知故，当知作意亦无觉知；道相智、一切相智
wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì yì wú jué zhī
无觉知故，当知作意亦无觉知。

shè lì zǐ shēngwén pú tí fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
“舍利子，声闻菩提非有故，当知作意亦
fēi yǒu dú jué pú tí wú shàng pú tí fēi yǒu gù dāng zhī zuò yì yì
非有；独觉菩提、无上菩提非有故，当知作意
yì fēi yǒu shēngwén pú tí wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí
亦非有。声闻菩提无实故，当知作意亦无实；
dú jué pú tí wú shàng pú tí wú shí gù dāng zhī zuò yì yì wú shí
独觉菩提、无上菩提无实故，当知作意亦无实。
shēngwén pú tí wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng dú jué
声闻菩提无自性故，当知作意亦无自性；独觉
pú tí wú shàng pú tí wú zì xìng gù dāng zhī zuò yì yì wú zì xìng
菩提、无上菩提无自性故，当知作意亦无自性。
shēngwén pú tí kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng dú jué pú tí wú
声闻菩提空故，当知作意亦空；独觉菩提、无
shàng pú tí kōng gù dāng zhī zuò yì yì kōng shēngwén pú tí yuǎn lí
上菩提空故，当知作意亦空。声闻菩提远离
gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí dú jué pú tí wú shàng pú tí yuǎn
故，当知作意亦远离；独觉菩提、无上菩提远
lí gù dāng zhī zuò yì yì yuǎn lí shēngwén pú tí jì jìng gù dāng
离故，当知作意亦远离。声闻菩提寂静故，当
zhī zuò yì yì jì jìng dú jué pú tí wú shàng pú tí jì jìng gù dāng
知作意亦寂静；独觉菩提、无上菩提寂静故，当
zhī zuò yì yì jì jìng shēngwén pú tí wú jué zhī gù dāng zhī zuò yì
知作意亦寂静。声闻菩提无觉知故，当知作意
yì wú jué zhī dú jué pú tí wú shàng pú tí wú jué zhī gù dāng
亦无觉知；独觉菩提、无上菩提无觉知故，当
zhī zuò yì yì wú jué zhī shè lì zǐ yóu cǐ yuán gù zhū pú sà mó
知作意亦无觉知。舍利子，由此缘故，诸菩萨摩
hē sà zhù rú shì zhù chángyīng bù shě dà bēi zuò yì
诃萨住如是住，常应不舍大悲作意。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现言：“善哉！善哉！汝善
néng wéi pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó mì duō cǐ jiē rú lái
能为菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，此皆如来
wēi shén zhī lì zhū yǒu yù wéi pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó
威神之力。诸有欲为菩萨摩诃萨宣说般若波罗
mì duō zhě jiē yīng rú rǔ zhī suǒ xuān shuō zhū yǒu pú sà mó hē sà
蜜多者，皆应如汝之所宣说。诸有菩萨摩诃萨

yù xué bō rě bō luó mì duōzhě jiē yīng suí rǔ suǒshuō ér xué
欲学般若波罗蜜多者，皆应随汝所说而学。”

jù shòushànxiàn wèi zhū pú sà mó hē sà shuō shì bō rě bō luó
具寿善现为诸菩萨摩诃萨说是般若波罗
mì duō shí yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè liù zhǒngzhuǎnbiàn wèidòng
蜜多时，于此三千大千世界六种转变，谓动、
jí dòng děng jí dòng yǒng jí yǒng děng jí yǒng zhèn jí
极动、等极动，踊、极踊、等极踊，震、极
zhèn děng jí zhèn jī jí jī děng jí jī hǒu jí hǒu
震、等极震，击、极击、等极击，吼、极吼、
děng jí hǒu bào jí bào děng jí bào dōngyǒng xī mò xī
等极吼，爆、极爆、等极爆；东踊西没，西
yǒngdōng mò nányǒng běi mò běiyǒngnán mò zhōngyǒngbiān mò
踊东没，南踊北没，北踊南没，中踊边没，
biānyǒngzhōng mò
边踊中没。

ěr shí rú lái jí biàn wēixiào jù shòushànxiàn bó yán shì
尔时，如来即便微笑，具寿善现白言：“世
zūn hé yīn hé yuánxiàn cǐ wēixiào
尊！何因何缘现此微笑？”

fó gàoshànxiàn rú wǒ yú cǐ sānqiān dà qiānkānrěn shì jiè
佛告善现：“如我于此三千大千堪忍世界，
wèi zhū pú sà mó hē sà xuānshuō bō rě bō luó mì duō jīn yú shí fāng
为诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，今于十方
wú liàng wú shù wú biān shì jiè zhū fó shì zūn yì wèi zhū pú sà mó hē
无量无数无边世界，诸佛世尊亦为诸菩萨摩诃
sà xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú jīn yú cǐ sānqiān dà qiānkānrěn
萨宣说般若波罗蜜多。如今于此三千大千堪忍
shì jiè yǒu shí èr nà yǔ duōzhū tiānrén děng wénshuō bō rě bō luó
世界，有十二那庾多诸天人等，闻说般若波罗
mì duō yú zhū fǎ zhōng dé wú shēng rěn jīn yú shí fāng wú liàng wú shù
蜜多，于诸法中得无生忍。今于十方无量无数
wú biān shì jiè gè yǒu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng wén bǐ zhū fó
无边世界，各有无量无数无边有情，闻彼诸佛
suǒshuō bō rě bō luó mì duō yì fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
所说般若波罗蜜多，亦发阿耨多罗三藐三菩提
xīn
心。”

大般若波罗蜜多经卷第七十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí qī
大般若波罗蜜多经卷第七十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn tiān dì pǐn dì èr shí èr zhī yī
初分天帝品第二十二之一

ěr shí yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu sì dà tiān wáng
尔时，于此三千大千世界所有四大天王，
gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō sì dà tiān zhòng jù lái huì zuò
各与无量百千俱胝那庾多四大天众俱来会坐；
yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu tiān dì gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù
于此三千大千世界所有天帝，各与无量百千俱
zhī nà yǔ duō sān shí sān tiān zhòng jù lái huì zuò yú cǐ sān qiān dà qiān
胝那庾多三十三天众俱来会坐；于此三千大千
shì jiè suǒ yǒu shàn shí fēn tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ
世界所有善时分天王，各与无量百千俱胝那庾
duō shí fēn tiān zhòng jù lái huì zuò yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu
多时分天众俱来会坐；于此三千大千世界所有
miào xǐ zú tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō xǐ zú
妙喜足天王，各与无量百千俱胝那庾多喜足
tiān zhòng jù lái huì zuò yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu lè biàn
天众俱来会坐；于此三千大千世界所有乐变
huà tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō lè biàn huà tiān
化天王，各与无量百千俱胝那庾多乐变化天
zhòng jù lái huì zuò yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu zì zài tiān
众俱来会坐；于此三千大千世界所有自在天
wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō tā huà zì zài tiān zhòng
王，各与无量百千俱胝那庾多他化自在天众
jù lái huì zuò yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu dà fàn tiān wáng
俱来会坐；于此三千大千世界所有大梵天王，
gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō chū jìng lǜ tiān zhòng jù lái huì
各与无量百千俱胝那庾多初静虑天众俱来会
zuò yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu jí guāng jìng tiān gè yǔ wú
坐；于此三千大千世界所有极光净天，各与无

liàngbǎiqiān jù zhī nà yǔ duō dì èr jìng lù tiānzhòng jù lái huì zuò yú
量百千俱胝那庾多第二静虑天众俱来会坐；于
cǐ sānqiān dà qiān shì jiè suǒyǒubiàn jìng tiān gè yǔ wú liàngbǎiqiān jù
此三千大千世界所有遍净天，各与无量百千俱
zhī nà yǔ duō dì sān jìng lù tiānzhòng jù lái huì zuò yú cǐ sānqiān dà
胝那庾多第三静虑天众俱来会坐；于此三千大
qiān shì jiè suǒyǒuguǎngguǒtiān gè yǔ wú liàngbǎiqiān jù zhī nà yǔ
千世界所有广果天，各与无量百千俱胝那庾
duō dì sì jìng lù tiānzhòng jù lái huì zuò yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
多第四静虑天众俱来会坐；于此三千大千世界
suǒyǒu sè jiū jìng tiān gè yǔ wú liàngbǎiqiān jù zhī nà yǔ duō jìng jū
所有色究竟天，各与无量百千俱胝那庾多净居
tiānzhòng jù lái huì zuò
天众俱来会坐。

shì zhūtiānzhòng gè yǐ shèng yè gǎnmiào shēnguāng bǐ rú lái shēn
是诸天众各以胜业感妙身光比如来身
chángsuǒxiànguāng bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎiqiān
常所现光，百分不及一，千分不及一，百千
fēn bù jí yī nǎi zhì bǎiqiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī rú
分不及一，乃至百千俱胝那庾多分亦不及一，如
shì shù fēn suàn fēn jì fēn yù fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn jiē
是数分、算分、计分、喻分乃至邬波尼杀昙分皆
bù jí yī hé yǐ gù yǐ rú lái shēn chángsuǒxiànguāng chì rán xī
不及一。何以故？以如来身常所现光炽然熾
hè yú zhūguāngzhōng zuì zūn zuì shèng zuì jí zuì miào wú
赫，于诸光中最尊、最胜、最极、最妙、无
bǐ wú děng wú shàng dì yī bì zhūtiānguāng jiē lìng bú xiàn
比、无等、无上、第一，蔽诸天光皆令不现，
yóu rú hēi tiě duì shàn bù jīn
犹如黑铁对瞻部金。

shí tiān dì shì bó shànxiànyán jīn cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
时，天帝释白善现言：“今此三千大千世界
yù sè zhūtiān yī qiè lái jí xián jiē kě yǎng yù wén dà dé xuānshuō
欲、色诸天一切来集，咸皆渴仰欲闻大德宣说
bō rě bō luó mì duō dà dé hé zhě shì pú sà mó hē sà bō rě bō
般若波罗蜜多。大德！何者是菩萨摩诃萨般若波
luó mì duō yún hé pú sà mó hē sà yīngzhù bō rě bō luó mì duō
罗蜜多？云何菩萨摩诃萨应住般若波罗蜜多？

yún hé pú sà mǎ hē sà yīngxué bō rě bō luó mì duō
云何菩萨摩诃萨应学般若波罗蜜多？”

jù shòushànxiàngào dì shì yán shàn zāi jiāo shī jiā rǔ děng
具寿善现告帝释言：“善哉！憍尸迦，汝等

zhūtiān dì tīng dì tīng wú dāngchéng fó shén lì shùn rú lái yì wèi
诸天谛听！谛听！吾当承佛神力顺如来意，为

zhū pú sà mó hē sà xuānshuō bō rě bō luó mì duō rú pú sà mó hē
诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，如菩萨摩诃

sà suǒ yīngzhù suǒ yīngxué jiāo shī jiā rǔ zhūtiānděngwèi fā ā nòuduō
萨所应住所应学。憍尸迦，汝诸天等未发阿耨多

luó sānmiǎosān pú tí xīn zhě jīn jiē yīng fā jiāo shī jiā ruò rù shēng
罗三藐三菩提心者今皆应发。憍尸迦，若入声

wén dú jué zhèngxìng lí shēngzhě bù néng fù fā ā nòuduō luó sān
闻、独觉正性离生者，不能复发阿耨多罗三

miǎosān pú tí xīn hé yǐ gù bǐ yú shēng sǐ liú yǐ zuòxiàn gé gù
藐三菩提心。何以故？彼于生死流已作限隔故。

shì zhōngshè yǒunéng yú wú shàngzhèngděng pú tí fā xīn qù zhě wǒ yì
是中设有能于无上正等菩提发心趣者我亦

suí xǐ suǒ yǐ zhě hé zhū shèng shì fū yīnggèng qiú shàng fǎ wǒ yú
随喜。所以者何？诸胜士夫应更求上法，我于

yǒuqíng zuì miào shàn pǐn bù wéi ài gù
有情最妙善品不为碍故。

jiāo shī jiā rǔ wèn hé zhě shì pú sà mó hē sà bō rě bō
“憍尸迦，汝问‘何者是菩萨摩诃萨般若波

luó mì duō zhě dì tīng dì tīng dāngwèi rǔ shuō
罗蜜多？’者，谛听！谛听！当为汝说。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yīng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi sè wú cháng sī wéishòu xiǎng
用无所得为方便，思惟色无常，思惟受、想、

xíng shí wú cháng sī wéi sè kǔ sī wéishòu xiǎng xíng shí
行、识无常；思惟色苦，思惟受、想、行、识

kǔ sī wéi sè wú wǒ sī wéishòu xiǎng xíng shí wú wǒ sī
苦；思惟色无我，思惟受、想、行、识无我；思

wéi sè bú jìng sī wéishòu xiǎng xíng shí bú jìng sī wéi sè kōng
惟色不净，思惟受、想、行、识不净；思惟色空，

sī wéishòu xiǎng xíng shí kōng sī wéi sè wú xiàng sī wéishòu
思惟受、想、行、识空；思惟色无相，思惟受、

xiǎng xíng shí wú xiàng sī wéi sè wú yuàn sī wéishòu xiǎng
想、行、识无相；思惟色无愿，思惟受、想、
xíng shí wú yuàn sī wéi sè jì jìng sī wéishòu xiǎng xíng
行、识无愿；思惟色寂静，思惟受、想、行、
shí jì jìng sī wéi sè yuǎn lí sī wéishòu xiǎng xíng shí yuǎn
识寂静；思惟色远离，思惟受、想、行、识远
lí sī wéi sè rú bìng sī wéishòu xiǎng xíng shí rú bìng
离；思惟色如病，思惟受、想、行、识如病；
sī wéi sè rú yōng sī wéishòu xiǎng xíng shí rú yōng sī wéi
思惟色如痈，思惟受、想、行、识如痈；思惟
sè rú jiàn sī wéishòu xiǎng xíng shí rú jiàn sī wéi sè rú chuāng
色如箭，思惟受、想、行、识如箭；思惟色如疮，
sī wéishòu xiǎng xíng shí rú chuāng sī wéi sè rè nǎo sī
思惟受、想、行、识如疮；思惟色热恼，思
wéishòu xiǎng xíng shí rè nǎo sī wéi sè bī qiè sī wéishòu
惟受、想、行、识热恼；思惟色逼切，思惟受、
xiǎng xíng shí bī qiè sī wéi sè bài huài sī wéishòu xiǎng
想、行、识逼切；思惟色败坏，思惟受、想、
xíng shí bài huài sī wéi sè shuāi xiǔ sī wéishòu xiǎng xíng
行、识败坏；思惟色衰朽，思惟受、想、行、
shí shuāi xiǔ sī wéi sè biàndòng sī wéishòu xiǎng xíng shí biàn
识衰朽；思惟色变动，思惟受、想、行、识变
dòng sī wéi sè sù miè sī wéishòu xiǎng xíng shí sù miè
动；思惟色速灭，思惟受、想、行、识速灭；
sī wéi sè kě wèi sī wéishòu xiǎng xíng shí kě wèi sī wéi sè
思惟色可畏，思惟受、想、行、识可畏；思惟色
kě yàn sī wéishòu xiǎng xíng shí kě yàn sī wéi sè yǒu zāi
可厌，思惟受、想、行、识可厌；思惟色有灾，
sī wéishòu xiǎng xíng shí yǒu zāi sī wéi sè yǒuhèng sī wéi
思惟受、想、行、识有灾；思惟色有横，思惟
shòu xiǎng xíng shí yǒuhèng sī wéi sè yǒu yì sī wéishòu
受、想、行、识有横；思惟色有疫，思惟受、
xiǎng xíng shí yǒu yì sī wéi sè yǒu lì sī wéishòu xiǎng
想、行、识有疫；思惟色有疔，思惟受、想、
xíng shí yǒu lì sī wéi sè xìng bù ān wěn sī wéishòu xiǎng
行、识有疔；思惟色性不安隐，思惟受、想、
xíng shí xìng bù ān wěn sī wéi sè bù kě bǎo xìn sī wéishòu xiǎng
行、识性不安隐；思惟色不可保信，思惟受、想、

xíng shí bù kě bǎo xìn sī wéi sè wú shēng wú miè sī wéishòu
行、识不可保信；思惟色无生无灭，思惟受、
xiǎng xíng shí wú shēng wú miè sī wéi sè wú rǎn wú jìng sī wéi
想、行、识无生无灭；思惟色无染无净，思惟
shòu xiǎng xíng shí wú rǎn wú jìng sī wéi sè wú zuò wú wéi sī
受、想、行、识无染无净；思惟色无作无为，思
wéishòu xiǎng xíng shí wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà
惟受、想、行、识无作无为。憍尸迦，是为菩萨
mó hē sà bō rě bō luó mì duō
摩诃萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，
yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéiyǎnchù wú cháng sī wéi ěr bí
用无所得为方便，思惟眼处无常，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù wú cháng sī wéiyǎnchù kǔ sī wéi ěr bí
舌、身、意处无常；思惟眼处苦，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù kǔ sī wéiyǎnchù wú wǒ sī wéi ěr bí
舌、身、意处苦；思惟眼处无我，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù wú wǒ sī wéiyǎnchù bú jìng sī wéi ěr bí
舌、身、意处无我；思惟眼处不净，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù bú jìng sī wéiyǎnchù kōng sī wéi ěr bí
舌、身、意处不净；思惟眼处空，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù kōng sī wéiyǎnchù wú xiàng sī wéi ěr bí
舌、身、意处空；思惟眼处无相，思惟耳、鼻、
shé shēn yì chù wú xiàng sī wéiyǎnchù wú yuàn sī wéi ěr
舌、身、意处无相；思惟眼处无愿，思惟耳、
bí shé shēn yì chù wú yuàn sī wéiyǎnchù jì jìng sī wéi ěr
鼻、舌、身、意处无愿；思惟眼处寂静，思惟耳、
bí shé shēn yì chù jì jìng sī wéiyǎnchù yuǎn lí sī wéi ěr
鼻、舌、身、意处寂静；思惟眼处远离，思惟耳、
bí shé shēn yì chù yuǎn lí sī wéiyǎnchù rú bìng sī wéi
鼻、舌、身、意处远离；思惟眼处如病，思惟
ěr bí shé shēn yì chù rú bìng sī wéiyǎnchù rú yōng
耳、鼻、舌、身、意处如病；思惟眼处如痛，
sī wéi ěr bí shé shēn yì chù rú yōng sī wéiyǎnchù rú jiàn
思惟耳、鼻、舌、身、意处如痛；思惟眼处如箭，
sī wéi ěr bí shé shēn yì chù rú jiàn sī wéiyǎnchù rú chuāng
思惟耳、鼻、舌、身、意处如箭；思惟眼处如疮，

sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù rú chuāng sī wéiyǎnchù rè
思惟耳、鼻、舌、身、意处如疮；思惟眼处热
nǎo sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù rè nǎo sī wéiyǎnchù
恼，思惟耳、鼻、舌、身、意处热恼；思惟眼处
bī qiè sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù bī qiè sī wéiyǎn
逼切，思惟耳、鼻、舌、身、意处逼切；思惟眼
chù bài huài sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù bài huài sī wéi
处败坏，思惟耳、鼻、舌、身、意处败坏；思惟
yǎnchù shuāi xiǔ sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù shuāi xiǔ
眼处衰朽，思惟耳、鼻、舌、身、意处衰朽；
sī wéiyǎnchù biàndòng sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù biàn
思惟眼处变动，思惟耳、鼻、舌、身、意处变
dòng sī wéiyǎnchù sù miè sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù
动；思惟眼处速灭，思惟耳、鼻、舌、身、意处
sù miè sī wéiyǎnchù kě wèi sī wéi ěr bǐ shé shēn yì
速灭；思惟眼处可畏，思惟耳、鼻、舌、身、意
chù kě wèi sī wéiyǎnchù kě yàn sī wéi ěr bǐ shé shēn
处可畏；思惟眼处可厌，思惟耳、鼻、舌、身、
yì chù kě yàn sī wéiyǎnchù yǒu zāi sī wéi ěr bǐ shé shēn
意处可厌；思惟眼处有灾，思惟耳、鼻、舌、身、
yì chù yǒu zāi sī wéiyǎnchù yǒu hèng sī wéi ěr bǐ shé shēn
意处有灾；思惟眼处有横，思惟耳、鼻、舌、身、
yì chù yǒu hèng sī wéiyǎnchù yǒu yì sī wéi ěr bǐ shé shēn
意处有横；思惟眼处有疫，思惟耳、鼻、舌、身、
yì chù yǒu yì sī wéiyǎnchù yǒu lì sī wéi ěr bǐ shé shēn
意处有疫；思惟眼处有疔，思惟耳、鼻、舌、身、
yì chù yǒu lì sī wéiyǎnchù xìng bù ān wěn sī wéi ěr bǐ shé
意处有疔；思惟眼处性不安隐，思惟耳、鼻、舌、
shēn yì chù xìng bù ān wěn sī wéiyǎnchù bù kě bǎo xìn sī wéi ěr
身、意处性不安隐；思惟眼处不可保信，思惟耳、
bǐ shé shēn yì chù bù kě bǎo xìn sī wéiyǎnchù wú shēng wú
鼻、舌、身、意处不可保信；思惟眼处无生无
miè sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù wú shēng wú miè sī
灭，思惟耳、鼻、舌、身、意处无生无灭；思
wéiyǎnchù wú rǎn wú jìng sī wéi ěr bǐ shé shēn yì chù wú
惟眼处无染无净，思惟耳、鼻、舌、身、意处无
rǎn wú jìng sī wéiyǎnchù wú zuò wú wéi sī wéi ěr bǐ shé
染无净；思惟眼处无作无为，思惟耳、鼻、舌、

shēn yì chù wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō
身、意处无作无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn sī wéi sè chù wú cháng sī wéi shēng
用无所得为方便，思惟色处无常，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù wú cháng sī wéi sè chù kǔ sī wéi shēng
香、味、触、法处无常；思惟色处苦，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù kǔ sī wéi sè chù wú wǒ sī wéi shēng
香、味、触、法处苦；思惟色处无我，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù wú wǒ sī wéi sè chù bú jìng sī wéi shēng
香、味、触、法处无我；思惟色处不净，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù bú jìng sī wéi sè chù kōng sī wéi shēng
香、味、触、法处不净；思惟色处空，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù kōng sī wéi sè chù wú xiàng sī wéi shēng
香、味、触、法处空；思惟色处无相，思惟声、

xiāng wèi chù fǎ chù wú xiàng sī wéi sè chù wú yuàn sī wéi
香、味、触、法处无相；思惟色处无愿，思惟

shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú yuàn sī wéi sè chù jì jìng
声、香、味、触、法处无愿；思惟色处寂静，

sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù jì jìng sī wéi sè chù yuǎn
思惟声、香、味、触、法处寂静；思惟色处远

lí sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù yuǎn lí sī wéi sè
离，思惟声、香、味、触、法处远离；思惟色

chù rú bìng sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú bìng sī
处如病，思惟声、香、味、触、法处如病；思

wéi sè chù rú yōng sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú yōng
惟色处如痛，思惟声、香、味、触、法处如痛；

sī wéi sè chù rú jiàn sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù rú
思惟色处如箭，思惟声、香、味、触、法处如

jiàn sī wéi sè chù rú chuāng sī wéi shēng xiāng wèi chù
箭；思惟色处如疮，思惟声、香、味、触、

fǎ chù rú chuāng sī wéi sè chù rè nǎo sī wéi shēng xiāng wèi
法处如疮；思惟色处热恼，思惟声、香、味、

chù fǎ chù rè nǎo sī wéi sè chù bī qiè sī wéi shēng xiāng
触、法处热恼；思惟色处逼切，思惟声、香、

wèi chù fǎ chù bī qiè sī wéi sè chù bài huài sī wéi shēng
味、触、法处逼切；思惟色处败坏，思惟声、
xiāng wèi chù fǎ chù bài huài sī wéi sè chù shuāi xiǔ sī wéi
香、味、触、法处败坏；思惟色处衰朽，思惟
shēng xiāng wèi chù fǎ chù shuāi xiǔ sī wéi sè chù biàn dòng
声、香、味、触、法处衰朽；思惟色处变动，
sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù biàn dòng sī wéi sè chù sù
思惟声、香、味、触、法处变动；思惟色处速
miè sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù sù miè sī wéi sè
灭，思惟声、香、味、触、法处速灭；思惟色
chù kě wèi sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù kě wèi sī
处可畏，思惟声、香、味、触、法处可畏；思
wéi sè chù kě yàn sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù kě yàn
惟色处可厌，思惟声、香、味、触、法处可厌；
sī wéi sè chù yǒu zāi sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù yǒu
思惟色处有灾，思惟声、香、味、触、法处有
zāi sī wéi sè chù yǒu hèng sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ
灾；思惟色处有横，思惟声、香、味、触、法
chù yǒu hèng sī wéi sè chù yǒu yì sī wéi shēng xiāng wèi chù
处有横；思惟色处有疫，思惟声、香、味、触、
fǎ chù yǒu yì sī wéi sè chù yǒu lì sī wéi shēng xiāng wèi
法处有疫；思惟色处有疔，思惟声、香、味、
chù fǎ chù yǒu lì sī wéi sè chù xìng bù ān wěn sī wéi shēng
触、法处有疔；思惟色处性不安隐，思惟声、
xiāng wèi chù fǎ chù xìng bù ān wěn sī wéi sè chù bù kě bǎo
香、味、触、法处性不安隐；思惟色处不可保
xìn sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù kě bǎo xìn sī
信，思惟声、香、味、触、法处不可保信；思
wéi sè chù wú shēng wú miè sī wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù
惟色处无生无灭，思惟声、香、味、触、法处
wú shēng wú miè sī wéi sè chù wú rǎn wú jìng sī wéi shēng xiāng
无生无灭；思惟色处无染无净，思惟声、香、
wèi chù fǎ chù wú rǎn wú jìng sī wéi sè chù wú zuò wú wéi sī
味、触、法处无染无净；思惟色处无作无为，思
wéi shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú zuò wú wéi jiāo shī jiā
惟声、香、味、触、法处无作无为。憍尸迦，
shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mā hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“**憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，**

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéiyǎn jiè wú cháng sī wéi sè jiè
用无所得为方便，思惟眼界无常，思惟色界、

yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú cháng sī
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受无常；思

wéiyǎn jiè kǔ sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
惟眼界苦，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘

suǒshēngzhūshòu kǔ sī wéiyǎn jiè wú wǒ sī wéi sè jiè yǎn shí
所生诸受苦；思惟眼界无我，思惟色界、眼识

jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú wǒ sī wéiyǎn jiè
界及眼触、眼触为缘所生诸受无我；思惟眼界

bú jìng sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
不净，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生

zhūshòu bú jìng sī wéiyǎn jiè kōng sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn
诸受不净；思惟眼界空，思惟色界、眼识界及眼

chù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng sī wéiyǎn jiè wú xiàng
触、眼触为缘所生诸受空；思惟眼界无相，

sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受

wú xiàng sī wéiyǎn jiè wú yuàn sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn
无相；思惟眼界无愿，思惟色界、眼识界及眼

chù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú yuàn sī wéiyǎn jiè jì jìng
触、眼触为缘所生诸受无愿；思惟眼界寂静，

sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受

jì jìng sī wéiyǎn jiè yuǎn lí sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù
寂静；思惟眼界远离，思惟色界、眼识界及眼触、

yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyuǎn lí sī wéiyǎn jiè rú bìng sī wéi
眼触为缘所生诸受远离；思惟眼界如病，思惟

sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú bìng
色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受如病；

sī wéiyǎn jiè rú yōng sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù
思惟眼界如痛，思惟色界、眼识界及眼触、眼触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú yōng sī wéiyǎn jiè rú jiàn sī wéi sè jiè
为缘所生诸受如痛；思惟眼界如箭，思惟色界、

yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú jiàn sī wéi
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受如箭；思惟

yǎn jiè rú chuāng sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéi
眼界如疮，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu rú chuāng sī wéiyǎn jiè rè nǎo sī wéi sè jiè
缘所生诸受如疮；思惟眼界热恼，思惟色界、
yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rè nǎo sī wéi
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受热恼；思惟
yǎn jiè bī qiè sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
眼界逼切，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒshēngzhūshòu bī qiè sī wéiyǎn jiè bài huài sī wéi sè jiè yǎn
所生诸受逼切；思惟眼界败坏，思惟色界、眼
shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bài huài sī wéiyǎn
识界及眼触、眼触为缘所生诸受败坏；思惟眼
jiè shuāi xiǔ sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
界衰朽，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒshēngzhūshòushuāi xiǔ sī wéiyǎn jiè biàndòng sī wéi sè jiè
所生诸受衰朽；思惟眼界变动，思惟色界、
yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòubiàndòng sī
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受变动；思
wéiyǎn jiè sù miè sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéi
惟眼界速灭，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu sù miè sī wéiyǎn jiè kě wèi sī wéi sè jiè
缘所生诸受速灭；思惟眼界可畏，思惟色界、
yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukě wèi sī wéi
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受可畏；思惟
yǎn jiè kě yàn sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
眼界可厌，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒshēngzhūshòukě yàn sī wéiyǎn jiè yǒu zāi sī wéi sè jiè yǎn
所生诸受可厌；思惟眼界有灾，思惟色界、眼
shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu zāi sī wéiyǎn
识界及眼触、眼触为缘所生诸受有灾；思惟眼
jiè yǒuhèng sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuán
界有横，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒshēngzhūshòuyǒuhèng sī wéiyǎn jiè yǒu yì sī wéi sè jiè yǎn
所生诸受有横；思惟眼界有疫，思惟色界、眼
shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu yì sī wéiyǎn
识界及眼触、眼触为缘所生诸受有疫；思惟眼
jiè yǒu lì sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒ
界有疔，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘所

shēngzhūshòuyǒu lì sī wéiyǎn jiè xìng bù ān wěn sī wéi sè jiè
生 诸受有疔；思惟眼界性不安隐，思惟色界、
yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng bù ān wěn
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受性不安隐；
sī wéiyǎn jiè bù kě bǎo xìn sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù
思惟眼界不可保信，思惟色界、眼识界及眼触、
yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù kě bǎo xìn sī wéiyǎn jiè wú shēng
眼触为缘所生诸受不可保信；思惟眼界无生
wú miè sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
无灭，思惟色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生
zhūshòu wú shēng wú miè sī wéiyǎn jiè wú rǎn wú jìng sī wéi sè jiè
诸受无生无灭；思惟眼界无染无净，思惟色界、
yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú rǎn wú jìng
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受无染无净；
sī wéiyǎn jiè wú zuò wú wéi sī wéi sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù
思惟眼界无作无为，思惟色界、眼识界及眼触、
yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú
眼触为缘所生诸受无作无为。憍尸迦，是为菩
sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mā hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi ěr jiè wú cháng sī wéishēng jiè
用无所得为方便，思惟耳界无常，思惟声界、
ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú cháng sī
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受无常；思
wéi ěr jiè kǔ sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuán
惟耳界苦，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘
suǒshēngzhūshòu kǔ sī wéi ěr jiè wú wǒ sī wéishēng jiè ěr shí
所生诸受苦；思惟耳界无我，思惟声界、耳识
jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú wǒ sī wéi ěr jiè
界及耳触、耳触为缘所生诸受无我；思惟耳界
bú jìng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒ
不净，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所
shēngzhūshòu bú jìng sī wéi ěr jiè kōng sī wéishēng jiè ěr shí jiè
生诸受不净；思惟耳界空，思惟声界、耳识界
jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng sī wéi ěr jiè wú
及耳触、耳触为缘所生诸受空；思惟耳界无

xiàng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng
相，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生

zhūshòu wú xiàng sī wéi ěr jiè wú yuàn sī wéishēng jiè ěr shí jiè
诸受无相；思惟耳界无愿，思惟声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu wú yuàn sī wéi ěr jiè jì
及耳触、耳触为缘所生诸受无愿；思惟耳界寂

jìng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng
静，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生

zhūshòu jì jìng sī wéi ěr jiè yuǎn lí sī wéishēng jiè ěr shí jiè
诸受寂静；思惟耳界远离，思惟声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu yuǎn lí sī wéi ěr jiè rú
及耳触、耳触为缘所生诸受远离；思惟耳界如

bìng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng
病，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生

zhūshòu rú bìng sī wéi ěr jiè rú yōng sī wéishēng jiè ěr shí jiè
诸受如病；思惟耳界如痛，思惟声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu rú yōng sī wéi ěr jiè rú
及耳触、耳触为缘所生诸受如痛；思惟耳界如

jiàn sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng
箭，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生

zhūshòu rú jiàn sī wéi ěr jiè rú chuāng sī wéishēng jiè ěr shí
诸受如箭；思惟耳界如疮，思惟声界、耳识

jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu rú chuāng sī wéi ěr
界及耳触、耳触为缘所生诸受如疮；思惟耳

jiè rè nǎo sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuán
界热恼，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘

suǒshēng zhūshòu rè nǎo sī wéi ěr jiè bī qiè sī wéishēng jiè ěr
所生诸受热恼；思惟耳界逼切，思惟声界、耳

shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu bī qiè sī wéi ěr
识界及耳触、耳触为缘所生诸受逼切；思惟耳

jiè bài huài sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuán
界败坏，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘

suǒshēng zhūshòu bài huài sī wéi ěr jiè shuāi xiǔ sī wéishēng jiè
所生诸受败坏；思惟耳界衰朽，思惟声界、

ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu shuāi xiǔ sī wéi
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受衰朽；思惟

ěr jiè biàndòng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi
耳界变动，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为

yuánsuǒshēngzhūshòubiàndòng sī wéi ěr jiè sù miè sī wéishēng jiè
缘所生诸受变动；思惟耳界速灭，思惟声界、
ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu sù miè sī wéi
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受速灭；思惟
ěr jiè kě wèi sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuán
耳界可畏，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘
suǒshēngzhūshòu kě wèi sī wéi ěr jiè kě yàn sī wéishēng jiè ěr
所生诸受可畏；思惟耳界可厌，思惟声界、耳
shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kě yàn sī wéi ěr
识界及耳触、耳触为缘所生诸受可厌；思惟耳
jiè yǒu zāi sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuán
界有灾，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘
suǒshēngzhūshòuyǒu zāi sī wéi ěr jiè yǒu hòng sī wéishēng jiè ěr
所生诸受有灾；思惟耳界有横，思惟声界、耳
shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu hòng sī wéi ěr
识界及耳触、耳触为缘所生诸受有横；思惟耳
jiè yǒu yì sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuán
界有疫，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘
suǒshēngzhūshòuyǒu yì sī wéi ěr jiè yǒu lì sī wéishēng jiè ěr
所生诸受有疫；思惟耳界有疔，思惟声界、耳
shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu lì sī wéi ěr
识界及耳触、耳触为缘所生诸受有疔；思惟耳
jiè xìng bù ān wěn sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù
界性不安隐，思惟声界、耳识界及耳触、耳触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng bù ān wěn sī wéi ěr jiè bù kě bǎo xìn
为缘所生诸受性不安隐；思惟耳界不可保信，
sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhū
思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸
shòu bù kě bǎo xìn sī wéi ěr jiè wú shēng wú miè sī wéishēng jiè
受不可保信；思惟耳界无生无灭，思惟声界、
ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shēng wú miè
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受无生无灭；
sī wéi ěr jiè wú rǎn wú jìng sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù
思惟耳界无染无净，思惟声界、耳识界及耳触、
ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú rǎn wú jìng sī wéi ěr jiè wú zuò wú
耳触为缘所生诸受无染无净；思惟耳界无作无
wéi sī wéishēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chùwéiyuánsuǒshēng
为，思惟声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生

zhūshòu wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō
诸受无作无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波
luó mì duō
罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi bí jiè wú cháng sī wéixiāng jiè
用无所得为方便，思惟鼻界无常，思惟香界、

bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú cháng sī
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受无常；思

wéi bí jiè kǔ sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi
惟鼻界苦⁷，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为

yuánsuǒshēngzhūshòu kǔ sī wéi bí jiè wú wǒ sī wéixiāng jiè bí
缘所生诸受苦；思惟鼻界无我，思惟香界、鼻

shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú wǒ sī wéi bí
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受无我；思惟鼻

jiè bú jìng sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuán
界不净，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘

suǒshēngzhūshòu bú jìng sī wéi bí jiè kōng sī wéixiāng jiè bí shí
所生诸受不净；思惟鼻界空，思惟香界、鼻识

jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng sī wéi bí jiè wú
界及鼻触、鼻触为缘所生诸受空；思惟鼻界无

xiàng sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēng
相，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生

zhūshòu wú xiàng sī wéi bí jiè wú yuàn sī wéixiāng jiè bí shí jiè
诸受无相；思惟鼻界无愿，思惟香界、鼻识界

jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú yuàn sī wéi bí jiè jì
及鼻触、鼻触为缘所生诸受无愿；思惟鼻界寂

jìng sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēng
静，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生

zhūshòu jì jìng sī wéi bí jiè yuǎn lí sī wéixiāng jiè bí shí jiè
诸受寂静；思惟鼻界远离，思惟香界、鼻识界

jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòuyuǎn lí sī wéi bí jiè rú
及鼻触、鼻触为缘所生诸受远离；思惟鼻界如

bìng sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuánsuǒshēng
病，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生

⁷ 大正藏：方；永乐北藏及龙藏：玄

zhūshòu rú bìng sī wéi bí jiè rú yōng sī wéixiāng jiè bí shí jiè
诸受如病；思惟鼻界如痛，思惟香界、鼻识界
jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú yōng sī wéi bí jiè rú
及鼻触、鼻触为缘所生诸受如痛；思惟鼻界如
jiàn sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēng
箭，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生
zhūshòu rú jiàn sī wéi bí jiè rú chuāng sī wéixiāng jiè bí shí
诸受如箭；思惟鼻界如疮，思惟香界、鼻识
jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú chuāng sī wéi bí
界及鼻触、鼻触为缘所生诸受如疮；思惟鼻
jiè rè nǎo sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
界热恼，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒshēngzhūshòu rè nǎo sī wéi bí jiè bī qiè sī wéixiāng jiè bí
所生诸受热恼；思惟鼻界逼切，思惟香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bī qiè sī wéi bí
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受逼切；思惟鼻
jiè bài huài sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
界败坏，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒshēngzhūshòu bài huài sī wéi bí jiè shuāi xiǔ sī wéixiāng jiè
所生诸受败坏；思惟鼻界衰朽，思惟香界、
bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòushuāi xiǔ sī wéi
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受衰朽；思惟
bí jiè biàndòng sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéi
鼻界变动，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为
yuánsuǒshēngzhūshòubiàndòng sī wéi bí jiè sù miè sī wéixiāng jiè
缘所生诸受变动；思惟鼻界速灭，思惟香界、
bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu sù miè sī wéi
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受速灭；思惟
bí jiè kě wèi sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
鼻界可畏，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒshēngzhūshòu kě wèi sī wéi bí jiè kě yàn sī wéixiāng jiè bí
所生诸受可畏；思惟鼻界可厌，思惟香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kě yàn sī wéi bí
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受可厌；思惟鼻
jiè yǒu zāi sī wéixiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chùwéiyuán
界有灾，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒshēngzhūshòuyǒu zāi sī wéi bí jiè yǒu hèng sī wéixiāng jiè bí
所生诸受有灾；思惟鼻界有横，思惟香界、鼻

shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu hèng sī wéi bí
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受有横；思惟鼻
jiè yǒu yì sī wéi xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán
界有疫，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘
suǒ shēng zhū shòu yǒu yì sī wéi bí jiè yǒu lì sī wéi xiāng jiè bí
所生诸受有疫；思惟鼻界有疔，思惟香界、鼻
shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu lì sī wéi bí
识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受有疔；思惟鼻
jiè xìng bù ān wěn sī wéi xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi
界性不安隐，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为
yuán suǒ shēng zhū shòu xìng bù ān wěn sī wéi bí jiè bù kě bǎo xìn sī
缘所生诸受性不安隐；思惟鼻界不可保信，思
wéi xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù
惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受不
kě bǎo xìn sī wéi bí jiè wú shēng wú miè sī wéi xiāng jiè bí shí
可保信；思惟鼻界无生无灭，思惟香界、鼻识
jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shēng wú miè sī
界及鼻触、鼻触为缘所生诸受无生无灭；思
wéi bí jiè wú rǎn wú jìng sī wéi xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí
惟鼻界无染无净，思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú rǎn wú jìng sī wéi bí jiè wú zuò wú wéi
触为缘所生诸受无染无净；思惟鼻界无作无为，
sī wéi xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
思惟香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受
wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì
无作无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜
duō
多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，
yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn sī wéi shé jiè wú cháng sī wéi wèi jiè
用无所得为方便，思惟舌界无常，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú cháng sī
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受无常；思
wéi shé jiè kǔ sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
惟舌界苦，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒ shēng zhū shòu kǔ sī wéi shé jiè wú wǒ sī wéi wèi jiè shé shí
所生诸受苦；思惟舌界无我，思惟味界、舌识

jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú wǒ sī wéi shé jiè
界及舌触、舌触为缘所生诸受无我；思惟舌界
bú jìng sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng
不净，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生
zhū shòu bú jìng sī wéi shé jiè kōng sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé
诸受不净；思惟舌界空，思惟味界、舌识界及舌
chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng sī wéi shé jiè wú xiàng
触、舌触为缘所生诸受空；思惟舌界无相，
sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受
wú xiàng sī wéi shé jiè wú yuàn sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé
无相；思惟舌界无愿，思惟味界、舌识界及舌
chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú yuàn sī wéi shé jiè jì jìng
触、舌触为缘所生诸受无愿；思惟舌界寂静，
sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受
jì jìng sī wéi shé jiè yuǎn lí sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù
寂静；思惟舌界远离，思惟味界、舌识界及舌触、
shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí sī wéi shé jiè rú bìng sī wéi
舌触为缘所生诸受远离；思惟舌界如病，思惟
wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú bìng
味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受如病；
sī wéi shé jiè rú yōng sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù
思惟舌界如痛，思惟味界、舌识界及舌触、舌触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú yōng sī wéi shé jiè rú jiàn sī wéi wèi jiè
为缘所生诸受如痛；思惟舌界如箭，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú jiàn sī wéi
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受如箭；思惟
shé jiè rú chuāng sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi
舌界如疮，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为
yuán suǒ shēng zhū shòu rú chuāng sī wéi shé jiè rè nǎo sī wéi wèi jiè
缘所生诸受如疮；思惟舌界热恼，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rè nǎo sī wéi
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受热恼；思惟
shé jiè bī qiè sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
舌界逼切，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒ shēng zhū shòu bī qiè sī wéi shé jiè bài huài sī wéi wèi jiè shé
所生诸受逼切；思惟舌界败坏，思惟味界、舌

shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bài huài sī wéi shé
识界及舌触、舌触为缘所生诸受败坏；思惟舌
jiè shuāi xiǔ sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
界衰朽，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒ shēng zhū shòu shuāi xiǔ sī wéi shé jiè biàn dòng sī wéi wèi jiè
所生诸受衰朽；思惟舌界变动，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu biàn dòng sī
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受变动；思
wéi shé jiè sù miè sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi
惟舌界速灭，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为
yuán suǒ shēng zhū shòu sù miè sī wéi shé jiè kě wèi sī wéi wèi jiè
缘所生诸受速灭；思惟舌界可畏，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kě wèi sī wéi
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受可畏；思惟
shé jiè kě yàn sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
舌界可厌，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒ shēng zhū shòu kě yàn sī wéi shé jiè yǒu zāi sī wéi wèi jiè shé
所生诸受可厌；思惟舌界有灾，思惟味界、舌
shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu zāi sī wéi shé
识界及舌触、舌触为缘所生诸受有灾；思惟舌
jiè yǒu hèng sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
界有横，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘
suǒ shēng zhū shòu yǒu hèng sī wéi shé jiè yǒu yì sī wéi wèi jiè shé
所生诸受有横；思惟舌界有疫，思惟味界、舌
shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu yì sī wéi shé
识界及舌触、舌触为缘所生诸受有疫；思惟舌
jiè yǒu lì sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ
界有疔，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘所
shēng zhū shòu yǒu lì sī wéi shé jiè xìng bù ān wěn sī wéi wèi jiè
生诸受有疔；思惟舌界性不安隐，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng bù ān wěn
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受性不安隐；
sī wéi shé jiè bù kě bǎo xìn sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù
思惟舌界不可保信，思惟味界、舌识界及舌触、
shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě bǎo xìn sī wéi shé jiè wú shēng
舌触为缘所生诸受不可保信；思惟舌界无生
wú miè sī wéi wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng
无灭，思惟味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生

zhūshòu wú shēng wú miè sī wéishé jiè wú rǎn wú jìng sī wéiwèi jiè
诸受无生无灭；思惟舌界无染无净，思惟味界、
shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú rǎn wú jìng
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受无染无净；
sī wéishé jiè wú zuò wú wéi sī wéiwèi jiè shé shí jiè jí shé chù
思惟舌界无作无为，思惟味界、舌识界及舌触、
shé chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú
舌触为缘所生诸受无作无为。憍尸迦，是为菩
sà mó hē sà bō ruò bō luó mì duō
萨摩诃萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéishēn jiè wú cháng sī wéichù jiè
用无所得为方便，思惟身界无常，思惟触界、
shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú cháng sī
身识界及身触、身触为缘所生诸受无常；思
wéishēn jiè kǔ sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi
惟身界苦，思惟触界、身识界及身触、身触为
yuánsuǒshēngzhūshòu kǔ sī wéishēn jiè wú wǒ sī wéichù jiè shēn
缘所生诸受苦；思惟身界无我，思惟触界、身
shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú wǒ sī wéi
识界及身触、身触为缘所生诸受无我；思惟
shēn jiè bú jìng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi
身界不净，思惟触界、身识界及身触、身触为
yuánsuǒshēngzhūshòu bú jìng sī wéishēn jiè kōng sī wéichù jiè shēn
缘所生诸受不净；思惟身界空，思惟触界、身
shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu kōng sī wéishēn
识界及身触、身触为缘所生诸受空；思惟身
jiè wú xiàng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuán
界无相，思惟触界、身识界及身触、身触为缘
suǒshēngzhūshòu wú xiàng sī wéishēn jiè wú yuàn sī wéichù jiè
所生诸受无相；思惟身界无愿，思惟触界、
shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú yuàn sī
身识界及身触、身触为缘所生诸受无愿；思
wéishēn jiè jì jìng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù
惟身界寂静，思惟触界、身识界及身触、身触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu jì jìng sī wéishēn jiè yuǎn lí sī wéichù
为缘所生诸受寂静；思惟身界远离，思惟触

jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyuǎn lí
界、身识界及身触、身触为缘所生诸受远离；
sī wéishēn jiè rú bìng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēn
思惟身界如病，思惟触界、身识界及身触、身
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú bìng sī wéishēn jiè rú yōng sī wéi
触为缘所生诸受如病；思惟身界如痈，思惟
chù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú
触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受如
yōng sī wéishēn jiè rú jiàn sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù
痈；思惟身界如箭，思惟触界、身识界及身触、
shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rú jiàn sī wéishēn jiè rú chuāng sī
身触为缘所生诸受如箭；思惟身界如疮，思
wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
惟触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受
rú chuāng sī wéishēn jiè rè nǎo sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēn
如疮；思惟身界热恼，思惟触界、身识界及身
chù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu rè nǎo sī wéishēn jiè bī qiè
触、身触为缘所生诸受热恼；思惟身界逼切，
sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhū
思惟触界、身识界及身触、身触为缘所生诸
shòu bī qiè sī wéishēn jiè bài huài sī wéichù jiè shēn shí jiè jí
受逼切；思惟身界败坏，思惟触界、身识界及
shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bài huài sī wéishēn jiè shuāi
身触、身触为缘所生诸受败坏；思惟身界衰
xiū sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēng
朽，思惟触界、身识界及身触、身触为缘所生
zhūshòushuāi xiū sī wéishēn jiè biàndòng sī wéichù jiè shēn shí
诸受衰朽；思惟身界变动，思惟触界、身识
jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòubiàndòng sī wéishēn
界及身触、身触为缘所生诸受变动；思惟身
jiè sù miè sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuán
界速灭，思惟触界、身识界及身触、身触为缘
suǒshēngzhūshòu sù miè sī wéishēn jiè kě wèi sī wéichù jiè shēn
所生诸受速灭；思惟身界可畏，思惟触界、身
shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kě wèi sī wéi
识界及身触、身触为缘所生诸受可畏；思惟
shēn jiè kě yàn sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéi
身界可厌，思惟触界、身识界及身触、身触为

yuánsuǒshēngzhūshòu kě yàn sī wéishēn jiè yǒu zāi sī wéichù jiè
缘所生诸受可厌；思惟身界有灾，思惟触界、
shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu zāi sī
身识界及身触、身触为缘所生诸受有灾；思
wéishēn jiè yǒuhèng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù
惟身界有横，思惟触界、身识界及身触、身触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒuhèng sī wéishēn jiè yǒu yì sī wéichù
为缘所生诸受有横；思惟身界有疫，思惟触
jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu yì
界、身识界及身触、身触为缘所生诸受有疫；
sī wéishēn jiè yǒu lì sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēn
思惟身界有疔，思惟触界、身识界及身触、身
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu lì sī wéishēn jiè xìng bù ān wěn sī
触为缘所生诸受有疔；思惟身界性不安隐，思
wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
惟触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受
xìng bù ān wěn sī wéishēn jiè bù kě bǎo xìn sī wéichù jiè shēn
性不安隐；思惟身界不可保信，思惟触界、身
shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù kě bǎo xìn
识界及身触、身触为缘所生诸受不可保信；
sī wéishēn jiè wú shēng wú miè sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù
思惟身界无生无灭，思惟触界、身识界及身触、
shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shēng wú miè sī wéishēn jiè wú rǎn
身触为缘所生诸受无生无灭；思惟身界无染
wú jìng sī wéichù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒ
无净，思惟触界、身识界及身触、身触为缘所
shēngzhūshòu wú rǎn wú jìng sī wéishēn jiè wú zuò wú wéi sī wéichù
生诸受无染无净；思惟身界无作无为，思惟触
jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zuò
界、身识界及身触、身触为缘所生诸受无作
wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。
jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，
yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi yì jiè wú cháng sī wéi fǎ jiè
用无所得为方便，思惟眼界无常，思惟法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú cháng sī
意识界及意触、意触为缘所生诸受无常；思

wéi yì jiè kǔ sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán
惟 意 界 苦 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘

suǒ shēng zhū shòu kǔ sī wéi yì jiè wú wǒ sī wéi fǎ jiè yì shí
所 生 诸 受 苦 ； 思 惟 意 界 无 我 ， 思 惟 法 界 、 意 识

jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú wǒ sī wéi yì jiè
界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 无 我 ； 思 惟 意 界

bú jìng sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng
不 净 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生

zhū shòu bú jìng sī wéi yì jiè kōng sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì
诸 受 不 净 ； 思 惟 意 界 空 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意

chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng sī wéi yì jiè wú xiàng
触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 空 ； 思 惟 意 界 无 相 ，

sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受

wú xiàng sī wéi yì jiè wú yuàn sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì
无 相 ； 思 惟 意 界 无 愿 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意

chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú yuàn sī wéi yì jiè jì jìng
触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 无 愿 ； 思 惟 意 界 寂 静 ，

sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受

jì jìng sī wéi yì jiè yuǎn lí sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù
寂 静 ； 思 惟 意 界 远 离 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí sī wéi yì jiè rú bìng sī wéi
意 触 为 缘 所 生 诸 受 远 离 ； 思 惟 意 界 如 病 ， 思 惟

fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú bìng
法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 如 病 ；

sī wéi yì jiè rú yōng sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù
思 惟 意 界 如 痛 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触

wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú yōng sī wéi yì jiè rú jiàn sī wéi fǎ jiè
为 缘 所 生 诸 受 如 痛 ； 思 惟 意 界 如 箭 ， 思 惟 法 界 、

yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú jiàn sī wéi
意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 如 箭 ； 思 惟

yì jiè rú chuāng sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi
意 界 如 疮 ， 思 惟 法 界 、 意 识 界 及 意 触 、 意 触 为

yuán suǒ shēng zhū shòu rú chuāng sī wéi yì jiè rè nǎo sī wéi fǎ jiè
缘 所 生 诸 受 如 疮 ； 思 惟 意 界 热 恼 ， 思 惟 法 界 、

yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rè nǎo sī wéi
意 识 界 及 意 触 、 意 触 为 缘 所 生 诸 受 热 恼 ； 思 惟

yì jiè bī qiè sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
意界逼切，思惟法界、意识界及意触、意触为缘
suǒshēngzhūshòu bī qiè sī wéi yì jiè bài huài sī wéi fǎ jiè yì
所生诸受逼切；思惟意界败坏，思惟法界、意
shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bài huài sī wéi yì
识界及意触、意触为缘所生诸受败坏；思惟意
jiè shuāi xiǔ sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
界衰朽，思惟法界、意识界及意触、意触为缘
suǒshēngzhūshòushuāi xiǔ sī wéi yì jiè biàndòng sī wéi fǎ jiè
所生诸受衰朽；思惟意界变动，思惟法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòubiàndòng sī
意识界及意触、意触为缘所生诸受变动；思
wéi yì jiè sù miè sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéi
惟意界速灭，思惟法界、意识界及意触、意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu sù miè sī wéi yì jiè kě wèi sī wéi fǎ jiè
缘所生诸受速灭；思惟意界可畏，思惟法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu kě wèi sī wéi
意识界及意触、意触为缘所生诸受可畏；思惟
yì jiè kě yàn sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
意界可厌，思惟法界、意识界及意触、意触为缘
suǒshēngzhūshòu kě yàn sī wéi yì jiè yǒu zāi sī wéi fǎ jiè yì
所生诸受可厌；思惟意界有灾，思惟法界、意
shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu zāi sī wéi yì
识界及意触、意触为缘所生诸受有灾；思惟意
jiè yǒuhèng sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
界有横，思惟法界、意识界及意触、意触为缘
suǒshēngzhūshòuyǒuhèng sī wéi yì jiè yǒu yì sī wéi fǎ jiè yì
所生诸受有横；思惟意界有疫，思惟法界、意
shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu yì sī wéi yì
识界及意触、意触为缘所生诸受有疫；思惟意
jiè yǒu lì sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒ
界有疴，思惟法界、意识界及意触、意触为缘所
shēngzhūshòuyǒu lì sī wéi yì jiè xìng bù ān wěn sī wéi fǎ jiè
生诸受有疴；思惟意界性不安隐，思惟法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng bù ān wěn
意识界及意触、意触为缘所生诸受性不安隐；
sī wéi yì jiè bù kě bǎo xìn sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù
思惟意界不可保信，思惟法界、意识界及意触、

yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù kě bǎo xìn sī wéi yì jiè wú shēng
意触为缘所生诸受不可保信；思惟眼界无生
wú miè sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēng
无灭，思惟法界、意识界及意触、意触为缘所生
zhūshòu wú shēng wú miè sī wéi yì jiè wú rǎn wú jìng sī wéi fǎ jiè
诸受无生无灭；思惟眼界无染无净，思惟法界、
yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú rǎn wú jìng
意识界及意触、意触为缘所生诸受无染无净；
sī wéi yì jiè wú zuò wú wéi sī wéi fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù
思惟眼界无作无为，思惟法界、意识界及意触、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú
意触为缘所生诸受无作无为。憍尸迦，是为菩
sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨般若波罗蜜多。

大般若波罗蜜多经卷第七十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí bā
大般若波罗蜜多经卷第七十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn tiān dì pǐn dì èr shí èr zhī èr
初分天帝品第二十二之二

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn sī wéi dì jiè wú cháng sī wéi shuǐ huǒ
用无所得为方便，思惟地界无常，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè wú cháng sī wéi dì jiè kǔ sī wéi shuǐ huǒ
风、空、识界无常；思惟地界苦，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè kǔ sī wéi dì jiè wú wǒ sī wéi shuǐ huǒ
风、空、识界苦；思惟地界无我，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè wú wǒ sī wéi dì jiè bú jìng sī wéi shuǐ huǒ
风、空、识界无我；思惟地界不净，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè bú jìng sī wéi dì jiè kōng sī wéi shuǐ huǒ
风、空、识界不净；思惟地界空，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè kōng sī wéi dì jiè wú xiàng sī wéi shuǐ huǒ
风、空、识界空；思惟地界无相，思惟水、火、

fēng kōng shí jiè wú xiàng sī wéi dì jiè wú yuàn sī wéi shuǐ
风、空、识界无相；思惟地界无愿，思惟水、

huǒ fēng kōng shí jiè wú yuàn sī wéi dì jiè jì jìng sī wéi
火、风、空、识界无愿；思惟地界寂静，思惟

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè jì jìng sī wéi dì jiè yuǎn lí
水、火、风、空、识界寂静；思惟地界远离，

sī wéi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yuǎn lí sī wéi dì jiè rú
思惟水、火、风、空、识界远离；思惟地界如

bìng sī wéi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú bìng sī wéi dì
病，思惟水、火、风、空、识界如病；思惟地

jiè rú yōng sī wéi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú yōng sī
界如痛，思惟水、火、风、空、识界如痛；思

wéi dì jiè rú jiàn sī wéi shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú jiàn
惟地界如箭，思惟水、火、风、空、识界如箭；

sī wéi dì jiè rú chuāng sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè rú
思惟地界如疮，思惟水、火、风、空、识界如
chuāng sī wéi dì jiè rè nǎo sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí
疮；思惟地界热恼，思惟水、火、风、空、识
jiè rè nǎo sī wéi dì jiè bī qiè sī wéishuǐ huǒ fēng kōng
界热恼；思惟地界逼切，思惟水、火、风、空、
shí jiè bī qiè sī wéi dì jiè bài huài sī wéishuǐ huǒ fēng kōng
识界逼切；思惟地界败坏，思惟水、火、风、空、
shí jiè bài huài sī wéi dì jiè shuāi xiǔ sī wéishuǐ huǒ fēng
识界败坏；思惟地界衰朽，思惟水、火、风、
kōng shí jiè shuāi xiǔ sī wéi dì jiè biàndòng sī wéishuǐ huǒ
空、识界衰朽；思惟地界变动，思惟水、火、
fēng kōng shí jiè biàndòng sī wéi dì jiè sù miè sī wéishuǐ
风、空、识界变动；思惟地界速灭，思惟水、
huǒ fēng kōng shí jiè sù miè sī wéi dì jiè kě wèi sī wéishuǐ
火、风、空、识界速灭；思惟地界可畏，思惟水、
huǒ fēng kōng shí jiè kě wèi sī wéi dì jiè kě yàn sī wéishuǐ
火、风、空、识界可畏；思惟地界可厌，思惟水、
huǒ fēng kōng shí jiè kě yàn sī wéi dì jiè yǒu zāi sī wéishuǐ
火、风、空、识界可厌；思惟地界有灾，思惟水、
huǒ fēng kōng shí jiè yǒu zāi sī wéi dì jiè yǒu hèng sī wéi
火、风、空、识界有灾；思惟地界有横，思惟
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yǒu hèng sī wéi dì jiè yǒu yì
水、火、风、空、识界有横；思惟地界有疫，
sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yǒu yì sī wéi dì jiè yǒu lì
思惟水、火、风、空、识界有疫；思惟地界有疔，
sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yǒu lì sī wéi dì jiè xìng bù
思惟水、火、风、空、识界有疔；思惟地界性不
ān wěn sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xìng bù ān wěn
安隐，思惟水、火、风、空、识界性不安隐；
sī wéi dì jiè bù kě bǎo xìn sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
思惟地界不可保信，思惟水、火、风、空、识界
bù kě bǎo xìn sī wéi dì jiè wú shēng wú miè sī wéishuǐ huǒ
不可保信；思惟地界无生无灭，思惟水、火、
fēng kōng shí jiè wú shēng wú miè sī wéi dì jiè wú rǎn wú jìng
风、空、识界无生无灭；思惟地界无染无净，
sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú rǎn wú jìng sī wéi dì jiè
思惟水、火、风、空、识界无染无净；思惟地界

wú zuò wú wéi sī wéishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú zuò wú wéi
无作无为，思惟水、火、风、空、识界无作无为。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi wú míng wú cháng sī wéixíng shí
用无所得为方便，思惟无明无常，思惟行、识、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóutàn kǔ yōunǎo wú cháng sī wéi wú míng kǔ sī wéixíng nǎi zhì lǎo
愁叹苦忧恼无常；思惟无明苦，思惟行乃至老

sǐ chóutàn kǔ yōunǎo kǔ sī wéi wú míng wú wǒ sī wéixíng nǎi zhì
死愁叹苦忧恼苦；思惟无明无我，思惟行乃至

lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú wǒ sī wéi wú míng bú jìng sī wéixíng
老死愁叹苦忧恼无我；思惟无明不净，思惟行

nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo bú jìng sī wéi wú míng kōng sī wéi
乃至老死愁叹苦忧恼不净；思惟无明空，思惟

xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo kōng sī wéi wú míng wú xiàng sī
行乃至老死愁叹苦忧恼空；思惟无明无相，思

wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú xiàng sī wéi wú míng wú
惟行乃至老死愁叹苦忧恼无相；思惟无明无

yuàn sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú yuàn sī wéi wú
愿，思惟行乃至老死愁叹苦忧恼无愿；思惟无

míng jì jìng sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo jì jìng sī
明寂静，思惟行乃至老死愁叹苦忧恼寂静；思

wéi wú míng yuǎn lí sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo yuǎn
惟无明远离，思惟行乃至老死愁叹苦忧恼远

lí sī wéi wú míng rú bìng sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōu
离；思惟无明如病，思惟行乃至老死愁叹苦忧

nǎo rú bìng sī wéi wú míng rú yōng sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn
恼如病；思惟无明如痛，思惟行乃至老死愁叹

kǔ yōunǎo rú yōng sī wéi wú míng rú jiàn sī wéixíng nǎi zhì lǎo sǐ
苦忧恼如痛；思惟无明如箭，思惟行乃至老死

chóutàn kǔ yōunǎo rú jiàn sī wéi wú míng rú chuāng sī wéixíng nǎi
愁叹苦忧恼如箭；思惟无明如疮，思惟行乃

zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rú chuāng sī wéi wú míng rè nǎo sī
至老死愁叹苦忧恼如疮；思惟无明热恼，思

wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo rè nǎo sī wéi wú míng bī qiè
惟行乃至老死 愁叹苦忧恼热恼；思惟无明逼切，
sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo bī qiè sī wéi wú míngbài
思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼逼切；思惟无明败
huài sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo bāihuài sī wéi wú
坏，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼败坏；思惟无
míngshuāi xiǔ sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoshuāi xiǔ sī
明衰朽，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼衰朽；思
wéi wú míngbiàndòng sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎobiàn
惟无明变动，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼变
dòng sī wéi wú míng sù miè sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōu
动；思惟无明速灭，思惟行乃至老死 愁叹苦忧
nǎo sù miè sī wéi wú míng kě wèi sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn
恼速灭；思惟无明可畏，思惟行乃至老死 愁叹
kǔ yōunǎo kě wèi sī wéi wú míng kě yàn sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ
苦忧恼可畏；思惟无明可厌，思惟行乃至老死
chóutàn kǔ yōunǎo kě yàn sī wéi wú míngyǒu zāi sī wéixíngnǎi zhì
愁叹苦忧恼可厌；思惟无明有灾，思惟行乃至
lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoyǒu zāi sī wéi wú míngyǒuhèng sī wéixíng
老死 愁叹苦忧恼有灾；思惟无明有横，思惟行
nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoyǒuhèng sī wéi wú míngyǒu yì sī
乃至老死 愁叹苦忧恼有横；思惟无明有疫，思
wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoyǒu yì sī wéi wú míngyǒu lì
惟行乃至老死 愁叹苦忧恼有疫；思惟无明有疔，
sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoyǒu lì sī wéi wú míngxìng
思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼有疔；思惟无明性
bù ān wěn sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoxìng bù ān wěn
不安隐，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼性不安隐；
sī wéi wú míng bù kě bǎo xìn sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōu
思惟无明不可保信，思惟行乃至老死 愁叹苦忧
nǎo bù kě bǎo xìn sī wéi wú míng wú shēng wú miè sī wéixíngnǎi zhì
恼不可保信；思惟无明无生无灭，思惟行乃至
lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú shēng wú miè sī wéi wú míng wú rǎn wú
老死 愁叹苦忧恼无生无灭；思惟无明无染无
jìng sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú rǎn wú jìng sī wéi
净，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼无染无净；思惟
wú míng wú zuò wú wéi sī wéixíngnǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú
无明无作无为，思惟行乃至老死 愁叹苦忧恼无

zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
作无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智

zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn guānchá nèi kōng wú wǒ wǒ suǒ
智心，用无所得为方便，观察内空无我、我所，

guānchá wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
观察外空、内外空、空空、大空、胜义空、

yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无

biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法

kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空

wú wǒ wǒ suǒ guānchá nèi kōng wú xiàng guānchá wài kōng nǎi zhì
无我、我所；观察内空无相，观察外空乃至

wú xìng zì xìng kōng wú xiàng guānchá nèi kōng wú yuàn guānchá wài kōng
无性自性空无相；观察内空无愿，观察外空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú yuàn guānchá nèi kōng jì jìng guānchá
乃至无性自性空无愿；观察内空寂静，观察

wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jì jìng guānchá nèi kōng yuǎn lí
外空乃至无性自性空寂静；观察内空远离，

guānchá wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yuǎn lí guānchá nèi kōng wú
观察外空乃至无性自性空远离；观察内空无

shēng wú miè guānchá wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú shēng wú miè
生无灭，观察外空乃至无性自性空无生无灭；

guānchá nèi kōng wú rǎn wú jìng guānchá wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
观察内空无染无净，观察外空乃至无性自性

kōng wú rǎn wú jìng guānchá nèi kōng wú zuò wú wéi guānchá wài kōng nǎi
空无染无净；观察内空无作无为，观察外空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē
至无性自性空无作无为。憍尸迦，是为菩萨摩诃

sà bō rě bō luó mì duō
萨般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智智心，

yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn guānchá zhēn rú wú wǒ wǒ suǒ guān
用无所得为方便，观察真如无我、我所，观

chá fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng
察法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè wú wǒ wǒ suǒ guānchá zhēn rú wú xiàng guānchá fǎ jiè nǎi zhì
界无我、我所；观察真如无相，观察法界乃至
bù sī yì jiè wú xiàng guānchá zhēn rú wú yuàn guānchá fǎ jiè nǎi
不思議界无相；观察真如无愿，观察法界乃
zhì bù sī yì jiè wú yuàn guānchá zhēn rú jì jìng guānchá fǎ jiè nǎi
至不思議界无愿；观察真如寂静，观察法界乃
zhì bù sī yì jiè jì jìng guānchá zhēn rú yuǎn lí guānchá fǎ jiè nǎi
至不思議界寂静；观察真如远离，观察法界乃
zhì bù sī yì jiè yuǎn lí guānchá zhēn rú wú shēng wú miè guānchá
至不思議界远离；观察真如无生无灭，观察
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè wú shēng wú miè guānchá zhēn rú wú rǎn
法界乃至不思議界无生无灭；观察真如无染
wú jìng guānchá fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè wú rǎn wú jìng guānchá
无净，观察法界乃至不思議界无染无净；观察
zhēn rú wú zuò wú wéi guānchá fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè wú zuò wú
真如无作无为，观察法界乃至不思議界无作无
wéi jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
为。憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智
zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn xíng bù shī bō luó mì duō ruò pú
智心，用无所得为方便行布施波罗蜜多；若菩
sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn xíng
萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得为方便行
jìng jiè bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn
净戒波罗蜜多；若菩萨摩诃萨以应一切智智心，
yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn xíng ān rěn bō luó mì duō ruò pú sà mó hē
用无所得为方便行安忍波罗蜜多；若菩萨摩诃
sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn xíng jīng jìn bō
萨以应一切智智心，用无所得为方便行精进波
luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
罗蜜多；若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéi fāng biàn xíng jìng lǜ bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng
得为方便行静虑波罗蜜多；若菩萨摩诃萨以应

yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xíng bō rě bō luó mì duō
一切智智心，用无所得为方便行般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨以应一切智

zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì jìng lù ruò pú sà mó hē
智心，用无所得为方便修四静虑；若菩萨摩诃

sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì wú liàng
萨以应一切智智心，用无所得为方便修四无量；

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāng
若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得为方

biàn xiū sì wú sè dìng
便修四无色定。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所

dé wéifāngbiàn xiū bā jiě tuō ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
得为方便修八解脱；若菩萨摩诃萨以应一切智

zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū bā shèng chù ruò pú sà mó hē
智心，用无所得为方便修八胜处；若菩萨摩诃

sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū jiǔ cì dì
萨以应一切智智心，用无所得为方便修九次第

dìng ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi
定；若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得为

fāngbiàn xiū shí biàn chù
方便修十遍处。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所

dé wéifāngbiàn xiū sì niàn zhù ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
得为方便修四念住；若菩萨摩诃萨以应一切智

zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì zhèng duàn ruò pú sà mó hē
智心，用无所得为方便修四正断；若菩萨摩诃

sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì shén zú
萨以应一切智智心，用无所得为方便修四神足；

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāng
若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得为方

biàn xiū wǔ gēn ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú
便修五根；若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无

suǒ dé wéifāngbiàn xiū wǔ lì ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
所得为方便修五力；若菩萨摩诃萨以应一切智
zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū qī dèngjué zhī ruò pú sà mó
智心，用无所得为方便修七等觉支；若菩萨摩
hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū bā
诃萨以应一切智智心，用无所得为方便修八
shèngdào zhī
圣道支。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū kōng jiě tuō mén ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè
得为方便修空解脱门；若菩萨摩诃萨以应一切
zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū wú xiàng jiě tuō mén ruò pú
智智心，用无所得为方便修无相解脱门；若菩
sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū
萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得为方便修
wú yuàn jiě tuō mén
无愿解脱门。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū sì shèng dì zhì
得为方便修四圣谛智。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū wǔ yǎn ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì
得为方便修五眼；若菩萨摩诃萨以应一切智智
xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū liù shéntōng
心，用无所得为方便修六神通。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū fó shí lì ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
得为方便修佛十力；若菩萨摩诃萨以应一切智
zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì wú suǒ wèi ruò pú sà mó
智心，用无所得为方便修四无所畏；若菩萨摩
hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū sì wú
诃萨以应一切智智心，用无所得为方便修四无
ài jiě ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé
碍解；若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所得

wéifāngbiàn xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ruò pú sà mó hē
为方便修大慈、大悲、大喜、大舍；若菩萨摩诃
sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū shí bā fó
萨以应一切智智心，用无所得为方便修十八佛
bú gòng fǎ
不共法。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū wú wàng shī fǎ ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè
得为方便修无忘失法；若菩萨摩诃萨以应一切
zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū héngzhù shè xìng
智智心，用无所得为方便修恒住舍性。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū yī qiè tuó luó ní mén ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng
得为方便修一切陀罗尼门；若菩萨摩诃萨以应
yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū yī qiè sān mó dì mén
一切智智心，用无所得为方便修一切三摩地门。

ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ
“若菩萨摩诃萨以应一切智智心，用无所
dé wéifāngbiàn xiū yī qiè zhì ruò pú sà mó hē sà yǐ yìng yī qiè zhì
得为方便修一切智；若菩萨摩诃萨以应一切智
zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū dào xiàng zhì ruò pú sà mó hē
智心，用无所得为方便修道相智；若菩萨摩诃
sà yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū yī qiè xiàng
萨以应一切智智心，用无所得为方便修一切相
zhì
智。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
“憍尸迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí zuò rú shì guān wéiyǒuzhū fǎ hù xiāngyuán jiè zī
罗蜜多时，作如是观：‘唯有诸法互相缘藉，滋
rùn zēngzhǎng biàn mǎn chōng yì wú wǒ wǒ suǒ fù zuò shì guān
润增长遍满充溢，无我、我所。’复作是观：

pú sà mó hē sà huí xiàng xīn bù yǔ pú tí xīn hé hé pú tí xīn
‘菩萨摩诃萨回向心不与菩提心和合，菩提心

bù yǔ huí xiàng xīn hé hé huí xiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú suǒ yǒu
不与回向心和合，回向心于菩提心中无所有
bù kě dé pú tí xīn yú huí xiàng xīn zhōng wú suǒ yǒu bù kě dé pú
不可得，菩提心于回向心中无所有不可得。菩
sà mó hē sà suī guān zhū fǎ ér yú zhū fǎ dōu wú suǒ jiàn jiāo shī
萨摩诃萨虽观诸法，而于诸法都无所见。’ 憍尸
jiā shì wéi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
迦，是为菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán dà dé yún hé pú sà mó
时，天帝释问善现言：“大德！云何菩萨摩
hē sà huí xiàng xīn bù yǔ pú tí xīn hé hé yún hé pú tí xīn bù yǔ
诃萨回向心不与菩提心和合？云何菩提心不与
huí xiàng xīn hé hé yún hé huí xiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú suǒ yǒu
回向心和合？云何回向心于菩提心中无所有
bù kě dé yún hé pú tí xīn yú huí xiàng xīn zhōng wú suǒ yǒu bù kě
不可得？云何菩提心于回向心中无所有不可
dé dé
得？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā pú sà mó hē sà huí xiàng xīn zé
善现答言：“憍尸迦，菩萨摩诃萨回向心则
fēi xīn pú tí xīn yì fēi xīn ruò fēi xīn zé bù kě sī yì bù yīng
非心，菩提心亦非心，若非心则不可思议，不应
fēi xīn huí xiàng fēi xīn yì bù yīng fēi xīn huí xiàng bù kě sī yì bù
非心回向非心，亦不应非心回向不可思议，不
yīng bù kě sī yì huí xiàng bù kě sī yì yì bù yīng bù kě sī yì huí
应不可思议回向不可思议，亦不应不可思议回
xiàng fēi xīn hé yǐ gù fēi xīn jí shì bù kě sī yì bù kě sī yì
向非心。何以故？非心即是不可思议，不可思议
jí shì fēi xīn rú shì èr zhǒng jù wú suǒ yǒu wú suǒ yǒu zhōng wú huí
即是非心，如是二种俱无所有，无所有中无回
xiàng gù jiāo shī jiā ruò zuò shì guān shì wéi pú sà mó hē sà bō
向故。憍尸迦，若作是观，是为菩萨摩诃萨般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现言：“善哉！善哉！汝善
néng wéi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó mì duō yì shàn
能为诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，亦善

néngquàn lì zhū pú sà mó hē sà lìng huān xǐ yǒngyuè xiū xué bō rě
能 劝 励 诸 菩 萨 摩 诃 萨 ， 令 欢 喜 踊 跃 修 学 般 若
bō luó mì duō
波 罗 蜜 多 。”

shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn wǒ jì zhī ēn bù
时 ， 具 寿 善 现 白 佛 言 ： “ 世 尊 ！ 我 既 知 恩 不
yīng bú bào hé yǐ gù guò qù zhū fó jí zhū dì zǐ wèi zhū pú sà
应 不 报 。 何 以 故 ？ 过 去 诸 佛 及 诸 弟 子 ， 为 诸 菩 萨
mó hē sà xuānshuō liù bō luó mì duō shì xiànjiàodǎozàn lì qìng xǐ
摩 诃 萨 宣 说 六 波 罗 蜜 多 ， 示 现 教 导 赞 励 庆 喜 ，
ān fǔ jiàn lì lìng dé jiū jìng shì zūn ěr shí yì zài zhōngxué jīn zhèng
安 抚 建 立 令 得 究 竟 。 世 尊 尔 时 亦 在 中 学 ， 今 证
wú shàngzhèngděng pú tí gù wǒ yì yīngchéngshùn fó jiào wèi zhū pú
无 上 正 等 菩 提 ， 故 我 亦 应 承 顺 佛 教 ， 为 诸 菩
sà mó hē sà xuānshuō liù bō luó mì duō shì xiànjiàodǎozàn lì qìng xǐ
萨 摩 诃 萨 宣 说 六 波 罗 蜜 多 ， 示 现 教 导 赞 励 庆 喜 ，
ān fǔ jiàn lì lìng dé jiū jìng sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì
安 抚 建 立 令 得 究 竟 ， 速 证 无 上 正 等 菩 提 ， 是
zé míngwéibào bǐ ēn dé ěr shí jù shòushànxiàngàotiān dì shì yán
则 名 为 报 彼 恩 德 。” 尔 时 ， 具 寿 善 现 告 天 帝 释 言 ：

jiāo shī jiā rǔ wèn yún hé pú sà mó hē sà yīng zhù bō rě bō luó
“ 僬 尸 迦 ， 汝 问 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 应 住 般 若 波 罗
mì duō zhě dì tīng dì tīng dāng wèi rǔ shuō pú sà mó hē sà yú
蜜 多 者 ， 谛 听 ！ 谛 听 ！ 当 为 汝 说 菩 萨 摩 诃 萨 于
bō rě bō luó mì duō rú suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng
般 若 波 罗 蜜 多 ， 如 所 应 住 不 应 住 相 。

jiāo shī jiā sè sè xìng kōng shòu xiǎng xíng shí shòu
“ 僬 尸 迦 ， 色 色 性 空 ， 受 、 想 、 行 、 识 受 、
xiǎng xíng shí xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng
想 、 行 、 识 性 空 ， 菩 萨 摩 诃 萨 菩 萨 摩 诃 萨 性 空 。

ruò sè xìng kōng ruò shòu xiǎng xíng shí xìng kōng ruò pú sà mó
若 色 性 空 ， 若 受 、 想 、 行 、 识 性 空 ， 若 菩 萨 摩
hē sà xìng kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú
诃 萨 性 空 ， 如 是 一 切 皆 无 二 无 二 分 。 僬 尸 迦 ， 菩
sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
萨 摩 诃 萨 于 般 若 波 罗 蜜 多 应 如 是 住 。

jiāo shī jiā yǎn chù yǎn chù xìng kōng ěr bí shé shēn
“ 僬 尸 迦 ， 眼 处 眼 处 性 空 ， 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、

yì chù ěr bǐ shé shēn yì chù xìng kōng pú sà mó hē sà pú
意处耳、鼻、舌、身、意处性空，菩萨摩诃萨菩
sà mó hē sà xìng kōng ruò yǎn chù xìng kōng ruò ěr bǐ shé shēn
萨摩诃萨性空。若眼处性空，若耳、鼻、舌、身、
yì chù xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī qiè jiē wú èr
意处性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切皆无二
wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng
无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应
rú shì zhù
如是住。

jiāo shī jiā sè chù sè chù xìng kōng shēng xiāng wèi
“憍尸迦，色处色处性空，声、香、味、
chù fǎ chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù xìng kōng pú sà mó
触、法处声、香、味、触、法处性空，菩萨摩
hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng ruò sè chù xìng kōng ruò shēng xiāng
诃萨菩萨摩诃萨性空。若色处性空，若声、香、
wèi chù fǎ chù xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī
味、触、法处性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一
qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō
切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波
luó mì duō yīng rú shì zhù
罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎn jiè yǎn jiè xìng kōng sè jiè yǎn shí jiè jí
“憍尸迦，眼界眼界性空，色界、眼识界及
yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán
眼触、眼触为缘所生诸受色界乃至眼触为缘
suǒ shēng zhū sè jiè xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng
所生诸受性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。
ruò yǎn jiè xìng kōng ruò sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán
若眼界性空，若色界、眼识界及眼触、眼触为缘
suǒ shēng zhū sè jiè xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī qiè
所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切
jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波
mì duō yīng rú shì zhù
罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā ěr jiè ěr jiè xìng kōng shēng jiè ěr shí jiè
“憍尸迦，耳界耳界性空，声界、耳识界

jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi
 及耳触、耳触为缘所生诸受声界乃至耳触为
 yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng
 缘所生诸受性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性
 kōng ruò ěr jiè xìng kōng ruò shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr
 空。若耳界性空，若声界、耳识界及耳触、耳
 chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng
 触为缘所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，
 rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú
 如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于
 bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
 般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā bí jiè bí jiè xìng kōng xiāng jiè bí shí jiè
 “憍尸迦，鼻界鼻界性空，香界、鼻识界

jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi
 及鼻触、鼻触为缘所生诸受香界乃至鼻触为
 yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng
 缘所生诸受性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性
 kōng ruò bí jiè xìng kōng ruò xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí
 空。若鼻界性空，若香界、鼻识界及鼻触、鼻
 chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng
 触为缘所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，
 rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú
 如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于
 bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
 般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā shé jiè shé jiè xìng kōng wèi jiè shé shí jiè jí
 “憍尸迦，舌界舌界性空，味界、舌识界及

shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi yuán
 舌触、舌触为缘所生诸受味界乃至舌触为缘
 suǒ shēng zhū shòu xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng
 所生诸受性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。
 ruò shé jiè xìng kōng ruò wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán
 若舌界性空，若味界、舌识界及舌触、舌触为缘
 suǒ shēng zhū shòu xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī qiè
 所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切
 jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
 皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗

mì duōyīng rú shì zhù
蜜多应如是住。

jiāo shī jiā shēn jiè shēn jiè xìngkōng chù jiè shēn shí jiè
“**憍尸迦，身界身界性空，触界、身识界**

jī shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuchù jiè nǎi zhì shēnchùwéi
及身触、身触为缘所生诸受触界乃至身触为

yuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng
缘所生诸受性空，**菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性**

kōng ruò shēn jiè xìngkōng ruò chù jiè shēn shí jiè jí shēnchù shēn
空。若身界性空，若触界、身识界及身触、身

chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng
触为缘所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，

rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú
如是一切皆无二无二分。憍尸迦，**菩萨摩诃萨于**

bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yì jiè yì jiè xìngkōng fǎ jiè yì shí jiè jí
“**憍尸迦，意界意界性空，法界、意识界及**

yì chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòufǎ jiè nǎi zhì yì chùwéiyuán
意触、意触为缘所生诸受法界乃至意触为缘

suǒshēngzhūshòuxìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng
所生诸受性空，**菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。**

ruò yì jiè xìngkōng ruò fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chùwéiyuán
若意界性空，若法界、意识界及意触、意触为缘

suǒshēngzhūshòuxìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè
所生诸受性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切

jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
皆无二无二分。憍尸迦，**菩萨摩诃萨于般若波罗**

mì duōyīng rú shì zhù
蜜多应如是住。

jiāo shī jiā dì jiè dì jiè xìngkōng shuǐ huǒ fēng kōng
“**憍尸迦，地界地界性空，水、火、风、空、**

shí jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xìngkōng pú sà mó hē sà
识界水、火、风、空、识界性空，**菩萨摩诃萨**

pú sà mó hē sà xìngkōng ruò dì jiè xìngkōng ruò shuǐ huǒ fēng
菩萨摩诃萨性空。若地界性空，若水、火、风、

kōng shí jiè xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè
空、识界性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切

jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩訶萨于般若波罗
mì duōyīng rú shì zhù
蜜多应如是住。

jiāo shī jiā kǔ shèng dì kǔ shèng dì xìngkōng jí miè
“憍尸迦，苦圣谛苦圣谛性空，集、灭、
dào shèng dì jí miè dào shèng dì xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà
道圣谛集、灭、道圣谛性空，菩萨摩訶萨菩萨
mó hē sà xìngkōng ruò kǔ shèng dì xìngkōng ruò jí miè dào shèng
摩訶萨性空。若苦圣谛性空，若集、灭、道圣
dì xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú
谛性空，若菩萨摩訶萨性空，如是一切皆无二无
èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú
二分。憍尸迦，菩萨摩訶萨于般若波罗蜜多应如
shì zhù
是住。

jiāo shī jiā wú míng wú míng xìngkōng xíng shí míng sè
“憍尸迦，无明无明性空，行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎoxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoxìngkōng pú sà mó hē sà
烦恼行乃至老死愁叹苦烦恼性空，菩萨摩訶萨
pú sà mó hē sà xìngkōng ruò wú míng xìngkōng ruò xíng shí nǎi zhì lǎo
菩萨摩訶萨性空。若无明性空，若行识⁸乃至老
sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoxìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì
死愁叹苦烦恼性空，若菩萨摩訶萨性空，如是
yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě
一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩訶萨于般若
bō luó mì duōyīng rú shì zhù
波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā nèi kōng nèi kōng xìngkōng wài kōng nèi wài kōng
“憍尸迦，内空内空性空，外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自

⁸ 大正藏：行；永乐北藏及龙藏：行识

xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
 相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
 kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
 空、自性空、无性自性空外空乃至无性自性空
 xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò nèi kōng xìng
 性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若内空性
 kōng ruò wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng xìngkōng ruò pú sà mó hē
 空，若外空乃至无性自性空性空，若菩萨摩诃
 sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà
 萨性空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨
 mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
 摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā zhēn rú zhēn rú xìngkōng fǎ jiè fǎ xìng
 “憍尸迦，真如真如性空，法界、法性、
 bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
 不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法
 dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì bù
 定、法住、实际、虚空界、不思議界法界乃至不
 sī yì jiè xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò
 思議界性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若
 zhēn rú xìngkōng ruò fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè xìngkōng ruò pú sà
 真如性空，若法界乃至不思議界性空，若菩萨
 mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā
 摩诃萨性空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，
 pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
 菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xìng
 “憍尸迦，布施波罗蜜多布施波罗蜜多性
 kōng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jìng
 空，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多净
 jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó
 戒乃至般若波罗蜜多性空，菩萨摩诃萨菩萨摩
 hē sà xìngkōng ruò bù shī bō luó mì duō xìngkōng ruò jìng jiè ān rěn
 诃萨性空。若布施波罗蜜多性空，若净戒、安忍、
 jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xìngkōng ruò pú sà mó hē sà
 精进、静虑、般若波罗蜜多性空，若菩萨摩诃萨
 xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó
 性空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩

hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā sì jìng lǜ sì jìng lǜ xìngkōng sì wú liàng sì
“**憍尸迦，四静虑四静虑性空，四无量、四**
wú sè dìng sì wú liàng sì wú sè dìng xìngkōng pú sà mó hē sà pú
无色定四无量、四无色定性空，菩萨摩诃萨菩
sà mó hē sà xìngkōng ruò sì jìng lǜ xìngkōng ruò sì wú liàng sì
萨摩诃萨性空。若四静虑性空，若四无量、四
wú sè dìng xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē
无色定性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切皆
wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì
无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗蜜
duōyīng rú shì zhù
多应如是住。

jiāo shī jiā bā jiě tuō bā jiě tuō xìngkōng bā shèng chù
“**憍尸迦，八解脱八解脱性空，八胜处、**
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
九次第定、十遍处八胜处、九次第定、十遍处
xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò bā jiě tuō xìng
性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若八解脱性
kōng ruò bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xìngkōng ruò pú
空，若八胜处、九次第定、十遍处性空，若菩
sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā
萨摩诃萨性空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，
pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā sì niàn zhù sì niàn zhù xìngkōng sì zhèng duàn
“**憍尸迦，四念住四念住性空，四正断、**
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī sì
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支四
zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī xìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó
正断乃至八圣道支性空，菩萨摩诃萨菩萨摩
hē sà xìngkōng ruò sì niàn zhù xìngkōng ruò sì zhèng duàn sì shén
诃萨性空。若四念住性空，若四正断、四神
zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī xìngkōng
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支性空，
ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo
若菩萨摩诃萨性空，如是一切皆无二无二分。憍

shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xìng kōng wú xiàng
“憍尸迦，空解脱门空解脱门性空，无相、

wú yuàn jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìng kōng pú sà mó
无愿解脱门无相、无愿解脱门性空，菩萨摩

hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng ruò kōng jiě tuō mén xìng kōng ruò wú
诃萨菩萨摩诃萨性空。若空解脱门性空，若无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú
相、无愿解脱门性空，若菩萨摩诃萨性空，如

shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō
是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般

rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā wǔ yǎn wǔ yǎn xìng kōng liù shéntōng liù shéntōng
“憍尸迦，五眼五眼性空，六神通六神通

xìng kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng ruò wǔ yǎn xìng
性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若五眼性

kōng ruò liù shéntōng xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì
空，若六神通性空，若菩萨摩诃萨性空，如是

yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě
一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若

bō luó mì duōyīng rú shì zhù
波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā fó shí lì fó shí lì xìng kōng sì wú suǒ wèi
“憍尸迦，佛十力佛十力性空，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xìng kōng pú sà mó
共法四无所畏乃至十八佛不共法性空，菩萨摩

hē sà pú sà mó hē sà xìng kōng ruò fó shí lì xìng kōng ruò sì wú suǒ
诃萨菩萨摩诃萨性空。若佛十力性空，若四无所

wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八

fó bú gòng fǎ xìng kōng ruò pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī qiè
佛不共法性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切

jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗

mì duōyīng rú shì zhù
蜜多应如是住。

jiāo shī jiā wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ xìngkōng héngzhù
“**憍尸迦，无忘失法无忘失法性空，恒住**

shěxìnghéngzhù shěxìngxìngkōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìng
舍性恒住舍性性空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性

kōng ruò wú wàng shī fǎ xìngkōng ruò héngzhù shěxìngxìngkōng ruò pú
空。若无忘失法性空，若恒住舍性性空，若菩

sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā
萨摩诃萨性空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，

pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xìng
“**憍尸迦，一切陀罗尼门一切陀罗尼门性**

kōng yī qiè sān mó dì mén yī qiè sān mó dì mén xìngkōng pú sà mó
空，一切三摩地门一切三摩地门性空，菩萨摩

hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò yī qiè tuó luó ní mén xìngkōng
诃萨菩萨摩诃萨性空。若一切陀罗尼门性空，

ruò yī qiè sān mó dì mén xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú
若一切三摩地门性空，若菩萨摩诃萨性空，如

shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō
是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般

rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yī qiè zhì yī qiè zhì xìngkōng dào xiàng zhì
“**憍尸迦，一切智一切智性空，道相智、**

yī qiè xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìngkōng pú sà mó hē sà
一切相智道相智、一切相智性空，菩萨摩诃萨

pú sà mó hē sà xìngkōng ruò yī qiè zhì xìngkōng ruò dào xiàng zhì
菩萨摩诃萨性空。若一切智性空，若道相智、

yī qiè xiàng zhì xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè
一切相智性空，若菩萨摩诃萨性空，如是一切

jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗

mì duōyīng rú shì zhù
蜜多应如是住。

jiāo shī jiā shēngwénshèngshēngwénshèngxìngkōng dú jué
“**憍尸迦，声闻乘声闻乘性空，独觉**

shèng wú shàngshèng dú jué shèng wú shàngshèngxìngkōng pú sà mó
乘、无上乘独觉乘、无上乘性空，菩萨摩
hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò shēngwénshèngxìngkōng ruò dú
诃萨菩萨摩诃萨性空。若声闻乘性空，若独
jué shèng wú shàngshèngxìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú
觉乘、无上乘性空，若菩萨摩诃萨性空，如
shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō
是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于般
rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yù liú yù liú xìngkōng yī lái bù huán
“憍尸迦，预流预流性空，一来、不还、
ā luó hàn dú jué pú sà rú lái yī lái nǎi zhì rú lái xìngkōng
阿罗汉、独觉、菩萨、如来一来乃至如来性空，
pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò yù liú xìngkōng ruò yī
菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若预流性空，若一
lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái xìngkōng
来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来性空，
ruò pú sà mó hē sà xìngkōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo
若菩萨摩诃萨性空，如是一切皆无二无二分。憍
shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā jí xǐ dì jí xǐ dì xìngkōng lí gòu dì fā
“憍尸迦，极喜地极喜地性空，离垢地、发
guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì
光地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、
bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì xìng
不动地、善慧地、法云地离垢地乃至法云地性
kōng pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò jí xǐ dì xìng
空，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若极喜地性
kōng ruò lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìng
空，若离垢地乃至法云地性空，若菩萨摩诃萨性
kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē
空，如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃
sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yì shēng dì yì shēng dì xìngkōng zhǒngxìng dì
“**憍尸迦，异生地异生地性空，种性⁹地、**
dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué
第八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉
dì pú sà dì rú lái dì zhǒngxìng dì nǎi zhì rú lái dì xìngkōng
地、菩萨地、如来地种性地乃至如来地性空，
pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng ruò yì shēng dì xìngkōng
菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空。若异生地性空，
ruò zhǒngxìng dì nǎi zhì rú lái dì xìngkōng ruò pú sà mó hē sà xìngkōng
若种性地乃至如来地性空，若菩萨摩诃萨性空，
rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú
如是一切皆无二无二分。憍尸迦，菩萨摩诃萨于
bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
般若波罗蜜多应如是住。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán yún hé pú sà mó hē sà xíng
时，天帝释问善现言：“云何菩萨摩诃萨行
bō rě bō luó mì duō shí suǒ bù yīngzhù
般若波罗蜜多时所不应住？”

shànxiàndá yán jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō
善现答言：“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波
luó mì duō shí bù yīngzhù sè bù yīngzhù shòu xiǎng xíng shí
罗蜜多时，不应住色，不应住受、想、行、识。
hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù yǎnchù bù yīngzhù ěr bí shé shēn yì chù hé
不应住眼处，不应住耳、鼻、舌、身、意处。何
yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù sè chù bù yīngzhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù
不应住色处，不应住声、香、味、触、法处。
hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

⁹ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性（后同）

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù yǎn jiè bù yīngzhù sè jiè yǎn shí jiè jí yǎnchù yǎnchù
不应住眼界，不应住色界、眼识界及眼触、眼触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù ěr jiè bù yīngzhù shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù
不应住耳界，不应住声界、耳识界及耳触、耳触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù bí jiè bù yīngzhù xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù
不应住鼻界，不应住香界、鼻识界及鼻触、鼻触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù shé jiè bù yīngzhù wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù
不应住舌界，不应住味界、舌识界及舌触、舌触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù shēn jiè bù yīngzhù chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn
不应住身界，不应住触界、身识界及身触、身

chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
触为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便

gù
故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù yì jiè bù yīngzhù fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù
不应住意识界，不应住法界、意识界及意触、意触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
为缘所生诸受。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù dì jiè bù yīngzhù shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè hé
不应住地界，不应住水、火、风、空、识界。何
yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù kǔ shèng dì bù yīngzhù jí miè dào shèng dì hé yǐ
不应住苦圣谛，不应住集、灭、道圣谛。何以
gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù wú míng bù yīngzhù xíng shí míng sè liù chù chù
不应住无明，不应住行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo hé yǐ
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼。何以
gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù nèi kōng bù yīngzhù wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà
不应住内空，不应住外空、内外空、空空、大
kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
性空、无性自性空。何以故？以有所得为方便
gù
故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù zhēn rú bù yīngzhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
不应住真如，不应住法界、法性、不虚妄性、

bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāng
际、虚空界、不思議界。何以故？以有所得为方
biàn gù
便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō bù yīngzhù jìng jiè ān rěn jīng jìn
不应住布施波罗蜜多，不应住净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
静虑、般若波罗蜜多。何以故？以有所得为方便
gù
故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù sì jìng lù bù yīngzhù sì wú liàng sì wú sè dìng hé yǐ
不应住四静虑，不应住四无量、四无色定。何以
gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù bā jiě tuō bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí
不应住八解脱，不应住八胜处、九次第定、十
biànchù hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
遍处。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù sì niànzhù bù yīngzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn
不应住四念住，不应住四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
五力、七等觉支、八圣道支。何以故？以有所
dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù kōng jiě tuō mén bù yīngzhù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
不应住空解脱门，不应住无相、无愿解脱门。

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù wǔ yǎn bù yīngzhù liù shéntōng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé
不应住五眼，不应住六神通。何以故？以有所得
wéifāngbiàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù fó shí lì bù yīngzhù sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
不应住佛十力，不应住四无所畏、四无碍解、大
cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù
慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法。何以故？
yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù wú wàng shī fǎ bù yīngzhù héngzhù shěxìng hé yǐ gù
不应住无忘失法，不应住恒住舍性。何以故？
yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén hé
不应住一切陀罗尼门，不应住一切三摩地门。何
yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù yī qiè zhì bù yīngzhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé
不应住一切智，不应住道相智、一切相智。何
yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù shēngwénshèng bù yīngzhù dú jué shèng wú shàngshèng
不应住声闻乘，不应住独觉乘、无上乘。

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù yù liú guǒ bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
不应住预流果，不应住一来、不还、阿罗汉果、
dú jué pú sà rú lái hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
独觉、菩萨、如来。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù jí xǐ dì bù yīngzhù lí gòu dì fā guāng dì yàn huì
不应住极喜地，不应住离垢地、发光地、焰慧
dì jí nánshèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn
地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、善
huì dì fǎ yún dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
慧地、法云地。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù yì shēng dì bù yīngzhù zhǒng xìng dì dì bā dì jù jiàn
不应住异生地，不应住种性地、第八地、具见
dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì pú sà dì
地、薄地、离欲地、已办地、独觉地、菩萨地、
rú lái dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
如来地。何以故？以有所得为方便故。

大般若波罗蜜多经卷第七十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì qī shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第七十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn tiān dì pǐn dì èr shí èr zhī sān
初分天帝品第二十二之三

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜**
duō shí bù yīng zhù cǐ shì sè bù yīng zhù cǐ shì shòu xiǎng xíng
多时，不应住此是色，不应住此是受、想、行、
shí hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
识。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīng zhù cǐ shì yǎn chù bù yīng zhù cǐ shì ěr bí shé shēn
不应住此是眼处，不应住此是耳、鼻、舌、身、
yì chù hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
意处。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīng zhù cǐ shì sè chù bù yīng zhù cǐ shì shēng xiāng wèi chù
不应住此是色处，不应住此是声、香、味、触、
fǎ chù hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
法处。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīng zhù cǐ shì yǎn jiè bù yīng zhù cǐ shì sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn
不应住此是眼界，不应住此是色界、眼识界及眼
chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
触、眼触为缘所生诸受。何以故？以有所得为
fāng biàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīngzhù cǐ shì ěr jiè bù yīngzhù cǐ shì shēng jiè ěr shí jiè jí ěr
不应住此是耳界，不应住此是声界、耳识界及耳
chù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
触、耳触为缘所生诸受。何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù cǐ shì bí jiè bù yīngzhù cǐ shì xiāng jiè bí shí jiè jí bí
不应住此是鼻界，不应住此是香界、鼻识界及鼻
chù bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
触、鼻触为缘所生诸受。何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù cǐ shì shé jiè bù yīngzhù cǐ shì wèi jiè shé shí jiè jí shé
不应住此是舌界，不应住此是味界、舌识界及舌
chù shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
触、舌触为缘所生诸受。何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù cǐ shì shēn jiè bù yīngzhù cǐ shì chù jiè shēn shí jiè jí
不应住此是身界，不应住此是触界、身识界及
shēnchù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé
身触、身触为缘所生诸受。何以故？以有所得
wéifāngbiàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù cǐ shì yì jiè bù yīngzhù cǐ shì fǎ jiè yì shí jiè jí yì
不应住此是意界，不应住此是法界、意识界及意
chù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
触、意触为缘所生诸受。何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù cǐ shì dì jiè bù yīngzhù cǐ shì shuǐ huǒ fēng kōng
不应住此是地界，不应住此是水、火、风、空、
shí jiè hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
识界。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù cǐ shì kǔ shèng dì bù yīngzhù cǐ shì jí miè dào shèng
不应住此是苦圣谛，不应住此是集、灭、道圣
dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
谛。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù cǐ shì wú míng bù yīngzhù cǐ shì xíng shí míng sè liù
不应住此是无明，不应住此是行、识、名色、六
chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧
nǎo hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
恼。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù cǐ shì nèi kōng bù yīngzhù cǐ shì wài kōng nèi wài kōng
不应住此是内空，不应住此是外空、内外空、
kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé
空、自性空、无性自性空。何以故？以有所得
wéifāngbiàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**
bù yīngzhù cǐ shì zhēn rú bù yīngzhù cǐ shì fǎ jiè fǎ xìng bù xū
不应住此是真如，不应住此是法界、法性、不虚

wàngxìng bú biànyì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè hé yǐ gù yǐ yǒu
法住、实际、虚空界、不思議界。何以故？以有
suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì bù shī bō luó mì duō bù yīngzhù cǐ shì jìng jiè ān
不应住此是布施波罗蜜多，不应住此是净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù yǐ yǒu
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。何以故？以有
suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì sì jìng lǜ bù yīngzhù cǐ shì sì wú liàng sì wú sè
不应住此是四静虑，不应住此是四无量、四无色
dìng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéifāngbiàn gù
定。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì bā jiě tuō bù yīngzhù cǐ shì bā shèngchù jiǔ cì dì
不应住此是八解脱，不应住此是八胜处、九次第
dìng shí biànchù hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéifāngbiàn gù
定、十遍处。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì sì niànzhù bù yīngzhù cǐ shì sì zhèngduàn sì shén
不应住此是四念住，不应住此是四正断、四神
zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī hé yǐ
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支。何以
gù yǐ yǒu suǒ dé wéifāngbiàn gù
故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì kōng jiě tuō mén bù yīngzhù cǐ shì wú xiàng wú yuàn
不应住此是空解脱门，不应住此是无相、无愿

jiě tuō mén hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
解脱门。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì wǔ yǎn bù yīngzhù cǐ shì liù shéntōng hé yǐ gù
不应住此是五眼，不应住此是六神通。何以故？

yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì fó shí lì bù yīngzhù cǐ shì sì wú suǒ wèi sì wú
不应住此是佛十力，不应住此是四无所畏、四无
ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法。

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì wú wàng shī fǎ bù yīngzhù cǐ shì héngzhù shě xìng
不应住此是无忘失法，不应住此是恒住舍性。

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì yī qiè tuó luó ní mén bù yīngzhù cǐ shì yī qiè sān
不应住此是一切陀罗尼门，不应住此是一切三

mó dì mén hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
摩地门。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì yī qiè zhì bù yīngzhù cǐ shì dào xiàng zhì yī qiè
不应住此是一切智，不应住此是道相智、一切

xiàng zhì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
相智。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì shēng wén chéng bù yīngzhù cǐ shì dú jué chéng wú
不应住此是声闻乘，不应住此是独觉乘、无

shàngshèng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
上乘。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì yù liú guǒ bù yīngzhù cǐ shì yī lái bù huán ā
不应住此是预流果，不应住此是一来、不还、阿
luó hàn guǒ dú jué pú sà rú lái hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé
罗汉果、独觉、菩萨、如来。何以故？以有所得
wéifāngbiàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì jí xǐ dì bù yīngzhù cǐ shì lí gòu dì fā guāng
不应住此是极喜地，不应住此是离垢地、发光
dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú
地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不
dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāng
动地、善慧地、法云地。何以故？以有所得为方
biàn gù
便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù cǐ shì yì shēng dì bù yīngzhù cǐ shì zhǒngxìng dì dì bā
不应住此是异生地，不应住此是种性地、第八
dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì
地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地、
pú sà dì rú lái dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
菩萨地、如来地。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù sè ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù shòu xiǎng
多时，不应住色若常若无常，不应住受、想、
xíng shí ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù sè ruò lè ruò kǔ bù yīng
行、识若常若无常；不应住色若乐若苦，不应
zhù shòu xiǎng xíng shí ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù sè ruò wǒ ruò
住受、想、行、识若乐若苦；不应住色若我若
wú wǒ bù yīngzhù shòu xiǎng xíng shí ruò wǒ ruò wú wǒ bù
无我，不应住受、想、行、识若我若无我；不

yīngzhù sè ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhùshòu xiǎng xíng shí ruò
应住色若净若不净，不应住受、想、行、识若
jìng ruò bú jìng bù yīngzhù sè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhùshòu
净若不净；不应住色若寂静若不寂静，不应住受、
xiǎng xíng shí ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù sè ruò yuǎn lí
想、行、识若寂静若不寂静；不应住色若远离
ruò bú yuǎn lí bù yīngzhùshòu xiǎng xíng shí ruò yuǎn lí ruò bú
若不远离，不应住受、想、行、识若远离若不
yuǎn lí bù yīngzhù sè ruò kōng ruò bú kōng bù yīngzhùshòu xiǎng
远离；不应住色若空若不空，不应住受、想、
xíng shí ruò kōng ruò bú kōng bù yīngzhù sè ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng
行、识若空若不空；不应住色若有相若无相，
bù yīngzhùshòu xiǎng xíng shí ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù
不应住受、想、行、识若有相若无相；不应住
sè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhùshòu xiǎng xíng shí ruò yǒu
色若有愿若无愿，不应住受、想、行、识若有
yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù yǎnchù ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù ěr bí
多时，不应住眼处若常若无常，不应住耳、鼻、
shé shēn yì chù ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù yǎnchù ruò lè
舌、身、意处若常若无常；不应住眼处若乐
ruò kǔ bù yīngzhù ěr bí shé shēn yì chù ruò lè ruò kǔ
若苦，不应住耳、鼻、舌、身、意处若乐若苦；
bù yīngzhù yǎnchù ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù ěr bí shé shēn
不应住眼处若我若无我，不应住耳、鼻、舌、身、
yì chù ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yǎnchù ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
意处若我若无我；不应住眼处若净若不净，不应
zhù ěr bí shé shēn yì chù ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù yǎn
住耳、鼻、舌、身、意处若净若不净；不应住眼
chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù ěr bí shé shēn yì
处若寂静若不寂静，不应住耳、鼻、舌、身、意
chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yǎnchù ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn
处若寂静若不寂静；不应住眼处若远离若不远
lí bù yīngzhù ěr bí shé shēn yì chù ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn
离，不应住耳、鼻、舌、身、意处若远离若不远

lí bù yīngzhù yǎnchù ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù ěr bí shé
离；不应住眼处若空若不空，不应住耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yǎnchù ruò yǒuxiàng ruò wú
身、意处若空若不空；不应住眼处若有相若无
xiàng bù yīngzhù ěr bí shé shēn yì chù ruò yǒuxiàng ruò wú
相，不应住耳、鼻、舌、身、意处若有相若无
xiàng bù yīngzhù yǎnchù ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù ěr bí
相；不应住眼处若有愿若无愿，不应住耳、鼻、
shé shēn yì chù ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
舌、身、意处若有愿若无愿。何以故？以有所
dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù sè chù ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù shēng
多时，不应住色处若常若无常，不应住声、
xiāng wèi chù fǎ chù ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù sè chù
香、味、触、法处若常若无常；不应住色处
ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò lè
若乐若苦，不应住声、香、味、触、法处若乐
ruò kǔ bù yīngzhù sè chù ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù shēng xiāng
若苦；不应住色处若我若无我，不应住声、香、
wèi chù fǎ chù ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù sè chù ruò jìng ruò bú
味、触、法处若我若无我；不应住色处若净若不
jìng bù yīngzhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò jìng ruò bú jìng
净，不应住声、香、味、触、法处若净若不净；
bù yīngzhù sè chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù shēng xiāng
不应住色处若寂静若不寂静，不应住声、香、
wèi chù fǎ chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù sè chù ruò yuǎn
味、触、法处若寂静若不寂静；不应住色处若远
lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò
离若不远离，不应住声、香、味、触、法处若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù sè chù ruò kōng ruò bù kōng bù yīng
远离若不远离；不应住色处若空若不空，不应
zhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù
住声、香、味、触、法处若空若不空；不应住
sè chù ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù shēng xiāng wèi chù
色处若有相若无相，不应住声、香、味、触、

fǎ chù ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù sè chù ruò yǒu yuàn ruò wú
法处若有相若无相；不应住色处若有愿若无
yuàn bù yīng zhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yǒu yuàn ruò
愿，不应住声、香、味、触、法处若有愿若
wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō ruò bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù yǎn jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù sè jiè
多时，不应住眼界若常若无常，不应住色界、
yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú
眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受若常若无
cháng bù yīng zhù yǎn jiè ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn
常；不应住眼界若乐若苦，不应住色界乃至眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù yǎn jiè ruò wǒ
触为缘所生诸受若乐若苦；不应住眼界若我
ruò wú wǒ bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若无我，不应住色界乃至眼触为缘所生诸受
ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù yǎn jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù sè
若我若无我；不应住眼界若净若不净，不应住色
jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
界乃至眼触为缘所生诸受若净若不净；不应
zhù yǎn jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi
住眼界若寂静若不寂静，不应住色界乃至眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù yǎn jiè ruò
缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住眼界若
yuǎn lí ruò bú yuǎn lí bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ
远离若不远离，不应住色界乃至眼触为缘所
shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí bù yīng zhù yǎn jiè ruò kōng ruò
生诸受若远离若不远离；不应住眼界若空若
bù kōng bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò
不空，不应住色界乃至眼触为缘所生诸受若
kōng ruò bú kōng bù yīng zhù yǎn jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù
空若不空；不应住眼界若有相若无相，不应住
sè jiè nǎi zhì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
色界乃至眼触为缘所生诸受若有相若无相；
bù yīng zhù yǎn jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì yǎn
不应住眼界若有愿若无愿，不应住色界乃至眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ
触为缘所生诸受若有愿若无愿。何以故？以
yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù ěr jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù shēng jiè
多时，不应住耳界若常若无常，不应住声界、

ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受若常若无

cháng bù yīng zhù ěr jiè ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù shēng jiè nǎi zhì ěr
常；不应住耳界若乐若苦，不应住声界乃至耳

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù ěr jiè ruò wǒ
触为缘所生诸受若乐若苦；不应住耳界若我

ruò wú wǒ bù yīng zhù shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若无我，不应住声界乃至耳触为缘所生诸受

ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù ěr jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù shēng
若我若无我；不应住耳界若净若不净，不应住声

jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
界乃至耳触为缘所生诸受若净若不净；不应

zhù ěr jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù shēng jiè nǎi zhì ěr chù
住耳界若寂静若不寂静，不应住声界乃至耳触

wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù ěr jiè
为缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住耳界

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán
若远离若不远离，不应住声界乃至耳触为缘

suǒ shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù ěr jiè ruò kōng
所生诸受若远离若不远离；不应住耳界若空

ruò bù kōng bù yīng zhù shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若不空，不应住声界乃至耳触为缘所生诸受

ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù ěr jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng
若空若不空；不应住耳界若有相若无相，不应

zhù shēng jiè nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú
住声界乃至耳触为缘所生诸受若有相若无

xiàng bù yīng zhù ěr jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù shēng jiè
相；不应住耳界若有愿若无愿，不应住声界

nǎi zhì ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ
乃至耳触为缘所生诸受若有愿若无愿。何以

gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù bí jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù xiāng jiè
多时，不应住鼻界若常若无常，不应住香界、

bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受若常若无

cháng bù yīngzhù bí jiè ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù xiāng jiè nǎi zhì bí
常；不应住鼻界若乐若苦，不应住香界乃至鼻

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù bí jiè ruò wǒ
触为缘所生诸受若乐若苦；不应住鼻界若我

ruò wú wǒ bù yīngzhù xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若无我，不应住香界乃至鼻触为缘所生诸受

ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù bí jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù xiāng
若我若无我；不应住鼻界若净若不净，不应住香

jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
界乃至鼻触为缘所生诸受若净若不净；不应

zhù bí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù xiāng jiè nǎi zhì bí chù
住鼻界若寂静若不寂静，不应住香界乃至鼻触

wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù bí jiè
为缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住鼻界

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán
若远离若不远离，不应住香界乃至鼻触为缘

suǒ shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù bí jiè ruò kōng
所生诸受若远离若不远离；不应住鼻界若空

ruò bù kōng bù yīngzhù xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若不空，不应住香界乃至鼻触为缘所生诸受

ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù bí jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng
若空若不空；不应住鼻界若有相若无相，不应

zhù xiāng jiè nǎi zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú
住香界乃至鼻触为缘所生诸受若有相若无

xiàng bù yīngzhù bí jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù xiāng jiè nǎi
相；不应住鼻界若有愿若无愿，不应住香界乃

zhì bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù
至鼻触为缘所生诸受若有愿若无愿。何以故？

yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù shé jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù wèi jiè
多时，不应住舌界若常若无常，不应住味界、

shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú
舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受若常若无

cháng bù yīngzhù shé jiè ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé
常；不应住舌界若乐若苦，不应住味界乃至舌

chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù shé jiè ruò wǒ
触为缘所生诸受若乐若苦；不应住舌界若我

ruò wú wǒ bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
若无我，不应住味界乃至舌触为缘所生诸受

ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù shé jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù wèi
若我若无我；不应住舌界若净若不净，不应住味

jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
界乃至舌触为缘所生诸受若净若不净；不应

zhù shé jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé chù wéi
住舌界若寂静若不寂静，不应住味界乃至舌触为

yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù shé jiè ruò
缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住舌界若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ
远离若不远离，不应住味界乃至舌触为缘所

shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù shé jiè ruò kōng ruò
生诸受若远离若不远离；不应住舌界若空若

bù kōng bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò
不空，不应住味界乃至舌触为缘所生诸受若

kōng ruò bù kōng bù yīngzhù shé jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù
空若不空；不应住舌界若有相若无相，不应住

wèi jiè nǎi zhì shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
味界乃至舌触为缘所生诸受若有相若无相；

bù yīngzhù shé jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù wèi jiè nǎi zhì shé
不应住舌界若有愿若无愿，不应住味界乃至舌

chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ
触为缘所生诸受若有愿若无愿。何以故？以

yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhùshēn jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù chù jiè
多时，不应住身界若常若无常，不应住触界、
shēn shí jiè jí shēnchù shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò cháng ruò
身识界及身触、身触为缘所生诸受若常若
wú cháng bù yīngzhùshēn jiè ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì
无常；不应住身界若乐若苦，不应住触界乃至
shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò lè ruò kǔ bù yīngzhùshēn jiè ruò
身触为缘所生诸受若乐若苦；不应住身界若
wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū
我若无我，不应住触界乃至身触为缘所生诸
shòuruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhùshēn jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù
受若我若无我；不应住身界若净若不净，不应住
chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò jìng ruò bú jìng bù
触界乃至身触为缘所生诸受若净若不净；不
yīngzhùshēn jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì shēn
应住身界若寂静若不寂静，不应住触界乃至身
chù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhùshēn
触为缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住身
jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì shēnchù wéi
界若远离若不远离，不应住触界乃至身触为
yuánsuǒ shēngzhū shòuruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhùshēn jiè ruò
缘所生诸受若远离若不远离；不应住身界若
kōng ruò bù kōng bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū
空若不空，不应住触界乃至身触为缘所生诸
shòuruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhùshēn jiè ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng
受若空若不空；不应住身界若有相若无相，
bù yīngzhù chù jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò yǒuxiàng
不应住触界乃至身触为缘所生诸受若有相
ruò wú xiàng bù yīngzhùshēn jiè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù chù
若无相；不应住身界若有愿若无愿，不应住触
jiè nǎi zhì shēnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòuruò yǒuyuàn ruò wú yuàn hé
界乃至身触为缘所生诸受若有愿若无愿。何
yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù yì jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù fǎ jiè
多时，不应住意义界若常若无常，不应住法界、

yì shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú
意识界及意触、意触为缘所生诸受若常若无
cháng bù yīng zhù yì jiè ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì
常；不应住意界若乐若苦，不应住法界乃至意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù yì jiè ruò wǒ
触为缘所生诸受若乐若苦；不应住意界若我
ruò wú wǒ bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
若无我，不应住法界乃至意触为缘所生诸受
ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù yì jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù fǎ
若我若无我；不应住意界若净若不净，不应住法
jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
界乃至意触为缘所生诸受若净若不净；不应
zhù yì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi
住意界若寂静若不寂静，不应住法界乃至意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù yì jiè ruò
缘所生诸受若寂静若不寂静；不应住意界若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
远离若不远离，不应住法界乃至意触为缘所
shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù yì jiè ruò kōng ruò
生诸受若远离若不远离；不应住意界若空若
bù kōng bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò
不空，不应住法界乃至意触为缘所生诸受若
kōng ruò bù kōng bù yīng zhù yì jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù
空若不空；不应住意界若有相若无相，不应住
fǎ jiè nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
法界乃至意触为缘所生诸受若有相若无相；
bù yīng zhù yì jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì yì
不应住意界若有愿若无愿，不应住法界乃至意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ
触为缘所生诸受若有愿若无愿。何以故？以
yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù dì jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù shuǐ huǒ
多时，不应住地界若常若无常，不应住水、火、
fēng kōng shí jiè ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù dì jiè ruò lè
风、空、识界若常若无常；不应住地界若乐

ruò kǔ bù yīngzhùshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò lè ruò kǔ
若苦，不应住水、火、风、空、识界若乐若苦；
bù yīngzhù dì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhùshuǐ huǒ fēng kōng
不应住地界若我若无我，不应住水、火、风、空、
shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù dì jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
识界若我若无我；不应住地界若净若不净，不应
zhùshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù dì
住水、火、风、空、识界若净若不净；不应住地
jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhùshuǐ huǒ fēng kōng shí
界若寂静若不寂静，不应住水、火、风、空、识
jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù dì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
界若寂静若不寂静；不应住地界若远离若不远
lí bù yīngzhùshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù
离，不应住水、火、风、空、识界若远离若不
yuǎn lí bù yīngzhù dì jiè ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhùshuǐ huǒ
远离；不应住地界若空若不空，不应住水、火、
fēng kōng shí jiè ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù dì jiè ruò yǒuxiàng
风、空、识界若空若不空；不应住地界若有相
ruò wú xiàng bù yīngzhùshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò yǒuxiàng
若无相，不应住水、火、风、空、识界若有相
ruò wú xiàng bù yīngzhù dì jiè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhùshuǐ
若无相；不应住地界若有愿若无愿，不应住水、
huǒ fēng kōng shí jiè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ
火、风、空、识界若有愿若无愿。何以故？以
yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà
有所得为方便故。“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨
xíng bō rě bō luó mì duō shí bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò cháng ruò wú
行般若波罗蜜多时，不应住苦圣谛若常若无
cháng bù yīngzhù jí miè dào shèng dì ruò cháng ruò wú cháng
常，不应住集、灭、道圣谛若常若无常；
bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù jí miè dào shèng
不应住苦圣谛若乐若苦，不应住集、灭、道圣
dì ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù
谛若乐若苦；不应住苦圣谛若我若无我，不应住
jí miè dào shèng dì ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò
集、灭、道圣谛若我若无我；不应住苦圣谛若
jìng ruò bú jìng bù yīngzhù jí miè dào shèng dì ruò jìng ruò bú jìng
净若不净，不应住集、灭、道圣谛若净若不净；

bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù jí miè
不应住苦 圣 谛若寂静若不寂静，不应住集、灭、
dào shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò yuǎn
道 圣 谛若寂静若不寂静；不应住苦 圣 谛若远
lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù jí miè dào shèng dì ruò yuǎn lí ruò
离若不远离，不应住集、灭、道 圣 谛若远离若
bù yuǎn lí bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù jí
不远离；不应住苦 圣 谛若空若不空，不应住集、
miè dào shèng dì ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò yǒu
灭、道 圣 谛若空若不空；不应住苦 圣 谛若有
xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù jí miè dào shèng dì ruò yǒu xiàng ruò
相若无相，不应住集、灭、道 圣 谛若有相若
wú xiàng bù yīngzhù kǔ shèng dì ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù
无相；不应住苦 圣 谛若有愿若无愿，不应住
jí miè dào shèng dì ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu
集、灭、道 圣 谛若有愿若无愿。何以故？以有
suǒ dé wéi fāng biàn gù
所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù wú míng ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù xíng
多时，不应住无明若常若无常，不应住行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù wú míng ruò
老死愁叹苦忧恼若常若无常；不应住无明若
lè ruò kǔ bù yīngzhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo ruò lè ruò
乐若苦，不应住行乃至老死愁叹苦忧恼若乐若
kǔ bù yīngzhù wú míng ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ
苦；不应住无明若我若无我，不应住行乃至老死
chóu tàn kǔ yōunǎo ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù wú míng ruò jìng ruò bú
愁叹苦忧恼若我若无我；不应住无明若净若不
jìng bù yīngzhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo ruò jìng ruò bú jìng
净，不应住行乃至老死愁叹苦忧恼若净若不净；
bù yīngzhù wú míng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù xíng nǎi zhì lǎo
不应住无明若寂静若不寂静，不应住行乃至老
sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù wú míng ruò
死愁叹苦忧恼若寂静若不寂静；不应住无明若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu
远离若不远离，不应住行乃至老死愁叹苦忧
nǎo ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù wú míng ruò kōng ruò bù kōng
恼若远离若不远离；不应住无明若空若不空，
bù yīng zhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò kōng ruò bù kōng bù
不应住行乃至老死愁叹苦忧恼若空若不空；不
yīng zhù wú míng ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ
应住无明若有相若无相，不应住行乃至老死
chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù wú míng ruò yǒu
愁叹苦忧恼若有相若无相；不应住无明若有
yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò
愿若无愿，不应住行乃至老死愁叹苦忧恼若
yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù nèi kōng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù wài kōng
多时，不应住内空若常若无常，不应住外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为为、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ruò cháng ruò wú
空、无性空、自性空、无性自性空若常若无
cháng bù yīng zhù nèi kōng ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù wài kōng nǎi zhì wú
常；不应住内空若乐若苦，不应住外空乃至无
xìng zì xìng kōng ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù nèi kōng ruò wǒ ruò wú wǒ bù
性自性空若乐若苦；不应住内空若我若无我，不
yīng zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù
应住外空乃至无性自性空若我若无我；不应住
nèi kōng ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
内空若净若不净，不应住外空乃至无性自性空
ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù nèi kōng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng
若净若不净；不应住内空若寂静若不寂静，不应
zhù wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng
住外空乃至无性自性空若寂静若不寂静；不应

zhù nèi kōng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù wàikōng nǎi zhì wú
住内空若远离若不远离，不应住外空乃至无
xìng zì xìng kōng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù nèi kōng ruò kōng
性自性空若远离若不远离；不应住内空若空
ruò bù kōng bù yīng zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò kōng ruò bù
若不空，不应住外空乃至无性自性空若空若不
kōng bù yīng zhù nèi kōng ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù wàikōng nǎi
空；不应住内空若有相若无相，不应住外空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù nèi kōng ruò
至无性自性空若有相若无相；不应住内空若
yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò
有愿若无愿，不应住外空乃至无性自性空若
yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù zhēn rú ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù fǎ jiè
多时，不应住真如若常若无常，不应住法界、
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò cháng
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界若常
ruò wú cháng bù yīng zhù zhēn rú ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù fǎ jiè nǎi
若无常；不应住真如若乐若苦，不应住法界乃
zhì bù sī yì jiè ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù zhēn rú ruò wǒ ruò wú wǒ
至不思議界若乐若苦；不应住真如若我若无我，
bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù
不应住法界乃至不思議界若我若无我；不应住
zhēn rú ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò
真如若净若不净，不应住法界乃至不思議界若
jìng ruò bú jìng bù yīng zhù zhēn rú ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù
净若不净；不应住真如若寂静若不寂静，不应住
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù zhēn
法界乃至不思議界若寂静若不寂静；不应住真
rú ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
如若远离若不远离，不应住法界乃至不思議界
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù zhēn rú ruò kōng ruò bù kōng bù
若远离若不远离；不应住真如若空若不空，不

yīngzhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù zhēn
应住法界乃至不_思议界若空若不空；不应住真

rú ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò
如若有相若无相，不应住法界乃至不_思议界若

yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù zhēn rú ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù
有相若无相；不应住真如有愿若无愿，不

yīngzhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù
应住法界乃至不_思议界若有愿若无愿。何以故？

yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，_{憍尸迦}，_{菩萨摩訶萨}行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng bù yīng
多时，不应住布施波罗蜜多若常若无常，不应

zhù jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò cháng
住净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多若常

ruò wú cháng bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ bù yīng
若无常；不应住布施波罗蜜多若乐若苦，不应

zhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù bù shī
住净戒乃至般若波罗蜜多若乐若苦；不应住布施

bō luó mì duō ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
波罗蜜多若我若无我，不应住净戒乃至般若波罗

mì duō ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō ruò jìng ruò
蜜多若我若无我；不应住布施波罗蜜多若净若

bú jìng bù yīngzhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò jìng ruò bú jìng
不净，不应住净戒乃至般若波罗蜜多若净若不净；

bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù
不应住布施波罗蜜多若寂静若不寂静，不应住

jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù
净戒乃至般若波罗蜜多若寂静若不寂静；不应住

bù shī bō luó mì duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù jìng jiè nǎi
布施波罗蜜多若远离若不远离，不应住净戒乃

zhì bō rě bō luó mì duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù bù shī
至般若波罗蜜多若远离若不远离；不应住布施

bō luó mì duō ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō
波罗蜜多若空若不空，不应住净戒乃至般若波

luó mì duō ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù bù shī bō luó mì duō ruò yǒu
罗蜜多若空若不空；不应住布施波罗蜜多若有

xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò yǒu
相若无相，不应住净戒乃至般若波罗蜜多若有
xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù bù shī bō luó mì duō ruò yǒu yuàn ruò wú
相若无相；不应住布施波罗蜜多若有愿若无
yuàn bù yīng zhù jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò yǒu yuàn ruò wú
愿，不应住净戒乃至般若波罗蜜多若有愿若无
yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù sì wú
多时，不应住四静虑若常若无常，不应住四无
liàng sì wú sè dìng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò
量、四无色定若常若无常；不应住四静虑若
lè ruò kǔ bù yīng zhù sì wú liàng sì wú sè dìng ruò lè ruò kǔ bù
乐若苦，不应住四无量、四无色定若乐若苦；不
yīng zhù sì jìng lǜ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù sì wú liàng sì wú sè
应住四静虑若我若无我，不应住四无量、四无色
dìng ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
定若我若无我；不应住四静虑若净若不净，不应
zhù sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù sì jìng lǜ
住四无量、四无色定若净若不净；不应住四静虑
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jì
若寂静若不寂静，不应住四无量、四无色定若寂
jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
静若不寂静；不应住四静虑若远离若不远离，
bù yīng zhù sì wú liàng sì wú sè dìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
不应住四无量、四无色定若远离若不远离；不
yīng zhù sì jìng lǜ ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù sì wú liàng sì wú
应住四静虑若空若不空，不应住四无量、四无
sè dìng ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò yǒu xiàng ruò wú
色定若空若不空；不应住四静虑若有相若无
xiàng bù yīng zhù sì wú liàng sì wú sè dìng ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
相，不应住四无量、四无色定若有相若无相；
bù yīng zhù sì jìng lǜ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù sì wú liàng
不应住四静虑若有愿若无愿，不应住四无量、
sì wú sè dìng ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
四无色定若有愿若无愿。何以故？以有所得为

fāngbiàn gù
方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù bā jiě tuō ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù bā
多时，不应住八解脱若常若无常，不应住八
shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò cháng ruò wú cháng bù yīng
胜处、九次第定、十遍处若常若无常；不应
zhù bā jiě tuō ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
住八解脱若乐若苦，不应住八胜处、九次第定、
shí biànchù ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù bā jiě tuō ruò wǒ ruò wú wǒ bù
十遍处若乐若苦；不应住八解脱若我若无我，不
yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò wǒ ruò wú wǒ
应住八胜处、九次第定、十遍处若我若无我；
bù yīngzhù bā jiě tuō ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì
不应住八解脱若净若不净，不应住八胜处、九次
dì dìng shí biànchù ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù bā jiě tuō ruò jì jìng
第定、十遍处若净若不净；不应住八解脱若寂静
ruò bú jì jìng bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
若不寂静，不应住八胜处、九次第定、十遍处
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù bā jiě tuō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
若寂静若不寂静；不应住八解脱若远离若不远
lí bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò yuǎn lí
离，不应住八胜处、九次第定、十遍处若远离
ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù bā jiě tuō ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù
若不远离；不应住八解脱若空若不空，不应住
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò kōng ruò bù kōng bù yīng
八胜处、九次第定、十遍处若空若不空；不应
zhù bā jiě tuō ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì
住八解脱若有相若无相，不应住八胜处、九次
dì dìng shí biànchù ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù bā jiě tuō ruò
第定、十遍处若有相若无相；不应住八解脱若
yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biàn
有愿若无愿，不应住八胜处、九次第定、十遍
chù ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
处若有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù sì niànzhù ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù sì
多时，不应住四念住若常若无常，不应住四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù sì niànzhù ruò lè ruò kǔ
道支若常若无常；不应住四念住若乐若苦，
bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò lè ruò kǔ bù yīng
不应住四正断乃至八圣道支若乐若苦；不应
zhù sì niànzhù ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā
住四念住若我若无我，不应住四正断乃至八
shèngdào zhī ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù sì niànzhù ruò jìng ruò bú jìng
圣道支若我若无我；不应住四念住若净若不净，
bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò jìng ruò bú jìng bù
不应住四正断乃至八圣道支若净若不净；不
yīngzhù sì niànzhù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù sì zhèngduàn
应住四念住若寂静若不寂静，不应住四正断
nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù sì niànzhù
乃至八圣道支若寂静若不寂静；不应住四念住
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèng
若远离若不远离，不应住四正断乃至八圣
dào zhī ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù sì niànzhù ruò kōng ruò
道支若远离若不远离；不应住四念住若空若
bù kōng bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò kōng ruò
不空，不应住四正断乃至八圣道支若空若
bù kōng bù yīngzhù sì niànzhù ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù sì
不空；不应住四念住若有相若无相，不应住四
zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù
正断乃至八圣道支若有相若无相；不应住
sì niànzhù ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù sì zhèngduàn nǎi zhì bā
四念住若有愿若无愿，不应住四正断乃至八
shèngdào zhī ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
圣道支若有愿若无愿。何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù kōng jiě tuō mén ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù
多时，不应住空解脱门若常若无常，不应住

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù kōng jiě
无相、无愿解脱门若常若无常；不应住空解
tuō mén ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò lè
解脱门若乐若苦，不应住无相、无愿解脱门若乐
ruò kǔ bù yīng zhù kōng jiě tuō mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù wú
若苦；不应住空解脱门若我若无我，不应住无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù kōng jiě tuō mén
相、无愿解脱门若我若无我；不应住空解脱门
ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jìng ruò
若净若不净，不应住无相、无愿解脱门若净若
bú jìng bù yīng zhù kōng jiě tuō mén ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù
不净；不应住空解脱门若寂静若不寂静，不应住
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù kōng
无相、无愿解脱门若寂静若不寂静；不应住空
jiě tuō mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù wú xiàng wú yuàn jiě
解脱门若远离若不远离，不应住无相、无愿解
tuō mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù kōng jiě tuō mén ruò kōng
解脱门若远离若不远离；不应住空解脱门若空
ruò bù kōng bù yīng zhù wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò kōng ruò bù
若不空，不应住无相、无愿解脱门若空若不
kōng bù yīng zhù kōng jiě tuō mén ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù wú
空；不应住空解脱门若有相若无相，不应住无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù kōng jiě
相、无愿解脱门若有相若无相；不应住空解
tuō mén ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù wú xiàng wú yuàn jiě tuō
解脱门若有愿若无愿，不应住无相、无愿解脱
mén ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn
门若有愿若无愿。何以故？以有所得为方便
gù
故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīng zhù wǔ yǎn ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù liù shén
多时，不应住五眼若常若无常，不应住六神
tōng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù wǔ yǎn ruò lè ruò kǔ bù yīng
通若常若无常；不应住五眼若乐若苦，不应
zhù liù shén tōng ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù wǔ yǎn ruò wǒ ruò wú wǒ bù
住六神通若乐若苦；不应住五眼若我若无我，不

yīngzhù liù shéntōngruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù wǔ yǎn ruò jìng ruò bú
应住六神通若我若无我；不应住五眼若净若不
jìng bù yīngzhù liù shéntōngruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù wǔ yǎn ruò jì
净，不应住六神通若净若不净；不应住五眼若寂
jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù liù shéntōngruò jì jìng ruò bú jì jìng bù
静若不寂静，不应住六神通若寂静若不寂静；不
yīngzhù wǔ yǎn ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù liù shéntōngruò
应住五眼若远离若不远离，不应住六神通若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù wǔ yǎn ruò kōng ruò bù kōng bù yīng
远离若不远离；不应住五眼若空若不空，不应
zhù liù shéntōngruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù wǔ yǎn ruò yǒuxiàng ruò
住六神通若空若不空；不应住五眼若有相若
wú xiàng bù yīngzhù liù shéntōngruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù wǔ
无相，不应住六神通若有相若无相；不应住五
yǎn ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù liù shéntōngruò yǒuyuàn ruò wú
眼若有愿若无愿，不应住六神通若有愿若无
yuàn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù fó shí lì ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù sì wú
多时，不应住佛十力若常若无常，不应住四无
suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù fó shí lì ruò lè
八佛不共法若常若无常；不应住佛十力若乐
ruò kǔ bù yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò lè
若苦，不应住四无所畏乃至十八佛不共法若乐
ruò kǔ bù yīngzhù fó shí lì ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù sì wú suǒ
若苦；不应住佛十力若我若无我，不应住四无所
wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù fó shí
畏乃至十八佛不共法若我若无我；不应住佛十
lì ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú
力若净若不净，不应住四无所畏乃至十八佛不
gòng fǎ ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù fó shí lì ruò jì jìng ruò bú jì
共法若净若不净；不应住佛十力若寂静若不寂
jìng bù yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò jì jìng
静，不应住四无所畏乃至十八佛不共法若寂静

ruò bù jì jìng bù yīngzhù fó shí lì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
若不寂静；不应住佛十力若远离若不远离，不
yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò yuǎn lí ruò bù
应住四无所畏乃至十八佛不共法若远离若不
yuǎn lí bù yīngzhù fó shí lì ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù sì wú
远离；不应住佛十力若空若不空，不应住四无
suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù fó
所畏乃至十八佛不共法若空若不空；不应住佛
shí lì ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
十力若有相若无相，不应住四无所畏乃至十八
fó bú gòng fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù fó shí lì ruò yǒu
佛不共法若有相若无相；不应住佛十力若有
yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
愿若无愿，不应住四无所畏乃至十八佛不共法
ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
若有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

大般若波罗蜜多经卷第七十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì bā shí
大般若波罗蜜多经卷第八十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn tiān dì pǐn dì èr shí èr zhī sì
初分天帝品第二十二之四

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù
多时，不应住无忘失法若常若无常，不应住
héng zhù shě xìng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò
恒住舍性若常若无常；不应住无忘失法若
lè ruò kǔ bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù wú
乐若苦，不应住恒住舍性若乐若苦；不应住无
wàng shī fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò wǒ ruò wú
忘失法若我若无我，不应住恒住舍性若我若无
wǒ bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù héng zhù
我；不应住无忘失法若净若不净，不应住恒住
shě xìng ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò jì jìng ruò bú
舍性若净若不净；不应住无忘失法若寂静若不
jì jìng bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù
寂静，不应住恒住舍性若寂静若不寂静；不应住
wú wàng shī fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù héng zhù shě xìng
无忘失法若远离若不远离，不应住恒住舍性
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò kōng ruò bù
若远离若不远离；不应住无忘失法若空若不
kōng bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù wú
空，不应住恒住舍性若空若不空；不应住无
wàng shī fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò yǒu
忘失法若有相若无相，不应住恒住舍性若有
xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù wú wàng shī fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn
相若无相；不应住无忘失法若有愿若无愿，
bù yīng zhù héng zhù shě xìng ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu
不应住恒住舍性若有愿若无愿。何以故？以有

suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén ruò cháng ruò wú cháng bù
多时，不应住一切陀罗尼门若常若无常，不
yīngzhù yī qiè sān mó dì mén ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù yī qiè
应住一切三摩地门若常若无常；不应住一切
tuó luó ní mén ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén ruò lè
陀罗尼门若乐若苦，不应住一切三摩地门若乐
ruò kǔ bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù
若苦；不应住一切陀罗尼门若我若无我，不应住
yī qiè sān mó dì mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní
一切三摩地门若我若无我；不应住一切陀罗尼
mén ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén ruò jìng ruò bú
门若净若不净，不应住一切三摩地门若净若不
jìng bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng
净；不应住一切陀罗尼门若寂静若不寂静，不应
zhù yī qiè sān mó dì mén ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yī qiè
住一切三摩地门若寂静若不寂静；不应住一切
tuó luó ní mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yī qiè sān mó dì
陀罗尼门若远离若不远离，不应住一切三摩地
mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén ruò
门若远离若不远离；不应住一切陀罗尼门若
kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén ruò kōng ruò bù kōng
空若不空，不应住一切三摩地门若空若不空；
bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní mén ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù yī
不应住一切陀罗尼门若有相若无相，不应住一
qiè sān mó dì mén ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù yī qiè tuó luó ní
切三摩地门若有相若无相；不应住一切陀罗尼
mén ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén ruò yǒu
门若有愿若无愿，不应住一切三摩地门若有
yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéifāngbiàn gù
愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù yī qiè zhì ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù dào
多时，不应住一切智若常若无常，不应住道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù yī qiè zhì
相智、一切相智若常若无常；不应住一切智
ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò lè ruò kǔ
若乐若苦，不应住道相智、一切相智若乐若苦；
bù yīng zhù yī qiè zhì ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè
不应住一切智若我若无我，不应住道相智、一切
xiàng zhì ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù yī qiè zhì ruò jìng ruò bú jìng bù
相智若我若无我；不应住一切智若净若不净，不
yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù yī
应住道相智、一切相智若净若不净；不应住一
qiè zhì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng
切智若寂静若不寂静，不应住道相智、一切相
zhì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù yī qiè zhì ruò yuǎn lí ruò bù
智若寂静若不寂静；不应住一切智若远离若不
yuǎn lí bù yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yuǎn lí ruò bù
远离，不应住道相智、一切相智若远离若不
yuǎn lí bù yīng zhù yī qiè zhì ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù dào xiàng
远离；不应住一切智若空若不空，不应住道相
zhì yī qiè xiàng zhì ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù yī qiè zhì ruò yǒu
智、一切相智若空若不空；不应住一切智若有
xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yǒu xiàng
相若无相，不应住道相智、一切相智若有相
ruò wú xiàng bù yīng zhù yī qiè zhì ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù
若无相；不应住一切智若有愿若无愿，不应住
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ
道相智、一切相智若有愿若无愿。何以故？以
yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù shēng wén shèng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù
多时，不应住声闻乘若常若无常，不应住
dú jué shèng wú shàng shèng ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù shēng
独觉乘、无上乘若常若无常；不应住声
wén shèng ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù dú jué shèng wú shàng shèng ruò lè
闻乘若乐若苦，不应住独觉乘、无上乘若乐
ruò kǔ bù yīng zhù shēng wén shèng ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù dú jué
若苦；不应住声闻乘若我若无我，不应住独觉

shèng wú shàngshèngruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù shēngwénshèngruò
乘、无上 乘若我若无我；不应住 声闻 乘若
jìng ruò bú jìng bù yīngzhù dú jué shèng wú shàngshèngruò jìng ruò bú
净若不净，不应住独觉 乘、无上 乘若净若不
jìng bù yīngzhù shēngwénshèngruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù dú
净；不应住 声闻 乘若寂静若不寂静，不应住独
jué shèng wú shàngshèngruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù shēngwén
觉 乘、无上 乘若寂静若不寂静；不应住 声闻
shèngruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù dú jué shèng wú shàng
乘若远离若不远离，不应住独觉 乘、无上
shèngruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù shēngwénshèngruò kōngruò
乘若远离若不远离；不应住 声闻 乘若空若
bù kōng bù yīngzhù dú jué shèng wú shàngshèngruò kōngruò bù kōng
不空，不应住独觉 乘、无上 乘若空若不空；
bù yīngzhù shēngwénshèngruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù dú jué
不应住 声闻 乘若有相若无相，不应住独觉
shèng wú shàngshèngruò yǒuxiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù shēngwénshèng
乘、无上 乘若有相若无相；不应住 声闻 乘
ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù dú jué shèng wú shàngshèngruò yǒu
若有愿若无愿，不应住独觉 乘、无上 乘若有
yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù yù liú ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù yī lái
多时，不应住预流若常若无常，不应住一来、
bù huán ā luó hàn ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù yù liú ruò yuè
不还、阿罗汉若常若无常；不应住预流若乐
ruò kǔ bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó hàn ruò lè ruò kǔ bù
若苦，不应住一来、不还、阿罗汉若乐若苦；不
yīngzhù yù liú ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó
应住预流若我若无我，不应住一来、不还、阿罗
hàn ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yù liú ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù
汉若我若无我；不应住预流若净若不净，不应住
yī lái bù huán ā luó hàn ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù yù liú ruò
一来、不还、阿罗汉若净若不净；不应住预流若
jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó hàn ruò jì
寂静若不寂静，不应住一来、不还、阿罗汉若寂

jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yù liú ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
静若不寂静；不应住预流若远离若不远离，不
yīngzhù yī lái bù huán ā luó hàn ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
应住一来、不还、阿罗汉若远离若不远离；不
yīngzhù yù liú ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yī lái bù huán ā
应住预流若空若不空，不应住一来、不还、阿
luó hàn ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yù liú ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
罗汉若空若不空；不应住预流若有相若无相，
bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó hàn ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù
不应住一来、不还、阿罗汉若有相若无相；不
yīngzhù yù liú ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù yī lái bù huán
应住预流若有愿若无愿，不应住一来、不还、
ā luó hàn ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng
阿罗汉若有愿若无愿。何以故？以有所得为方
biàn gù
便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ ruò cháng ruò wú cháng bù
多时，不应住预流向预流果若常若无常，不
yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ bù huán xiàng bù huán guǒ ā luó hàn
应住一来向一来果、不还向不还果、阿罗汉
xiàng ā luó hàn guǒ ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù yù liú xiàng yù
向阿罗汉果若常若无常；不应住预流向预
liú guǒ ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó
流果若乐若苦，不应住一来向一来果乃至阿罗
hàn xiàng ā luó hàn guǒ ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ
汉向阿罗汉果若乐若苦；不应住预流向预流果
ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hàn
若我若无我，不应住一来向一来果乃至阿罗汉
xiàng ā luó hàn guǒ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ
向阿罗汉果若我若无我；不应住预流向预流果
ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hàn
若净若不净，不应住一来向一来果乃至阿罗汉
xiàng ā luó hàn guǒ ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ
向阿罗汉果若净若不净；不应住预流向预流果
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā
若寂静若不寂静，不应住一来向一来果乃至阿

luó hànxiàng ā luó hànguǒ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù yù liú
罗汉向阿罗汉果若寂静若不寂静；不应住预流

xiàng yù liú guǒ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yī lái xiàng yī
向预流果若远离若不远离，不应住一来向一

lái guǒ nǎi zhì ā luó hànxiàng ā luó hànguǒ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
来果乃至阿罗汉向阿罗汉果若远离若不远离；

bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù yī lái
不应住预流向预流果若空若不空，不应住一来

xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hànxiàng ā luó hànguǒ ruò kōng ruò bù kōng
向一来果乃至阿罗汉向阿罗汉果若空若不空；

bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù
不应住预流向预流果若有相若无相，不应住

yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hànxiàng ā luó hànguǒ ruò yǒu xiàng
一来向一来果乃至阿罗汉向阿罗汉果若有相

ruò wú xiàng bù yīngzhù yù liú xiàng yù liú guǒ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn
若无相；不应住预流向预流果若有愿若无愿，

bù yīngzhù yī lái xiàng yī lái guǒ nǎi zhì ā luó hànxiàng ā luó hànguǒ
不应住一来向一来果乃至阿罗汉向阿罗汉果

ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
若有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù dú jué ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù dú jué
多时，不应住独觉若常若无常，不应住独觉

xiàng dú jué guǒ ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù dú jué ruò lè ruò kǔ
向独觉果若常若无常；不应住独觉若乐若苦，

bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué guǒ ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù dú jué ruò
不应住独觉向独觉果若乐若苦；不应住独觉若

wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué guǒ ruò wǒ ruò wú wǒ bù
我若无我，不应住独觉向独觉果若我若无我；不

yīngzhù dú jué ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué guǒ ruò
应住独觉若净若不净，不应住独觉向独觉果若

jìng ruò bú jìng bù yīngzhù dú jué ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù
净若不净；不应住独觉若寂静若不寂静，不应住

dú jué xiàng dú jué guǒ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù dú jué ruò
独觉向独觉果若寂静若不寂静；不应住独觉若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué guǒ ruò yuǎn lí
远离若不远离，不应住独觉向独觉果若远离

ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù dú jué ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù dú
若不远离；不应住独觉若空若不空，不应住独
jué xiàng dú jué guǒ ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù dú jué ruò yǒu xiàng
觉向独觉果若空若不空；不应住独觉若有相
ruò wú xiàng bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué guǒ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
若无相，不应住独觉向独觉果若有相若无相；
bù yīngzhù dú jué ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù dú jué xiàng dú jué
不应住独觉若有愿若无愿，不应住独觉向独觉
guǒ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
果若有愿若无愿。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù pú sà rú lái ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù pú
多时，不应住菩萨如来若常若无常，不应住菩
sà rú lái fǎ ruò cháng ruò wú cháng bù yīngzhù pú sà rú lái ruò lè
萨如来法若常若无常；不应住菩萨如来若乐
ruò kǔ bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù pú sà
若苦，不应住菩萨如来法若乐若苦；不应住菩萨
rú lái ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ
如来若我若无我，不应住菩萨如来法若我若无我；
bù yīngzhù pú sà rú lái ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ
不应住菩萨如来若净若不净，不应住菩萨如来法
ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù pú sà rú lái ruò jì jìng ruò bú jì jìng
若净若不净；不应住菩萨如来若寂静若不寂静，
bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù pú sà
不应住菩萨如来法若寂静若不寂静；不应住菩萨
rú lái ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò yuǎn
如来若远离若不远离，不应住菩萨如来法若远
lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù pú sà rú lái ruò kōng ruò bù kōng bù
离若不远离；不应住菩萨如来若空若不空，不
yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù pú sà rú lái
应住菩萨如来法若空若不空；不应住菩萨如来
ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīngzhù pú sà rú lái fǎ ruò yǒu xiàng ruò
若有相若无相，不应住菩萨如来法若有相若
wú xiàng bù yīngzhù pú sà rú lái ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīngzhù
无相；不应住菩萨如来若有愿若无愿，不应住
pú sà rú lái fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé
菩萨如来法若有愿若无愿。何以故？以有所得

wéifāngbiàn gù
为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò cháng ruò wú cháng
多时，不应住极喜地及极喜地法若常若无常，
bù yīngzhù lí gòu fā guāng yàn huì jí nánshèng xiànrán yuǎn
不应住离垢、发光、焰慧、极难胜、现前、远
xíng bú dòng shàn huì fǎ yún dì jí lí gòu nǎi zhì fǎ yún dì fǎ ruò
行、不动、善慧、法云地及离垢乃至法云地法若
cháng ruò wú cháng bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò lè ruò
常若无常；不应住极喜地及极喜地法若乐若
kǔ bù yīngzhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì jí fǎ yún
苦，不应住离垢地及离垢地法乃至法云地及法云
dì fǎ ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò wǒ ruò
地法若乐若苦；不应住极喜地及极喜地法若我若
wú wǒ bù yīngzhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì jí fǎ
无我，不应住离垢地及离垢地法乃至法云地及法
yún dì fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò
云地法若我若无我；不应住极喜地及极喜地法若
jìng ruò bú jìng bù yīngzhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì
净若不净，不应住离垢地及离垢地法乃至法云地
jí fǎ yún dì fǎ ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì
及法云地法若净若不净；不应住极喜地及极喜地
fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi
法若寂静若不寂静，不应住离垢地及离垢地法乃
zhì fǎ yún dì jí fǎ yún dì fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīngzhù jí
至法云地及法云地法若寂静若不寂静；不应住极
xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù lí gòu
喜地及极喜地法若远离若不远离，不应住离垢
dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì jí fǎ yún dì fǎ ruò yuǎn lí ruò
地及离垢地法乃至法云地及法云地法若远离若
bù yuǎn lí bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò kōng ruò bù kōng
不远离；不应住极喜地及极喜地法若空若不空，
bù yīngzhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì jí fǎ yún dì
不应住离垢地及离垢地法乃至法云地及法云地
fǎ ruò kōng ruò bù kōng bù yīngzhù jí xǐ dì jí jí xǐ dì fǎ ruò yǒu
法若空若不空；不应住极喜地及极喜地法若有

xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù lí gòu dì jí lí gòu dì fǎ nǎi zhì fǎ yún
相若无相，不应住离垢地及离垢地法乃至法云
dì jí fǎ yún dì fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù jí xǐ dì jí
地及法云地法若有相若无相；不应住极喜地及
jí xǐ dì fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù lí gòu dì jí lí gòu
极喜地法若有愿若无愿，不应住离垢地及离垢
dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì jí fǎ yún dì fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn hé
地法乃至法云地及法云地法若有愿若无愿。何
yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜
duō shí bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò cháng ruò wú
多时，不应住异生地及异生地法若常若无
cháng bù yīng zhù zhǒng xìng dì bā jù jiàn bó lí yù yǐ
常，不应住种性、第八、具见、薄、离欲、已
bàn dú jué pú sà rú lái dì jí zhǒng xìng nǎi zhì rú lái dì fǎ
办、独觉、菩萨、如来地及种性乃至如来地法
ruò cháng ruò wú cháng bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò
若常若无常；不应住异生地及异生地法若
lè ruò kǔ bù yīng zhù zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái
乐若苦，不应住种性地及种性地法乃至如来
dì jí rú lái dì fǎ ruò lè ruò kǔ bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng
地及如来地法若乐若苦；不应住异生地及异生
dì fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ
地法若我若无我，不应住种性地及种性地法
nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīng zhù yì
乃至如来地及如来地法若我若无我；不应住异
shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò jìng ruò bú jìng bù yīng zhù zhǒng xìng dì
生地及异生地法若净若不净，不应住种性地
jí zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì fǎ ruò jìng ruò bú jìng ;
及种性地法乃至如来地及如来地法若净若不净；
bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù
不应住异生地及异生地法若寂静若不寂静，不
yīng zhù zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì
应住种性地及种性地法乃至如来地及如来地
fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ
法若寂静若不寂静；不应住异生地及异生地法

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ
若 远 离 若 不 远 离， 不 应 住 种 性 地 及 种 性 地 法
nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng
乃 至 如 来 地 及 如 来 地 法 若 远 离 若 不 远 离； 不 应
zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò kōng ruò bù kōng bù yīng zhù
住 异 生 地 及 异 生 地 法 若 空 若 不 空， 不 应 住
zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì fǎ ruò
种 性 地 及 种 性 地 法 乃 至 如 来 地 及 如 来 地 法 若
kōng ruò bù kōng bù yīng zhù yì shēng dì jí yì shēng dì fǎ ruò yǒu xiàng
空 若 不 空； 不 应 住 异 生 地 及 异 生 地 法 若 有 相
ruò wú xiàng bù yīng zhù zhǒng xìng dì jí zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái
若 无 相， 不 应 住 种 性 地 及 种 性 地 法 乃 至 如 来
dì jí rú lái dì fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù yīng zhù yì shēng dì
地 及 如 来 地 法 若 有 相 若 无 相； 不 应 住 异 生 地
jí yì shēng dì fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn bù yīng zhù zhǒng xìng dì jí
及 异 生 地 法 若 有 愿 若 无 愿， 不 应 住 种 性 地 及
zhǒng xìng dì fǎ nǎi zhì rú lái dì jí rú lái dì fǎ ruò yǒu yuàn ruò wú
种 性 地 法 乃 至 如 来 地 及 如 来 地 法 若 有 愿 若 无
yuàn hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
愿。 何 以 故？ 以 有 所 得 为 方 便 故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“ 复 次， 憍 尸 迦， 菩 萨 摩 诃 萨 行 般 若 波 罗 蜜
duō shí bù yīng zhù yù liú guǒ shì wú wéi xiàng bù yīng zhù yī lái bù
多 时， 不 应 住 预 流 果 是 无 为 相， 不 应 住 一 来、 不
huán ā luó hàn guǒ shì wú wéi xiàng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
还、 阿 罗 汉 果 是 无 为 相。 何 以 故？ 以 有 所 得 为
fāng biàn gù
方 便 故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“ 憍 尸 迦， 菩 萨 摩 诃 萨 行 般 若 波 罗 蜜 多 时，
bù yīng zhù dú jué pú tí shì wú wéi xiàng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé
不 应 住 独 觉 菩 提 是 无 为 相。 何 以 故？ 以 有 所 得
wéi fāng biàn gù
为 方 便 故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“ 憍 尸 迦， 菩 萨 摩 诃 萨 行 般 若 波 罗 蜜 多 时，
bù yīng zhù ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí shì wú wéi xiàng hé yǐ gù
不 应 住 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提 是 无 为 相。 何 以 故？

yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù yù liú shì fú tián bù yīngzhù yī lái bù huán
多时，不应住预流是福田，不应住一来、不还、

ā luó hàn shì fú tián hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
阿罗汉是福田。何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù dú jué shì fú tián hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
不应住独觉是福田。何以故？以有所得为方便

gù
故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù pú sà rú lái yīng zhèngděngjué shì fú tián hé yǐ gù
不应住菩萨、如来、应、正等觉是福田。何以故？

yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù chū dì shūshèng shì bù yīngzhù dì èr dì nǎi zhì
多时，不应住初地殊胜事，不应住第二地乃至

dì shí dì shūshèng shì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
第十地殊胜事。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù chū fā xīn yǐ biànzuo shì niàn wǒ dāng yuán mǎn
多时，不应住初发心已便作是念：‘我当圆满

bù shī bō luó mì duō bù yīngzhù chū fā xīn yǐ biànzuo shì niàn wǒ
布施波罗蜜多。’不应住初发心已便作是念：‘我

dāng yuán mǎn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
当圆满净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
多。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāngyuánmǎn sì jìng lù bù yīngzhù wǒ dāng
不应住：‘我当圆满四静虑。’ 不应住：‘我当
yuánmǎn sì wúliàng sì wú sè dìng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
圆满四无量、四无色定。’ 何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāngyuánmǎn bā jiě tuō bù yīngzhù wǒ dāng
不应住：‘我当圆满八解脱。’ 不应住：‘我当
yuánmǎn bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù hé yǐ gù
圆满八胜处、九次第定、十遍处。’ 何以故？
yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāngyuánmǎn sì niànzhù bù yīngzhù wǒ dāng
不应住：‘我当圆满四念住。’ 不应住：‘我当
yuánmǎn sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué
圆满四正断、四神足、五根、五力、七等觉
zhī bā shèngdào zhī hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
支、八圣道支。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāngyuánmǎnkōng jiě tuōmén bù yīngzhù wǒ
不应住：‘我当圆满空解脱门。’ 不应住：‘我
dāngyuánmǎn wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
当圆满无相、无愿解脱门。’ 何以故？以有所
dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ xiū jiā xíng jì yuánmǎn yǐ dāng rù pú sà zhèngxìng
不应住：‘我修加行既圆满已，当入菩萨正性
lí shēng bù yīngzhù wǒ yǐ dé rù zhèngxìng lí shēng dāngzhù
离生。’ 不应住：‘我已得入正性离生，当住
pú sà bú tuì zhuǎn dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
菩萨不退转地。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù wǒ dāng yuán mǎn pú sà wǔ shéntōng bù yīng zhù
不应住：‘我当圆满菩萨五神通。’ 不应住：

wǒ dāng ¹⁰ yuán mǎn wǔ shéntōng yǐ dāng yóu wú liàng wú shù shì jiè
‘我当¹⁰圆满五神通已，当游无量无数世界，

lǐ jìng zhān yǎng gòng yǎng chéng shì zhū fó shì zūn tīng wén zhèng fǎ rú
礼敬瞻仰供养承事诸佛世尊，听闻正法、如

lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō kāi shì hé yǐ gù yǐ yǒu
理思惟、广为有情宣说开示。’ 何以故？以有

suǒ dé wéi fāng biàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù wǒ dāng yán jìng rú shí fāng fó suǒ jū jìng tǔ bù yīng
不应住：‘我当严净如十方佛所居净土。’ 不应

zhù wǒ dāng chéng shú zhū yǒu qíng lèi lìng dé wú shàng zhèng děng pú
住：‘我当成熟诸有情类，令得无上正等菩

tí huò bō niè pán huò rén tiān lè hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé
提、或般涅槃、或人天乐。’ 何以故？以有所得

wéi fāng biàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù wǒ dāng wǎng yì wú liàng wú shù zhū fó guó tǔ gòng yǎng
不应住：‘我当往诣无量无数诸佛国土，供养

gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn fù yǐ wú biān huā xiāng yīng
恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，复以无边花香、瓔

luò bǎo chuáng fān gài yī fú wò jù yǐn shí dēng míng
珞、宝幢、幡盖、衣服、卧具、饮食、灯明，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō shù tiān zhū jī yuè jí wú liàng zhǒng shàng miào
百千俱胝那庾多数天诸伎乐及无量种上妙

zhēn cái ér wéi gòng yǎng bù yīng zhù wǒ dāng ān lì wú liàng wú shù
珍财而为供养。’ 不应住：‘我当安立无量无数

wú biān yǒu qíng lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn
无边有情，令于无上正等菩提得不退转。’

¹⁰ 大正藏：得；永乐北藏及龙藏：当

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn qīng jìng ròu yǎn bù yīngzhù wǒ
不应住：‘我当成办清净肉眼。’不应住：‘我

dāng chéng bàn qīng jìng tiānyǎn huì yǎn fǎ yǎn jiū jìng fó yǎn
当成办清净天眼、慧眼、法眼、究竟佛眼。’

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn jiū jìng yuán mǎn shén jìng zhì tōng bù
不应住：‘我当成办究竟圆满神境智通。’不

yīngzhù wǒ dāng chéng bàn jiū jìng yuán mǎn tiānyǎn tiān ěr tā xīn
应住：‘我当成办究竟圆满天眼、天耳、他心、

sù zhù lòu jìn zhì tōng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
宿住、漏尽智通。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn fó shí lì bù yīngzhù wǒ dāng
不应住：‘我当成办佛十力。’不应住：‘我当

chéng bàn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
成办四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、

dà shě shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāng
大舍、十八佛不共法。’何以故？以有所得为方

biàn gù
便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn wú wàng shī fǎ bù yīngzhù wǒ
不应住：‘我当成办无忘失法。’不应住：‘我

dāng chéng bàn héng zhù shě xìng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāng
当成办恒住舍性。’何以故？以有所得为方

biàn gù
便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn yī qiè zhì bù yīngzhù wǒ dāng
不应住：‘我当 成 办一切智。’ 不应住：‘我当
chéng bàn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé
成 办道相智、一切相智。’ 何以故？以有所得
wéi fāng biàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn yī qiè tuó luó ní mén yú wú liàng wú
不应住：‘我当 成 办一切陀罗尼门，于无量无
biān suǒ zuò shì yè zǒng chí zì zài bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn yī
边所作事业总持自在。’ 不应住：‘我当 成 办一
qiè sān mó dì mén yú wú liàng wú biān děng chí chā bié yóu xì zì zài
切三摩地门，于无量无边 等持差别游戏自在。’

hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
何以故？以有所得为方 便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn sān shí èr xiàng suǒ zhuāng yán shēn lìng
不应住：‘我当 成 办三十二相所 庄 严身，令
zhū yǒu qíng jiàn zhě huān xǐ bù yīngzhù wǒ dāng chéng bàn bā shí
诸有情见者欢喜。’ 不应住：‘我当 成 办八十
suí hǎo suǒ zhuāng yán shēn lìng zhū yǒu qíng guān wú yàn juàn¹¹ hé yǐ
随好所 庄 严身，令诸有情观无厌倦¹¹。’ 何以

gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
故？以有所得为方 便故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù cǐ shì suí xìn xíng zhě cǐ shì suí fǎ xíng zhě
多时，不应住：‘此是随信行者，此是随法行者，

cǐ shì dì bā bǔ tè qié luó bù yīngzhù cǐ shì yù liú guǒ cǐ
此是第八补特伽罗。’ 不应住：‘此是预流果，此

shì jí qī fǎn yǒu bù yīngzhù cǐ shì jiā jiā cǐ shì yī jiān
是极七返有。’ 不应住：‘此是家家，此是一间。’

bù yīngzhù cǐ shì qí shǒu bǔ tè qié luó nǎi zhì shòu jìn fán nǎo fāng
不应住：‘此是齐首补特伽罗，乃至寿尽烦恼方

¹¹ 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

jìn bù yīngzhù cǐ shì yù liú dìng bú duò fǎ cǐ shì zhōngjiān
尽。’ 不应住：‘此是预流定不堕法，此是中间

bō niè pán fǎ bù yīngzhù cǐ shì yī lái xiàng cǐ shì yī lái guǒ
般涅槃法。’ 不应住：‘此是一来向，此是一来果，

yī lái cǐ jiān dé jìn kǔ jì bù yīngzhù cǐ shì bù huánxiàng
一来此间得尽苦际。’ 不应住：‘此是不还向，

cǐ shì bù huánguǒ wǎng bǐ fāng dé bō niè pánzhě bù yīngzhù
此是不还果，往彼方得般涅槃者。’ 不应住：

cǐ shì ā luó hànxiàng cǐ shì ā luó hàn guǒ xiàn zài bì rù wú yú
‘此是阿罗汉向，此是阿罗汉果，现在必入无余

niè pán bù yīngzhù cǐ shì dú jué xiàng cǐ shì dú jué guǒ xiàn
涅槃。’ 不应住：‘此是独觉向，此是独觉果，现

zài bì rù wú yú niè pán bù yīngzhù cǐ shì chāoshēngwén dú
在必入无余涅槃。’ 不应住：‘此是超声闻、独

jué dì zhù pú sà dì zhě hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
觉地，住菩萨地者。’ 何以故？以有所得为方便

gù
故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīngzhù wǒ dāng jù zú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
多时，不应住：‘我当具足一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì jué yī qiè fǎ yī qiè xiàng yǐ yǒng duàn yī qiè xiāng xù
切相智，觉一切法一切相已，永断一切相续

fán nǎo jí zhū xí qì bù yīngzhù wǒ dāng zhèng dé ā nòu duō luó
烦恼及诸习气。’ 不应住：‘我当证得阿耨多罗

sān miǎo sān pú tí zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì dù tuō wú liàng wú
三藐三菩提，转妙法轮作诸佛事，度脱无量无

shù yǒu qíng lìng dé niè pán bì jìng ān lè hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
数有情，令得涅槃毕竟安乐。’ 何以故？以有所

dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng shàn xiū sì shén zú yǐ ān zhù rú shì shū shèng
不应住：‘我当善修四神足已，安住如是殊胜

děng chí yóu cǐ děng chí zēng shàng shì lì lìng wǒ shòu mìng rú jìng qié
等持，由此等持增上势力，令我寿命如殒伽

shā dà jié ér zhù bù yīngzhù wǒ dānghuò dé shòuliàng wú biān
沙大劫而住。’ 不应住：‘我当获得寿量无边。’

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāngchéng jiù zuì shèngyuánmǎnsān shí èr zhǒng dà
不应住：‘我当成就最胜圆满三十二种大

shì fū xiàng shì yī yī xiàngbǎi fú zhuāngyán bù yīngzhù wǒ
士夫相，是一一相百福庄严。’ 不应住：‘我

dāngchéng jiù zuì shèngyuánmǎn bā shí suí hǎo yī yī hǎozhōngyǒu wú
当成就最胜圆满八十随好，一一好中有无

shùliàng xī yǒushèng shì ér wéizhuāngyán hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
数量希有胜事而为庄严。’ 何以故？以有所

dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng ān zhù yī yánjìng tǔ qí tǔ kuānguǎng yú shí
不应住：‘我当安住一严净土，其土宽广于十

fāngmiàn rú jìng qié shā shì jiè zhī liàng bù yīngzhù wǒ dāng ān zuò
方面如殑伽沙世界之量。’ 不应住：‘我当安坐

yī jīn gāngzuò qí zuòguǎng dà liàngděngsānqiān dà qiān fó tǔ hé
一金刚座，其座广大量等三千大千佛土。’ 何

yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù wǒ dāng yī zhǐ dà pú tí shù qí shùgāoguǎngzhòngbǎo
不应住：‘我当依止大菩提树，其树高广众宝

zhuāngyán suǒ chūmiào xiāng yǒuqíngwénzhě tān chēn chī děng
庄严，所出妙香，有情闻者贪、瞋、痴等

xīn jí jiē chú wú liàng wú biānshēnbìng yì yù bù yīngzhù yǒu
心疾皆除，无量无边身病亦愈。’ 不应住：‘有

qíngwén cǐ pú tí shùxiāng lí zhū shēngwén dú jué zuò yì bì dé
情闻此菩提树香，离诸声闻、独觉作意，必得

wú shàngzhèngděng pú tí hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
无上正等菩提。’ 何以故？以有所得为方便

gù
故。

fù cì jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜

duō shí bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú sè míng
多时，不应住：‘愿我当得净佛土中无色名

shēng wú shòu xiǎng xíng shí míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu
声，无受、想、行、识名声。’何以故？以有

suǒ dé wéi fāng biàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yǎn chù míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无眼处名声，无

ěr bí shé shēn yì chù míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ
耳、鼻、舌、身、意处名声。’何以故？以有所

dé wéi fāng biàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú sè chù míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无色处名声，无

shēng xiāng wèi chù fǎ chù míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu
声、香、味、触、法处名声。’何以故？以有

suǒ dé wéi fāng biàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yǎn jiè míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无眼界名声，无

sè jiè yǎn shí jiè jí yǎn chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu míng
色界、眼识界及眼触、眼触为缘所生诸受名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú ěr jiè míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无耳界名声，无

shēng jiè ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu míng
声界、耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú bí jiè míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无鼻界名声，无

xiāng jiè bí shí jiè jí bí chù bí chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu míng
香界、鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú shé jiè míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无舌界名声，无

wèi jiè shé shí jiè jí shé chù shé chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu míng
味界、舌识界及舌触、舌触为缘所生诸受名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú shēn jiè míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无身界名声，

wú chù jiè shēn shí jiè jí shēn chù shēn chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
无触界、身识界及身触、身触为缘所生诸受

míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
名声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yì jiè míng shēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无意界名声，无

fǎ jiè yì shí jiè jí yì chù yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu míng
法界、意识界及意触、意触为缘所生诸受名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú dì jiè míngshēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无地界名声，无
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒu
水、火、风、空、识界名声。’何以故？以有
suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú kǔ shèng dì míngshēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无苦圣谛名声，
wú jí miè dào shèng dì míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé
无集、灭、道圣谛名声。’何以故？以有所得
wéifāngbiàn gù
为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú wú míng míngshēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无无明名声，
wú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
无行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ
生、老死愁叹苦忧恼名声。’何以故？以有所
dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú nèi kōng míngshēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无内空名声，
wú wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu
无外空、内外空、空空、大空、胜义空、有
wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn
为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变
yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
异空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng míng
不可得空、无性空、自性空、无性自性空名
shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéifāngbiàn gù
声。’何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú zhēn rú míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无真如名 声，

wú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
无法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、

lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思议

jiè míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
界名 声。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú bù shī bō luó mì duō
不应住：‘愿我当得净佛土中无布施波罗蜜多

míng shēng wú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
名 声，无净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗

mì duō míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
蜜多名 声。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú sì jìng lù míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无四静虑名 声，

wú sì wú liàng sì wú sè dìng míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ
无四无量、四无色定名 声。’ 何以故？以有所

dé wéi fāng biàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú bā jiě tuō míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无八解脱名 声，

wú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù míng shēng hé yǐ gù
无八胜处、九次第定、十遍处名 声。’ 何以故？

yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú sì niàn zhù míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无四念住名 声，

wú sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī
无四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèngdào zhī míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn
八圣道支名 声。’ 何以故？以有所得为方便
gù
故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú kōng jiě tuō mén míng
不应住：‘愿我当得净佛土中无空解脱门名
shēng wú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén míngshēng hé yǐ gù
声， 无无相、无愿解脱门名 声。’ 何以故？
yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú wǔ yǎn míngshēng wú
不应住：‘愿我当得净佛土中无五眼名 声， 无
liù shéntōng míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
六神通名 声。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú fó shí lì míngshēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无佛十力名 声，
wú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà
无四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大
shě shí bā fó bú gòng fǎ míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
舍、十八佛不共法名 声。’ 何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦， 菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú wú wàng shī fǎ míng
不应住：‘愿我当得净佛土中无无忘失法名
shēng wú héngzhù shě xìng míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéi
声， 无恒住舍性名 声。’ 何以故？以有所得为
fāngbiàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yī qiè tuó luó ní mén
不应住：‘愿我当得净佛土中无一切陀罗尼门

míng shēng wú yī qiè sān mó dì mén míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu
名声，无一切三摩地门名声。’何以故？以有

suǒ dé wéi fāng biàn gù
所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yī qiè zhì míng shēng
不应住：‘愿我当得净佛土中无一切智名声，

wú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ
无道相智、一切相智名声。’何以故？以有所

dé wéi fāng biàn gù
得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú shēng wén shèng míng
不应住：‘愿我当得净佛土中无声闻乘名

shēng wú dú jué shèng wú shàng shèng míng shēng hé yǐ gù yǐ
声，无独觉乘、无上乘名声。’何以故？以

yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yù liú jí yù liú
不应住：‘愿我当得净佛土中无预流及预流

xiàng guǒ míng shēng wú yī lái bù huán ā luó hàn jí yī lái bù
向果名声，无一来、不还、阿罗汉及一来、不

huán ā luó hàn xiàng guǒ míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
还、阿罗汉向果名声。’何以故？以有所得为

fāng biàn gù
方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“**憍尸迦，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，**

bù yīng zhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú dú jué jí dú jué pú
不应住：‘愿我当得净佛土中无独觉及独觉菩

tí míngshēng wú pú sà rú lái jí pú sà rú lái fǎ míngshēng
提名声，无菩萨、如来及菩萨、如来法名 声。’

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú jí xǐ dì jí fǎ míng
不应住：‘愿我当得净佛土中无极喜地及法名

shēng wú lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì
声，无离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、

xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì jí
现前地、远行地、不动地、善慧地、法云地及

fǎ míngshēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
法名 声。’ 何以故？以有所得为方便故。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
“憍尸迦，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，

bù yīngzhù yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ zhōng wú yì shēng dì jí fǎ
不应住：‘愿我当得净佛土中无异生地及法

míngshēng wú zhǒngxìng dì dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí
名声，无种性地、第八地、具见地、薄地、离

yù dì yǐ bàn dì dú jué dì pú sà dì rú lái dì jí fǎ míng
欲地、已办地、独觉地、菩萨地、如来地及法名

shēng hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù suǒ yǐ zhě hé
声。’ 何以故？以有所得为方便故。所以者何？

yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué dé ā nòuduōluó sānmiǎosān pú tí
一切如来、应、正等觉得阿耨多罗三藐三菩提

shí jué yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu míng zì yīn shēng jiē bù kě dé
时，觉一切法都无所有，名字音声皆不可得。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō rú suǒ yīng
憍尸迦，是为菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多如所应

zhù bù yīngzhùxiàng
住不应住相。

jiāo shī jiā pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō suí suǒ
“憍尸迦，菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多随所

yīngzhù bù yīngzhùxiàng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīng rú shì xué
应住不应住相，以无所得而为方便，应如是学。”

shí shè lì zǐ zuò shì niànyán ruò pú sà mó hē sà yú yī
时，舍利子作是念言：“若菩萨摩诃萨于一

qiè fǎ bù yīngzhù zhě yún hé yīngzhù bō rě bō luó mì duō
切法不应住者，云何应住般若波罗蜜多？”

jù shòushànxiàn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn jí wèi zhī yuē
具寿善现知舍利子心之所念，即谓之曰：

yú yì yún hé zhū rú lái xīn wèi hé suǒ zhù
“于意云何？诸如来心为何所住？”

shè lì zǐ yán zhū fó zhī xīn dōu wú suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé
舍利子言：“诸佛之心都无所住。所以者何？

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù sè bú zhù shòu xiǎng
“善现，如来之心不住色，不住受、想、
xíng shí hé yǐ gù yǐ sè yùnděng bù kě dé gù
行、识。何以故？以色蕴等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù yǎnchù bú zhù ěr bí
“善现，如来之心不住眼处，不住耳、鼻、
shé shēn yì chù hé yǐ gù yǐ yǎnchùděng bù kě dé gù
舌、身、意处。何以故？以眼处等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù sè chù bú zhù shēng xiāng
“善现，如来之心不住色处，不住声、香、
wèi chù fǎ chù hé yǐ gù yǐ sè chùděng bù kě dé gù
味、触、法处。何以故？以色处等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù yǎn jiè bú zhù sè jiè yǎn
“善现，如来之心不住眼界，不住色界、眼
shí jiè jí yǎnchù yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù yǐ
识界及眼触、眼触为缘所生诸受。何以故？以
yǎn jiè děng bù kě dé gù
眼界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù ěr jiè bú zhù shēng jiè
“善现，如来之心不住耳界，不住声界、
ěr shí jiè jí ěr chù ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù
耳识界及耳触、耳触为缘所生诸受。何以故？
yǐ ěr jiè děng bù kě dé gù
以耳界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù bí jiè bú zhù xiāng jiè
“善现，如来之心不住鼻界，不住香界、
bí shí jiè jí bí chù bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù
鼻识界及鼻触、鼻触为缘所生诸受。何以故？
yǐ bí jiè děng bù kě dé gù
以鼻界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù shé jiè bú zhù wèi jiè shé
“善现，如来之心不住舌界，不住味界、舌

shí jiè jí shé chù shé chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù yǐ
识界及舌触、舌触为缘所生诸受。何以故？以

shé jiè děng bù kě dé gù
舌界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù shēn jiè bú zhù chù jiè shēn
“善现，如来之心不住身界，不住触界、身

shí jiè jí shēn chù shēn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù yǐ
识界及身触、身触为缘所生诸受。何以故？以

shēn jiè děng bù kě dé gù
身界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù yì jiè bú zhù fǎ jiè yì
“善现，如来之心不住意界，不住法界、意

shí jiè jí yì chù yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu hé yǐ gù yǐ
识界及意触、意触为缘所生诸受。何以故？以

yì jiè děng bù kě dé gù
意界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù dì jiè bú zhù shuǐ huǒ
“善现，如来之心不住地界，不住水、火、

fēng kōng shí jiè hé yǐ gù yǐ dì jiè děng bù kě dé gù
风、空、识界。何以故？以地界等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù kǔ shèng dì bú zhù jí
“善现，如来之心不住苦圣谛，不住集、

miè dào shèng dì hé yǐ gù yǐ kǔ shèng dì děng bù kě dé gù
灭、道圣谛。何以故？以苦圣谛等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù wú míng bú zhù xíng shí
“善现，如来之心不住无明，不住行、识、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóu tàn kǔ yōu nǎo hé yǐ gù yǐ wú míng děng bù kě dé gù
愁叹苦忧恼。何以故？以无明等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhù nèi kōng bú zhù wài kōng
“善现，如来之心不住内空，不住外空、

nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无

wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本

xìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng hé yǐ gù
空、无性空、自性空、无性自性空。何以故？

yǐ nèi kōngděng bù kě dé gù
以内空等不可得故。

shànxiàn rú lái zhī xīn bú zhùzhēn rú bú zhù fǎ jiè fǎ
“善现，如来之心不住真如，不住法界、法

xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè hé yǐ gù
法定、法住、实际、虚空界、不思議界。何以故？

yǐ zhēn rú děng bù kě dé gù
以真如等不可得故。

大般若波罗蜜多经卷第八十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō rě bō luó mì duō jīng
南無大般若波罗蜜多经 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪